

Heiki Valk Jaana Ratas Silvia Laul

SIKSÄLÄ KALME

II

Matuste ja leidude
kataloog

SIKSÄLÄ KALME

II

Matuste ja leidude kataloog

SIKSÄLÄ KALME

II

Matuste ja leidude kataloog

Heiki Valk
Jaana Ratas
Silvia Laul

Tartu Ülikool
Ajaloo ja arheoloogia instituut
Arheoloogia osakond

Tartu 2014

Keeletoimetus: Maarja Valk
Inglise keele toimetus: Enn Veldi
Fotod, kujundus, küljendus, arvutigraafika, kaas: Jaana Ratas
Röntgenpildid: Andres Vindi
Arhiivifotod ja -joonised: TLU AI AA

Esi- ja tagakaanel: sõba katke (AI 5101: CLVIII: 2)
Tagakaanel: trapetsripatsid (AI 5101: XXX: 1)

Avaldatud ENPI Eesti–Läti–Vene piiriülese koostöö programmi projekti *Arheoloogia, võim ja ühiskond* (ERLI-191) publikatsioonina.
Tartu Ülikool, arheoloogia osakond, Jakobi 2, Tartu, 7 375 653, heiki.valk@ut.ee

Uuringut toetasid Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Kultuuriteooria Tippkeskus) ja Haridus- ja Teadusministeerium (institutsionaalne uurimistoetus IUT20-7)

Estonia
Latvia
Russia
ENPI cross border cooperation programme
part-financed by the European Union
united by borders

ARCHAEOLOGY, AUTHORITY & COMMUNITY:
cooperation to protect archaeological heritage

Euroopa naabrus- ja partnerlusinstrumendi Eesti–Läti–Vene piiriülese koostöö programm 2007–2013 toetab rahaliselt ühiseid arendustegevusi regiooni konkurentsivõime parandamiseks, kasutades ära regiooni potentsiaali ja soodsat asukohta Euroopa Liidu ja Vene Föderatsiooni vahelisel ristteel. Programmi koduleht on www.estlatrus.eu.

© Tartu Ülikool, Ajaloo ja arheoloogia instituudi arheoloogia osakond
© Autorid

ISBN 978-9985-4-0869-8

Sisu paber: Multiart Silk 130/m²
Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas

SISUKORD

Siksälä kalme matused ja leiud: kataloogi saateks 7

The cemetery of Siksälä: introduction to the catalogue 11

Matused Kalmetemäelt 13

Matused Kirikumäelt 301

Üksikleiud 309

Glossary to the catalogue of graves 333

Kaevamised Siksälä Kalmetemäel 1986. aastal. Matused 135 ja 136. *Foto: Heiki Valk.*

SIKSÄLÄ KALME MATUSED JA LEIUD KATALOOGI SAATEKS

Siksälä kalme asub Võrumaal Vastseliina kihelkonna lõunaotsas, Eesti kagupoolseimas nurgas, tänapäevase haldusjaotuse järgi Misso vallas. Matusepaik koosneb kahest samal seljakul kõrvuti paiknevast künkast: Kalmetemäest ja Kirikumäest. Kohalikus lõunaeesti keeles on need tuntud kui *Kalmõtõmägi* ja *Keriku-* või *Kerigumägi*. Käesolevas köites avaldatakse kalme kaevamistulemused, s.o ülevaated matustest ja leidudest.

Siksälä Kalmetemäel toimusid uurimistööd aastatel 1980–1988, 1990, 1991 ja 1993 Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi töötajate Silvia Laulu ja Jüri Peetsi juhendamisel. Läbi on kaevatud enam kui kolmveerand kalme pinnast. Kaevamistel kogutud allikmaterjalid asuvad Tallinna Ülikooli Ajaloo Instituudis: leiud fondihoidlas (AI 5101: 1–2092), luud luuhoidlas, aruanded ja plaanid instituudi arhiivis.

Hiljem on Siksäläs aset leidnud ka väiksemad järeluuringud. Siksälä Kirikumäel toimusid uurimistööd aastatel 2003–2004 ja 2007. aastal Heiki Valgu (Tartu Ülikool) juhendamisel. Kuna kaevamiste eesmärk oli välja selgitada, kas ja kui suurel alal leidub Kirikumäel matuseid, kaevati piki mäeselga kitsas proovitranšee ja tehti kaks väiksemat kaevandit. Leiti kokku 21 luustikku, millest mitmed tulid kitsas tranšees nähtavale vaid osaliselt, ning avati osa suuremast põletusmatusest. Kirikumäe matused asuvad kataloogi lõpuosas ja on tähistatud matusenumbri ees oleva tähega K (nt K-12). Kirikumäe leide hoitakse Tartu Ülikooli arheoloogiakogudes (TÜ 1230; TÜ 1317).

Kuna Kalmetemäe kaevamistel ei kasutatud sõela, tekkis raamatu koostamisel küsimus, kuivõrd esinduslik on leiumaterjal maa-aluste põletusmatuste ja nendega seotud leidude osas. 2003. aastal avati ja sõeluti prooviks läbi väike osa läbiuuritud alast (AI 7294). 2014. aasta varakevadel toimusid kogu varem läbiuuritud ja pinnasega täidetud alal detektoriuuringud, mille käigus korjati üles detektori töösügavusel olevad, kaevamistel märkamata jäänud metallleiud (AI 7295). Käesolevas raamatus on avaldatud ka leide, mis koguti Kalmetemäe kaevamiste vältel kalmest ligi 400 m kirdes algavalt asulakohalt (AI 5763).

Kataloogist

Kalmistu kaevamistulemused on alljärgnevalt esitatud matuste kaupa. Tuginedes kaevamiste vältel järgitud süsteemile on luustikud kataloogis tähistatud rooma numbritega, kuid lugemise hõlbustamiseks on tekstis kasutatud kergemini hoomatavaid araabia numbreid. Matuste numeratsioon on üldjuhul haudadepõhine, numbrid vastavad välitöödel antule. Nii laiba- kui ka põletusmatustega haudu ja puistepõletuslaike tähistati ühises numeratsioonis. Kui ühes hauas oli mitu matust, eristati need üksteisest tähtede abil. Siiski pole süsteem pikkade kaevamiste vältel olnud läbivalt järjekindel. Nii on matuste 60 ja 61, 139 ja 140 ning 190 ja 191 puhul ühes haualaigus paiknenud luustikud saanud eraldi numbrid. Viimase, 1993. aasta kaevamisaruande koostamise käigus anti numbrid ka varasemates aruannetes küll kirjeldatud, kuid numbrita jäänud põletusmatustele (nr 264–269). Puistepõletusmatused nr 270–279 kaevamisaruannetes omaette numbri all ei esine. Need matused eristas Silvia Laul välitöömaterjalidele tuginedes veelgi hiljem, käesoleva raamatu koostamiseks kaevamisplaane üle vaadates, ning seetõttu ei kajastu nad ka kalme kohta ilmunud ingliskeelses ülevaates (Laul & Valk 2007). Numbri 280 sai rohkete leidudega naisematus, mille leiud (AI 2511) jõudsid 1918. aastal Eesti Rahva Muuseumi, sealt deponeerituna Tartu Ülikooli ja edasi koos ülikooli vanade kogudega Ajaloo Instituuti. Kuna osa laibamatuseid paiknes madalal ja oli künniga lõhutud, on matuste tegelik arv olnud suurem. Raamatu koostamisel püüti lähestikku olnud ja samaaegsete juhuleidude, samuti üksikult leitud luude põhjal eristada ka lõhutud matuseid. Nii lisandusid nimekirja täiendavalt numbrid 281–286. Kokku on kaevamistulemuste põhjal eristatud 304 matust, sh 264 laiba- ja 40 põletusmatust.

Kataloogis on iga matuse puhul esitatud selle joonis, kaevamisaruandel rajanev ja hiljem võimalusel täiendatud kirjeldus ning matuse juurde kuulunud leiud. Kuna eri aastatel osalesid välitöödel erinevad kunstnikud, kelle lähenemislaad ja käekiri olid erinevad, tuli kaevamisplaanidelt skaneeritud matuste joonised arvutis üle joonistada.

Selle töö tegi raamatu kujundanud ja küljendanud Jaana Ratas. Luustike joonistel kajastuvad vaid need leiud, mis olid märgitud kaevamisplaanidele ning mille asukohad ilmnesid monoliitide avamisel. Ühe matuse leidude pildid on esitatud alati matuse kirjeldusest tagapool. Kalmetemäe kaevamiste dokumentatsiooni ülevaatamisel ilmnes, et andmed luustike suuna kohta välitööde käigus joonistatud kaevandiplaanidel ja aruannetes ei lange alati kokku. Vastuoluliste andmete puhul on tuginetud plaanidel märgitud matmissuunale, sest kaevandid paiknesid ühtses süsteemis, olid orienteeritud põhiilmakaarte järgi ja kaevamistel tehtud luustike kirjeldustes esines vahel ilmakaarte puhul eksimusi.

Kalmetemäe leidude numereerimisel tähistati matuste juurest saadud leiud peanumbri (AI 5101) järel roomanumbrilise matusenumbri ja selle raames alanumbritega (nt AI 5101: CCXVVII: 3). Lisaks matuste juures asunutele oli Kalmetemäe pinnases arvukalt leide ka üksikult, juhuleidudena. Sellised leiud said peanumbri järel omaette alanumbri jooksvas juhuleidude numeratsioonis. Valdavalt on tegemist savinõukildudega, puistepõletusmatustest pärit esemete ja esemekatketega ning šlakitükkidega, vähemal määral leidudega kündmisel lõhutud laibamatustest. Üksikleidude nimekiri hõlmab ka paljusid kaevamistel leitud põlenud luukilde, sealhulgas neid, mis pärinevad alles pärast kaevamisi numbri saanud põletusmatustest. Paljud põletusmatustest pärit leiud seostati konkreetsete hauakompleksidega alles takkajärgi, plaanidele ja kaevamisaruannetele tuginedes. Sellised leiud on põletusmatuste kirjeldustes tähistatud mitte konkreetse matusekompleksi alanumbritega, vaid neile on ka pärast matusega seostamist jäetud välitööde käigus antud juhuleiunumbrid. Kirikumäe kaevamistel, kus luustike juures oli leide vähe, ei nummerdatud leide luustikepõhiselt: numeratsioon on ühtses, nii matuse- kui ka juhuleide hõlmavas jadas.

Leidude jooniste juures olevad mõõtkavad on enamasti 1:1, 3:4 ja 1:2 skaalas. Juhul, kui leiud on paigutatud horisontaalsete ridadena, kehtib mõõtkava kõigi samas reas olevate leidude kohta. Kui matusekompleksi leidude juures on vaid üks mõõtkava, puudutab see samuti kõiki esemeid. Vahel, iseäranis tekstiililеidude puhul, on fotodest esitatud ka suurendatud väljavõtteid. Odaotste profiilid on joonistatud neil juhtudel, kus eseme seisukord seda võimaldas. Valmistamismaterjal on tavalisemate ehete (sõled, sõrmused, käevõrud, kuljused) puhul tekstis ära mainitud enamasti vaid siis, kui tegemist pole pronksiga. Materjali pole nimetatud ka rauast nugade, kirveste, odaotste ja kannuste puhul. Samuti pole nimetatud kudruste värvi – need väikesed klaashelmed on alati kollased.

Luud, leiud ja dateeringud

Siksälä Kalmetemäe luid on üle vaadatud kaks korda – nii inglis- kui ka eestikeelse raamatu koostamise ajal. 2007. aastal ilmunud raamatu jaoks töötas kättesaadava luuainese läbi ning tegi matuste esialgsed soo- ja vanusemäärangud Leiu Heapost (Ajaloo Instituut). Kuna põletamata luude määramisel oli 2014. aastaks kasutada rohkem lähteandmeid – nüüdseks on kõik koos pinnasega, s.t monoliitidena üles võetud matuseosad välja puhastatud –, vaatas Kalmetemäe laibamatuste luud uuesti üle Martin Malve (Tartu Ülikool). Käesolevas raamatus ongi tuginetud neile kui täielikumal allikmaterjalil rajanevatele määrangutele. Põlenud luud, sealhulgas üksikud puistekillud vaatas täiendavalt üle Anu Kivirüüt (Tartu Ülikool), kes määras ka luude põletusastmed. Kuivõrd uued määrangud said varasematest mõneti erinevad, on põletusmatuste määrangute juures uurija nimetähed. Juhtudel, kui käesoleva raamatu koostamisel ei olnud varem määratud luud kättesaadavad, on kataloogis matuse numbri juures tärnike*. Kuivõrd kõiki varem määratud põlenud luid ei olnud 2014. aastal võimalik täiendavalt üle vaadata, võib põletusmatuste määrangute erinevus tuleneda sellest, et 2006.–2007. aastal oli määramiseks kasutada suurem hulk luid, mis olid kindlamate soo- ja vanusemarkeritega.

Leidude ja matuste dateerimisel on tuginetud eelkõige Eesti varasemate leidude vanusemäärangutele. Kuna Siksälä kalme leiumaterjalil on paljuski idalätiline ilme ning haudades leidus rohkesti relvi, olid matuste dateerimisel abiks muinaslatgali kultuuri asjatundja Antonija Vilcāne ja keskaegsete relvade uurija Rūdolfs Brūzis Läti Ajaloo Instituudist. Oluliseks pidepunktiks olid matuste ja suletud kompleksidesse kuuluvate esemete vanuse määramisel hauapanusteks olevad mündid. Tuginetud on ka Läti kagunurgast Augustiniški kalmest pärit leidude vanusemäärатlustele (Berga 2007), vähemal määral Novgorodi kronoloogiale ja teistele dateeringutele Lätist. Matuste dateerimisel on arvesse võetud ka nende paiknemist kalmeruumis ja üksteise suhtes, samuti kääpa olemasolu. Arvestades asjaolu, et Loode-Vene aladel lõppes haudade tähistamine kääbastega 14. sajandi alguses, pole Siksäläs kääbastega tähistatud keskaegseid matuseid 1350. aastast hilisemaks arvatud. Põletusmatuste dateeringud rajanevad eeskätt esemete tüpoloogial. Kuna puistematuste leidude puhul on peamiselt tegemist vaid väikeste, sageli äratundmatuks sulanud pronksitükkidega, jäävad vanusemäärangud mõnevõrra tinglikuks. Pole võimatu, et tulevikus, kui võimalused teha põlenud luudest AMS-dateeringuid avarduvad, võivad põletusmatuste vanusemäärangud mõnevõrra muutuda.

Matuste dateeringud on esitatud üldjuhul poole sajandi pikkuste vahemike põhiselt. Konkreetsemateks piirideks on loetud tinglikud aastaarvud 1225 ja 1475. Neist esimene tuleneb kirjalikest allikatest ning on seotud Eesti kagunurga ristiusustamisega (1220. a) ning Tartu piiskopi ja Mõõgavendade ordu vahelise piiri paikapanekuga Adseles (1224. a). Teine aastaarv tähistab Kalmetemäele järjepideva matmise ajalist ülempiiri ning tugineb matuste 63 ja 80 mündileidudele. Kuivõrd müntidega matuseid on vähe, on 15. sajandi keskpaiga müntide ajalisele ülempiirile lisatud veel veerandsajandi pikkune ajavaru. Tõenäoliselt on matmine lõppenud siiski pigem 15. sajandi keskpaiku ning võib oletada, et enamik rohkelt ehitud matuseid on 15. sajandist varasemad.

Kui laibamatuste puhul on leiukompleksid enamasti selgepiirilised (erandiks on künniga lõhutud hauad), siis puistepõletusmatustega on olukord palju keerulisem. Juba matuste eneste eristamine on puistematuste puhul mõneti küsitav ja tinglik. Välitööde ajal on matuste eristamise lähtekohana võetud arvesse eeskätt nõgise pinnase ja põlenud luudega alasid, kusjuures hinnangud leidude ja matuste seose kohta on tehtud eelkõige lähtudes leidude koondumisest. Samas näitab põlenud luude vähesus, et puistematuste puhul on kalmesse toodud vaid väike osa luukildudest. Arvestama peab ka tõsiasjaga, et kuna kaevamistel pinnast ei sõelutud, on suur osa hajali luukildudest jäänud leidmata. Teisalt võivad põlenud luud ja panused olla vahel sedavõrd laiali puistatud, et matus ei pruugi omaette selgepiirilise laiguna üldse eristuda ning leide võidi kalmele puistata ka luudest ja söekogumitest eraldi. Seda näitab asjaolu, et põlenud leide oli kalmel suuremal alal kui põlenud luid. Välitöödel eristatud puistematuste tinglikkust ning vahel küsitavustki kinnitab tõsiasi, et kaevamisaruannetes 11.–12. sajandi põletusmatustega seostatud savinõukildude seas leidub sageli tekstiil- ja riibitud keraamikat, mis on ilmselgelt varasemast ajast. Põletusmatuste „hajuvusel“ võib olla teisigi põhjuseid. Nii võivad luud olla puistatud alale, kus oli varasemate matuste leide, s.t et eri matuste puistealad võivad kattuda. Ka on leidude asendit sageli muutnud hilisem pealematmine. Paljudest põletusmatustest olid läbi kaevatud hilisemad hauad, mistõttu põlenud luid ja leide oli sattunud haudade täitepinnasesse ja haudu katnud kääpakuhjatistesse. Kalme kündminegi võib olla leide paigast nihutanud. Nimetatud asjaolude tõttu jäävad nii puistepõletusmatuste arv kui ka leidude seos konkreetse matusega paljuski oletuslikuks ning toodud andmetesse tuleb suhtuda ettevaatusega.

Rõivaleidude juhatuseks

Siksälä kalmele on iseloomulikud rohked tekstiililеiud, mille tõlgendamisel oli abiks Riina Rammo. Iseäranis arvukad on naisehaudade sõbad ja pärjad, mis üldilmelt on sageli väga sarnased ja esindavad kindlapiirilisi esemerühmi. Et vältida kataloogis liigset detailidesse laskumist ja kordusi, on seal enamasti piirdutud vaid esemerühma lühida äramainimisega. Arvukamate ja kindlat tüüpi leiurühmade puhul tuleb arvestada alljärgnevate üldistavate kirjeldustega.

Sõbad võib jaotada kahte suuremasse alarühma: villased ja poolvillased. Villastest on arvukalt katkeid pronksiga ilustatud sinisest toimsest riidest sõbadest. Selliste sõbade servad on kaunistatud pronksklambritest ornamendiga (kolmnurgad, ka svastikatuletised) (nt 38: 2, 131: 8, 200: 4). Vahel on klambritest mustreid (nt svastikatuletisi) veel sõbapinnal või selle nurkades (nt 200: 4, 158: 2). Selliste sõbade otstes on enamasti kangalõimedesse kinnitatud spiraalid, nii et sinna moodustub tihedalt üksteise kõrval paiknevate spiraalide rida (nt 200: 4). Spiraalid kinnitati kanga otstes kõlapaelaga, mille serva jäid narmad (nt 158: 2). Sõbade pikiservades on geomeetrilise mustriga kõlapaelad (nt 38: 2, 200: 4). Harvem on jäänuseid metallkaunistusteta villastest sõbadest.

Poolvillaseid sõbasid on kahte tüüpi: ruudulised ja korjatud kirjas. Ruuduliste sõbade (nt 4: 7, 158: 2a) kudumiseks on kasutatud nii heledaid linaseid kui ka siniseid villaseid lõngu nii, et tekib ruudumuster. Linane on maa sees hävinud ja enamasti on seda tüüpi kangast säilinud vaid villased osad. Sellised sõbad on tavaliselt ääristatud poolvillaste kõlapaeltega, otstes on narmad.

Haudadest on leitud ka korjatud kirjas kangaste jäänuseid, mis arvatavasti pärinevad sõbadest ja särkidest (nt 220: 13, 243: 6). Siin on heledasse linasesse labasesse kangasse kootud villase lisakoelõngaga geomeetriline muster. Põhiliselt on kasutatud siniseid villaseid lõngu, mille vahele on kohati kootud kitsas punane triip. Praeguseks on sellistest rõivaesemetest säilinud vaid villased koelõngad. Korjatud kirjas sõbad on enamasti ääristatud poolvillaste kõlapaeltega.

Naistel ja tüdrukutel on sageli peas olnud pärg. Ümber pea kulgev pärja tekstiilist võruosa on kaunistatud pronkspiraalide, kudruste ja tinulistega, mis paiknevad horisontaalsete vöönditena (nt 17: 8, 261: 1). Spiraalidest ja jõhvidest on põimitud pärjavõru kaunistuseks rombilisi mustreid. Kudrused on enamasti väikesed, umbes 3–4- millimeetrise läbimõõduga kollased läbipaistmatud klaashelmed. Tinulised, tinast ehisnaastud, on sageli kas kangikese või roseti kujuga, ent esineb teisigi tüüpe. Suur osa pärgadest on ilustatud kõigi eelnimetatud kaunistuselementidega ning vaid vahel harva esineb üksnes kudruste ja tinulistega või ainult kudrustega pärgi. Pärja võruosa kanna külge on kinnitatud sabad, mis ripuvad seljale ja lõpevad tuttidega. Pärjasabad on sageli põimitud spiraalidest ja hobusejõhvist; harvem on kasutatud jõhvi asemel villast lõnga. Mõnel pärjal on kõlapaeltest sabad. Sabade otsatutid on rombikujulised ja valdavalt kahte tüüpi. Esimese tüübi tutid on punutud pikkadest toruspiraalidest, nii et põimimisel on tekkinud lihtne võremuster (nt 20: 4, 243: 1). Teist tüüpi tutid kujutavad endast tillukestest spiraalikestest ja hobusejõhvist põimitud peeneid võrgendeid, mis on enamasti geomeetrilise, svastikast lähtuva ornamendiga (nt 158: 3, 165: 3).

***

Töö kaevamistel kogutud leidude ja luudega osutus publikatsiooni ettevalmistamisel eeldatust märksa suuremaks, nii et Siksälä kaevamised algatanud, enam kui kümne aasta vältel välitöid juhendanud ja kaevamisaruanded koostanud Silvia Laulule (1931– 2013) antud aeg jäi raamatu kokkupanekus osalemiseks ja tulemuse äranägemiseks liialt lühikeseks. Väga palju aega tuli pühendada leiumaterjali korrastamisele. Ilmnes, et aja jooksul oli omajagu leide kaduma läinud või konserveerimisel depasportiseerunud. Osa leide õnnestus raamatu ettevalmistamise käigus taas kindla kontekstiga siduda, osa aga jäigi seostamata või puudu. Pinnase iseloomu tõttu olid raudesemed, iseäranis noad, väga halvasti säilinud ja vahel juba leidmisel täiesti läbi roostetanud. Leidudest tervikülevaate saamist komplitseeris ka asjaolu, et paljude matuste leiurikkamad, tekstiilijäänuseid ja pisidetaile sisaldavad piirkonnad võeti välitöödel üles monoliitidena, et neid edasi välja puhastada laboratoorsetes tingimustes. Leiumaterjali korrastamisel ja süstematiseerimisel ilmnes, et monoliitide varasem avamispraktika oli tulemuseks andnud mitmeid tekstiililileide, mille päritolukonteksti, vahel ka seost konkreetse matusega ei ole kahjuks enam võimalik taastada.

Nimetatud asjaolude tõttu ei kajastu pilditahvlitel kõik matuste kirjeldustes nimetatud esemed. Matusekompleksidesse kuuluvad leiud, mille fotot ei ole avaldatud, olid raamatu valmimise ajal kas leiuhoidlast puudu või siis visuaalselt väheinformatiivsed (nt väikesed esemekatked, tekstiilitombud, roostetamisel lagunenud ja algse kuju kaotanud raudesemed). Kirikumäe müntidest kajastuvad kataloogis ainult luustike juures olnud leiud. Kõigi Siksälä müntide, sh Kirikumäe ohvrimüntide koondülevaade, on avaldatud raamatu esimeses köites, Mauri Kiudsoo artiklis.

Juhuleidude hulk oli sedavõrd suur – kokku 2092 alanumbrit, kusjuures sageli hõlmab üks alanumber arvukaid savinõukilde –, et nende publitseerimisel tuli teha valik. Üksikuna saadud metall-leidudest on avaldatud need, mille puhul esemetüüp on määratletav ja fotolgi äratuntav, enamik väikseid pronksesemete katkeid, sh väga tugevalt sulanud pronksitükke, on jäänud aga publitseerimata. Väga rohketest savinõukildudest on pildiliselt esitatud vaid kaduvväike osa – eeskätt suuremad servatükid ja ilmekama pinnatöötlusega katked. Kuna eriaegsete ja eritüübiliste nõude killud paiknesid kalmealal läbisegi, pole kaevamisaruannetes puistematusega seostatud savinõukilde raamatu matusekirjeldustes segaduste vältimiseks enamasti ära märgitud. Need on esitatud enamasti vaid siis, kui tegemist on jäänustega mingi(te)st konkreetse(te)st nõu(de)st, mis suure tõenäosusega on kuulunud kirjeldatava matuse juurde. Ka ei ole publitseeritud Kirikumäe kaevamistel leitud põlenud luukilde ja šlakitükke, samuti arvukaid mesoliitilisi kvartsitöötlemisjääke.

Siksälä kalme leiumaterjal on väga suur ja mitmekesine – sedavõrd suures mahus pole Eestis uuritud ühtegi teist keskaegset külakalmistut. Siiski tuleks kataloogi silmitsemisel selgesti teadvustada, et Siksälä kalme leiud on mitmeski suhtes teistsugused kui Lõuna-Eesti selleaegsetele külakalmistutele omane. Erilised on rohked rõivaleiud, eeskätt metallkaunistustega sõbad ja pärjad naisematustest, aga ka keskaegsed laiad käevõrud ja mitmed ripatsehted. Kui 11.–12. sajandi põletusmatuste leiud on veel eestipärase moega, siis 13.–15. sajandi leidude üldilme on samasugune nagu Kirde- ja Ida-Läti selleaegsetes külakalmistutes.

Käesoleva raamatu eesmärk on esitada ülevaade Siksälä leidudest nii uurijatele kui ka teistele ajaloohuvilistest lugejatele. Mõndagi huvitavat võiksid siit leida needki, kes huvituvad muinaskäsitööst. Samas ei tähenda leidude avaldamine uurimistöö lõppemist. Pigem on raamat teejuht, mis aitab jõuda edasiste leidmiste juurde.

Siiski pole see raamat pelgalt teadusliku uurimistöö abivahendiks ega ajaloohuvilise lugemisvaraks. Iga avaldatud luustik või luudekogum on jälg ühest inimesest, ühest elatud elust. Igal kunagi maetud inimesel, kes raamatus määratletud vaid numbrina, on olnud oma nimi ja kodutalu. Siksälä luude ja leidudega käivad kaasas laste naljad ja jutt, tüdrukute ärevus, sõjameeste relvade kõlin ja hobusekapjade alt tõusev teetolm, pereemade sõbade pronkskaunistuste sära, muistne keelekõla, suitsutarede suits, igapäevased rõõmud ja mured, sünnid ja surmad.

Olgu see raamat ühtlasi mälestusmärk neile, kes sündisid, elasid ja surid Hino ja Mustjärve ümbruses ning on maetud Siksälä Kalmete- ja Kirikumäele ajal, mil piir setode esivanemate ja nüüdse Võrumaa alal elanud rahva vahel oli märksa ebamäärasem kui praegu. Neile, kelle pärandiks pole mitte üksnes kohalik keel ja kultuur, vaid ka Missomaa põlised kultuurmaastikud.

Raamatu koostajad tänavad kõiki, kes selle raamatu valmimisele kaasa on aidanud, iseäranis Riina Rammot.

Heiki Valk

THE CEMETERY OF SIKSÄLÄ INTRODUCTION TO THE CATALOGUE

The cemetery of Siksälä is located in the south-easternmost corner of Estonia, close both to the Latvian and the Russian border. Excavations of the Iron Age and the medieval cemetery on Kalmetemägi hill ('cemetery hill'), supervised by Silvia Laul (1931–2013) and Jüri Peets, took place in 1980–1988, 1990, 1991 and 1993. During these years the total of 304 graves, 264 inhumations, dating from about 1200 to 1450/1475 AD, and 40 cremations, dating mainly from the 11th–12th centuries were studied. In 2003, 2004, and 2007 trial excavations were conducted on adjacent Kirikumägi hill ('church hill') where a post-medieval chapel site and a cemetery, as well as traces of Iron Age cremation burials were discovered and where 22 graves were studied. Finds and other primary source materials from Kalmetemägi (AI 5101: 1–2092; AI 7294; AI 7295) are stored at the Institute of History of the University of Tallinn. The material from Kirikumägi is kept at the Department of Archaeology of the University of Tartu (TÜ 1230; TÜ 1317).

A survey of finds from Siksälä cemetery was published in English in 2007 in the book S*iksälä: a Community at the Frontiers. Iron Age and Medieval* (by Silvia Laul and Heiki Valk). Although the volume presents the general character and context of the excavation results, it is only a preliminary survey about the source material. As when preparing the book several blocks, i.e. parts of burials taken up together with the soil to be cleaned in laboratory conditions, had not been opened as yet, only a general survey of finds and burial customs was then possible.

As of now all the blocks have been studied, the publication of the full material has become possible. The data has been systematized, as it was done during the fieldwork, on the basis of graves whereby a grave may sometimes contain two or more burials. As the numeration system was not fully consistent, three pairs of burials in double graves (nos. 60 and 61; 139 and 140; 190 and 191) are still presented under separate numbers. Graves 270–287 were distinguished by Silvia Laul after the excavations – nos. 270–279 on the basis of field work notes and concentration areas of stray finds from cremations and nos. 281–287 according to the trench plans, or on the basis of finds from burials fully disturbed by ploughing. Graves from Kirikumägi have a different independent numeration: the burial numbers from that hill are designated with letter K (e.g. K-13).

During the excavations finds from the graves were systematized according to the burial numbers (e.g. AI 5101: CXXV: 4), the Roman number designating the burial number, and stray finds listed in a separate list. This system is used also in this volume. As dispersed cremation graves could not always be identified during the excavations, stray finds were sometimes linked to such graves only later. In these cases the original numeration has been retained, that is, finds attached to a cremation grave have numbers originating from the list of stray finds (e.g. AI 5101: 359).

The photos and illustrations for the catalogue were made by Jaana Ratas, who redrew the fieldwork drawings. However, the drawings of skeletons reflect only the location of those finds that are marked on excavation plans and block opening reports. Images of artefacts are presented mainly in a scale of 1:1, 3:4, and 1:2. If finds are located in the catalogue in horizontal lines, the scale is valid for the whole line. If there is only a single scale at a grave complex, it concerns all the objects.

In some aspects, however, the data presented in this catalogue are different from those published in 2007. Thus, the bones were determined separately for the 2007 volume and the present book. The material for the previous volume was studied by Leiu Heapost (Institute of History). For the present publication, the bones from inhumations were studied by Martin Malve and those from cremations by Anu Kivirüüt (both from the University of Tartu). As in the case of inhumation graves a large number of blocks had not been opened yet by 2007, and all bone material with sex and age markers was not available for determination, in this book the sex and age determinations are presented according to Martin Malve. In the case of cremations, both estimates, designated by the initials of the researcher are presented as, unfortunately, during the preparation of the present volume not all formerly determined cremated bones were available (the missing cases are designated by *).

The dates of finds are based on the earlier parallels mainly from Estonia and Latvia. Of great value for dating are coins from the closed complexes. The authors are grateful to Rūdolfs Brūzis, whose research concerns medieval weapons, and Antonija Vilcāne, an expert of Late Iron Age Latgallian culture, of the Latvian Institute of History (Riga) for their help. The recent research on weapons, in particular, has changed the picture about the chronology of the cemetery. When dating the graves, also the spatial location of graves in the cemetery, as well as spatial and temporal interrelations between burials, were taken into consideration. Also the presence of barrows was regarded as a factor for determining the upper temporal boundary of graves: it was assumed that medieval graves with barrows cannot date from later than 1350.

In the case of inhumation graves their dates are mostly

presented on the basis of using conventional 50-year, sometimes 25-year periods. The year 1225, which is considered to be the beginning of typical medieval graves, emerges from written data – first, from the baptism of the south-easternmost corner of Estonia in 1220 and, second, from the division of lands in north-eastern Latvia between the Bishop of Tartu and the Order of the Sword Brothers in 1224. The upper date of continuous burying on Kalmetemägi is determined by mid-15th century coin finds from graves 63 and 80 (by adding 25 extra years).

While in the case of inhumation graves find complexes are mostly clearly defined (with the exception of some graves disturbed by ploughing), the situation is more complicated in the case of dispersed cremations. These grave complexes are not so clear and often remain hypothetical and conventional. This is caused by several factors. First, in the case of scattered cremations the areas of different burials may be overlapping. Second, cremation graves are often disturbed by later inhumations – by digging grave pits and by heaping up soil from cremation graves into barrows. Moreover, finds may have been scattered over the cemetery separately from the bones and not all bones and artefacts may have been brought and buried at the cemetery. As vessel shards from different periods were found mixed in the ground, dispersed pottery fragments, even if they were attributed to definite cremation burials during the excavation, are not reflected in the catalogue. Pottery is presented as belonging to some definite cremation grave mainly in the case of fragments of whole or largely preserved vessels.

Very numerous among the finds are fragments of textile items, usually shawls and headbands. These find groups mostly represent definite, rather standard types. For better understanding of the illustrations of textile remains, brief characteristics of these items are provided. Among the shawls one can distinguish two major groups – woollen and semi-woollen shawls. The edges of woollen shawls are decorated with ornamentation made of bronze clips. The ends of such shawls are mostly decorated with a row of bronze spirals, finished with a fringed tablet-woven band. The long sides of the shawls are also bordered with tablet-woven bands. Semi-woollen shawls are represented by two types: 1) chequered and 2) weft-patterned techniques. The chequered shawls were made of woollen and linen threads whereby linen is not preserved. In the case of weft-patterned shawls geometric ornament was woven with a woollen yarn into white linen cloth. Such shawls are also bordered with tablet-woven bands.

The ring-shaped 'body' of girls' and women's headbands is woven of woollen yarn and decorated with bronze spiral tubes, tiny yellow beads (*biser*), and tin plaques, which are stitched in parallel lines. Headbands decorated only with beads are rare. Hanging 'tails' begin from the back part of the headband. The tails may be 1) braided of horse hair and bronze spiral tubes, 2) bands braided of woollen yarns and spiral tubes, or, more rarely 3) tablet-woven bands. The rhombic end tassels of the "tails" are mostly of two types: 1) braided of horse hair and of long spiral tubes forming simple lattice pattern, 2) open-work patches of horse hair and tiny spiral tubes forming complicated geometric (mostly swastika-based) patterns.

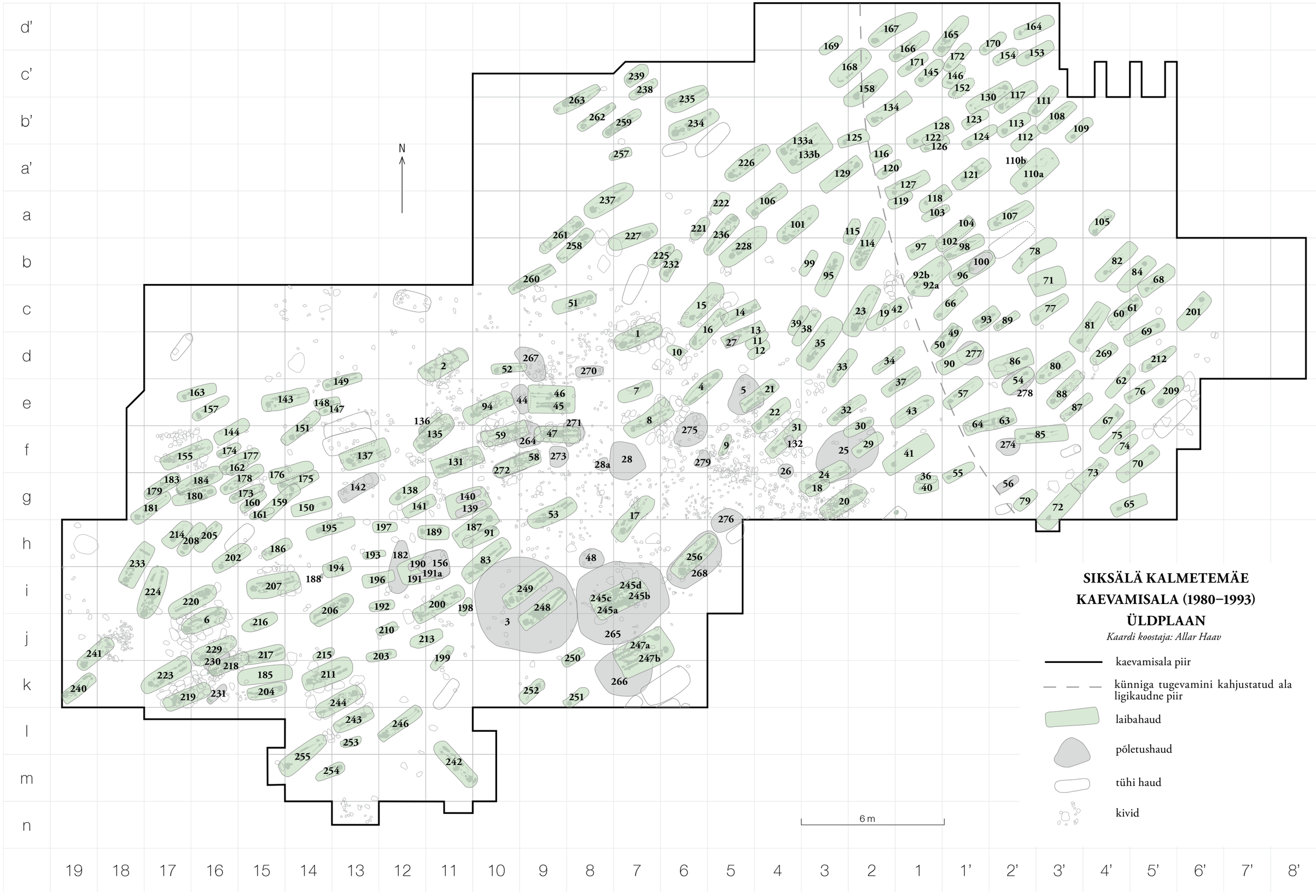
In the case of grave complexes sometimes not all items are published – a survey of the full set can be obtained from the description of the burial. As iron has poorly preserved, several iron objects have disintegrated to an extent that a decision was made not to publish this material. Nor have tiny and non-informative fragments of melted bronze artefacts, as well as most pottery shards, been published. Unfortunately, during the conservation process and during the earlier opening of the blocks some finds had disappeared or had lost their context. Thus, the catalogue should not be regarded as a complete publication of all the finds. In case of deeper interest the researchers should anyways turn to the original collections.

Siksälä cemetery is the largest medieval inhumation cemetery which has been excavated in Estonia. Location in the ethnic border areas is expressed also in the character of finds. While the cremation graves of the 11th and the 12th centuries represent artefact types common for southern Estonia, the find material of the 13th–15th centuries is characteristic of the cultural pattern of north-eastern Latvia of that period.

To facilitate understanding the catalogue text for non-Estonian readers, a short thematic glossary is added at the end of the book.

Heiki Valk

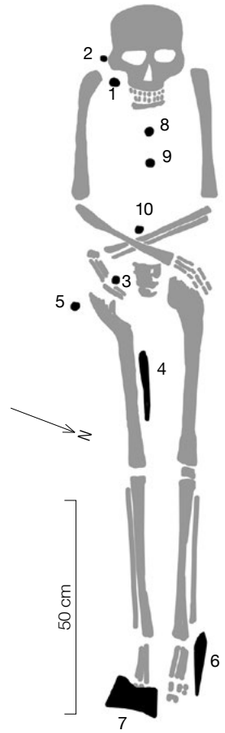
MATUSED KALMETEMÄELT

N
6 m
SIKSÄLÄ KALMETEMÄE
KAEVAMISALA (1980–1993)
ÜLDPLAAN
Kaardi koostaja: Allar Haav
kaevamisala piir
künniga tugevamini kahjustatud ala ligikaudne piir
laibahaud
põletushaud
tühi haud
kivid

Matus I (1)

Laibahaud ruututes c–d/6–7, 25–40-aastane mees, peaga lääneedelasse (255°). Haua peal kääbas (kõrgus 0,4–0,7 m, lm 3,2 m). Kuhjatise all, vanal maapinnal olid haua mõlemad servad piiratud suurte kivide (lm 30–59 cm) reaga; üksikuid kive oli korratult ka hauas. Haua piirjoonest väljaspool oli algne leetene maapind, mis sisaldas põlenud luukilde ja savinõukilde (: 2). Säilinud olid peamiselt pikad luud, roided olid kõdunenud. Käeluud olid vaagnal risti, vasaku käe sõrmus (: 3) asus paremal pool vaagnal. Hauas oli kaks hoburaudsõlge: üks rinnal, otsad allapoole (: 8), teine kõhu piirkonnas (: 10). Reieluude vahel oli nuga (: 4), parema vaagnaluu nuki kohal vöörõngas (: 5), roiete vahel kuljus (: 9), lõua kõrval paremal pronksnaast (: 1). Vasaku jalalaba kõrval oli odaots (: 6), tipuga jalutsisse, parema jalalaba kohal kirves (: 7). Dateering: 1300–1330.

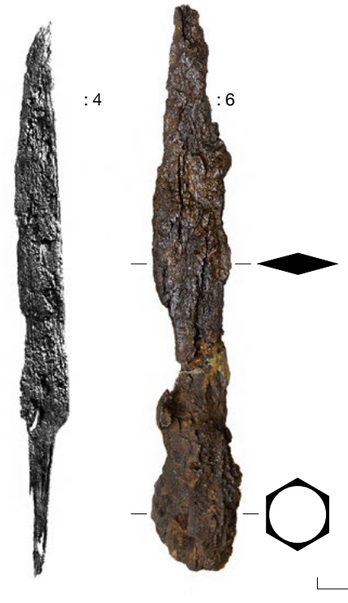
(AI 5101: I: 1–10)

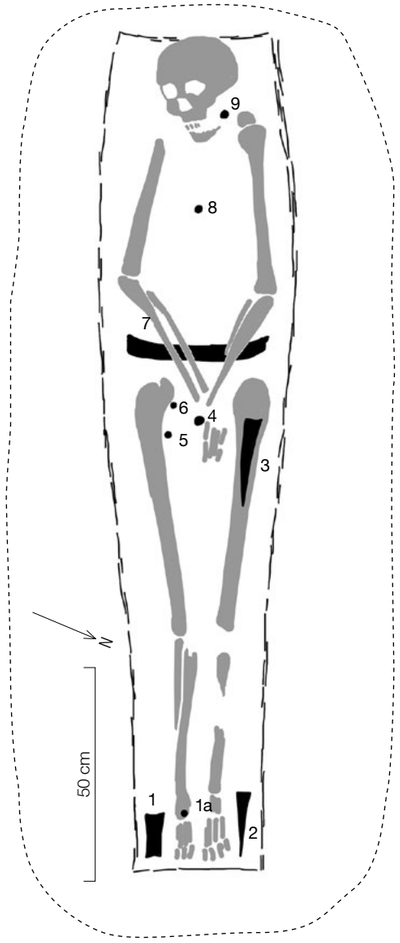

Matus II (2)

Laibahaud ruutudes d/11–12, 40–45-aastane mees, peaga läände (235°). Haua peal madal, 0,1–0,4 m kõrgune kääbas (lm 2,5 m), selle all vanal maapinnal suurtest kividest ovaal (välismõõtmed 2,37 × 0,88), peatsikivi suurem kui jalutsis. Kivid olid asetatud kohale pärast haua kinniajamist; seejärel kuhjati kividele liiv, nii et paistma jäid vaid kivinukid. Maetud oli arvatavasti pakk-kirstus, mille pikkus oli 182 cm, laius peatsis 34 ja jalutsis 28 cm. Luud olid halvasti säilinud, käed vaagnal. Parema jala põia kohal oli kirves (: 1), mis võis olla löödud kirstu sisse. Vasaku jalalaba kõrvalt leiti odaots (: 2) tipuga jalutsisse, parema jala põialuude alt kannuse katked (: 10). Vöö (: 7) oli nahast, nelinurksete pronksnaastudega. Vööliste juurde kuulusid nuga (: 3), mis rippus vasakul puusal reieluu peal, ja rauast vöörõnga katke (: 5). Veel leiti tükk nahka (: 6) Lübecki (?) 13. saj või 14. saj I poole brakteaadi jäljendiga. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 8), otsad parema õlanuki poole, ja vasaku õlanuki juures kuljus (: 9). Vaagnaluu pealt sõrmeluude juurest leiti sõrmus (: 4). Vöö alt saadud tekstiil (: 11) pärineb arvatavasti kuuest. Dateering: 1300–1350.

(AI 5101: II: 1–11)

: 1

: 2

: 3

: 10

5 cm

: 4

: 6

: 9

3 cm

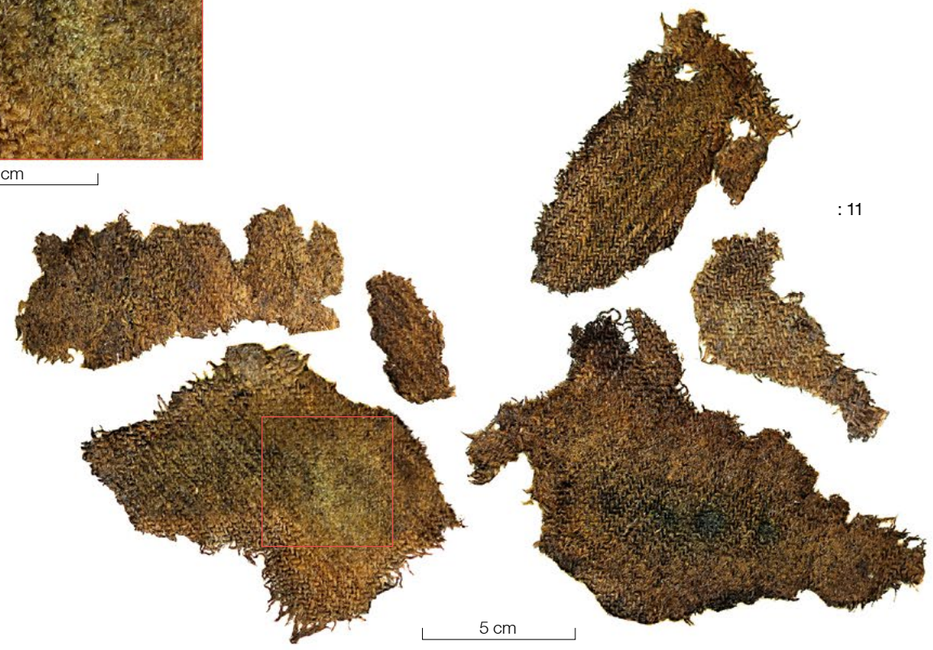

: 7

: 8

5 cm

3 cm

: 11

5 cm

Matus III (3)

Põletushaud* ruutudes i–j/9, puistepõletusmatus künka lael. Põlenud luud (valged, kolmanda-neljanda põletusastmega (u 800–1300 °C) ja esemed leiti kahe laibahaua (248, 249) peale kuhjatud suure, madala kraaviga piiratud kääpakuhjatise (kõrgus 0,75 m, lm 4 × 4,5 m) all oleva tumedama, huumusesisaldusega mullakihi pealispinnalt. Kääpas leidus suuri, 25/30–40/50 cm läbimõõduga kive. Kääpasse oli sattunud osa põletusmatuse leide. Söesegune kiht kattis kogu kääpaaluse, välja arvatud keskosa, kuhu olid hiljem kaevatud laibahauad. Põlenud luid oli algsel kohal säilinud vaid põletushaua loodeservas ja lõunaosas, kääpaaluses leetekihis. Matusealalt leiti leetekihi pealt kompaktne lasu käsitsi tehtud savinõude kilde (: 9, 10, 12). Kääpa kirdesektoris oli viltu maasse torgatud odaots (: 32), mis oli tõenäoliselt maassetorkamise ajal varretatud. Samas leidus väiksemaid kive, söelaike ja põlenud liiva. Kääpakuhjatise pinnasest leiti naast (:13) ja sõlekaare (?) katke (: 26), 2 spiraalsõrmust (: 21, 30) ja laieneva keskkeermega spiraalsõrmus (: 42), leetekihi pealt trapetsripats (: 33), haualaigust käevõru (: 1277). Dateering: 1000–1100.

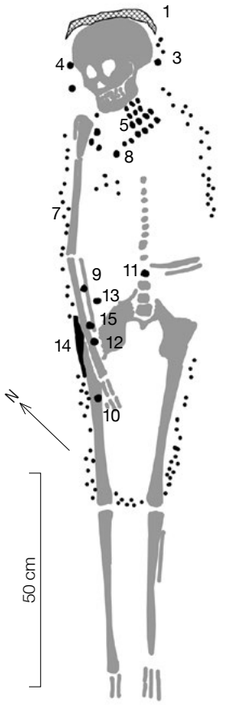
(AI 5101: 9–49, 1277)

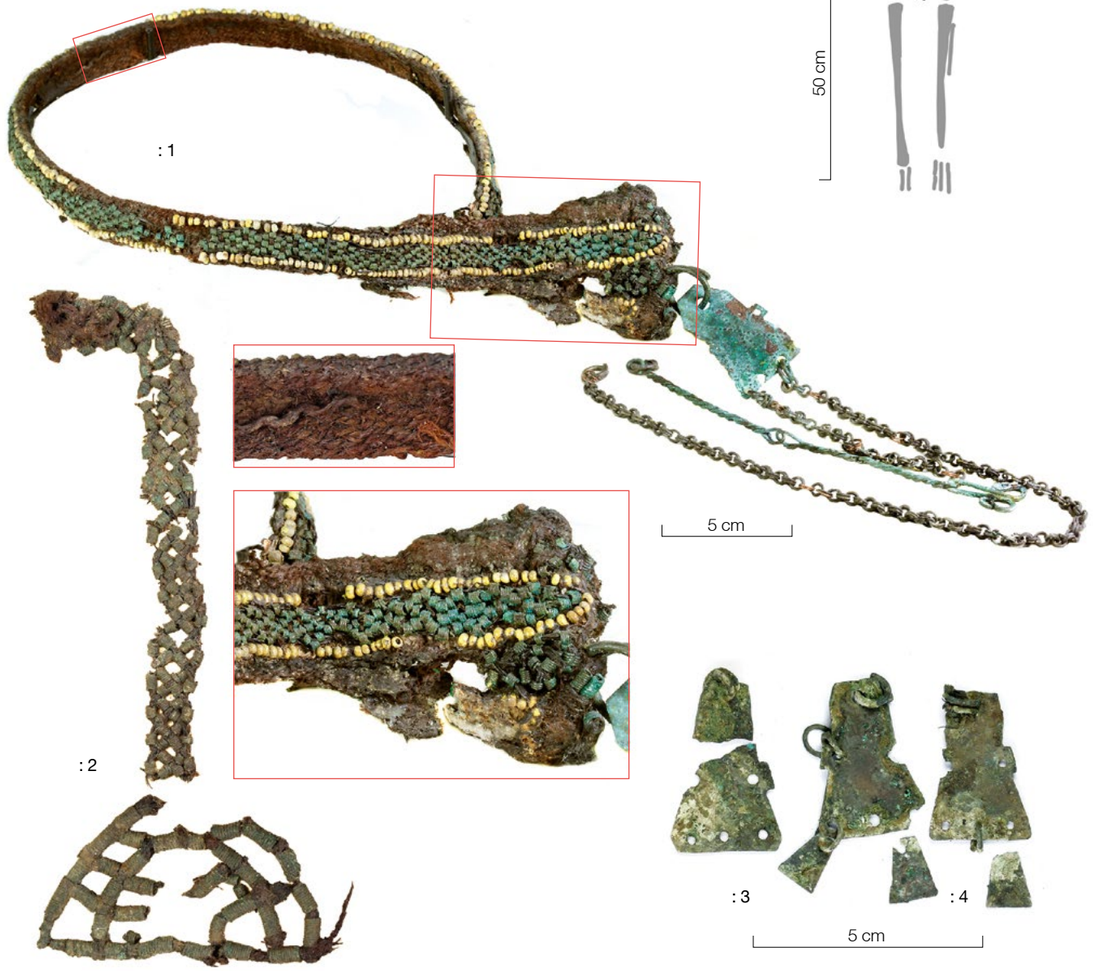

Matus IV (4)

Laibahaud ruutudes d–e/5–6, üle 45 aastane naine, peaga kirdesse (45°). Hauale oli kuhjatud madal kääbas (kõrgus 6–16 cm, läbimõõt 1 × 1,5 m). Haud oli kaevatud läbi põletusmatuse ning seetõttu leiti ka hauatäitest põlenud luid, savinõukilde ja põlenud esemeid. Pakk-kirstus olid säilinud vaid kolju, selgroog ja pikad luud. Parem käsi oli sirgelt, sõrmed vaagnal, vasak küünarnukist kõverdatuna vöökohal. Peas oli pärg (: 1), mille võru oli kaunistatud spiraalide ja kudrustega. Säilinud oli üks spiraalidest ja hobusejõhvist pärjasaba koos ebatüüpilise kaarja otsatutiga (: 2) ning ripatsitega (: 3–4) oimukohal. Pärja kannast rippusid pronksspiraalidega ilustatud pärjasabad. Kaelakees (: 5) oli neli rida helmeid ja kaurikarpe, iga karbi vahel helmes. Veel leiti ruudulise sõba (: 7), korjatud kirjaga sõba (: 16) ja põlvini ulatuva kudrustega õlalina (: 6) jäänused. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 8), mis oli kinnitanud keed katnud pealisriiet, kummaski käes üks sõrmus (: 9, 10) ja varrasahelikust tehtud käevõru (: 11, 12). Parema puusa piirkonnast leiti rauast vöörõngas (: 13), nuga (: 14) ning kuljustega ja külgeroostetanud raudesemetega varrasahelik (: 15) linase riide jäljenditega rauaroostel. Dateering: 1300–1350 (ülempiir kääpa järgi).

(AI 5101: IV: 1–16)

: 5
: 13
: 14
5 cm
: 9
: 10
3 cm
: 8
: 11
: 12
5 cm
: 15

: 7
: 16
5 cm
1 cm
: 15
3 cm

Matus V (5)

Põletushaud* ruutudes e/4–5, puistepõletus, suuresti kaetud hilisema matuse 220 kääpaga. Põlenud luud olid koos rohkete savinõukildudega laiali puistatud tumeda huumuskihi ja selle all oleva liiva piirile 1,5 × 1 meetrisele alale ning paiknesid kamaraaluses tumedas liivas. Sügavamal, heledas liivas luid ei olnud. Põletushaua idaosa oli lõhkunud laibahaua 21 sissekaeve, põletusmatuse loodeserva jäi aga laibahaud 4. Puutumatuna oli säilinud see osa põletusmatusest, mis jäi haudade 4 ja 21 vahele. Siin tuli välja laialipuistatud põlenud luid, põlenud esemeid ja keraamikat, kuljus (: 372) ja pronksspiraal (: 371). Põletusmatuse ala lääneservast leiti kaks tervet savinõu, üks käsitsi (: 57), teine kedral (: 58) valmistatud. Põhjaliiva süvendatuna maetud nõude ülaservad olid vana maapinna tasemel, käsitsi tehtud nõu serva vastas oli väikseid kive, nagu oleksid need toeks pandud. Savinõude juures oli põlenud luid, mis ulatusid neist 50 cm kaugusele ida poole. Matusega seostuvad ka spiraalikesed (: 351, 674 ja 703), kuljus (: 223), pronksikatke (: 226), käevõru (: 345) šlakk (: 363) ja helmes (: 636). Osa põletusmatuse leide – rauast hoburaudsõlg (: 266), pronksist käevõrude katked (: 281, 702) ja põlenud luud – sattus nimetatud laibahaudadesse nende kinniajamisel. Dateering: 1000–1100.

(AI 5101: 57, 58, 223, 226, 266, 281, 345, 351, 363, 371, 372, 674, 702, 703)

: 223 : 372

: 636
1 cm
: 351 : 674 : 702
3 cm
: 281
: 371 : 703 : 345
: 266
5 cm

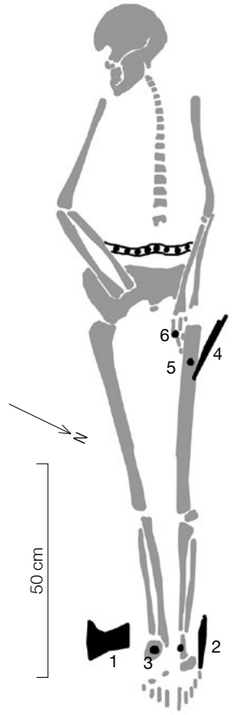

: 58

5 cm
: 57

Matus VI (6)

Laibahaud ruutudes i–j/16–17, üle 50 aastane mees, peaga lääneedelasse (245°). Haual oli paarikümne cm kõrgune ja 2,7 m läbimõõduga kääbas. Kääpa all algsel maapinnal oli jalutsis poolkaarena suuri kive (lm 30–40, kuni 60 cm), kolm suurt kivi oli ka peatsis. Vaagna ja põlvede all oli säilinud puitu 33 cm laiusest kirstust. Luude säilivus oli hea, käeluud asetsesid vaagnal. Parema jalalaba kõrval oli kirves (: 1) teraga ülespoole, vasakul kirstu jalutsis odaots (: 2) tipuga varvaste poole, vasaku jala põialuude all kannus (: 3). Vasakul puusal oli nahast pronksnaastudega vöö (: 7) koos pandla ja noaga (: 4). Noa tipu juurest leiti kaks münti: Tartu penn 13. saj lõpust – 14. saj I veerandist (: 5a) ja Lübecki penn 13. saj lõpust – 14. saj I poolest (: 5b). Parema käe sõrmes oli sõrmus (: 6). Dateering: 1300–1350.

(AI 5101: VI: 1–7)

: 1
: 2

: 3

: 5b

: 6
3 cm

: 4
5 cm

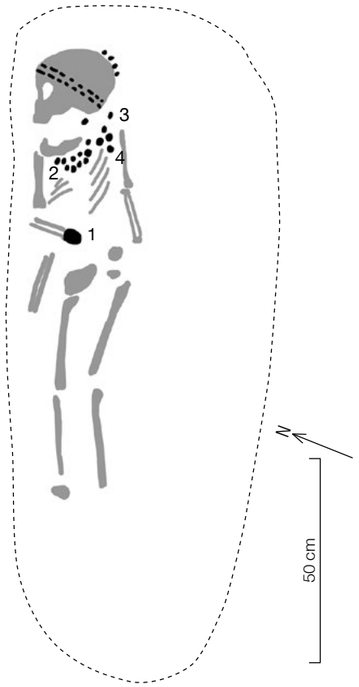
Matus VII (7)

Laibahaud ruudus e/7, 3–6-aastane (5a±16k) laps, peaga idakirdesse (65°). Haual oli vaevumärgatav kääpakuhelik. Luustik oli keskmiselt säilinud. Parem käsi asus küünarnukist kõverdatuna vaagnal, vasak sirgelt kõrval. Paremal randmel oli käevõruks lahtikeeratud sõrmus (: 1), kaelas kee ühest (või kahest) reast kaurikarpidest, helmestest ja kuljustest (: 2); ka kaela taga oli kolm kuljust (: 4). Kolju all oli kolm rida helmeid (: 3), tõenäoliselt pärjast; tekstiili pole säilinud. Dateering: 1300–1350 (ülempiir kääpa järgi).

(AI 5101: VII: 1–4)

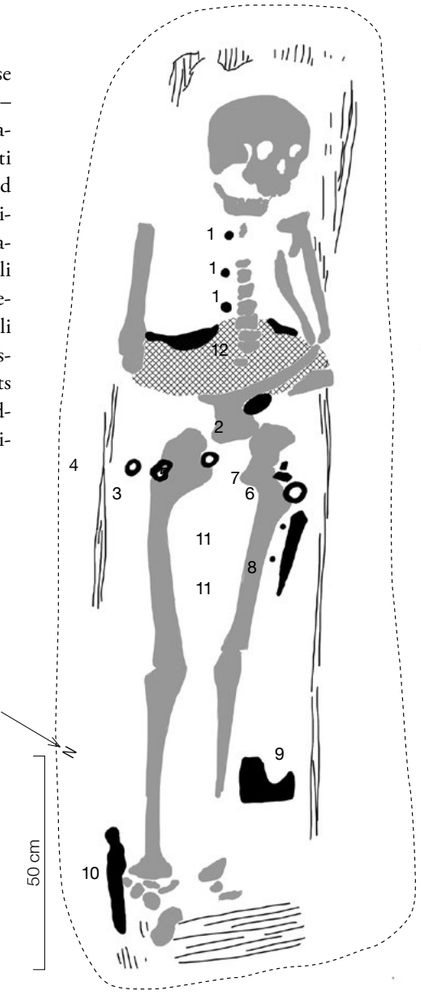

Matus VIII (8)

Laibahaud ruutudes e–f/6–7, 35–45-aastane mees, peaga lääneedelasse (240°). Haual ja vahetult selle kõrval oli korrapäratult suuri kive (lm 30–50 cm). Osa neist oli asetatud haua kinniajamise järel vana maapinna tasemele, kaks suuremat olid haua kirdeotsas sügavamal. Kivide vahelt leiti keraamikat ja metallesemeid (kuljus: 223, naastukatke: 226), mis olid sinna sattunud haua kinniajamisel kõrvaloleva põletushaua 5 matusekihist. Luud olid keskmiselt säilinud. Parem käsi oli küünarnukist kõverdatuna vaagnal. Puidujäänused pärinevad laudkirstust, mille pikkus oli 200 cm ja laius 48 cm, jalutsiots 15 cm paksune. Rinnalt leiti 10 cm vahemaaga 5 kuljusnööpi (: 1) ja villase kuue jäänused (: 1a); vasakus käes oli sõrmus (: 2), vasakul puusal 2 tulekivikildu (: 7), nuga (: 8) ja 2 pronksneeti (: 11), vasaku sääreluu kõrval kirves (: 9), parema põia kõrval odaots (: 10) tipuga jalutsisse, vöökohast veidi kõrgemal pronkspandla ja raudnaastudega nahkvöö (: 12). Rauast pannal (: 3) ja vöörõngad (: 4–6) pärinevad teisest, vaagnal madalamal olnud vööst. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: VIII: 1–12)

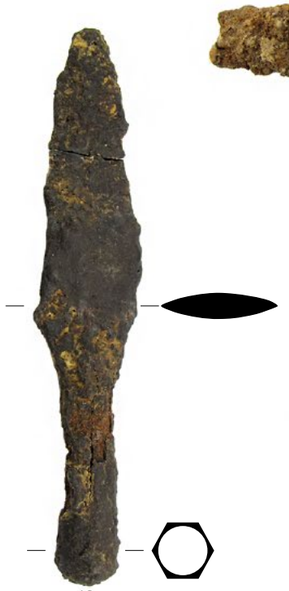

Matus IX (9)

Laibahaud ruudus f/5, 2–4-aastane (3a±12k) laps peaga haua kirdeotsas (30°). Luustik hästi säilinud; parem käsi oli sirgelt kõrval, vasak vaagnal. Kolju all asus justkui padjana väike lubjakiviplaat. Kahel pool vaagnaluid leidus väikseid lubjakivitükke, haua kirdenurgas lubjatükke. Reieluude vahel oli töödeldud luust ese (: 1), sääreluude all münt (: 2) – Anna Ivanovna 1739. a denga. Mündi juures oli säilinud veidi kirstupuitu. Dateering: 1700–1800.

(AI 5101: IX: 1, 2)

Matus X (10)

Laibahaud ruudus d/6. Umbes 2-aastase lapse haud, mis tuli nähtavale loode–kagu-suunalise 60 cm laiuse ja 1–2 cm paksuse söese laiguna. Söekihi alt leiti nuga (: 1) ja laigu lõunaservast kolju jäänuste juurest helmestest ja kaurikarbist kaelakee (: 2). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: X: 1, 2)

Matus XI (11)

Laibahaud ruutudes d/4–5, 2–4-aastane (3a±12k) laps. Luustik halvasti säilinud, alles oli vaid kolju tükke kirde–edela-suunalise haua (50–230°) kirdeotsas. Koljust 5 cm jalgade poole leiti pronkspleki katke (: 1) ning kaela piirkonnast punasele korrutatud villasele lõngale aetud helmestest, kaurikarpidest, kuljustest ja rombikujulisest pronksripatsist kaelakee (: 3), mille juures oli tekstiilijäänuseid (: 8). Kõdunenud alakeha piirkonnast leiti väljastpoolt kirstu piirjoont sõrmus (: 4), nuga (: 5) ja ripatsi kand (: 6). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: XI: 1–8)

Matus XII (12)

Laibahaud ruudus d/4. Kirde–edela-suunalise haua (50–230°) kirdeotsas leidus 3–6-aastase (5a±16k) lapse kolju pehkinud tükke. Kaelakees (: 1) oli kaks ümarripatsit, hallikaid klaashelmeid, kuljuseid ja kaks kaurikarpi – kõik aetud pruunile villasele lõngale; kaela all kee juures oli tekstiili (: 3). Koljust 25 cm edelas oli odaots (: 2), mille seos matusega jääb küsitavaks. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: XII: 1–3)

Matus XIII (13)

Laibahaud ruutudes c–d/4–5, üle 50 aasta vanune mees, peaga edelasse (230°), maetud laudkirstus. Parem käsi oli küünarnukist kõverdatud, sõrmed vaagnal, vasak käsi sirgelt kõrval. Jalutsis poolik kirves (: 1) ja odaots (: 1a) tipuga jalutsisse, vasakul vaagnaluul münt – 14. saj Hamburgi penn (: 2). Sama kirve teine osa oli matuses 205. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: XIII: 1, 1a, 2)

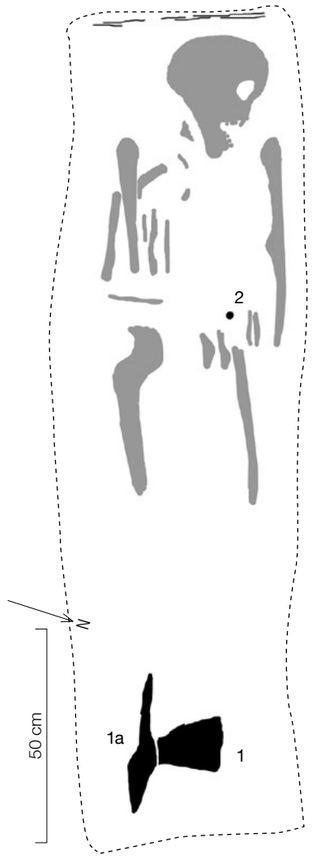

: 1a

: 2

2 cm

: 1

5 cm

Matus XIV (14)

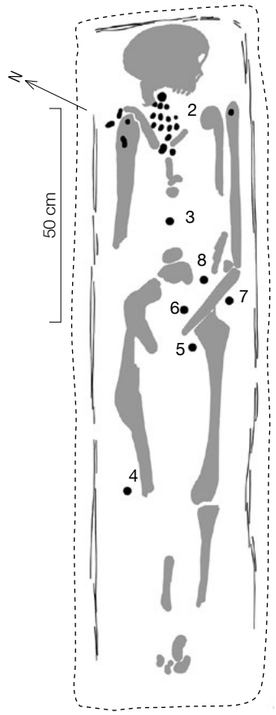
Laibahaud ruutudes c/4–5, 40–45-aastane naine, peaga idakirdesse (60°). Kirstust oli säilinud vaid tume joon. Luustiku säilivus keskmine. Kolju pealmine külg ja parema käe luud olid kõdunenud. Arvestades seda, milline oli selles käes olnud sõrmuse (: 5) asend vaagnaluu serva juures, võis käsi asetseda vaagnal. Kaelas oli neljarealine kaelakee (: 2): ühes reas olid kaurikarbid, teises reas karp ja helmes vaheldumisi. Ülemised read olid tihedalt ümber kaela, alumine, pikim rida, ulatus õlgadeni. Rinnal oli väike ketijupp (: 3). Pronksiga ilustatud sõba (: 1) nurgakaunistused olid alalõualuu peal, parema reieluu kõrval ja all (: 4, 9). Vöö küljes vasakul puusal olid puupidemega nuga (: 7) ja rauast rõngas, mille küljes rippus rauast varrasahelik oletatava tuleraua jäänustega (: 8). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: XIV: 1–9)

: 1

: 4

: 9

: 3

: 5

3 cm

: 2

5 cm

: 8

Matus XV (15)

Laibahaud ruutudes c/5–6, üle 50 aasta vanune mees, peaga edelasse (220°), maetud laudkirstus. Luustik halvasti säilinud, mistõttu käte asend jäi selgusetuks. Rinnal oli rõngassõlg (: 1), rindkere ja vaagna ümbruses luudest 15 cm kõrgemal rauast naastud (: 2–6, 8, 9). Vasakul puusal oli suur nuga (: 7) teraga jalutsisse, noa kõrval sõrmus (: 10). Parema puusanuki ja vaagna vahelt leiti pronksrõngake villase lõnga jäänusega (: 12). Parema sääreluu kõrval, kand luudest kõrgemal, asus kirves (: 11), mille tera võis olla löödud kirstu sisse. Parema põia kõrval oli odaots, tipp peatsi poole (: 13). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XV: 1–13)

5 cm

3 cm

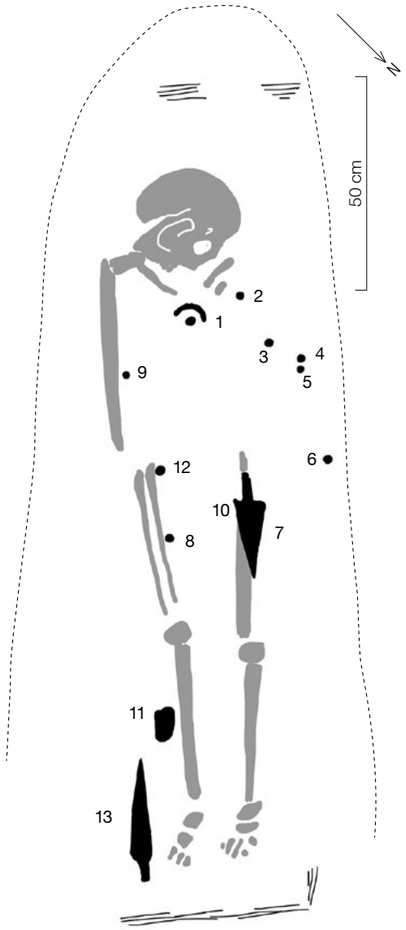

5 cm

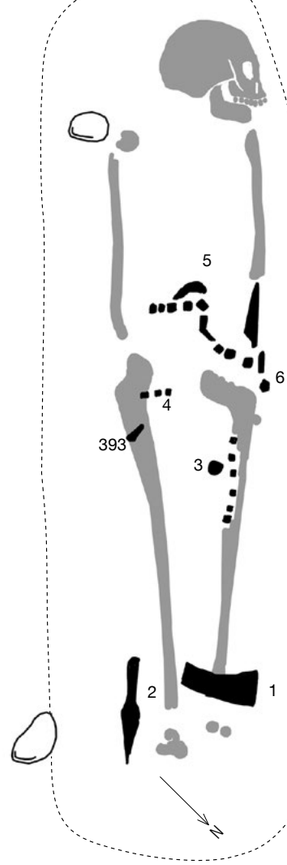
Matus XVI (16)

Laibahaud ruutudes c–d/5–6, 30–40-aastane mees, peaga edelasse (225°). Asus haudade 14 ja 15 vahel, nii et haua kirdeots ulatus haua 14 alla. Luud olid halvasti säilinud, käed arvatavasti sirgu. Jalaluude kõrval olid puidujäänused. Vasaku sääreluu alaotsal oli kirves (: 1), mille kannas oli puitu, parema sääreluu kõrval odaots (: 2), tipp jalutsisse. Vaagnast veidi kõrgemalt leiti nahast vöö (: 3), mille pronksnaastud (: 4–5) olid 5 cm vahedega; vasaku vaagnaluu kõrval oli nuga (: 7) teraga peatsisse ja vasaku puusa juures 2 tulekivikildu (: 6). Vöö alt leiti tekstiili (: 5a) ja villast lõnga alusrõiva (särgi?) vööst, haua täitepinnasest sulanud pronkseseme, võib-olla nõelakoja katke (: 393). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: XVI: 1–7)

5 cm

3 cm

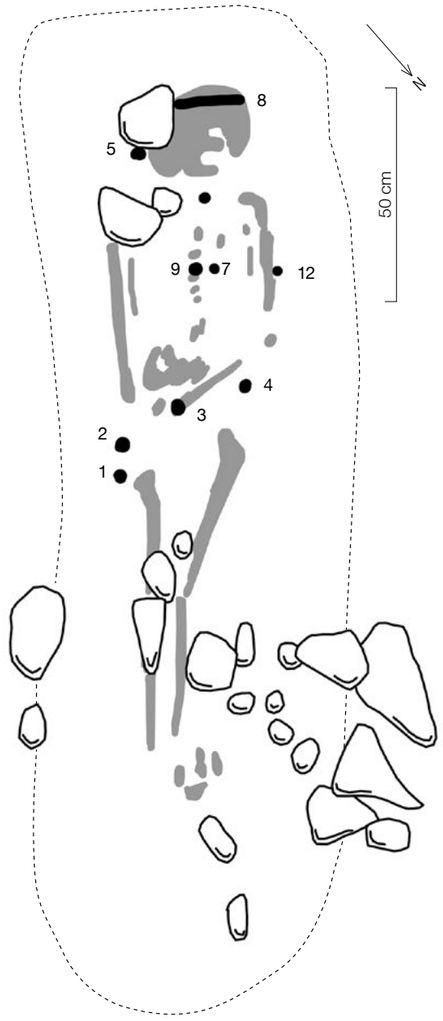

Matus XVII (17)

Laibahaud ruutudes g–h/7, 25–35-aastane naine, peaga edelasse (225°). Haud oli madal, maetu peal oli vaid 30 cm liiva. Vasak käsi kõhul, parem sirgu. Paremas käes oli spiraalsõrmus (: 1), kummaski käes lai käevõru (: 2, 3). Vasakul puusal oli pronksnaast (: 4), mille juures leidus eri rõivaesemetest pärit tekstiili. Kolju kõrval paremal oli nuga (: 5), rindkerel tulekivikild (: 9), kõrval 5 pronksspiraali (: 7) ja pärja (: 8) küljes olnud kuljus (: 10). Pärja (: 8) võruosa kaunistasid spiraalid, kudrused ja tinulised. Pärjasaba oli pronksspiraalidest ja jõhvist; tutt rombimustriga. Pärja küljes on arvatavasti rippunud ka pronksist kett (: 12), mis leiti vasaku õlavarreluu alt. Kaelas oli kaurikarpidest ja helmestest kee (: 11). Ülakeha piirkonnas leidus rohkesti kudruseid, pisikesi pronksspiraale ja tinanaastukesi õlalinast (: 7), mille otsad ulatusid randmeteni ja olid keeratud nende ümber; jalgade juures oli pronksrõngake (: 6). Dateering: 1200–1225.

(AI 5101: XVII: 1–12)

1 cm

5 cm

: 8

5 cm

: 10

: 11

: 12

5 cm

Matus XVIII (18)

Laibahaud ruudus g/3, imik, sõle asukoha põhjal otsustades peaga edelasse, vaid paarikümne cm sügavusel. Haud asetses mehematuse 24 peal, mis leiti 38 cm sügavamalt. Leiti mõned kõdunenud luufragmendid, hoburaudsõlg (: 1) ja tekstiilitükk (: 2), mille servas olid pronksspiraalid. Luudega samas sügavuses oli väiksemaid kive, mis lõuna pool moodustasid poolringi. Dateering: 1225–1300.

(AI 5101: XVIII: 1, 2)

: 1

: 2

2 cm

5 cm

Matus XIX (19)

Laibahaud ruudus c/2, umbes aastane laps, peaga põhjakirdesse (20°), asus maapinnale väga ligidal. Piki haua piirjoont säilinud veidi puitu. Haua kirdepoolses otsas kõdunenud tükke roietest, samas ka kaks kuljust (: 1). Lapseluustiku all naise haud XLII (42). Naisehaua kohalt saadi kaks pronksspiraali koos põlenud luukildudega, mis olid sinna sattunud mõnest lõhutud põletushauast. Dateering: 1225–1400.

(AI 5101: XIX: 1)

: 1

5 cm

Matus XX (20)

Laibahaud ruudus g/3, 30–40-aastane naine, peaga kirdesse (50°). Väljaspool haua piirjoont oli väikestest (lm 10–15 cm) kividest laotud korratu ovaal. Luustik asetses kivide vahel 25 cm sügavuses hauas. Hauamullast luudest kõrgemalt leiti pronkskuljus (: 1), mis ei pruugi kuuluda selle matuse juurde. Kolju ümber oli pärg (: 4), mis oli kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Pärjasabad (4) olid põimitud spiraalidest ja jõhvist, tutid rombimustriga. Vaagnal oli sõrmus (: 2), kaelas helmestest ja kaurikarpidest kee (: 6). Ümber kolju kuni haua piirjooneni leidus kudruseid (: 5), mis võivad pärineda surnu näole laotatud liniku kaunistustest. Rinnakorvi paremalt küljelt leiti korjatud kirjaga sõba katke ja narmastega serv (: 7) ning ruudulist sõbakangast (: 8). Luude juures oli nuga (: 3). Dateering: 1225–1300.

(AI 5101: XX: 1–8)

: 1

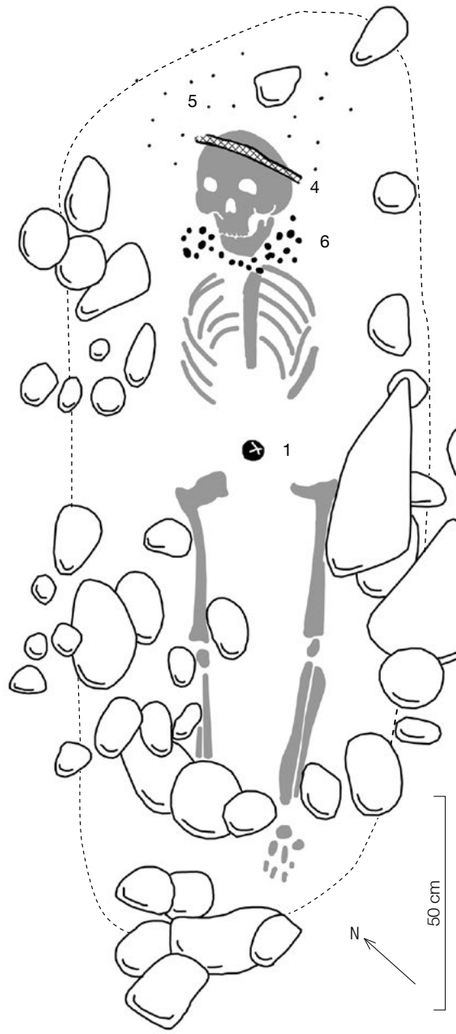

: 2

: 5

3 cm

: 6

: 3

5 cm

: 4

2 cm

5 cm

2 cm

: 7

5 cm

2 cm

Matused XXIa ja b (21a ja b)

Laibahaud – paarismatus ruutudes e/4–5 – täiskasvanud naine (21a) ja väikelaps (21b).

Matus 21a – 40–45-aastane naine, peaga kirdesse (50°). Maetud pakk-kirstus, millest kolju juures oli alles veidi puitu. Kirstu otsapaku säilinud laius 6 cm. Kolju parema külje all oli pisut juukseid. Vasak käsi asetses küünarnukist kõverdatuna kõhul, parem põiki vaagnal. Kirstu peatsis ja kirstujoonest väljaspool oli kudrustest kaunistus, mis võib pärineda kirstule laotatud (õla?)linast (: 10). Kolju ümber oli pärg, mille võru (: 1) kaunistasid spiraalid ja kudrused. Vasaku küünarvarreluu kõrval oli arvatavasti pärja küljes rippunud keti katke, mille juures leidus tekstiili. Kaelas oli kaurikarpidest ja helmestest kee (: 11), käes sõrmused (: 3, 9) ja laiad käevõrud (: 4, 5), mille all oli villast tekstiili (: 4a, 5a). Vasakul puusal oli pronksist varrasahelik koos kuljusega (: 6), vöö piirkonnas raudrõngas (: 7) ja nuga (: 8), parema sääreluu kõrval varrasaheliku lüli katke (: 2). Haualiivas olnud põlenud luud ja käevõru katke (: 702) on pärit arvatavasti põletushauast (5). Dateering: 1300–1400.

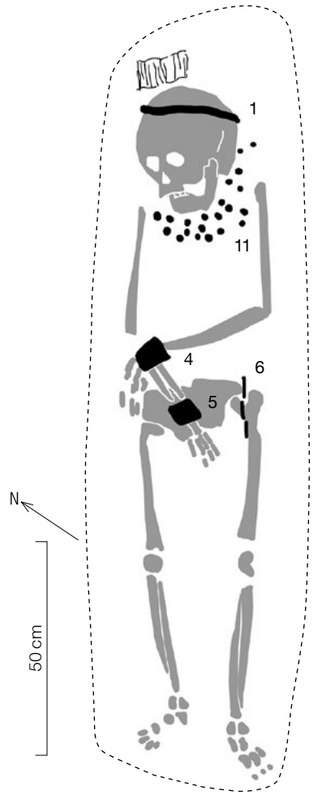
(AI 5101: XXI: 1–11)

3 cm

5 cm

3 cm

5 cm

5 cm

Matus 21b – väikelaps, 1–3 a. Rindkere vähesed, halvasti säilinud luud, leitud peapärja (: 1) juurest monoliidi avamisel. Dateering: 1300–1400.

Matus XXII (22)

Laibahaud ruutudes e–f/4, täiskasvanud mees, peaga edelasse (230°). Luud olid kõdunenud, seepärast ei saa käte asendit kindlaks teha. Vasaku sääreluu peal oli kirves (: 1), parema jala kõrval odaots (: 2), vasakul puusal nuga (: 3) nahast tupes (: 12), mis oli kaunistatud pronksklambritest ornamendiga ja kinnitatud vööle naharibaga. Pronkspandlaga nahkvöö (: 9) oli kaunistatud pronksnaastudega (: 5, 7, 8); vöö juurde kuulus teinegi pronkspannal (: 4). Vöö küljes olid tinast helmes (: 6) ja luisu katke (: 10), kaela all mooninuppotstega hoburaudsõlg (: 13). Luustiku juures oli sõrmus (: 11) villase nõelkinda katkega (: 11a). Vöö all olid pruunist villasest toimsest tekstiilist kuue (: 9a) tükid. Kuub on rekonstrueeritud ja avaldatud artiklina (Kaarma jt 2000). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: XXII: 1–13)

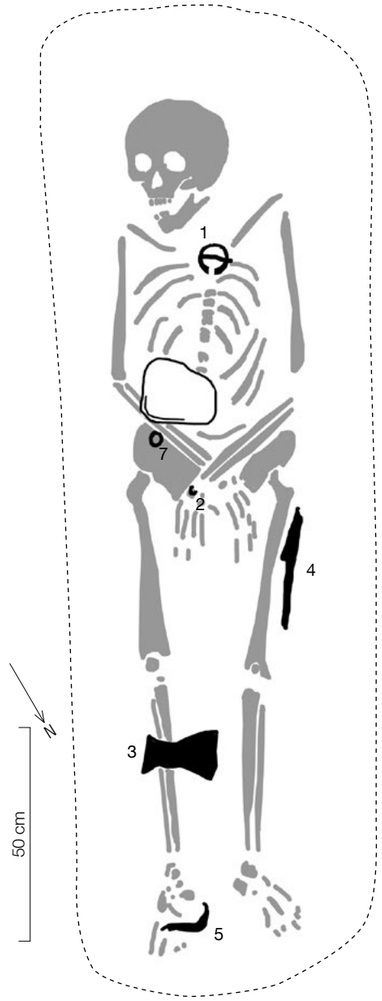

Matus XXIII (23)

Laibahaud ruudus c/2, 40–45-aastane mees, peaga lõunaedelasse (210°). Luud olid hästi säilinud, käed vaagnal koos. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 1), paremas käes sõrmus (: 2), parema sääreluu peal kirves (: 3), teraga vasakule, vasaku reieluu kõrval nuga (: 4), rootsu ots jalutsisse, parema jala põialuude all kannus (: 5). Parema küünarluu alt leiti arvatavasti vöö küljest pärit 4 raudnaastu (: 6) ja raudpannal (: 7). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XXIII: 1–7)

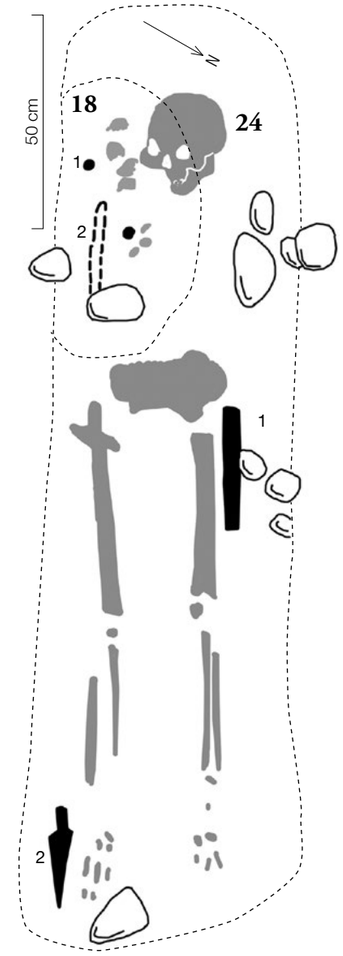
Matus XXIV (24)

Laibahaud ruutudes f–g/3, üle 50 aasta vanune mees, peaga lääneedelasse (240°). Luud kõdunenud. Üks kätest on ilmselt olnud rinnal, kuna siit leiti sõrmus (: 3). Teine, halvasti säilinud sõrmus (: 5) oli samuti rinnal parema käeluu lähedal. Vasaku õlaluu juures oli kuljus (: 4), vasakul puusal nuga (: 1), parema põialuu kõrval odaots (: 2), tipp jalutsisse. Haua peatsipoolsele otsale oli maetud imik (haud 18). Dateering: 1225–1300.

(AI 5101: XXIV: 1–5)

Matus XXV (25)

Põletushaudadega puistematuseala* ruutudes f/2–3, heledama põhjaliiva ja tumedama segatud liiva piiril. Maetud oli kirde–edela-suunalisele umbes 3 × 2 meetrisele alale. Siin oli mitmeid söesemaid laike, mis sisaldasid põlenud luupuru. Omaette põlenud luudega laik numbriga 132 ei ole seotud põletusmatusega 25, vaid on sängitatud hiljem laibahaua 31 peale. 2–3 cm paksune söe- ja luudepurune pesa matmisala kirde- ja idaosas tundus olevat ääristatud tules olnud katkimurtud esemetega. Leiud asetsesid enamasti söekihi ülemises horisondis. Põletushauda 25 võiksid kuuluda järgmised esemed: poolikud käevõru (: 500, 704), aasotstega kaelavõru katked (: 526, 528, 556), anglosaksi ripatsmündiga (Aethelred II penn, 978–1116) keti katke (: 527), kuljused (: 525, 529, 530, 648), sõrmus (: 548), kuljused (: 529, 530, 534, 648), pronksspiraalid (: 503, 524, 584, 668), nuga (: 618), käevõru (: 704), 8-kujulistest lülidest keti katked (: 527, 705), samuti spiraalsõrmused (: 521, 548 ja 575) haua 29 täiteliivast. Matuseala edelaservas oli 30 × 30 cm suurune söene laik, milles leidus porsunud ja tules olnud joon- ja laineornamendiga kedranõu kilde (: 533, 550, 570, 578, 619). Samast leiti topeltlülidest 2,8 m pikkune pronkskett (: 607). Läheduses oli suurem kogum käsikeraamilise nõu kilde (: 547). Söelaigud lõppesid enne ruutu f/3, kus algasid kivid. Need kivid moodustasid haua 31 peal lademe, kus kivide all oli omaette põletusmatus (132). Viimane ei olnud seotud hauaga 25. Arvestades söese matmisala suurust, leiti luid silmapaistvalt vähe.

Põletusmatusest 25 on arvatavasti pärit ka pronkshelmes (: 685), kuljuse katke (: 686), sõrmused (: 521, 548, 688) ja käevõru sellel oleva sõrmusega (: 690) haua 24 täitepinnasest. Matusealalt ja ümbrusest leiti rohkesti savinõukilde (ka tekstiilkeraamikat), kuid need ei ole metall-leidudega seotud. Põletushaua leiud tulid välja söeseguse liivakihi ülemisest osast, savinõukillud asetsesid sügavamal, vanas pinnases. Võimalik, et põletusmatuse 25 servaga seostub savinõukildude kogum ruudus g/4, mis sisaldas kilde kahest kõrvuti olnud savinõust, üks neist käsitsi, teine kedral vormitud (: 662). Selle matusega võiksid seostuda ka põletushaua 26 alalt leitud viikingiaegne helmes (: 700: 8) ja kaks pronkseseme tükki (: 700: 10, 11). Dateering: 1000–1100.

(AI 5101: 500, 503, 524, 526–530, 547, 548, 556, 584, 607, 618, 668, 700, kedranõukillud numbrite 533, 550, 570, 578, 619, 662 alt; oletatavasti 521, 534, 572, 575, 684, 685–688, 690; 703–708)

5 cm

3 cm

: 548 : 688

3 cm

: 685 : 527

2 cm

: 521

: 690

3 cm

: 533 : 578

: 550

: 547

5 cm

: 570

: 619

Matus XXVI (26)

Põletushaud* ruudus f/3, paljandus kuni 8 cm paksuse laiguna põhjaliiva läbikaevamisel. Matus paiknes 65 cm läbimõõduga alal ja oli süvendatud põhjaliiva 5–6 cm võrra. Kolmandaneljanda põletusastmega (u 800–1300 °C) luude pealmine kiht algas segatud liiva ja puutumata põhjaliiva piiril. Kogu laik sisaldas põlenud luid ja liiv oli ümbritsevast põhjaliivast tumedam. Laigu põhjapoolses servas olid põlenud katketena kaks laia käevõru (: 1–2, 9) ja lääneservas paar kollast kudrust. Laigu põhjast leiti 15 cm läbimõõduga ümmargune puunõu põhi, mille peal oli väike kogum põlenud luid ja põlenud leide (: 3–7), sh ripatsite katked (: 3, 7), sangakujuline ripatsikandja (: 5) ning ketikatke ja pikkade trapetsripatsite tükid (: 6). Nõupõhja peal oli mingi kiht, mis võib pärineda tekstiilist. Tegemist on kahe surnu säilmetega: puunõus ja laigu põhjaosas.[1] Dateering: 1225–1400.

(AI 5101: 700: 1–7, 9)

1 Antropoloog Galina Sarapi määrang.

700: 1, 2

700: 1, 9

5 cm

700: 6

700: 3

700: 4

700: 5

700: 7

3 cm

Matus XXVII (27)

Põletushaud* ruudus d/5, 14. sajandi mündiga luustiku 13 peal, kirde–edela-suunalises (20 × 55 cm) söeses laigus. Kihi paksus 9 cm. Laigu keskosa oli kõige söerikkam, siin leidus põlenud luid ja pronksesemete sulanud tükke. Matuseala kirdeotsast leiti savinõukilde. Võimalik, et selle nõuga toodi luud kalmesse. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: XXVII: 1–8)

Matused XXVIII (28), XXVIIIa (28a)

Matuseala ruutudes g–f/7–8.

Matus 28 numbri all olevad, kolmes kihis paiknenud, keskmise ja tugeva põletusega luud (kokku 830 g) kuuluvad ühele täiskasvanud indiviidile (AK), tõenäoliselt mehele. Ligi 1,5 m läbimõõduga matmisala peal oli madal, 20 cm kõrgune kuhjatis, kolm üksteise peal olevat põlenud luude kogumit olid selle all koonusekujulises 1,2 m läbimõõduga lohus. Kõige alumine, leidudeta luudekogum (: 349) (lm u 25 cm) asetses lohu põhjas. Teine, 60 cm läbimõõduga ja kuni 50 cm paksune luupesa (: 349), paiknes eelmise kohal, veidi lõuna pool, 20–45 cm kõrgemal, ja kattis seda servaga. Profiilis oli lohu põhjas näha tumedat viirgu, mis võiks pärineda 45 cm läbimõõduga, alumist matust servaga katnud puunõust. Luude juures oli pinnas tahmane ja söene. Leiti prillspiraalsõrmuse katke (: 350), suur nuga (: 367) ja odaots (: 1142). Kolmas, 20 cm paksune ning 50 cm läbimõõduga luudekogum (: 320) oli kuni 14 cm paksune ja kõige pealmine, asus maapinnast 30–45 cm sügavusel. Selle kaarja põhja all oli samuti söene viirg ja paari sentimeetri paksune leetekiht. Siit leiti pronksspiraalid (: 319, 331), kaks pronksripatsit (: 314), pronksist teraviku ots (: 992) ja poolik raudrõngas (: 327). Dateering: 1225–1300.

(AI 5101: 314, 319, 320, 327, 331, 349, 350, 367, 992,1142)

Matus 28a asetses matuse 28 kõrval ja samas sügavuses. Täiskasvanu (AK) põlenud luude (: 920) juurest leiti vaid pudeda, käsitsi tehtud savinõu kilde, sh nõu põhi (: 934, 979, 980). Dateering: 1225–1300.

(AI 5101: 934, 979, 980)

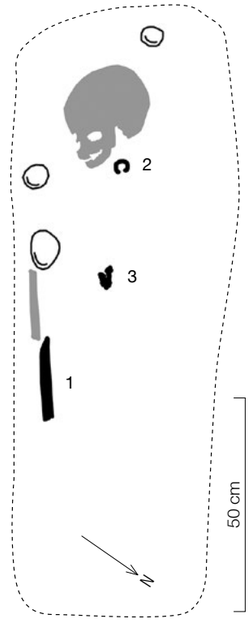

Matus XXIX (29)

Laibahaud ruudus f/2, 5–9-aastane (7a±24k) laps, maetud peaga läänee-edelasse (235°). Säilinud vaid koljuluid. Paremal puusal oli nuga (: 1) teraga peatsisse. Alalõualuu servast leiti hoburaudsõlg (: 2), nupud jalutsisse. Sõle peal oli säilinud ehet katnud villast tekstiili; sõlg ise oli kinnitanud linast labast, arvatavasti särgiriiet. Noa lähedal oli sõrmuse katke (: 3), mille juures oli villast põimitud kolmevärvilist nööri ning kirstupuitu. Haualiivast saadud leiud (: 703–708) on arvatavasti pärit põletusmatusest 25. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XXIX: 1–3)

Matus XXX (30)

Laibahaud ruutudes e–f/2, 1–2-aastane (2a±8k) laps, peaga kirdesse (65°), säilinud kolju ja kõdunenud jalaluutükke. Kolju all kaurikarpidest, helmestest, pikkadest trapetsripatsitest, antropomorfsetest ripatsitest ja kuljustest kee (: 1); sõrmus (: 2) pärineb oletatavasti parema käe sõrmest. Sõrmuse peal, piki haua äärt, oli säilinud paela katke. Dateering: 1350–1475.

(AI 5101: XXX: 1, 2)

Matus XXXI (31)

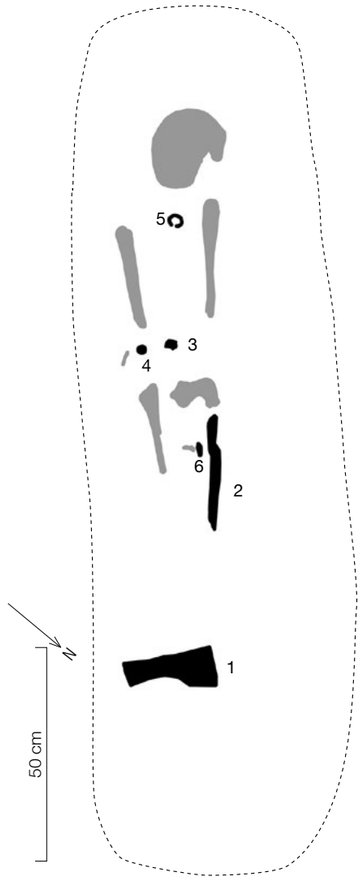
Laibahaud ruutudes e–f/4, 18–19-aastane noor täiskasvanu, peaga edelasse (235°). Haua kohal oli suuremaid (lm 20/25–40/50 cm) kive, millest kolm asetsesid haua kaguservaga ühel joonel. Luustik kõdunenud, käte asendit ei saa määrata. Parema sääre piirkonnas oli kirves (: 1); vöö juurde kuulusid rauast pannal (: 3), pronksist vöörõngas (: 4) ja vasakul puusal olev nuga (: 2), tera jalgade poole. Vasaku reieluu kohal oli sõrmus (: 6) ja lõua all hoburaudsõlg (: 5), nupud jalutsisse. Matuse kohal oli põlenud luudega söene laik, mis kirjeldati põletushauana 132. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: XXXI: 1–6)

: 1

5 cm

: 3 : 4

5 cm

: 5 : 6

3 cm

Matus XXXII (32)

Laibahaud ruutudes e/2–3, 6–10-aastane (8a±24k) laps, peaga edelasse (235°). Haua mullas leidus rohkelt kive, eriti peatsi piirkonnas. Luustik hästi säilinud. Parem käsi oli vaagnal, vasak sirgelt kõrval. Lõua all oli hoburaudsõlg (: 1), rinnal 2 pronksist kuljusnööpi (: 2). Neist ülemine asetses sõlest vasakul õlanukil, alumine 14 cm allpool. Viimase lähedal leiti raudnaast (: 3) ja vaagnalt parema käe sõrmus (: 4). Parema põlve kõrval oli nuga (: 5) ja parema pöia kõrval odaots (: 6), mõlemal tera jalutsisse. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XXXII: 1–6)

: 1

: 2

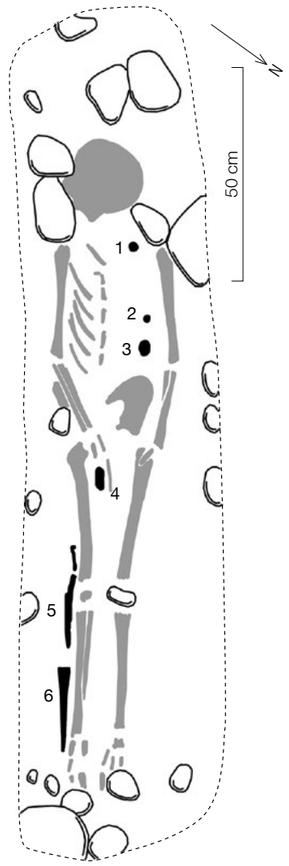
: 4

3 cm

: 6

5 cm

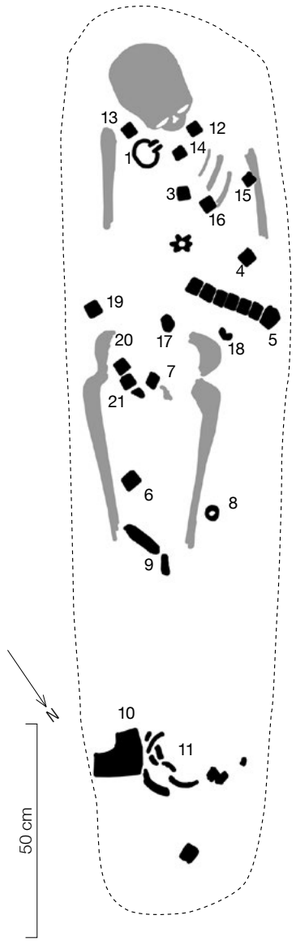

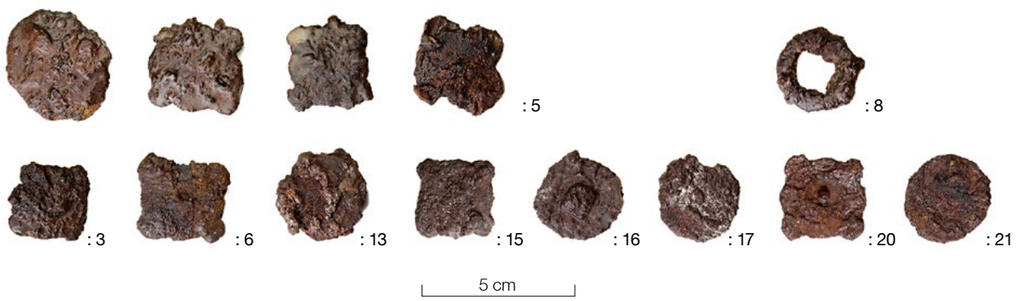
Matus XXXIII (33)

Laibahaud ruutudes d–e/2–3, 7–12-aastane (10a±30k) laps, peaga lõunaedelasse (210°). Luustik halvasti säilinud, pikad luud kõdunenud. Haua kinniajamisel on hauamulda sattunud käevõru katke ja poolik nuga (: 743, 744) mõnest kõrvalolevast põletusmatusest. Hoburaudsõlg (: 1) oli vasakul õlal ja tähtsõlg (: 2) rinnal. Kuue peal olnud raudnaastudega vöö (: 5) küljest on rippunud alla veel teine rihm, millest on säilinud naastud (: 17, 20, 21), neist üks (: 6) põlve juures. Osa naaste (: 3, 15, 16) paiknes rindkere piirkonnas, mõned neist olid selja taga abaluu all (: 12, 13, 14). Võimalik, et viimased pärinevad üle õla kulgenud rihmalt. Vöö juurde kuuluvad veel rauast pannal (: 7) ja rõngas (: 8). Põlvede vahelt leiti nuga (: 9) ja jalutsist kirves (: 10), mille kõrval oli kannuse roostetanud tükke (: 11). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XXXIII: 1–21)

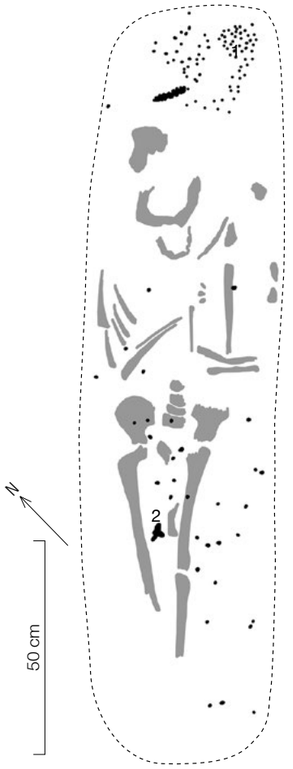
Matus XXXIV (34)

Laibahaud ruutudes d/1–2, 6–10-aastane (8a±24k) laps, peaga kirdesse (50°). Parem käsi on olnud kõverdatuna rinnal, vasak künniga purustatud. Peatsis kolju taga olid kollased kudrused (: 1) ja klaashelmed, millest osa pärineb pärjast. Pärg oli kaunistatud ka tinulistega. Jäi selgusetuks, kas helmed olid laiali aetud künniga või on surnu pea olnud kaetud helmestega ilustatud linikuga. Reieluude vahel oli sõrmus (: 2) koos sõrmeluudega. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XXXIV: 1, 2)

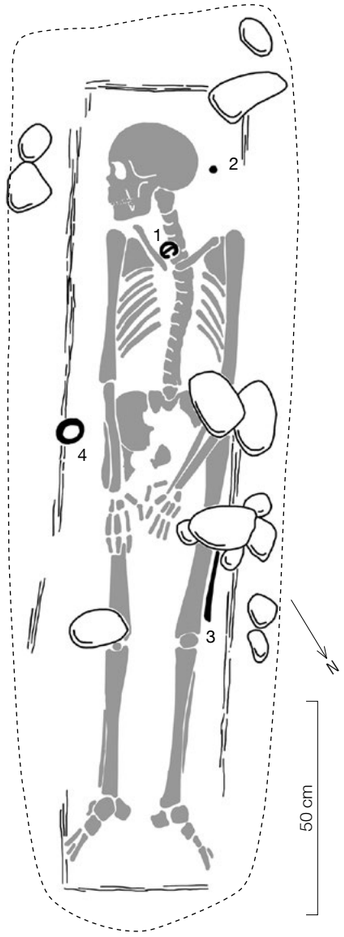

Matus XXXV (35)

Laibahaud ruutudes c–d/3, üle 45 aastane mees, peaga lõunaedelasse (210°). Maetud laudkirstus, millest olid säilinud kontuurid. Hauas oli kive, mis asusid luustikust 20–35 cm kõrgemal. Luustik oli hästi säilinud. Vasak käsi oli veidi viltu vaagnal, parem kõrval. Lõua all oli hoburaudsõlg (: 1), otsad jalutsisse. Kolju kõrval vasakul oli kuljus (: 2), vasaku reieluu välisservas nuga (: 3), parema küünarnuki ja kirstu küljelaua vahel 2 ümara lõikega traadist pronksspiraali (: 4). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XXXV: 1–4)

Matus XXXVI (36)

Laibahaud ruudus g/1, haua 60 peal, 3–5-aastane (4a±12k) laps. Haua (180–260°) lääneotsas oli säilinud alalõualuu, mille juures oli hoburaudsõlg (: 1); haua keskpaigas nuga (: 2). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XXXVI: 1, 2)

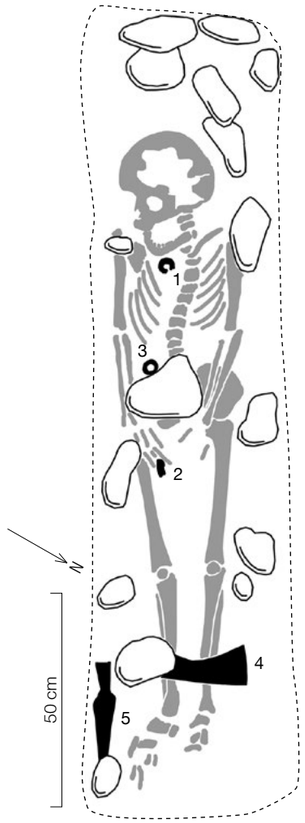

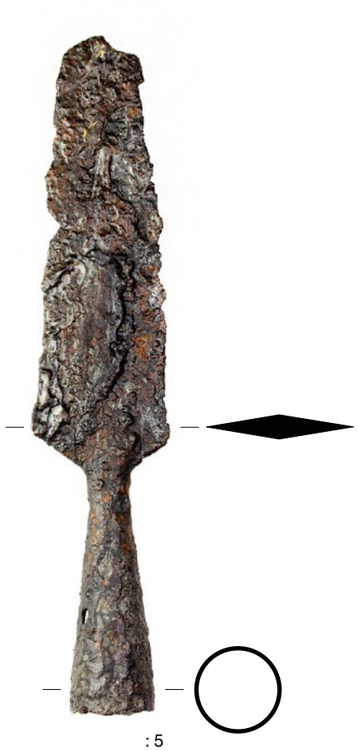
Matus XXXVII (37)

Laibahaud ruutudes d–e/1–2, 9–14-aastane (12a±30k) nooruk, peaga edelasse (235°). Haua edelaotsas oli luustiku peal kive. Käed olid sirgu, sõrmeluud asusid seespool sääreluid. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 1), nupud parema küünarnuki poole, parema käe sõrmes sõrmus (: 2), vaagna ülemise serva juures raudpannal (: 3), sääreluude peal kirves (: 4), parema jalalaba kõrval odaots (: 5), tipp jalutsisse. Kirve alumisel küljel oli jäljend linasest ripskoelisest tekstiilist. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XXXVII: 1–5)

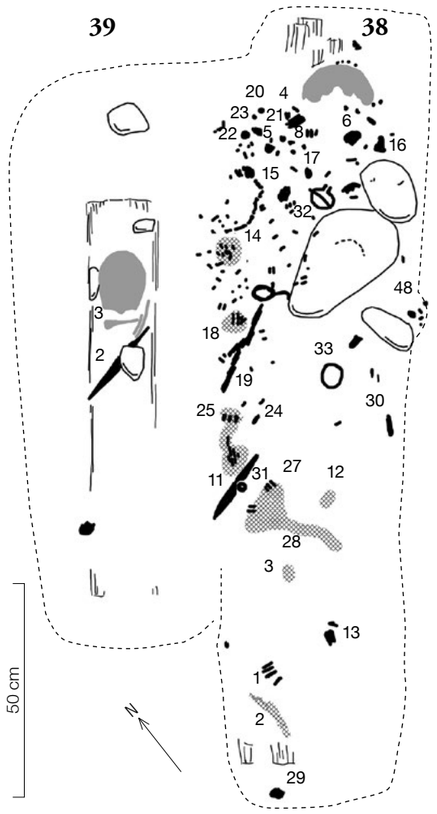

Matus XXXVIII (38)

Laibahaud ruutudes c–d/3–4, 25–35-aastane naine, peaga kirdesse (40°). Maetud pakk-kirstus, mille peatsipoolse otsa paksus oli 6 cm. Puidujäänuseid oli ka jalutsis. Haua kirdeotsas oli katkine kolju, pea ja rindkere piirkond kündmisega (?) täiesti segatud, muud luud kõdunenud. Hauas ülakeha peal oli üks suurem ja paar väiksemat kivi. Pronkskaunistustega sõbast olid säilinud selle otstes olnud spiraalide rida (: 9a), rohkelt ükskuid spiraale ja klambritega ilustatud servakatkeid (: 2 jt). Spiraaliderea siseserval oli rida kudruseid, mida leidus spiraalide vahel ka lahtiselt. Luustiku rinna- ja kaelaosas leidus üksikuid suuremaid klaashelmeid. Kaelakees olid vaheldumisi kaurikarbid, helmed ja kuljused (: 4, 10, 17, 20, 21, 22, 35); vasaku õla juurest leiti pronkskelluke (: 16), parema õla piirkonnast pronksplekist rõngas (: 23), parema vaagnaluu piirkonnast sõrmus (: 24), rinnalt hoburaudsõlg (: 32), otsad üles. Vöö küljes oleva rõnga külge kinnitus rauast 30 cm pikkune varrasahelik (: 19), mille otsarõnga küljes olev raudese pudenes ülesvõtmisel tükkideks. Aheliku juures oli mineraliseerunud tekstiili (: 19a). Vööliste juurde kuulus veel nuga (: 11), mille all läks üle jalgade pronkskaunistustega sõba teine ots (: 29); vööl võis olla ka vasaku puusa juurest leitud kuljus (: 48). Vasaku käe randme kohal oli pronkskäevõru katke (: 33), arvatavasti spiraalsest võrust. Käevõru asendi järgi otsustades oli vasak käsi sirgu; võimalik, et samas asendis oli ka parem käsi. Kolju kuklaosas olid hobusejõhvist ja spiraalidest (: 36, 43) ning villasest lõngast pärjasabad. Pärja külge kuulus veel pronkskett (: 42) ja ehk ka trapetsripats (: 30). Kolju juures oli rohkesti juukseid, mis vasaku kõrva juures olid punutud patsi. Surnu ülakeha piirkonnas oli rohkesti segatud spiraale, helmeid ja pronksklambreid, mida pole võimalik kindlate esemetega siduda. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XXXVIII: 1–48)

: 9a

: 10

: 22

: 35

5 cm

: 4 : 17 : 20 : 21 : 48 : 24

3 cm

: 16 : 30 : 36 : 32 : 33

5 cm

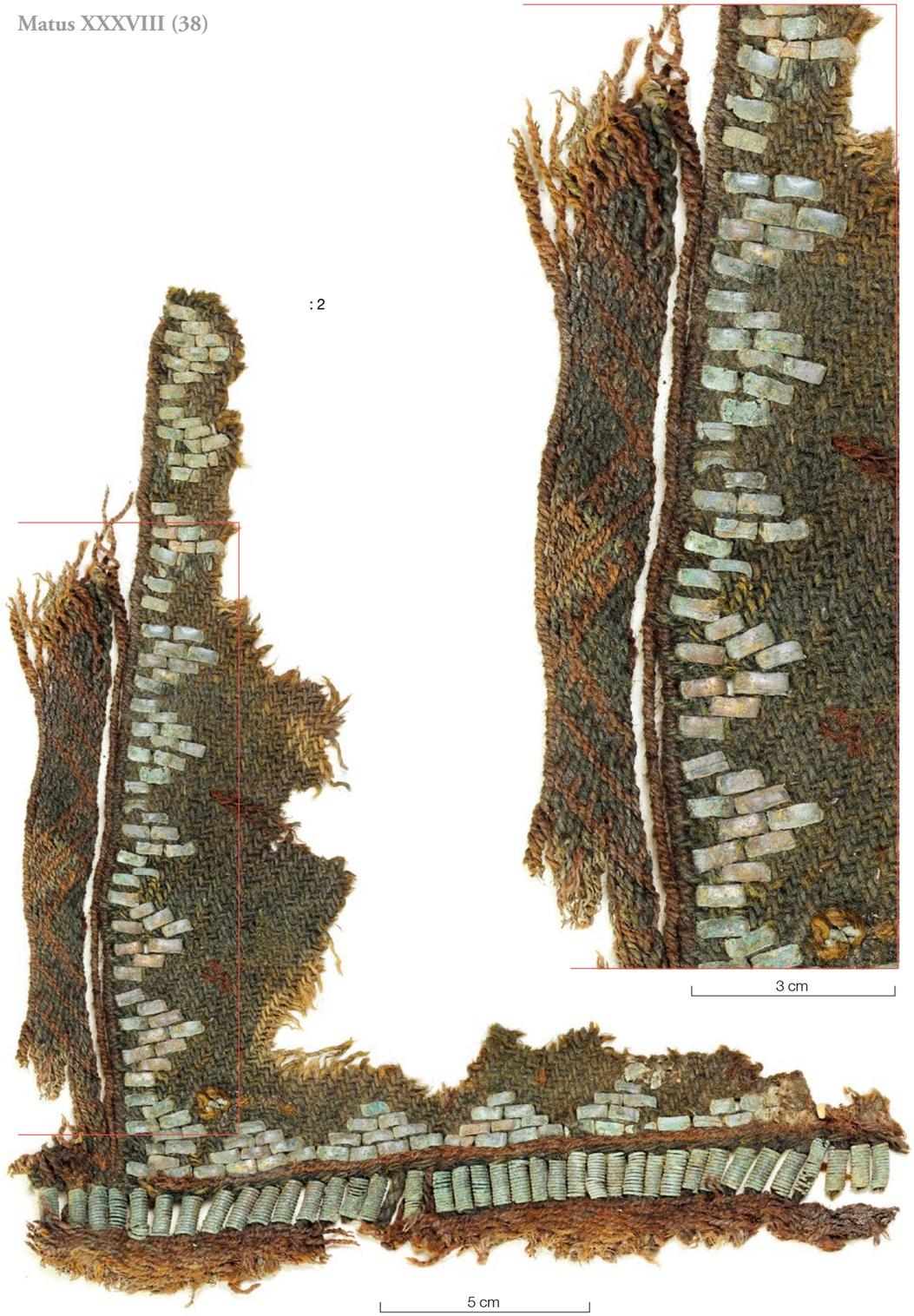

: 19

: 19

: 19a

5 cm 1 cm

Matus XXXIX (39)

Laibahaud ruutudes c/3–4, 1–2-aastane (18k±6k) laps, peaga kirdesse (40 °). Asus kõrvalolevast naise hauast (38) veidi sügavamal, nii et nad pole maetud ühel ajal. Maetud kitsas pakk-kirstus (100 × 18 cm), haua kirdeosas oli säilinud puitu ja koljuluid. Alles oli ka tükke käeluudest. Parem käsi asetses sirgelt, vasak viltu rinnal. Põiki üle ülakeha oli nuga (: 2), lõualuu all tihedalt ümber kaela helmestest ja 3 kaurikarbist kee (: 3). Luustiku kohalt hauamullast leitud pronksklambriga tekstiil (: 1) pärineb arvatavasti naaberhauas olnud sõba servast. Dateering: 1300–1475.

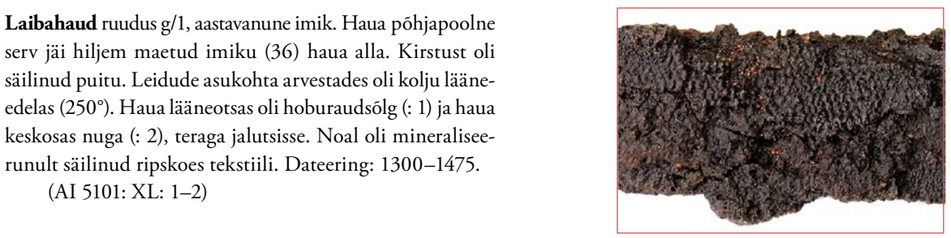
(AI 5101: XXXIX: 1–3)

Matus XL (40)

Laibahaud ruudus g/1, aastavanune imik. Haua põhjapoolne serv jäi hiljem maetud imiku (36) haua alla. Kirstust oli säilinud puitu. Leidude asukohta arvestades oli kolju lääneedelas (250°). Haua lääneotsas oli hoburaudsõlg (: 1) ja haua keskosas nuga (: 2), teraga jalutsisse. Noal oli mineraliseerunult säilinud ripskoes tekstiili. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XL: 1–2)

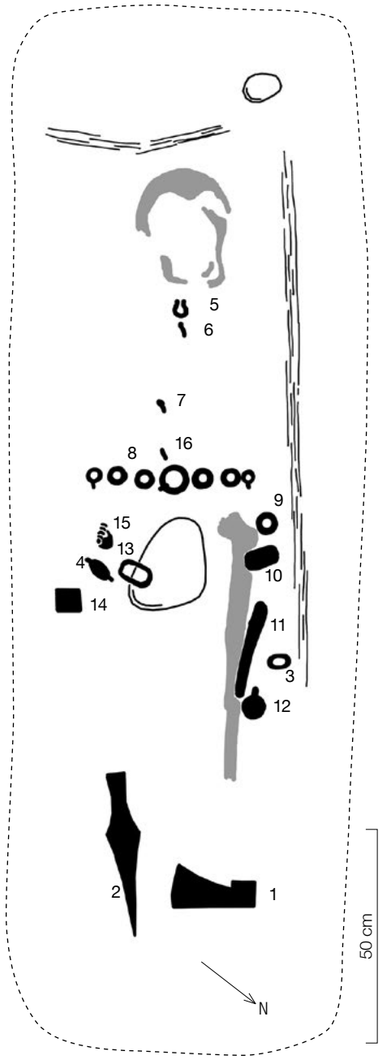

Matus XLI (41)

Laibahaud ruutudes f–g/1–2, 17–21-aastane mees; peaga lääneedelasse (240°). Säilinud oli vaid koljutükke ja vasak reieluu. Haua peatsiotsas oli laudkirstu jäänuseid. Jalutsist leiti paremalt odaots (: 2) tipuga alla ja vasakult kirves (: 1). Parema reieluu ülaotsa kõrval oli rauast sõjanuia ots (: 14), lõua all hoburaudsõlg (: 5), otsad pea poole. Kuue ääre nahast serv oli kinnitatud 3 pronksist kuljusnööbiga (: 6, 7, 16), mille vahe oli 12 cm. Kuue peal oli nahast vöö (: 8), millel olid pronkskandadega ja 4 cm läbimõõduga ümarad tinanaastud. Vöö juurde kuulusid veel rauast vöörõngas (: 9) tulerauaga (: 10) ja nuga (: 11) koos ümara tinanaastuga (: 12) selle teraotsa juures. Hauas oli kaks raudpannalt, mis pärinevad arvatavasti kirve kinnitusrihmast – üks leiti vasaku põlve kõrvalt, teine reieluude vahelt (: 3, 13). Paremal puusal rippunud kotikeses (: 15) oli 11 hõbedast Tartu brakteaatpenni 13. sajandi lõpust või 14. sajandi algusest. Vaagnal sõrmuse (: 4) ja sõrmeluu vahel oli villast tekstiili, mis pärineb käes olnud kindast. Dateering: 1300–1325.

(AI 5101: XLI: 1–16)

: 1

: 10

: 9

: 13

: 11

5 cm

: 4

: 5

: 6

: 7

: 16

: 2

5 cm

: 14

3 cm

: 15

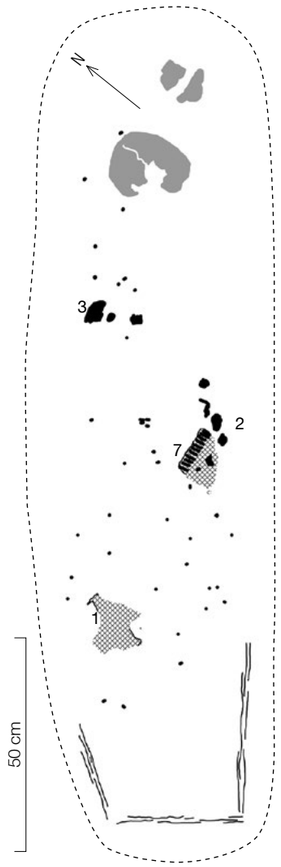

1 cm

Matus XLII (42)

Laibahaud ruudus c/2, üle 40 aastane naine, peaga kirdesse (55°), künniga kahjustatud. Naise peale oli maetud laps (19). Luud olid kõdunenud, säilinud oli vaid kolju tükke. Haua jalutsipoolses otsas oli laudkirstu jäänuseid. Üle kogu haua oli korrapäratult kudruseid. Pärja (: 1) võru oli kaunistatud spiraalide ja kudrustega. Võru katke leiti ka haua jalutsist, kuhu see on arvatavasti künniga nihutatud; spiraale oli veel parema küünarnuki juures (: 3). Vöö kohalt leiti pronksspiraalidega kaunistatud sõba katkeid (: 7), läheduses oli ka lahtisi sõbaklambreid (: 2, 4). Haua kohal oli kaks pronksspiraali koos põlenud luukildudega, mis olid sinna sattunud mõnest lõhutud põletushauast. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XLII: 1–7)

: 7

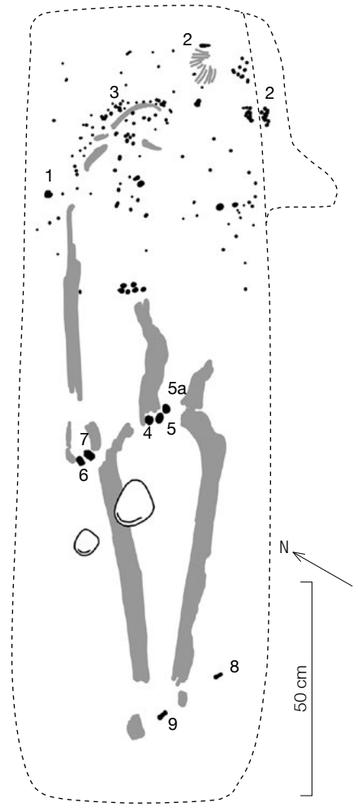

: 1

3 cm

Matus XLIII (43)

Laibahaud ruudus e/1, 18–19-aastase naise kõdunenud luustik, peaga kirdesse (55°). Säilinud veidi kirstupuitu. Haua idapoolne serv oli mingi sissekaevega lõhutud. Parem käsi asetses kõrval, vasaku käe sõrmed olid vaagnal. Kolju ümbrusest saadud leiud ei olnud algses asendis. Kaelas olnud kees (: 1) oli kaurikarpe ja klaashelmeid; alumisest keereast oli säilinud 16 cm pikkune linasele lõngale aetud kuljustest, spiraalidest ja klaashelmestest katke. Keesse võis kuuluda ka parema õla piirkonnas olnud kuljus. Pärjast (: 2) oli alles jäänud tükke kolju ümbruses, samuti u 5 cm pikkune jõhvidest pronksspiraalpunutise tükk (: 2b). Pärja küljes oli neli piklikku, kolme kühmukeste reaga trapetsripatsit ning väikeste trapetsjate lisaripatsitega trapetsripats (: 2a). Samas oli laialipillatuna spiraale, kudruseid ja tinulisi, mis olid aetud jõhvile ja lõngale. Pärja otsatuttidest on säilinud punastest lõngadest ja pronksspiraalidest punutud katkeid. Pärjast võivad pärineda ka piklikud kummitud kühmukestega trapetsripatsid ja pea piirkonnas korratult paiknenud kudrused (: 3). Kaelataguse koogutaolise keekandja küljest rippuval rinnakeel (: 10) võis olla kuni 10 ketti, mille juurest leiti juukseid ja korjatud kirjaga sõba (: 11) katkeid. Selle rõivafragmendi peal oli kahest õhukesest pronksplaadist lame rombripats, mille nurgaaukudest rippusid väikesed lamedad kaheharalised lisaripatsid. Ripats oli koos pronksspiraalidega aetud korrutatud linasele lõngale. Juuste ja „kaelkoogu" lähedal oli jõhvist ja nöörist pael (: 13). Vasakus käes oli kolm (: 4, 5, 5a) ja paremas kaks (: 6, 7) sõrmust. Vasaku jala põia kõrvalt leiti pronksklamber (: 8), kolm samasugust asetsesid parema jala põial (: 9). Klambrid hoidsid koos villaseid lõngu, mis olid känkras klambrite sees. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XLIII: 1–12)

: 1

: 2a

: 2b

5 cm

: 1

5 cm

: 4

: 5

: 5a

: 6

: 7

3 cm

Matus XLIV (44)

Põletushaud ruututes e/9–10, täiskasvanu (AK) puistematus. Põlenud luud (: 1248), enamasti valged või kollakasvalged, valdavalt kolmanda põletusastmega (u 700/800–1000/1100 °C), olid puistatud kaldpinnale. Matuselaigu ulatus põhja–lõuna suunas oli 150 cm, kihi paksus laigu keskosas 3–4 cm. Haua idaosa oli lõhutud matuste 45 ja 46 haudade kaevamisega. Luude ümbruses esines söeviirge ja tumedat mulda. Põletushaua ida- ja kaguosa oli laibahaudade 45 ja 46 sissekaevega järsult läbi lõigatud. Laigu ümber ja all leidus kiilapinnalise püstja serva ja liuakujulise kehaga käsitsi valmistatud savinõu kilde (: 1247), osalt laiali paisatud. Üksikuid sama nõu kilde leiti ka ida poole kaevatud kaksikhaua täitemullast. Matusest leiti veel hoburaudsõlg (: 1244), kaks põlenud õhukese käevõru katket (: 1242), pronksrõngas koos kahe trapetsripatsiga (: 1243), millest üks kaunistatud plettornamendiga, ja sulanud pronksitükke (: 1241, 1245). Dateering: 1000–1100.

(AI 5101: 1241–1248)

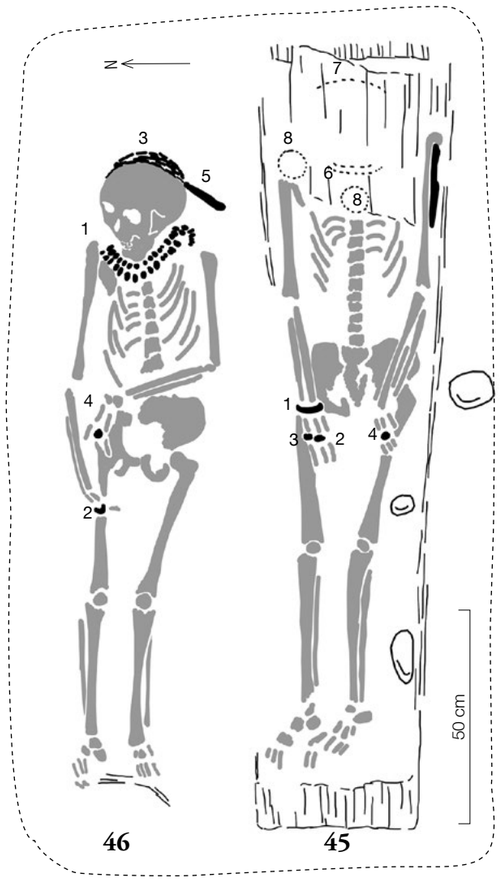

Matused XLV (45), XLVI (46)

Laibahauad ruutudes e/8–9 olid kaevatud arvatavasti korraga ja sinna oli maetud kaks surnut: 14–18-aastane (45) ja 11–14-aastane laps (46), mõlemal pea idas (90°).

Matus 45 oli lõunapoolne. Selle peatsipoolset osa kattis okaspuust pakk-kirstu kaas. Peatsis ja jalutsis olid säilinud kirstu küljed ja otsad. Kirstu pikkus 185 cm, laius peatsis 45 cm, jalutsis 38 cm. Luud hästi säilinud. Käed olid sirgelt kõrval, sõrmeluud vaagnal. Parema randme ümber oli traadist keeratud käevõru (: 1), keskmistes sõrmedes kaks sõrmust (: 2, 4), vasakus käes üks sõrmus (: 3). Kaelas oli kee (: 6), kuhu kuulus 2–3 rida kaurikarpe ja helmeid, samuti vaheldumisi klaashelmeste ja pronksspiraalidega linasele lõngale lükitud pronkskuljustest keekord. Keesse kuulus ka kaks lagunenud ümarat 7,2 cm läbimõõduga ja pronkskannaga tinast rinnalehte (: 8) ning vindilisi klaashelmeid. Üks rinnaleht oli kokku pandud kahest u 1 mm paksusest erineva ornamendiga tinalehest. Viimaste põhiliseks ornamendimotiiviks olid viis kuhiksõõri, mida ümbritsesid kaks templiga löödud ringi ja nende vahet katvad kolmnurgad. Peas oli pärg (: 7), mis oli kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega (hävinud). Pärja kannalt rippuvast lamedast inimesekujulisest ripatsist algas kolm ketti, millest üks lõppes keerdotstega sangakese ja nelja sellel oleva pikliku trapetsripatsiga, teine ümara pronksripatsiga. Vasakul otsmikuluul oli pronksrõngakeste kogum. Õlavarreluu ja kirstu vahel oli nuga (: 5). Dateering: 1250–1350 (pigem 14. saj).

(AI 5101: XLV: 1–9)

: 1

5 cm

: 2

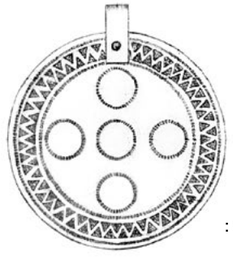

: 3

: 4

3 cm

: 5

5 cm

: 8

: 7

: 6

5 cm

Matus 46 asus haua põhjaservas, ruudus e/9. Kirstust oli säilinud vaid väike puidutükk põialuude vahel. Parem käsi oli sirgu, vasak risti üle keha. Kaelas oli kahes reas kaurikarpidest, helmestest ja kuljustest kee (: 1), kuhu kuulus ka kopra kannaluust ripats (: 1b). Kaelas, arvatavasti kees, on olnud veel koerakihvast ripats (: 1a) ja pronksplekist, väikeste lisaripatsitega lame inimesekujuline ripats (: 1c). Kuljuste peal oli villast tekstiili, ühe kuljuse kannas villase lõnga jäänus. Kolju ümber oli pärg (: 3), mille võru oli kaunistatud spiraalidega, kudrustega ja tinulistega. Pärja sabadeks (2) olid villased paelad spiraalidega. Otsatutid asusid vasaku õlanuki all. Samast piirkonnast leiti veel ripats ja pronksklambrid (: 5), mis võiksid kuuluda kas kaelakee või sõba juurde. Parema käe sõrmes oli tinasõrmus (: 2) ja vasaku käe kolmandas sõrmes pronkssõrmus (: 4). Vasakult poolt koljut leiti noa teraosa (: 6), vasaku põlve alt tulekivikild (: 7). Dateering: 1250–1350 (pigem 14. saj).

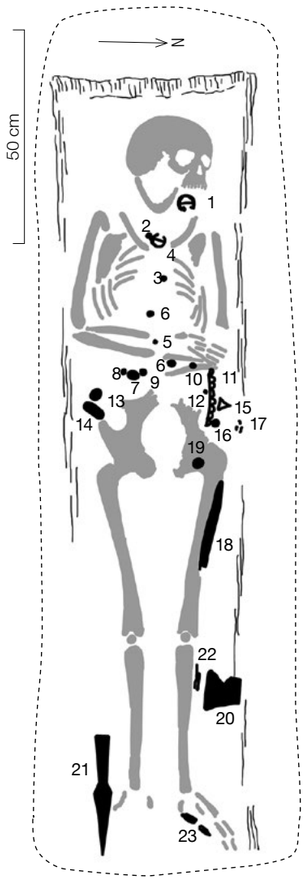
(AI 5101: XLVI: 1–7)

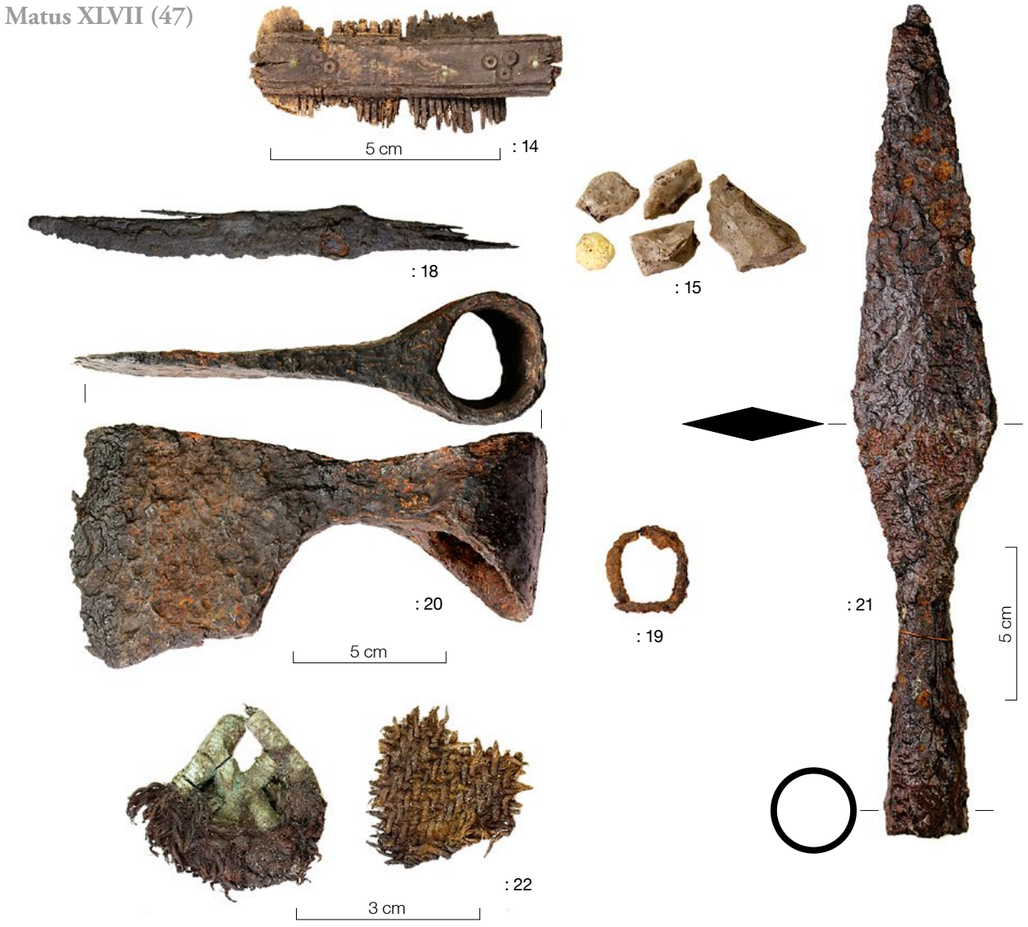
Matus XLVII (47)

Laibahaud ruutudes f/8–9, 14–18-aastane nooruk, peaga läände (270°). Pärast haua kinniajamist oli algse maapinna tasemel mööda haua serva laotud 20–40/50 cm läbimõõduga kividest ovaal, millele kuhjati liiva, maapinnal oli jälgitav 10 cm kõrgune kääbas. Haud oli kaevatud tugevate põlemisjälgedega pinnasesse. Söese kihi alt tuli välja hele leetekiht. Haua sissekaevega oli osaliselt lõhutud kõrval olnud põletusmatust 264. Sealt sattusid hiljem laibahaua (47) kinniajamisel hauamulda ja ovaali kivide vahele põlenud luud koos leidudega (keraamika, rauamaak, pronksspiraal: 1278, 1299, 1282). Kirstu kontuuri ja puusüü põhjal arvestades oli surnu maetud pakk-kirstus, mille peatsiots oli 9 cm paksune. Käed asetsesid vöökohal risti, parem vasaku peal. Kurgu all vasakul rangluul oli hoburaudsõlg (: 1), nupud jalutsi poole. Sõle all ja peal oli tekstiili. Rinnalt leiti kaks kuljusnööpi (: 2, 3) vahemaaga 10 cm, sõlest jalgade pool olid raudkannaga klaasnööbid (: 6), nende vahel kolmas kuljusnööp (: 5). Ülemise kuljusnööbi all oli teine hoburaudsõlg (: 4), nupud parema õla poole, kuljuste all ja peal oli punast tekstiili. Vöö oli 2 cm laiuselt markeeritud lagunenud tinanaastudega; vöö paremal küljel oli raudpannal (: 7), sellest kahel pool pronksnaastud (: 8, 9). Vasakus käes oli sõrmus (: 13), vasakul pool vööl pronkskannaga ja 3,5 cm läbimõõduga tinaketas (: 10), vasakul vaagnaluul teine pannal (: 19). Sama vöö küljes rippus tinahelmestest 20 cm pikkune kee (: 11). Tinahelmeste all orgaanika sees oli münt (: 11a) – Lübecki 14. sajandi I poole penn, vöö servast 10 cm jalutsi poole nelinurkne silmikornamendiga pronksist vahelüli (: 12) lõngajäänustega. Pandla (: 7) all oli säilinud villase toimse kanga tükk. Vöö juurde kuulusid veel luust kamm (: 14), 4 tulekivikildu koos 2 kollase väävlitükiga (: 15) vasakul puusal ja 2 plaadikujulise raudeseme katket (: 16), mille all oli tinapuru. Vasakul puusal vastu kirstu leidus pronksspiraale (: 17), vasakul vaagnaluul oli raudpannal (: 19), vasaku reieluu kõrval helmekee küljes rippus nuga (: 18), vasaku põlve juures oli kirves (: 20) ja parema pahkluu kõrval odaots (: 21). Vasaku jala pindluu kõrvalt, 10 cm põlvest allapoole, leiti pronksspiraale (: 22) koos tekstiiliga. Ka spiraalide peal leidus villast toimset riiet. Vasaku jala põialuude juures oli nahajäänuseid (: 23). Jalanõu on olnud tallaga, mille servas oli tikuauke. Dateering: 1300–1350.

(AI 5101: XLVII: 1–23)

Matus XLVIII (48)

Põletushaud* ruudus h/8 – söene tume laik läbimõõduga 80 cm ja paksusega 30 cm, maapinnast 30–60 cm sügavusel. Matus oli põhjaliiva kaevatud ja haualohk lõppes kooniliselt. Matuse põhjapoolsest osast tulid mõned põlenud luukillud (: 1291), lõunapoolsest osast leiti samuti põlenud luid ja käevõru põlenud katke (: 1294). Laigu põhjal oli paar väikest kivi, põlenud kuljus (: 1293) ja sulanud pronksi, sh kitsa lamekumera käevõru tükk (: 1292). Matusest pärinevad ilmselt ka põlenud hoburaudsõle (: 985) ja käevõru (: 1828) katke. Dateering: 1075–1100.

(AI 5101: 985, 1291–1294, 1828)

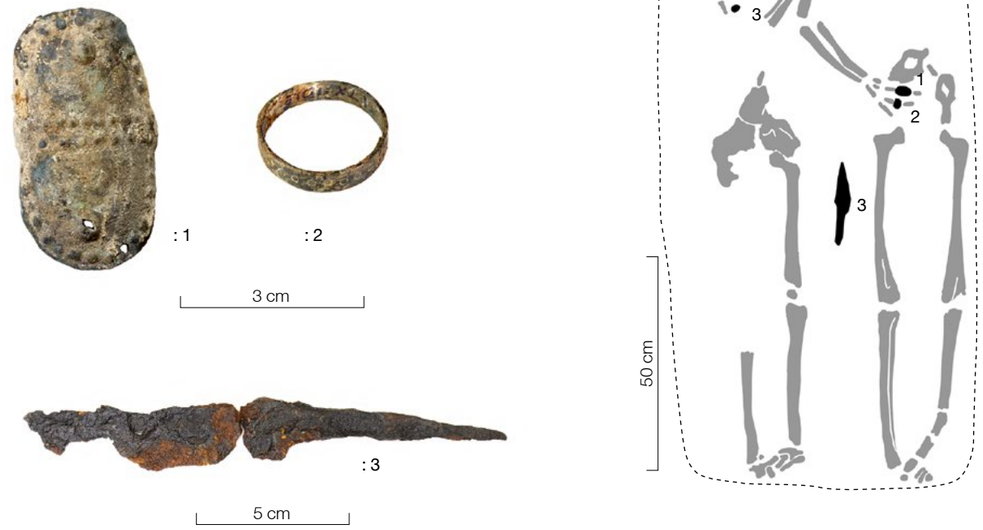

Matused XLIX (49), L (50)

Laibahaud 49 ruutudes c–d/1–1′, üle 40 aasta vanune naine, peaga kirdesse (35°). Luustiku rindkerepoolne osa oli künnivaoga lõhutud. Paremini olid säilinud alajäsemed ja vaagnal asetsevad käed. Parema käe sõrmes oli kaks sõrmust (: 1, 2), parema reieluu kõrval nuga (: 3), tipp peatsi poole. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: XLIX: 1–3)

Laibahaud 50 ruutudes c–d/1–1′, alaealine tütarlaps, peaga kirdesse (35°), luustiku (49) kõrval, samas sügavuses, omaette hauas. Luud olid halvasti säilinud. Vasakul pool rindkerel oli hoburaudsõlg (: 1) nuppudega vastu keha. Sõlest veidi paremalt leiti sõrmus (: 2) ja sõrmuse alt pronksist ristripats (: 3). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: L: 1–3)

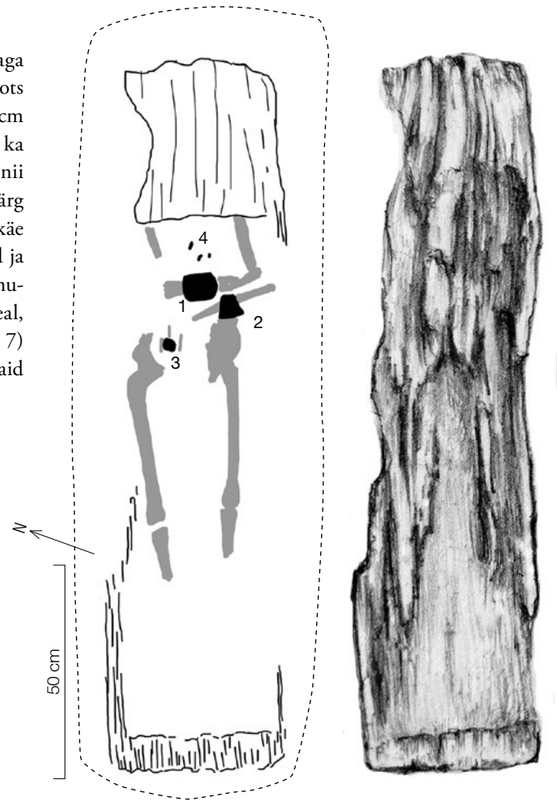
Matus LI (51)

Laibahaud ruutudes c/8–9, üle 40 aasta vanune naine, peaga idakirdesse (70°). Umbes 175 cm pikkuse pakk-kirstu peatsiots oli kitsam (34 cm) kui jalgadepoolne (37 cm), jalutsiots 8–9 cm paksune. Kirstu põhi oli hästi säilinud, peatsiotsast olid alles ka kaanetükid. Parem käsi asetses vaagnal, vasak oli veidi viltu, nii et sõrmed ulatusid puusale. Kolju ümber oli kudrustega pärg (: 5), mõlemas käes õhukesed laiad käevõrud (: 1, 2), vasaku käe sõrmes spiraalsõrmus (: 3). Rinnal olid mõned kaurikarbid ja helmed (: 4) keest. Nii käevõrude all kui ka peal leidus jäänuseid korjatud kirjaga sõbast (: 2a). Surnu käed olid sõba peal, parema käe alt leiti ruudulise sõba (: 6) ja toimse kanga (: 7) katked. Kirstulaua külge jäänud riidetükk ei pärine sõbast, vaid surnu peale laotatud riidest. Dateering: 1250–1300.

(AI 5101: LI: 1–5)

: 2a

: 1

: 2

: 4

5 cm

: 3

3 cm

1 cm

: 5

5 cm

: 6

3 cm

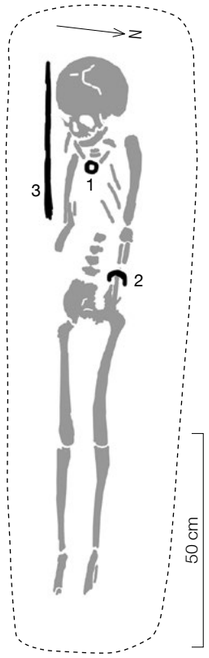

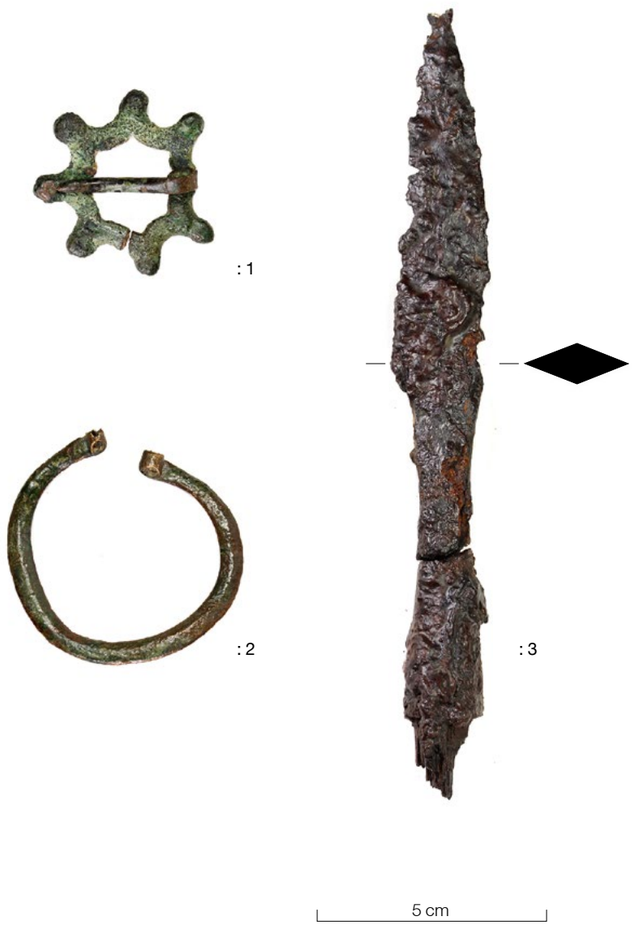
: 7

Matus LII (52)

Laibahaud ruutudes d/9–10, 7–11-aastane (9a±24k) laps, peaga läände (270°). Luud olid halvasti säilinud, vaid kolju oli tervem. Vasak käsi oli sirgu, paremast käest alles vaid õlavarreluu. Rinnal rangluude peal oli tähtsõlg (: 1), ümber vasaku randme laialivenitatud sõlekaarest tehtud käevõru (: 2), mille serva all tükk labast villast riiet. Paremal kolju kõrval oli odaots (: 3), tipp peatsisse. Vasaku jala kõrval oli säilinud veidi kirstupuitu. Dateering: 1300–1350.

(AI 5101: LII: 1–3)

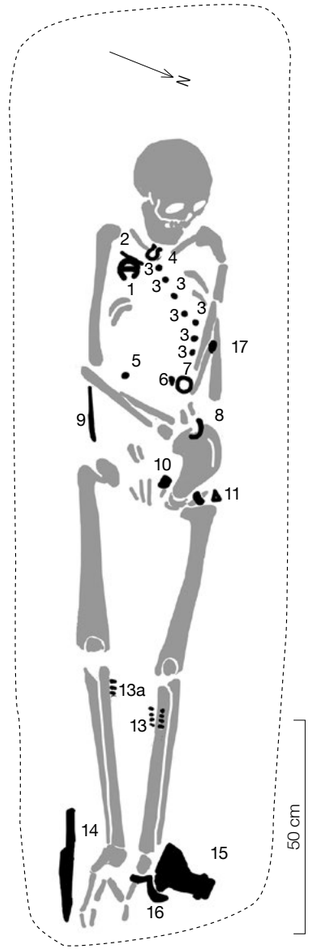

Matus LIII (53)

Laibahaud ruutudes g–h/8–9, üle 45 aasta vanune mees, peaga lääneedelasse (255°). Vasak käsi oli sirgu, parem pööratud vaagnale. Parema rangluu juures oli kummuli hoburaudsõlg (: 1), nõel läbi pistetud sõle all olnud rõivast, arvatavasti sõbast. Rinnal oli 5 cm vahedega 7 pronksnööpi (: 3), mis ulatusid kurguni. Nööpide küljes olid säilinud kuue hõlmade nahast ääred, mille servade vahel on tekstiili. Lõualuu all oli kuue kaelaauku ääristanud nahast serv (: 2), mille peal villast toimset tekstiili, arvatavasti sõbast. Lõualuu all oli veel teine sõlg (: 4), mis kinnitas nähtavasti linast särki. Vöö kohta markeerisid jäljed nahka kaunistanud tinanaastudest. Vöö juurest on pärit veel 2 pronkskanda (: 5, 17), pronksnaast (: 6), raudpannal (: 7), nuga (: 9) ja tulekivi (: 11). Vaagnaluu alaosal oli poolik pronksaas (: 10) villase lõnga jäänustega, vaagnaluu serval murdunud käevõru katke (: 8), vasakus käes sõrmus (: 12). Kummastki põlvest 5–10 cm jalutsi poolt leiti leiti pronksspiraalidest rombikujulisi võrgendeid ja nende juurest tekstiili (: 13, 13a). Parema jalalaba kõrval asetsesid odaots (: 14), tipp jalutsisse, ning kirves (: 15), tera labajala all. Vasaku põia juures oli kannuse (: 16) tükke, sh kannuse pannal (: 18). Dateering: 1300–1350.

(AI 5101: LIII: 1–18)

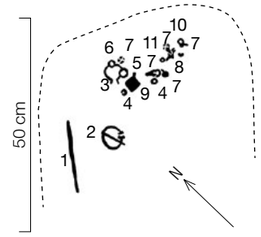

Matus LIV (54)

Laibahaud ruutudes e–d/2′, 9–14-aastane (12a±30k) laps, peaga kirdesse (45°). Luustik oli kõdunenud ja künniga lõhutud. Säilinud oli vaid kaelakee: keskel rombikujuline pronksripats (: 9), sellest vasaku õla pool kellukesekujuline ripats (: 7), edasi helmed (: 4), siis pronkskuljused (: 7), seejärel uuesti helmed ja kuljused (: 7, 8, 10). Nende juures leidus patsis juukseid, mille all oli neljakandiline tinaripats (: 11), selle all rombja keskosaga ristripats (: 8) ja viimase all veel üks ristripats (: 10). Kee teises otsas olid purunenud ümarripats, kahest poolmikust koosnev kuljus (: 5), spiraaliks keeratud sõrmuseots (: 6) ja viis kuljust (: 7). Matuse juurest leiti kaks hoburaudsõlge (: 2, 3), neist üks rombripatsist paremal, tagurpidi kee otsa all. Sellest sõlest 10 cm jalutsi pool oli teine sõlg (: 2), mille all oli jäljend linasest labasest koest ning sõle nõela küljes tükk sellest tekstiilist. Kohal, kus võis olla õlavarreluu, oli rauast teravik (: 1). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LIV: 1–11)

Matus LV (55)

Laibahaud ruutudes g–f /1′, 9–14-aastane (12a±30k) laps, peaga lääneedelasse (240°). Luustik täiesti kõdunenud. Haua edelaotsas olid kolju jäänused. Kolju peal oli hoburaudsõlg (: 1), kolju kõrval paremal nuga (: 2) tipuga jalutsisse. Noa rootsu ümber oli puitu. Dateering: 1225–1400.

(AI 5101: LV: 1, 2)

Matus LVI (56)

Põletushaud ruudus g/2′, 25–35-aastane mees (LH) või täiskasvanu (alla 50 a) (AK). Haua kontuur paljandus kohe künnikihi all. 47 cm sügavamal hakkas tulema põlenud koljutükke. Haualaik kirde–edela-suunaline (55–135°); sügavamal oli laigul teine, pealmisest väiksem kontuur. Haua mõõtmed olid ülaosas 155 × 43 cm, sügavamas osas 100 × 33 cm. Keskmiselt põlenud luud (kuni 1000 °C) asetsesid samuti ovaalse laiguna, kuid veelgi väiksemal alal (80 × 22 cm). Pealuu tükid tulid enamasti laigu edelaotsast; kirdeotsas oli valdavalt toruluude tükke. Luude juurde haualaigu edelaserva oli pandud tules olnud kirves (: 1), mille küljes oli šlakistunud luid ja sütt. Kirve kõrval asuva noa (: 2) all oli samuti põlenud luid. Laigu põhjast leiti veel tulekivikild (: 7), põlenud pronkssõrmuse katke (: 3a) ja liiliaotstega hoburaudsõle nõel (: 3b); sama sõle kaar (: 4) asetses luupesa kirdeotsas. Samas oli veel pandla tükk (: 5), mille külge olid sulanud toruluu tükk ja tulekivikild (: 6). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: LVI: 1–6)

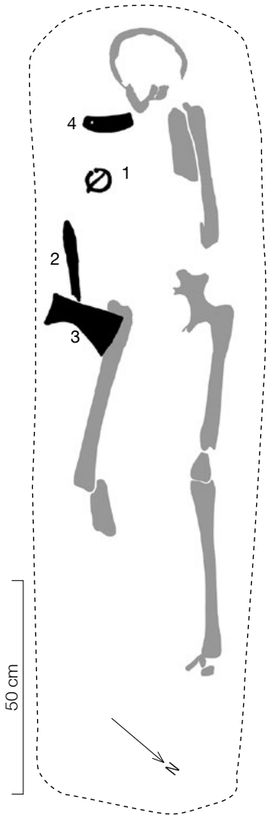
Matus LVII (57)

Laibahaud ruudus c/1′, üle 40 aasta vanune mees, peaga edelasse (235°). Luustik halvasti säilinud, pealmine osa maha küntud. Käte asendit ei saa määrata. Vasakust jalast oli säilinud vaid reie- ja sääreluu, paremast reieluu. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 1), nuppudega lõua suunas, vaagna ülaserva juures nuga (: 2) tipuga jalutsisse. Noa kõrval kirves (: 3) varrega jalutsisse, ja raudeseme, arvatavasti liimeistri katke (: 4). Vasaku rangluu all leidus kirstu jäänuseid. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: LVII: 1–4)

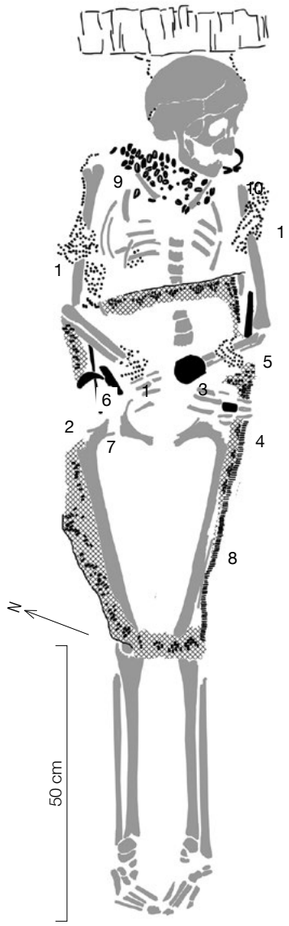

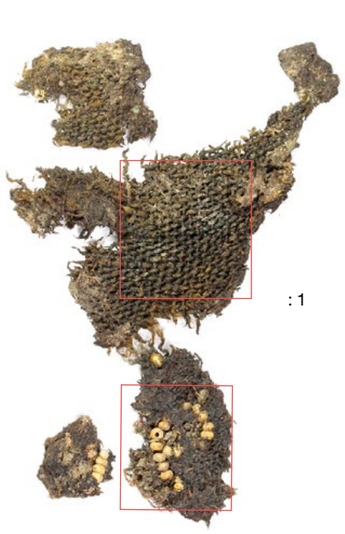

Matus LVIII (58)

Laibahaud ruutudes g–f/9–10, 45–50-aastane naine, peaga kirdesse (45°). Haual 15–17 cm kõrgune kääbas. Ümber haua piirjoont vana maapinna tasemel, osalt haua kohal, oli kive, millest mõned olid üsna suured (lm 40–45 cm). Pakk-kirstust oli alles 10 cm paksune peatsiots. Luustik oli hästi säilinud. Käed olid risti vaagnal, vasaku käe sõrmed paremal randmel. Surnu oli kaetud pronksiga kaunistatud sõbaga (: 8) (52 × 78 cm), mille üks ots oli keeratud keha peale ja jäetud käte alla, teine oli keha all. Jalgade peal olevas sõbanurgas oli klambritest svastikamotiiv. Kaelas oli kaurikarpidest ja helmestest kee (: 9), vaheldumisi helmes ja kaurikarp. Kees võis olla kuni kuus rida, kaela taga oli helmeid rohkem. Paremal pool vaagnal asus karukihvast ripats (: 7), selle peal roostetanud raudese (: 6), millel oli tekstiilijäljend peenest toimsest koest. Raudkänkra all oli mineraliseerunud toimset, jämedama koega tekstiili. Kummaski käes oli lai käevõru (: 2, 3), parema käe keskmises sõrmes laia kilbiga sõrmus (: 4). Vasakust küünarnukist seespool vastu keha asus nuga (: 5), tipp jalutsi poole. Nuga ei ole rippunud vööl, vaid oli pandud käe alla ja sõba peale. Sõba all asus ümber õlgade ja käevarte keeratud õlalina (: 1), millest olid säilinud pikiservades helmeste ja tinanaastude read. Kolju ümber oli spiraalide ja kudrustega kaunistatud pärg (: 11). Pärja kannaosas oli pronksrõngas, millelt rippunud kõlapaeltest oli säilinud väheseid tükke; tuttidest oli üks rombilise mustriga. Parema käevõru all vaagnal oli villast tekstiili. Vasakul õlal oli otstega kirstu põhja suunatud loomapeaotstega hoburaudsõlg (: 10). Dateering: 1250–1400.

(AI 5101: LVIII: 1–11)

: 1

: 4

: 7

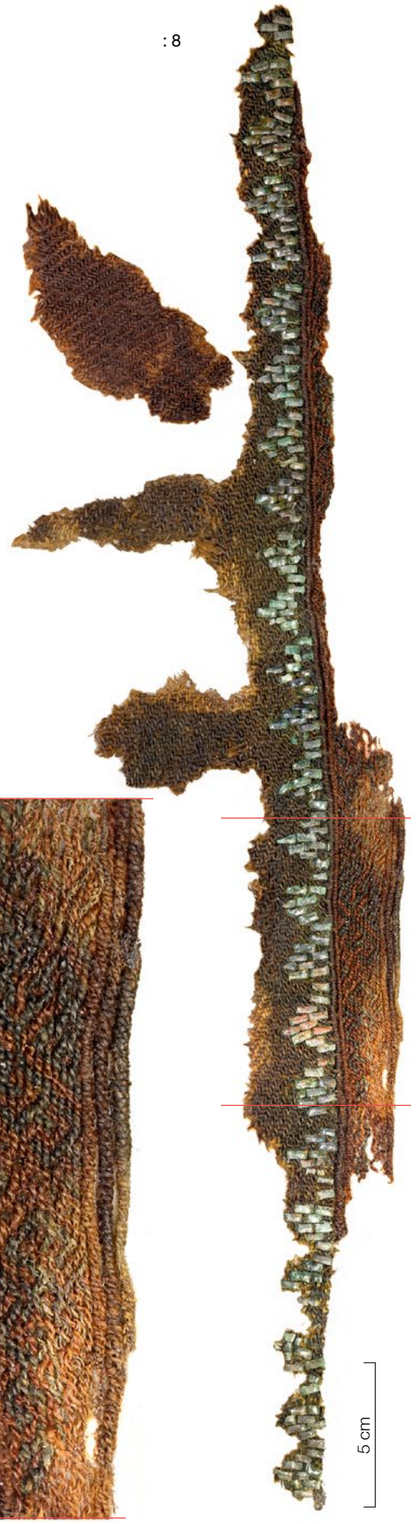
5 cm

1 cm

3 cm

: 2

: 3

: 8

3 cm

5 cm

: 8

5 cm

: 11

: 9

5 cm

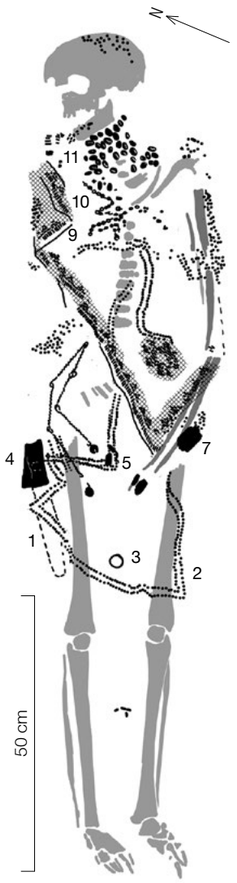

: 10

5 cm

Matus LIX (59)

Laibahaud ruutudes f/9–10, üle 40 aasta vanune naine, peaga idakirdesse (75°). Loodepoolses servas külgnes see hauaga 94 ja nende peale oli kuhjatud ühine kääbas kõrgusega 50 cm. Mõlema haua kaevamisega oli lõhutud põletushaua 264 loodeserva, mistõttu osa põletusmatuse luudest ja keraamikast (nt luud : 876, 1023, 1082) sattus kääpakuhjatisse. Haua servadele oli vana maapinna tasemele laotud eri suuruses kividest (lm 10/20–50/60 cm) ovaal, väiksed kivid kuhjatisena. Luustik asus pakkirstus, mille peatsiotsa paksus oli 10 cm. Luude säilivus keskmine, käed olid vaagnal, sõrmed reite vahel. Surnu oli kaetud pronksiga kaunistatud sõbaga (: 9), mille nurgas oli klambritest svastikamotiiv. Paremalt õlalt leiti tordeeritud kaare ja loomapeaotstega hoburaudsõlg (varastati hauast), mille nõelas oli jäänuseid kõlapaelast. Kaelas leidus mitmes reas kaurikarpe ja helmeid (: 11). Kaurikarpide all oli kaela taga koogutaoline keekandja, mille otstes olevatelt sangakestelt rippus alla vähemalt kuus ketti (: 10). Kee küljest võisid pärineda ka rinnal olevad kuljused ja röntgenfotol nähtavaks saanud piklikud, sangadel rippuvad trapetsripatsid. Käsivarreluudel ja rindkerel leidus kudruseid ja tinulisi, millega olid ääristatud kõik neli õlalina külge (: 2). Liniku laius allservas jalgade peal oli 48 cm. Mõlemal randmel oli lai käevõru (: 6, 7), keskmistes sõrmedes laia kilbiga hõbesõrmused (: 5a, b), kolmas sõrmus (: 3) saadi reieluude vahelt. Paremal puusal oli vööle kinnitatud pronksist varrasahelik koos kuljustega (: 8), üks neist kõlapaela tükiga, ja nahktupes suur nuga (: 1), mille tupp oli kaunistatud pronksklambritega. Noa alt leiti jäänuseid mingist tekstiilijäljenditega raudesemest (: 4); ka varrasahelik asus noatupe all. Maetul oli peas kudruste ja tinulistega pärg (: 12), mille saba oli spiraalidest ja jõhvidest. Luustiku juurest leiti veel kõlapael (: 13). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: LIX: 1–11)

: 3

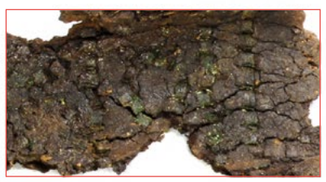

: 5a

3 cm

: 5b

: 13

3 cm

: 1

5 cm

: 2

5 cm

: 12

: 11

: 10

5 cm

: 10

: 6

: 7

: 8

: 9

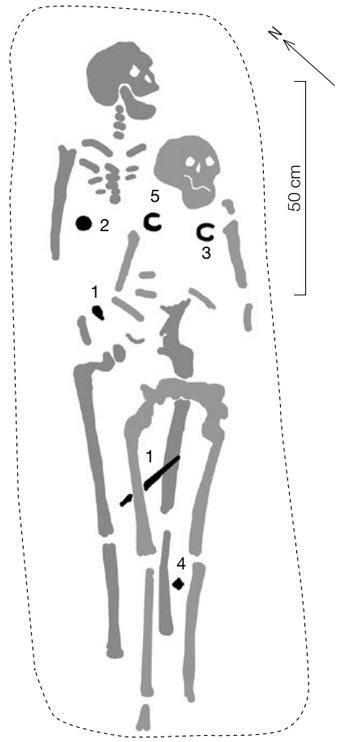
5 cm

Matused LX (60), LXI (61)

Laibahaud ruutudes c/4′–5′. Surnud olid maetud ühte hauda poolenisti üksteise peale, peadega kirdesse (40°).

Matus 60, 35–40-aastane naine, asetses küljega teise all. Käed täisnurga all vaagnal risti. Reieluude peal asus rauast tordeeritud teravik, oletatavasti naaskel (: 1). Paremal õlal oli rauast eseme (noa?) puidujäänustega roots, kummaski käes üks sõrmus (: 2, 5), rinnal rosettsõlg (: 3), nähtavasti kohalt nihkunud, põlveõndla all pronksist kelluke (: 4). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LX: 1–5)

: 3

: 1

5 cm

: 2

: 4

: 5

3 cm

Matus 61, 9–14-aastane (12a±30k) laps, oli pealmine ja ei ole hästi hauda mahtunud, labajalad olid jäänud kõrgemale. Käte asend polnud jälgitav. Luude juures oli sõrmus (: 1). Pealmise luustiku abaluu all ja alumise matuse sõle vahel oli veidi õlgi ja puitu. Võimalik, et tegemist pole kaksikmatusega, vaid et pealmine matus on hilisem. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXI: 1)

: 1

3 cm

Matus LXII (62)

Laibahaud ruutudes d–e/4′–5′, haualaigu (telg 30–210°) piirjoon kirde–edela suunas nähtav. Laigu kirdeotsas oli säilinud 7–11-aastase (9a±24k) lapse kolju jäänuseid. Sealt jalutsi poole oli hoburaudsõlg (: 1), nupud maa sees, kaar püsti. Dateering: 1300–1475 (pigem 15. saj).

(AI 5101: LXII: 1)

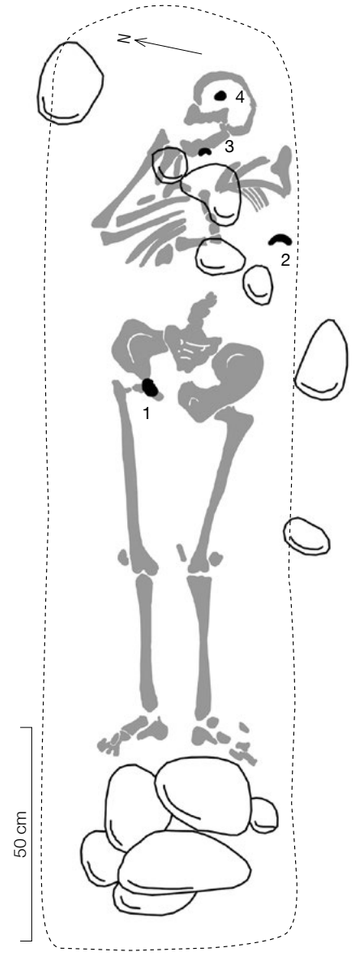

: 1

5 cm

Matus LXIII (63)

Laibahaud ruutudes e–f/1′–2′, 25–35-aastane naine, peaga idakirdesse (75°). Luustikust kõrgemal haua peatsiotsas, samuti jalutsis, leidus kive. Matuse peapoolne osa oli lõhutud, parem käsi painutatud küünarvarrest rindkerele. Kolju seest leiti koos sõrmeluudega kaks sõrmust (: 2, 3 ja 4), vaagnaluu õõnsusest neli 15. sajandi münti: 1) Liivi ordu Tallinna killing u 1442–1449, 2) Tartu piiskopi Dietrich Resleri penn u 1426–1441 ja 3–4) kaks Riia peapiiskopkonna penni 15. saj II veerandist. Müntide all ja peal oli villast tekstiili. Dateering: u 1425–1450.

(AI 5101: LXIII: 1–4)

: 1

3 cm

: 2, 3

: 4

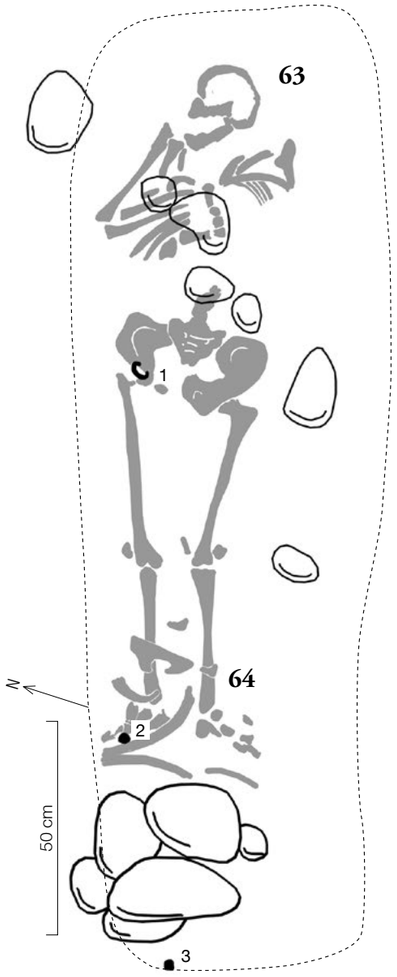
3 cm

Matus LXIV (64)

Laibahaud ruutudes e–f/1′, täiskasvanu, võimalik, et mehe luude kogum haua 63 edelaotsas, hauas olevate kividega samas kõrguses. Luud, mis kuulusid mingile lõhutud, läheduses olnud luustikule, võisid olla hauda visatud selle kinniajamisel. Samas võis haua 63 edelaotsa olla ka hiljem kaevatud eraldi auk, kuhu visati haua kaevamisel lähedusest leitud luud ja esemed. Luudega samast sügavusest leiti hoburaudsõlg (: 1), hävinud tinaripatsi pronkskand (: 2) ja pronksrõngas (sõrmus?) (: 3). Dateering: 1300–1425.

(AI 5101: LXIV: 1–3)

Matus LXV (65)

Laibahaud ruutudes g/4′–5′, mõned 9–14-aastase (12a±30k) lapse või nooruki hambad haua lääneotsas; haua telg (65–245°). Haua keskosa lõunaservas oli sõrmus (: 1), mis võis olla vasaku käe sõrmes. Vasaku puusa kohal leidus mingi raudeseme (noa ?) jäänuseid (: 2). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXV: 1, 2)

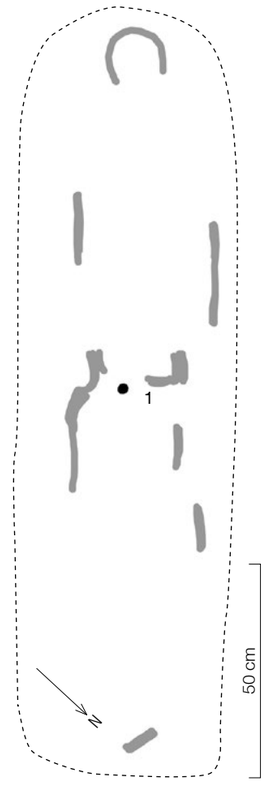

Matus LXVI (66)

Laibahaud ruutudes c/1–1′, 25–40-aastane mees, peaga edelasse (225°). Luud kõdunenud ja osalt ära küntud, käte asendit ei saa kindlaks teha. Paremal pool vaagnal olid mõned sõrmelülid koos sõrmusega (: 1). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: LXVI: 1)

Matus LXVII (67)

Laibahaud ruutudes e–f/4′, 17–25-aastase nooruki täiesti kõdunenud luustik, peaga kirdesse (45°). Haua kirdeotsas oli koljuluid ja hambaid. Parema jala piirkonnast leiti nuga (: 1), mille rootsu ümber oli puitu. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: LXVII: 1)

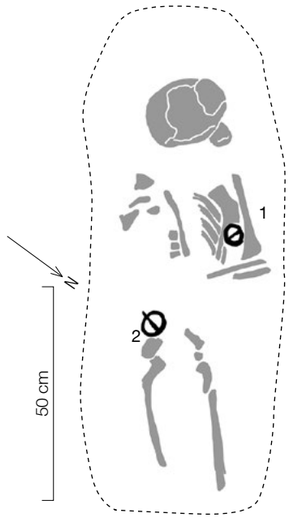

Matus LXVIII (68)

Laibahaud ruutudes b–c/5′, 1–3-aastane laps, peaga edelasse (230°). Luud halvasti säilinud, jalaluud altpoolt põlvi kõdunenud. Vasakul pool rinnal, peaaegu kaenla all oli hoburaudsõlg (: 1), otsad paremale. Paremal, vaagnaluudest kolju suunas, asus suur raudpannal (: 2). Haua põhi oli kaetud sõnajalgadega. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXVIII: 1, 2)

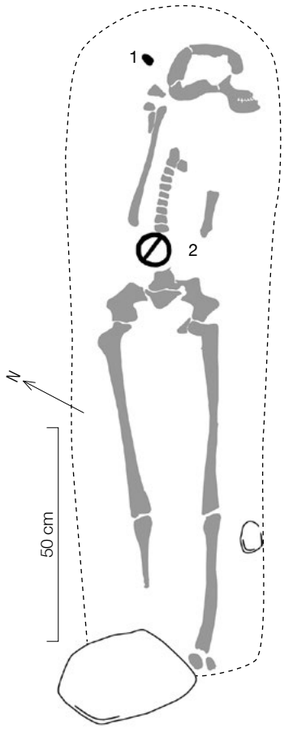

Matus LXIX (69)

Laibahaud ruutudes c–d/5′, 25–35-aastane naine, peaga idakirdesse (65°). Luud halvasti säilinud, saanud kannatada künnitöödel. Kolju taga kaelalülide juures oli laia kilbiga sõrmus (: 1) ja üksik sõrmelüli. Vöö kohalt leiti rõngassõlg (: 2), mille all oli tükike toimset villast riiet. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXIX: 1, 2)

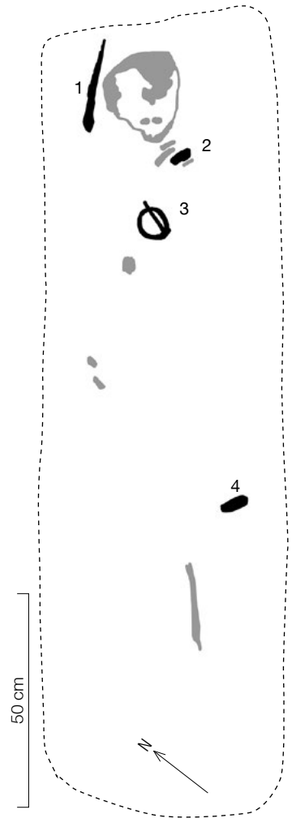

Matus LXX (70)

Laibahaud ruutudes f–g/4′–5′, 25–35-aastane naine, peaga kirdesse (50°). Luud halvasti säilinud. Parem käsi oli kõverdatud rinnale, vasak sirgelt küljel. Koljust paremalt leiti nuga (: 1), lülisamba pealt, 17 cm alalõualuust jalgade poole oli kummuli hoburaudsõlg (: 3), mille kaarel oli nahkrihma jäänuseid. Hauas oli kaks laia kilbiga sõrmust (: 2, 4), üks vasakul pool kaelal, teine umbes põlvede kõrgusel. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXX: 1–4)

Matus LXXI (71)

Laibahaud ruutudes b–c/3′, 12–18-aastane (15a±36k) nooruk, peaga edelasse (?). Haualaik (75–255°) väga lai (1,5 × 1 m). Luustik kõdunenud ja künniga lõhutud. Keest (: 1) oli säilinud suurem pronkskuljus, kaurikarpe ja helmeid. Kolju tükkidest u 30 cm paremal oli raudnael (: 2), arvatavasti kirstust; luustiku keskteljel nähtavasti segatuna kaks sõrmust (: 3, 4). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXXI: 1–4)

Matus LXXII (72)

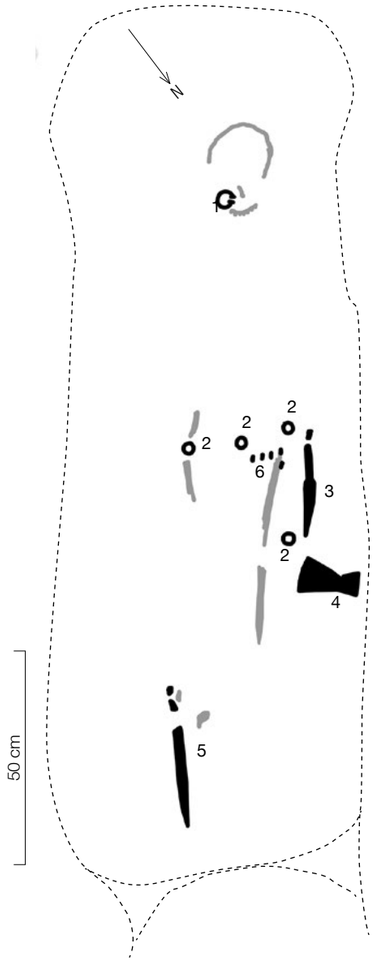
Laibahaud ruutudes g–h/3′, 60–70-aastane mees[1], peaga edelasse (225°), luud väga halvasti säilinud. Peatsis kõdunenud kirstu jäänuseid ja kolju tükke. Kaelal oli hoburaudsõlg (: 1), vöökohal rauast pannal ja vööröngad (: 2), vasakul puusal nuga (: 3), tera ots jalutsisse. Noa otsast 5 cm jalgade poole algas kirves (: 4) varrega kolju suunas; parema jalalaba kõrval odaots (: 5). Vasakul puusal oli poolik tinahelmes (: 6), mille juures leiti pronkseseme katke (sõrmus?) ja tekstiili. Haua kohalt künnikihist leiti ristripats (: 1340). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: LXXII: 1–6)

1 Leiu Heaposti määrang

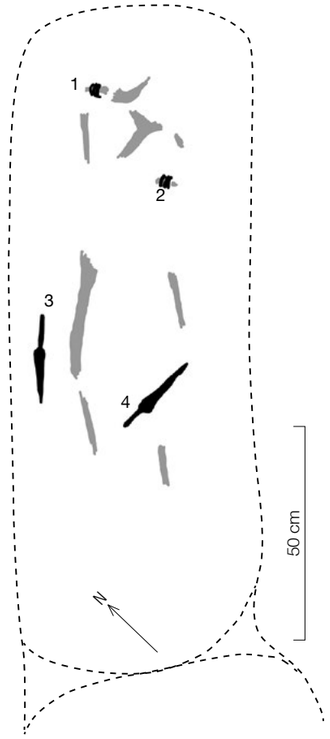

Matus LXXIII (73)

Laibahaud ruutudes f–g/3′–4′, jalutsiotsaga vastu eelmise haua jalutsit, täiskasvanu, peaga kirdesse (45°). Haua edelaotsas oli üksik suurem kivi (lm 25 cm). Luustik väga kõdunenud. Haua kirdeotsas oli kaks eraldi sõrmeluudel sõrmust (: 1, 2), paremal puusal nuga (: 3), tera ots jalutsisse, vasakul põlvel rauast teravik (: 4). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: LXXIII: 1–4)

Matus LXXIV (74)

Laibahaud ruutudes f/4′–5′. Haud kirde–edela-suunaline (50–230°); laigu väiksuse järgi (pikkus u 60 cm) otsustades on siia maetud imik. Luid pole säilinud. Haua keskosast leiti nuga (: 1). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXXIV: 1)

Matus LXXV (75)

Laibahaud ruutudes c–f/4′–5′, kirde–edela-suunaline (45–225°), luid pole säilinud. Haua kirdeotsast, rinna piirkonnast leiti pronksist sõlg (: 2), peatsist nuga (: 1). Matmissuuna järgi otsustades võis maetu olla tütarlaps. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXXV: 1, 2)

Matus LXXVI (76)

Laibahaud ruutudes e/4′–5′, 3–5-aastane (4a±12k) laps. Luud pole säilinud, haua edelaotsast (235°) leiti mõned hambad. Rinna piirkonnas asus sõlg (: 1), haua kirdeotsas nuga (: 2), tera peatsi poole. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXXVI: 1, 2)

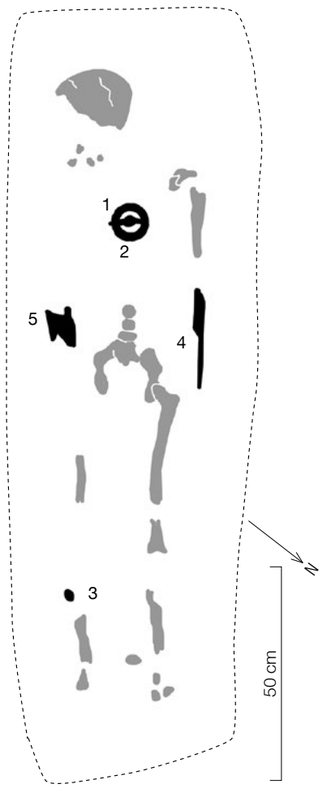
Matus LXXVII (77)

Laibahaud ruudus c/3′, 17–25-aastane mees, peaga edelasse (235°). Luud üsna kõdunenud. Lõualuust 17 cm jalutsi poole oli suur pronkskuljus (: 1), mille all oli rõngassõlg (: 2). Vasaku puusa kõrvalt leiti nuga (: 4), tera ots peatsi poole. Säilinud oli osa noa puust käepidemest, mis oli kinnitatud tinast neediga. Parema sääreluu kohal oli teine kuljus (: 3), paremal pool vöökohal kirves (: 5) varrega jalutsisse ja löödud teraga haua põhja. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXXVII: 1–5)

Matus LXXVIII (78)

Laibahaud ruutudes b/2′–3′, 14–18-aastane nooruk, peaga edelasse (235°). Luustik väga kõdunenud. Säilinud oli vaid lõualuutükke ja hambaid ning pikkade luude tükke. Sõrmuse (: 1) katked koos sõrmelülidega olid lõualuust 4 cm jalgade poole. Vöökohalt leiti nuga (: 2), tera jalutsisse. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXXVIII: 1, 2)

Matus LXXIX (79)

Laibahaud ruudus g/2′, 1–2-aastane laps, peaga kirdesse (50°), panuste ja suuna järgi otsustades tütarlaps. Luid pole säilinud. Haua keskel oli nuga (: 1), tera ots edelasse, alumisel küljel jälgi labasest linasest koest. Haua kirdeosast leiti kee (: 2) – villasele lõngale aetud klaashelmed ja pronksist ristripats (: 2a). Haua kirdeotsa täitemullas oli pronkskuljus (: 1354). Dateering: 1250–1300.

(AI 5101: LXXIX: 1, 2)

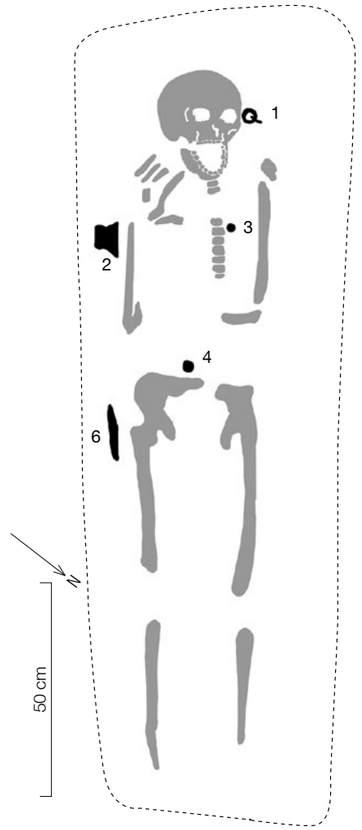
Matus LXXX (80)

Laibahaud ruutudes d–e/3′, 30–40-aastane mees, peaga lääneedelasse (245°). Luudest vaid osa säilinud. Vasak käsi oli küünarnukist üle vöökoha kõverdatud, parema käe luud kõdunenud. Vaagnast allapool, risti üle reieluude, oli laotud kividest rida; kummagi küünarnuki peal oli samuti kivi. Vasaku sarnaluu all oli hoburaudsõlg (: 1), paremast õlanukist 10 cm jalutsi suunas kirves (: 2), tera kirstu põhja poole, vars jalutsisse. Lõuast 25 cm jalutsi poole ja lülisambast vasakul olid serviti üksteise peal 4 hõbemünti (: 3) ja vaagna ülemise serva juures veel 2 hõbemünti (: 4), kõik 15. sajandist: Liivi ordu Tallinna killing u 1442–1449, Tartu piiskopi Dietrich Resleri killing u 1422–1441 ja penn u 1426–1441, Riia peapiiskopi Scharpenbergi šerff 1424–1448 ja 2 Riia peapiiskopkonna penni 15. sajandi II veerandist. Millised mündid leiti rinnalt, millised vöökohalt, pole enam võimalik eristada. Paremal puusal oli nuga (: 6), tera jalutsisse. Haua jalutsipoolsest otsast, luustikust 6–7 cm kõrgemalt, leiti sõrmus (: 5), mis võib pärineda haua täitemullast ega pruugi olla matusega seotud. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXXX: 1–4, 5 (?), 6)

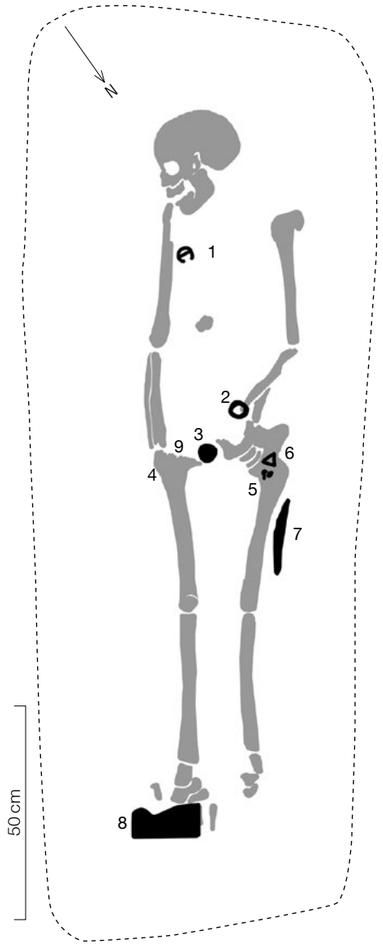

Matus LXXXI (81)

Laibahaud ruutudes c–d/3′, 25–35-aastane mees, peaga lääneedelasse (245°). Säilinud kolju ja pikad luud. Parem käsi oli sirgelt, vasaku sõrmeluud vaagna keskel. Paremal rangluul oli hoburaudsõlg (: 1), mille ümber leidus tekstiili. Vööst oli säilinud kaks raudpannalt, üks (: 2) vasaku randme all, teine (: 3) vaagnaluude alumisel serval. Paremal puusanukil oli kaks sõrmust (: 4, 9), mis on olnud parema käe sõrmes. Vasakul puusal pronksnaast ja tulekivikillud (: 6) ning 3 münti (: 5) – kaks Taani Tallinna penni (u 1265–1332) ja üks määramatu katke. Mündid ja tulekivikillud olid vööl rippunud nahast kotikeses, millest oli säilinud naha jäänuseid. Pronksnaast on olnud ilmselt kotikese küljes. Vasaku reieluu kõrvalt leiti nuga (: 7). Jalutsis parema jala põialuude all oli kirves (: 8), vars parema sääreluu kõrval. Dateering: 1300–1350.

(AI 5101: LXXXI: 1–9)

Matus LXXXII (82)

Laibahaud ruutudes b/4′–5′, 18–20-aastane mees, peaga edelasse (235°). Luud halvasti säilinud, kirstust pole midagi alles. Haua põhjas leidus kõdunenud sõnajalaoksi. Koljust 26 cm jalutsi pool oli sõrmus (: 1), vasaku vaagnaluu nuki juures kirves (: 2), mis oli varrega jalutsisse ja löödud teraga kirstu põhja. Samas kõrval, teraga peatsisse, oli pikk nuga (: 3). Vaagnaluudel oli 3,8 cm laiune tinanaastudega (hävinud) ja mõne pronksnaastuga ilustatud ning õhukesest pronksplekist otsakandadega nahkvöö (: 4). Selle külge needitud õlarihmast oli säilinud fragment, mis läks parema õla suunas. Dateering: 1400–1475.

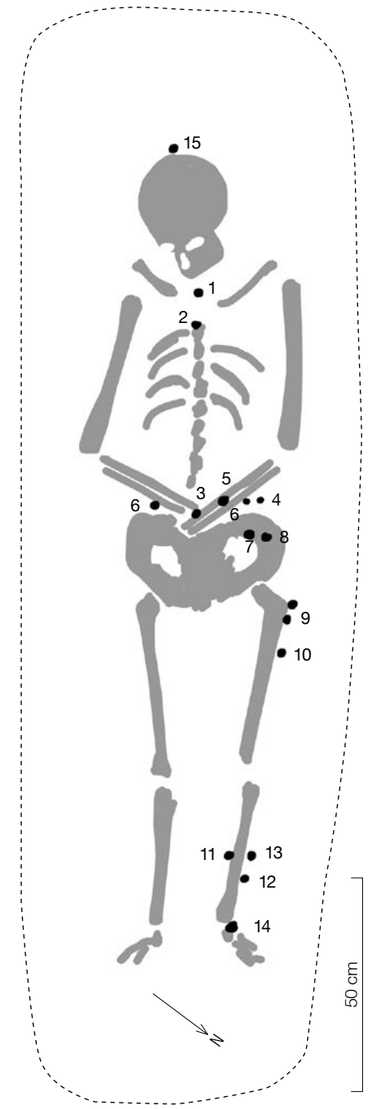
(AI 5101: LXXXII: 1–4)

Matus LXXXIII (83)

Laibahaud ruutudes h–i/10–11, 35–40-aastane mees, peaga edelasse (235°). Maetud pakk-kirstus, mille otsa paksus jalutsis 13 cm, peatsis 14 cm. Luud hästi säilinud. Käed olid vaagnal, parem all, vasak peal. Lõua all oli hoburaudsõlg (: 1), otstega jalutsi poole; sõlest 14 cm kaugusel selgroo peal oli kaks pronksklambrit (: 2). Vöö (: 4), mis oli säilinud 2–2,5 cm laiuselt, oli kaunistatud pronks- ja hävinud tinanaastudega. Vöö juurde kuuluvad rauast pannal (: 3), nahariba otsas pronkshelmes (: 7) vasakul vaagnaluul ja kaks pronkskanda, mille küljes on olnud vist tinarõngad. Hauas on olnud veel teine vöö, millest pärineb rauast pannal (: 8) vasakul vaagnaluul. Vasaku reieluu kõrval oli kaks rauast vöörõngast (: 9); neist ühe küljes rippus halvasti säilinud nahktupes nuga (: 10). Vasaku randme ümber oli lai käevõru (: 5), mille peal ja ümber leidus kuuevarrukast pärit nahka. Käisesuu tagasikeeratud äärisel (: 16) oli ümmarguste nurkadega lõhik. Piki parema käevarreluu serva olid metalltraadist põimitud kuulikesed, mis punutud ümber pronksspiraalide (: 6). Vasakul puusal olid samasugused kuulikesed, kuid ilma spiraalideta, nende vahel leidus tinajäänuseid. Nahajäänused ulatusid veel käeluu alla ja vaagnaluu alumise serva juurde. Järelikult on terve kuub olnud nahast. Vasaku sääreluu siseküljel ja osalt peal, kannaluust 20 cm peatsi suunas, olid pronksklambrid ja -rõngake (: 11). Sealsamas oli ka saapasääre ülemine serv. Saapad olid sirge säärega poolsaapad, sääre pikkus kanna alt mõõtes 16–17 cm. Vasaku põia juures oli kannus (: 14), pannal jalaluude peal. Vasaku sääreluu ja kirstu vahel olid kirves (: 12) ja odaots (: 13), mõlemal vars kolju suunas. Vastu kirstupeatsi otsalauda oli teinegi hoburaudsõlg (: 15) koos tekstiiliga. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: LXXXIII: 1–16)

5 cm

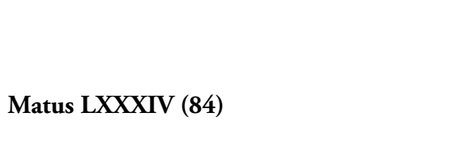
Matus LXXXIV (84)

Laibahaud ruutudes b/4′–5′, 9–14-aastane (12a±30k) laps, peaga kirdesse (50°). Luustik hävinenud, kaurikarpidest, klaashelmestest, ripatsitest ja kuljustest kaelakee (: 1–11, 13) ja hoburaudsõlg (: 12) künniga laiali veetud. Monoliidina üles võetud keeosast (: 13) leiti suur rinnaleht, mille nurkades olid ripatsid, samuti kaurikarpe, helmeid, 7 kuljust ja rombilise keskosaga ristripatsi jäänus. Kees oli ka tinahelme ja suurema ümara tinaripatsi jäänuseid. Dateering: 1400–1475.

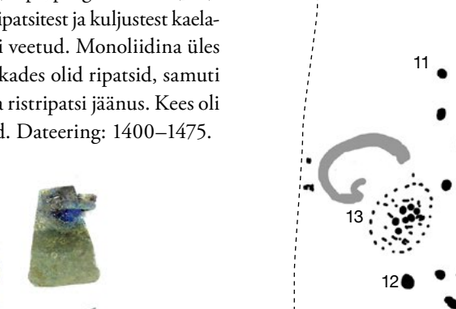
(AI 5101: LXXXIV: 1–13)

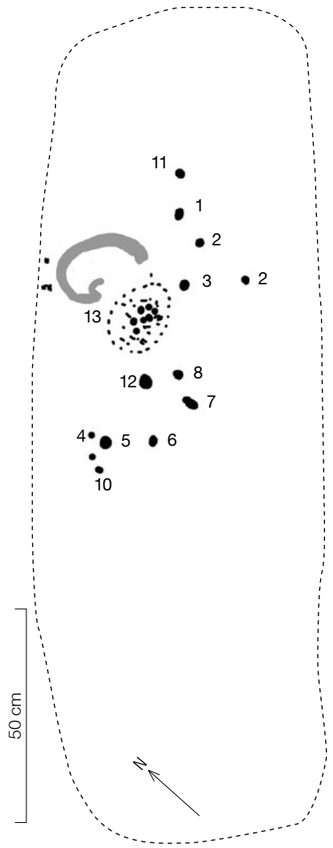

5 cm

5 cm

5 cm

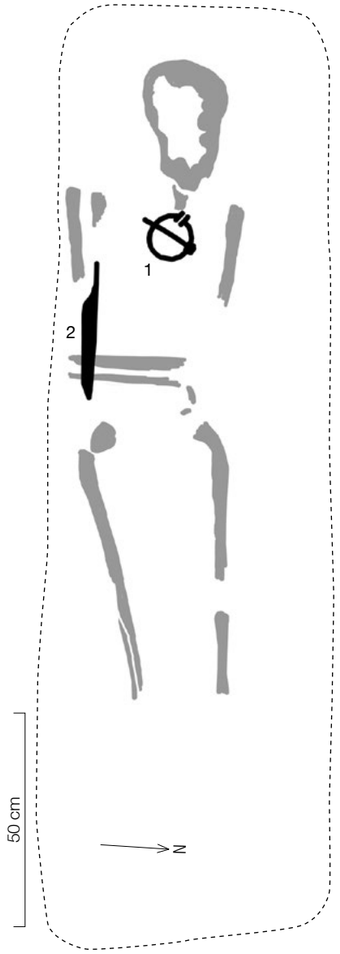

Matus LXXXV (85)

Laibahaud ruutudes f/2′–3′, 40–45-aastane mees, peaga läände (265°). Luud halvasti säilinud, käed vöö kohal paralleelselt. Rinnal oli kummuli suur hoburaudsõlg (: 1), otsad pea poole. Parema õlavarreluu alt leiti nuga (: 2), tera ots jalutsisse. Luustiku all oli tõenäoliselt laudkirstust pärinevaid puidujäänuseid. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXXXV: 1, 2)

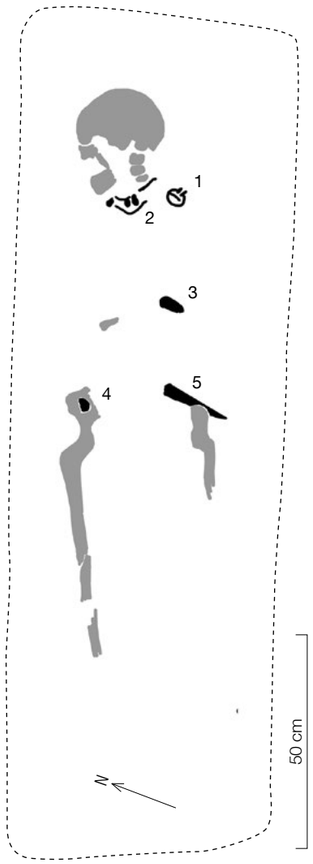

Matus LXXXVI (86)

Laibahaud ruudus d/2′, üle 50 aasta vanune naine, peaga idakirdesse (65°). Käeluid pole säilinud, sõrmuste asukoha järgi on vasak käsi olnud rinnal, parem sirgu. Vasakul õlal oli koos sõbaserva kõlapaeltega hoburaudsõlg (: 1), paremas käes laia kilbiga sõrmus (: 3), vasakus spiraalsõrmus (: 4). Vasaku puusa alt leiti nuga (: 5). Kaelas oli kaherealine kee (: 2), kus pronkss-piraalid vaheldusid kaurikarpidega; keesse kuulusid ka klaashelmed ja mõned õõnsad pronkshelmed. Jalutsis leidus puidujäänuseid. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXXXVI: 1–5)

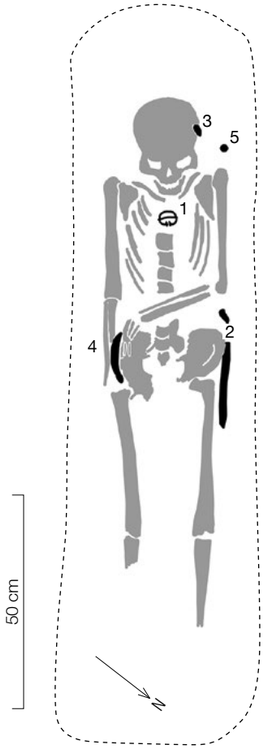

Matus LXXXVII (87)

Laibahaud ruutudes c/3′–4′, 14–18-aastane nooruk, peaga lääneedelasse (240°). Luud hästi säilinud. Vasak käsi painutatud paremale vaagnaluule, parem sirgu. Rinnal oli tagurpidi hoburaudsõlg (: 1), vasaku puusa juures nuga (: 2), tipp jalutsisse. Vasakult kolju kõrvalt leiti pronksist õmblusnõel (: 3), mille silmas oli villase lõnga jupp. Nõela terav ots oli ilmselt torgatud patja. Parema küünarvarreluu all oli kõver raudese (: 4). Vasakust õlanukist 10 cm peatsi poole asus puust kirstunael (: 5), vasaku küünarvarreluu juures raudnaela katke, haua põhjas õhuke kirstulaua tükk. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: LXXXVII: 1–5)

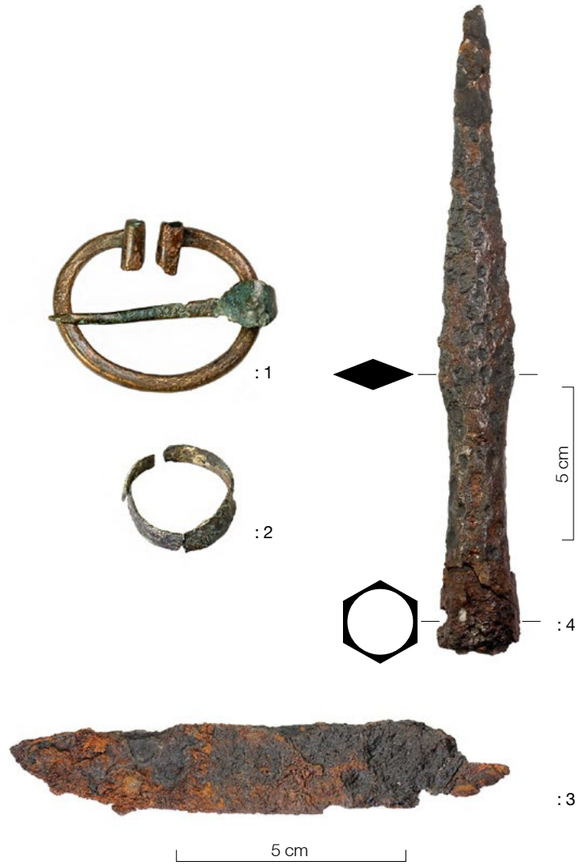

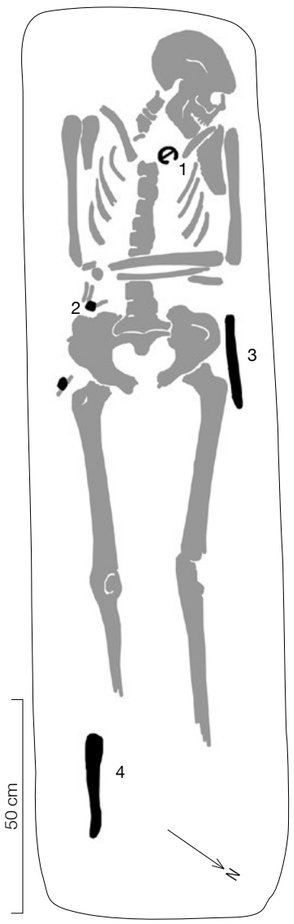

Matus LXXXVIII (88)

Laibahaud ruutudes d–e/3′, 19–20-aastane mees, peaga edelasse (235°). Luud hästi säilinud. Käed küünarnukkidest täisnurga all kõverdatud, parem all, vasak peal. Lõua all oli hoburaudsõlg (: 1), otsad vasaku küünarnuki poole. Parema küünarnuki pealt leiti katke vasaku käe sõrmusest (: 2). Vasakul puusanukil oli nuga (: 3), tipp jalutsisse, rootsu juures puitu. Parema labajala juurest leiti odaots (: 4). Puusanuki kohalt luustikust kõrgemalt leiti sõrmus koos üksiku hambaga. Arvatavasti on sõrmus sattunud hauda selle kinniajamisel. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: LXXXVIII: 1–4)

Matus LXXXIX (89)

Laibahaud ruudus c/2′, 3–5-aastane (4a±12k) laps, peaga edelasse (235°). Luud kõdunenud, parem käsi sirgu. Küünarnuki all oli nuga (: 1), tera jalutsisse, ja rootsu ümber puidujäänuseid. Labajalgade juures oli kirstupuitu. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: LXXXIX: 1)

Matus XC (90)

Laibahaud ruudus d/1′, üle 45 aasta vanune naine, peaga idakirdesse (65°). Luustik täiesti kõdunenud. Sõrmuse (: 3) asendi järgi võib arvata, et parem käsi on olnud sirgelt kõrval. Surnu oli kaetud pikuti kahekorra keeratud sõbaga (: 4). Sinise villase toimses koes sõba kõik servad olid ääristatud helmeste ridadega; nende vahel olid tinulised. Lõua alla jääval serval koosnes ornament tinuliste rühmadest (motiivide vahe 10 cm). Sõba servas on 2,5 cm laiune kõlapael. Lisaks leiti jäänuseid veel ruudulisest (: 6b) ja korjatud kirjaga (: 6a) sõbast ning ühe sõba nurgatutt (: 6c). Kaelakee (: 1), arvatavasti üherealine, koosnes kaurikarpidest, helmestest, pronksspiraalidest, kuljustest ja õhukestest rombripatsitest; keesse kuulus ka kihvripats. Vaagnaluu kõrvalt leiti nuga (: 2). Pärjast (: 5) oli säilinud kudruseid reana kukla taga ja üksikult paremalt otsaesise juurest ning paelakatkeid. Haua kohalt künnikihist saadi leide: klaashelmes, savinõukillud, nuga (AI 5101: 1319, 1337, 1342, 1356). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: XC: 1–6c)

Matus XCI (91)

Laibahaud ruutudes h/10–11, üle 45 aasta vanune naine, peaga idakirdesse (65°). Keha vasaku külje luud olid segamini. Alalõualuu piirkonnast leiti orgaanikatombust münt (: 1), Jelizaveta Petrovna denga (1731–1751). Dateering: u 1750.

(AI 5101: XCI: 1)

Matused XCIIa, b ja c (92a, b ja c)

Laibahaud ruutudes b–c/1. Haud oli künniga segatud, seal olid kolme kolju ja ühe alalõualuu jäänused. Künnikihis leidus laialipaisatuna põlenud luid, ilmselt lähedal olnud lõhutud põletusmatusest, ning juhuleide (:1358–1378), mis võivad pärineda varasematest matustest.

Matus 92a – üle 50 aasta vanune mees, pea edelasse (u 235°); matusega võib seostuda hoburaudsõlg (: 5).

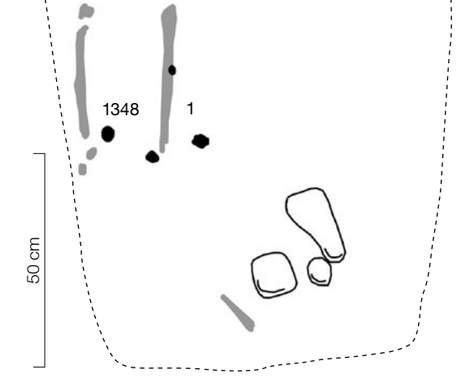
Matus 92b – umbes 20-aastase naise[1] kolju. Selle matuse juurde võivad kuuluda koljust vahetult kirde pool olnud helmed (: 4) ja sõrmus (: 2). Luustike 92b ja 92c vahel leiti pronksklambritega sõba katke (: 1) ja noa (: 3) jäänused.

Matus 92c – üle 50 aastase mehe kolju; hauapiiril kirstupuidu jäänuseid. Luustike a ja b vahel leidus kimpu kogutud pikki luid, mis on arvatavasti künniga välja tulnud ja siis tagasi maetud.

Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XCII: 1–5)

1 Leiu Heaposti määrang

Matused XCIIIa, b ja c (93a, b ja c)

Laibahaud ruutudes c/1′–2′. Hauda maetud kolm last – 93a, b ja c.

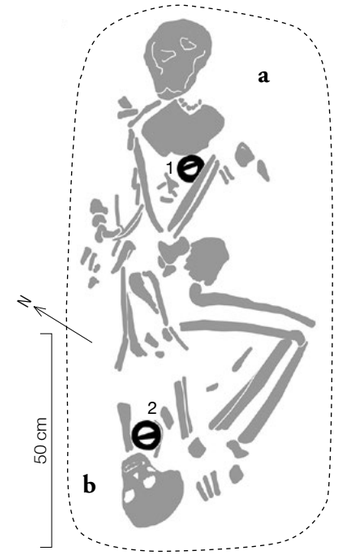
Matus 93a – 9–14-aastane (12a±30) laps, peaga idakirdesse (60°). Luustik vasakul küljel kägarasendis, roiete peal oli hoburaudsõlg (: 1), nupud üles. Kaela piirkonnas leiti klaashelmes (: 3), mis võib kuuluda lapsele 93c.

Matus 93b – 3–5-aastane (4a±12k) laps, luustiku 93a jalgade taga, peaga edelasse (235°). Lõua alt leiti rõngassõlg (: 2).

Matus 93c – 3–6-aastane (5a±16k) laps, luustiku 93a roiete peal, peaga edelasse (250°).

Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: XCIII: 1–3)

Matus XCIV (94)

Laibahaud ruutudes e/10–11, 45–50-aastane mees, peaga lääneedelasse (245°). Haua keskel ja kirdeotsal leidus algse maapinna tasemele pandud kive (lm 25–35 cm). Kirst oli tehtud laudadest; küljelauad olid jäetud kirstu kandmiseks 8 cm võrra üle otste ulatuma. Luustik hästi säilinud. Käed olid koos, kämblad vasakul pool vaagnal. Kirstu jalutsipoolsesse otsa oli pandud jalgade toeks kaks kivi. Vasaku jala juures oli kannus (: 12), mille pronksnõelaga kinnituspannal asus jala peal. Vasakul, teraga sääreluu all ja varrega peatsi suunas, oli kirves (: 10), teral jämeda villase toimse tekstiili jäljend. Parema õla juurest leiti 4 kuljust (: 1, 1a), mis võisid olla nööpideks, rangluu juurest rullotstega hoburaudsõlg (: 2), otsad pea poole. Nimetatud sõlest u 15 cm vöökoha poole oli teine, loomapeaotstega hoburaudsõlg (: 3), mille all oli tekstiili, peal puitu, puidu ja sõle vahel nahka (kuuest?). Vasaku käe sõrmes oli sõrmus (: 4). Vaagnal oli ruudukujuliste pronksnaastudega kaunistatud ja röntgenfotol ilmnenud pronkspandlaga nahkvöö (: 13), mille juurde kuulus kaks rauast vöörõngast (: 5, 5a). Parema puusa juurest leitud habemenuga (: 6), 4 tulekivikildu (: 7) ja pronksripats (: 8) võisid paikneda vööl rippuvas kotikeses. Paremal puusal oli nahktupes nuga (: 9), mille külgserv ja ülemine äär olid ilustatud tinarosetikestega. Parema põialuu kõrval, tipp vastu kirstu otsalauda, oli odaots (: 11), mille õõnes oli säilinud puitu. Dateering: 1300–1350.

(AI 5101: XCIV: 1–13)

: 1

: 1a

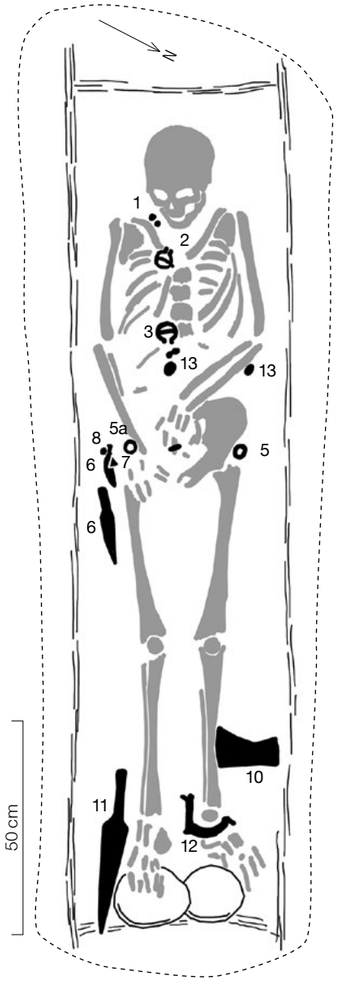

: 2

: 3

: 4

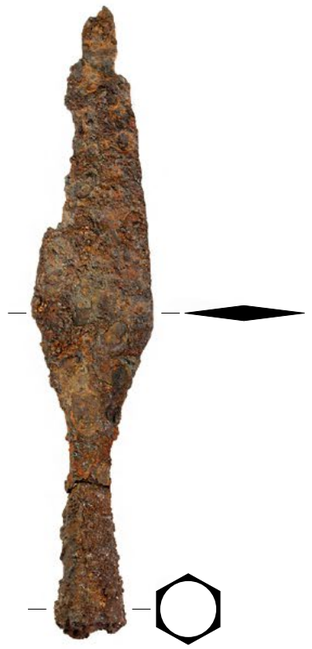
5 cm

3 cm

: 7

5 cm

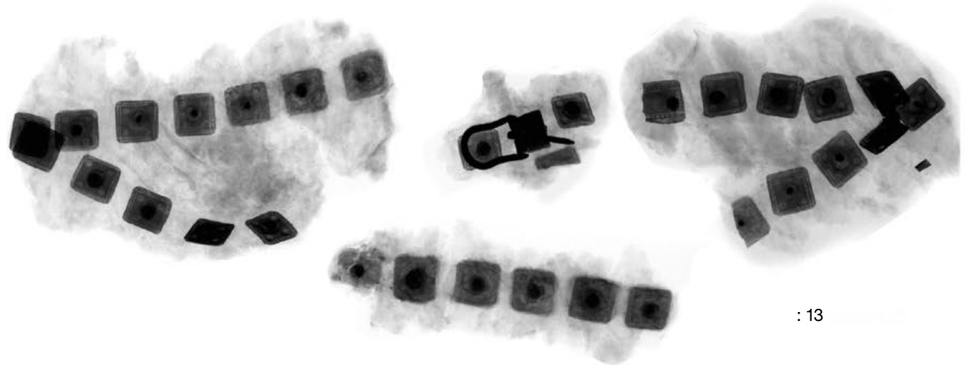

: 11

: 10

: 6

: 12

5 cm

: 13

5 cm

Matus XCV (95)

Laibahaud ruutudes b–c/3, üle 50 aasta vanune naine, peaga põhjakirdesse NNO (25°). Surnu oli maetud pakk-kirstus, mille puitu leidus nii peatsis kui ka jalutsis. Kirstu peatsipoolse paku paksus oli 6,5 cm. Mõlemad käed olid kõverdatud paremale vaagnaluule. Kaelas oli kolmes reas helmekee (: 2), kuhu kuulus 3 neljalehelist väikest kuljust. Kõige alumine, rinnapealne keerida oli lükitud kaurikarpidest ja pronksspiraalidest, kaks ülemist helmestest ja kaurikarpidest. Lõualuust paremal oli õlal tagurpidi hoburaudsõlg (: 3). Sõle küljes leidus tekstiili, mille servas oli pael. Pärja (: 1) võruosa kaunistused olid spiraalidest, kudrustest ja tinulistest, pärjasabad (2) jõhvist ja spiraalidest. Tutid olid rombimustriga; neist üks leiti vasaku õlanuki kõrvalt, teine vasakult roiete alt. Tuti ja roiete vahele jäi kaks kihti riiet: ühe toimse (: 8) ja teise korjatud kirjaga (: 9) sõba jäänused. Kõige all oli veel riidekiht, mille ja kirstulaudade vahel oli taimejäänuseid (õlgi?). Kummaski käes oli sõrmus (: 4, 5), paremal puusal nahktupes nuga (: 6). Vasakul puusanukil oli kaks suuremat kuljust (: 7), mille juures leidus tekstiili. Sääreluude vahelt leiti kana luud. Dateering: 1300–1475.

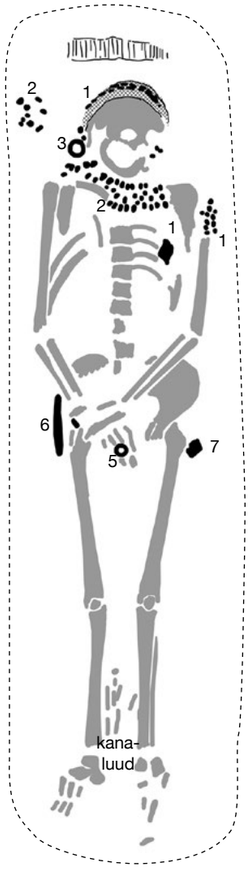
(AI 5101: XCV: 1–9)

: 1

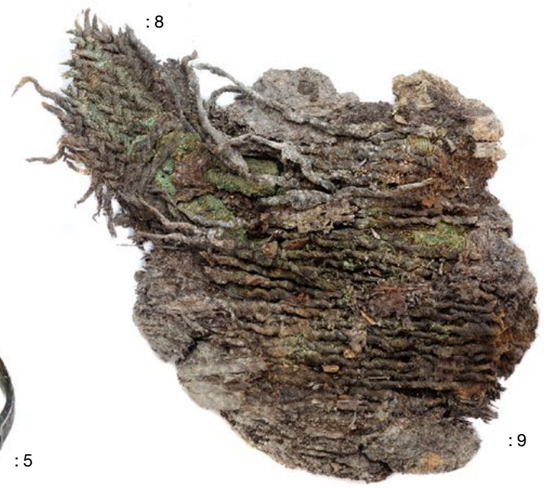

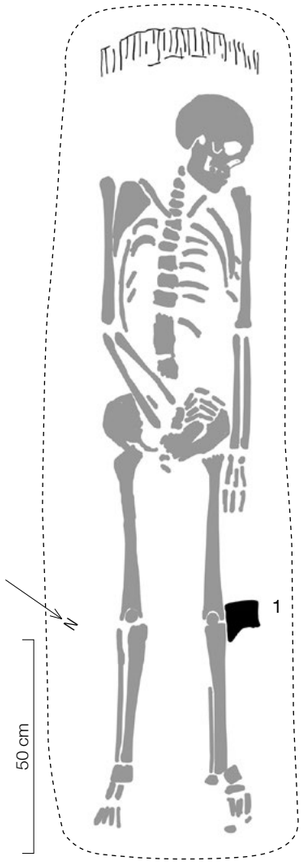

Matus XCVI (96)

Laibahaud ruudus b/1′, 35–45-aastane mees, peaga lääneedelasse (240°). Luud hästi säilinud. Vasak käsi oli sirgelt kõrval, parem vaagnal. Surnu oli maetud pakk-kirstus, millest oli peatsis säilinud 10 cm laiune ots. Haua kagunurgas kirstu peal oli suurem kivi (lm 50 cm). Vasaku põlve kõrval oli kirves (: 1), teraga alla kirstu põhja suunas, vars jalutsi poole. Dateering: 1300–1325.

(AI 5101: XCVI: 1)

Matus XCVII (97)

Laibahaud ruudus b/1, kuni 1 aasta vanune imik. Luud peaaegu täiesti kõdunenud, üksnes haua lääneedelaotsas (240°) leidus kolju tükke. Kaelas oli kaurikarpidest, helmestest ja tinaripatsist kee (: 1). Paremalt puusalt leiti nuga (: 2), tipp jalutsisse. Samas oli sõrmus (: 3), mis oli keeratud suurest sõrmusest väiksemaks. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XCVII: 1–3)

Matus XCVIII (98)

Laibahaud ruudus b/1′, 11–16-aastane neiu, peaga lääneedelasse (245°). Maetud kitsas pakk-kirstus (laius u 30 cm), käed ristatud vaagnal. Kaelas oli kaks keekorda (: 1), ühe moodustasid kaurikarbid, teise pronkskuljused ja helmed. Vasakus käes oli sõrmus (: 2), paremal puusal nuga (: 3), tera ots jalutsisse. Parema põlve all leidus tekstiili koos pronkskatkendiga (: 4). Dateering: 1300–1475.

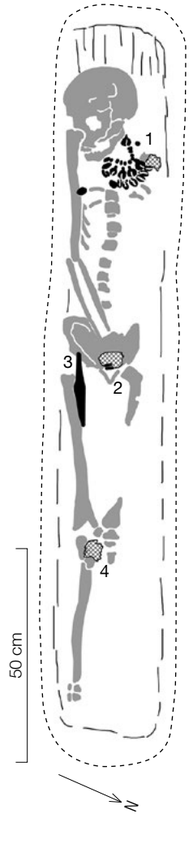
(AI 5101: XCVIII: 1–4)

Matus XCIX (99)

Laibahaud ruudus b/3, imik. Luid kirde–edela-suunalises hauas (30–210°) ei olnud. Haua kirdeotsast leiti helmes (: 1). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: XCIX: 1)

Matus C (100)

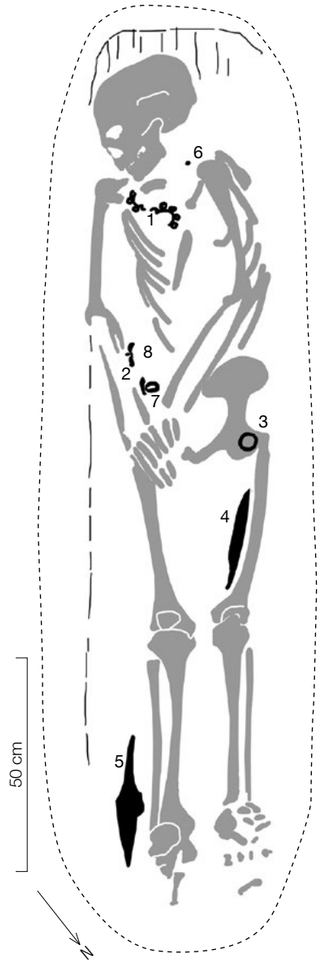
Põletushaud ruutudes b/1′–2′, laibahaud 96 kirdeotsa peal. Põlenud luude ala oli kindla kirde–edela-suunalise piirjoonega, 110 × 50 cm mõõtmetega. Keskmiselt põlenud luud (700/800–1000/1100 °C) algasid künnikihi all ja lõppesid 50 cm sügavamal. Leide, mida saaks põletusmatusega siduda, ei ole. Võimalik, et haua täitemullast saadud klaashelmes (: 1349) ja pronkspiraalid (: 1362) on sinna sattunud künniga. Dateering: hiljem kui 1325.

Matus CI (101)

Laibahaud ruutudes a/3–4, 35–45-aastane mees, peaga edelasse (225°). Surnu oli maetud laudkirstus, mille puitu leidus kolju juures ja paremal käeluude all. Luud hästi säilinud, sõrmeluud vaagna parempoolsel nukil. Rangluude vahel oli katkine rosettsõlg (: 1). Kaelalülide alt leiti u 1 cm läbimõõduga tinakuulike (: 6), samuti sõletükke. Vööst oli säilinud pronksist kandiline raudnõelaga pannal (: 2) ja rauast vöörõngas (: 3) vasakul puusal; vasaku reieluu kõrval oli nuga (: 4). Paremal puusal asusid ovaalne tuleraud (: 7) ja tinast (?) pulgake (: 8); parema sääreluu kõrvalt leiti odaots (: 5), tipp jalutsisse. Pandla juures oli tekstiilifragmente (: 9) villasest toimsest ja linasest labasest koest. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CI: 1–9)

Matus CII (102)

Laibahaud ruutudes a–b/1–1′. Luud hävinud, alles vaid väike reieluu tükk haua edelaotsas. Siit võib järeldada, et surnu pea asetses idakirdes (60°) ja seega võis tegemist olla naisega. Haua keskel oli nuga (: 1) teraga edelasse. Kohal, kus võis asuda põlv, oli rauast naaskel (: 2), tera läände. Haua keskosast leiti 4 helmest (: 3). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CII: 1–3)

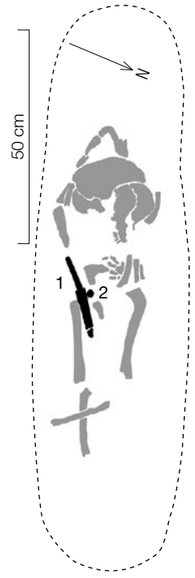

Matus CIII (103)

Laibahaud ruutudes a/1–1′, 3–6-aastane (5a±16k) laps, peaga lääne-edelasse (245°). Luud halvasti säilinud, osalt künniga lõhutud. Käed olid ristatud vaagnale. Paremal puusal, otsaga jalutsisse, asus nuga (: 1), rootsu küljes leidus puitu. Parema vaagnaluu alaosalt leiti sõrmus (: 2) koos sõrmelüliga. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CIII: 1–2)

Matus CIV (104)

Laibahaud ruutudes a–b/1–1′, täiskasvanu, luud peaaegu ära kõdunenud, peaga edelasse (235°). Asetses haud 102 all, u 10 cm sügavamal. Vöökoha piirkonnas oli kaks sõrmust (: 1, 3) ja kaela piirkonnas veidi helmeid (: 2). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CIV: 1–3)

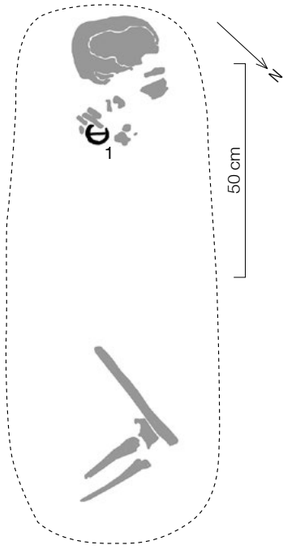

Matus CV (105)

Laibahaud ruudus a/4′, 25–35-aastane naine, peaga edelasse (225°). Haud oli kaevatud väiksena, seepärast asetses surnu konksus põlvedega külili. Luustik halvasti säilinud. Koljust 7 cm jalutsi poole oli rõngassõlg (: 1). Selle peal olnud sõrmelülid lubavad arvata, et vasak käsi oli tõstetud kaelale. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CV: 1)

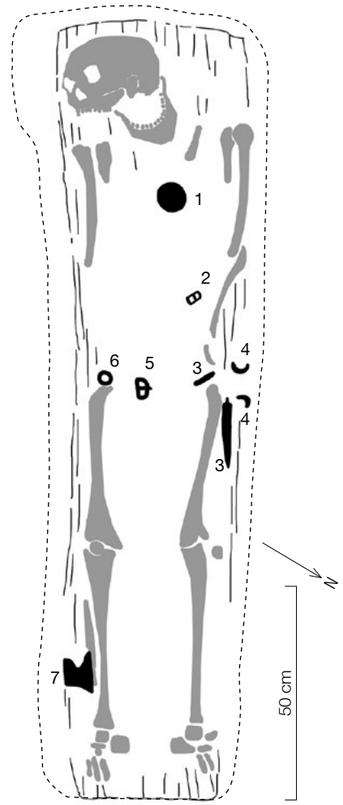

Matus CVI (106)

Laibahaud ruutudes a–a′/4–5, 25–35-aastane mees, peaga edelasse (235°). Kirstujäänuste põhjal ei olnud võimalik kindlaks teha, kas tegemist oli laud- või pakk-kirstuga. Luustiku lülisammas, roided ja vaagnaluu olid kõdunenud, käed asusid sirgelt keha kõrval. Lõuast 10 cm jalutsi poole asus ažuurne „öökullikujuline" ümarõlg (: 1). Vöö küljest pärinevad rauast pannal (: 2) vasaku küünarnuki juures ning nuga (: 3) ja vöörõngas (: 4) vasakul puusal, samuti teine raudrõngas (: 6) ja rauast pannal (: 5) paremal puusal. Parema sääreluu kõrval asus kirves (: 7) teraga üles ja vars suunatud peatsisse. Dateering: 1350–1425.

(AI 5101: CVI: 1–7)

5 cm

Matus CVII (107)

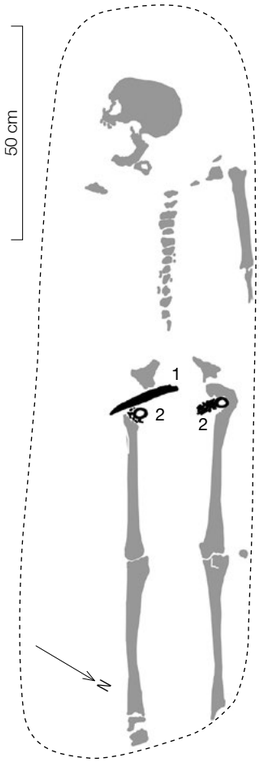
Laibahaud ruudus a/2′, 25–40-aastane mees, peaga lääneedelasse (240°). Luud halvasti säilinud, käte asendit ei saa määrata. Vaagnal, teraga poolpõiki alla paremale, oli puust pidemega nuga (: 1) ja kummalgi puusanukil pronksist vöörõngas (: 2, 3). Paremal puusal leidus poolvillase tekstiili jäänuseid. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CVII: 1–3)

: 1

: 2, 3

5 cm

Matus CVIII (108)

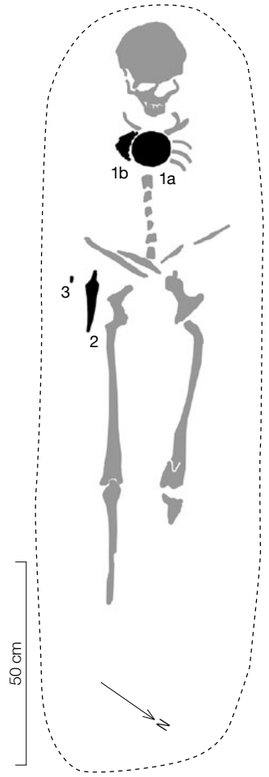
Laibahaud ruudus b′/3′, 12–18-aastane (15a±36k) nooruk, peaga edelasse (235°). Luud halvasti säilinud. Käed olid ristatud nii, et kämblad asusid vaagna ülemises osas. Rangluudel oli suur ažuurne, punase ja väga pudenenud emailiga ilustatud rooma rauaaja ketassõlg (: 1). Sõle peal oli säilinud kaks suurt tükki jämedakoelist kahevärvilist tekstiili, mille lõim oli tumedam ja kude heledam (: 1a, b). Ühel neist (: 1b) oli säilinud servapalistus koos õmblusega. Paremalt puusalt leiti nuga (: 2), tera ots jalutsisse. Noapidemest 5 cm paremal oli pronksist toruke (: 3). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CVIII: 1–3)

: 2

: 3

1 cm

: 1b

: 1

: 1a

5 cm

Matus CIX (109)

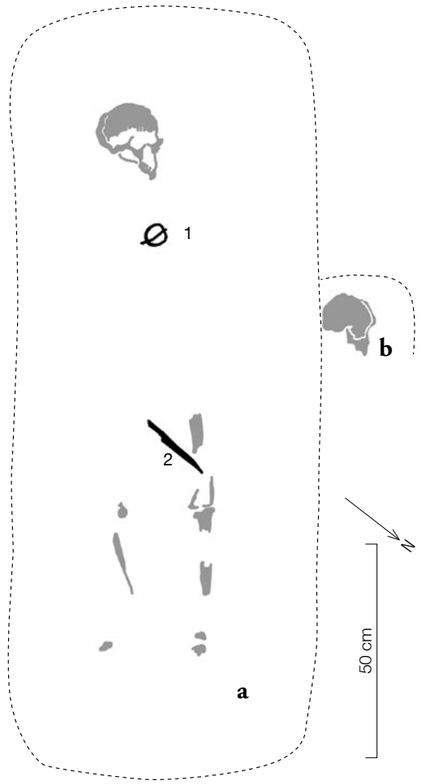
Laibahaud ruutudes b′/3′–4′, 6–10-aastane (8a±24k) laps, peaga edelasse (230°). Luustik täielikult kõdunenud, alles vaid veidi koljutükke. Leidudeta. Dateering: 1400–1475.

Matused CXa ja b (110a ja b)

Laibahaud ruutudes a′/2′–3′, ebaharilikult suur – 2,25 × 1 m. Kuna kaevamisel näis, et hauda on maetud kaks surnut, sai haud ühe numbri, matused tähistati tähtedega a ja b. Hiljem selgus, et matus b asetses teisest sügavamal, omaette hauas, ja oli seega varasem.

Matus 110a – 35–45-aastane naine, peaga edelasse (225°). Luud kõdunenud. Rindkere keskel oli hoburaudsõlg (: 1), vasaku reieluu tüki all nuga (: 2). Haua lahtivõtmisel leiti täitemullast, künnikihist 50 cm allpool, luustikust aga 30 cm kõrgemal, odaots (: 3), mille rootsul oli säilinud nööri. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CXa: 1, 2, 3)

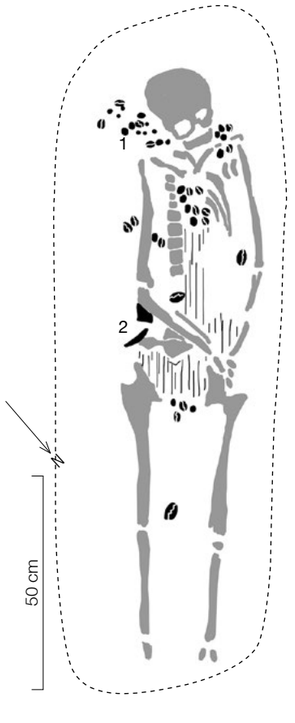
Matus 110b – 35–45-aastase naise kolju haua edelapoolses otsas (225°), luustikust CXa madalamal. Leidudeta. Dateering: 1400–1475.

Matus CXI (111)

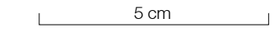
Laibahaud ruutudes b′–c′/2′–3′, 25–35-aastane naine, peaga edelasse (225°). Luustik hästi säilinud, vasak käsi oli sirgu, parem viltu üle vaagna. Rindkere ja vaagna all oli puitu, mille süü piki hauda. Kaelas oli korrutatud villasele lõngale aetud kaurikarpidest, helmestest ja pronksspiraalidest kee (: 1). Kaela piirkonnast leiti pronksist rõngassõlg (: 3) ja parempoolse küünarnuki juurest raudpannal (: 2), mille juures on olnud ilmselt ka nuga. Noast oli alles vaid roostetanud rootsu ots. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CXI: 1–3)

Matus CXII (112)

Laibahaud ruutudes a′–b′/2′, umbes aastane (1a±4k) laps. Luustik täiesti kõdunenud. Haua (55–235°) edelaotsas oli alles vaid alalõualuu, mida säilitas kaurikarpidest, pronksspiraalidest, klaashelmestest ja kuljustest kaelakee (: 1). Selle keskel oli rombikujuline ripats. Dateering: 1400–1475.

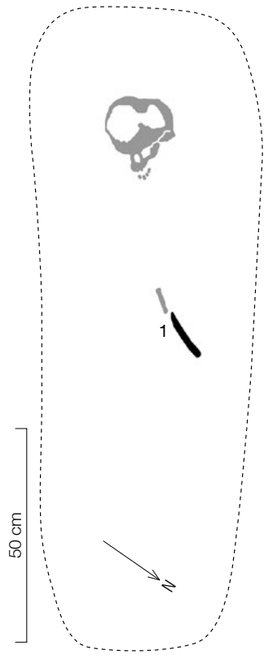
(AI 5101: CXII: 1)

Matus CXIII (113)

Laibahaud ruudus b′/2′, 3–5-aastane (4a±12k) laps, peaga lääneedelasse (240°). Säilinud vaid osa koljust, mille pealmine külg kõdunenud. Maetud kirstus, mille kontuuri mõõtmed 100 × 23 cm. Kirstu vasakus servas oli vöökoha piirkonnas nuga (: 1). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CXIII: 1)

Matus CXIV (114)

Laibahaud ruutudes a–b/2, 40–50-aastane mees, peaga lõunaedelasse (210°). Luustik väga hästi säilinud. Otsmiku paremal küljel oli juba enne surma mingi terariistaga tekitatud 1 × 2 cm suurune auk. Käed oli küünarnukist kõverdatud ja ristatud paremal pool vaagnal. Selja all oli kirstust säilinud kõdunenud puitu. Paremal pool kolju kõrval asetses odaots (: 1) putkega jalutsisse; alalõualuu alumise serva juures oli nurksõlg (: 2). Kolmest pronkskuljusest (: 3) oli üks parema õlanuki juures, teine rindkerel ja kolmas vasakul puusaliigesel. Mõlema küünarliigese piirkonnas oli pronksrõngas (: 4, 5), parempoolne traadist, vasak plekist. Vasaku rõnga küljes oli nahkrihma jäänus, mis suundus pea poole. Võimalik, et see on vöö küljest üle õla kulgenud kanderihm. Vasakul puusal rippus nuga (: 6) ja paremal, sääreluu välisküljel, teraga kirstu põhja suunas, asus kirves (: 7). Dateering: 1300–1350.

(AI 5102: CXIV: 1–7)

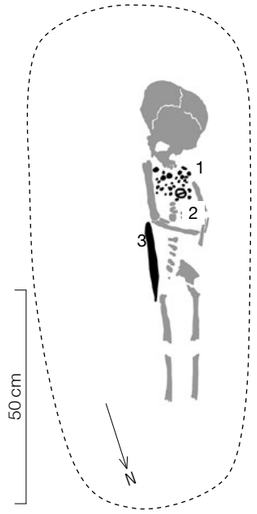

Matus CXV (115)

Laibahaud ruutudes a–b/2–3, 1–2-aastane (18k±6k) laps, peaga lõuna-edelasse (205°), maetud pakk-kirstus. Vasak käsi asetses sirgu, parem kõverdatuna vöökohal. Kaelas oli kaurikarpidest ja kuljustest kee (: 1), mille juures oli säilinud tekstiili. Lõua alt leiti pronksist rõngassõlg (: 2), paremalt vaagna kõrvalt nuga, tipp jalutsisse (: 3). Dateering: 1300–1350.

(AI 5101: CXV: 1–3)

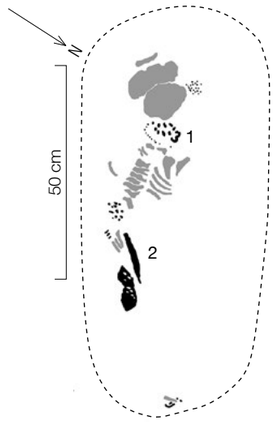

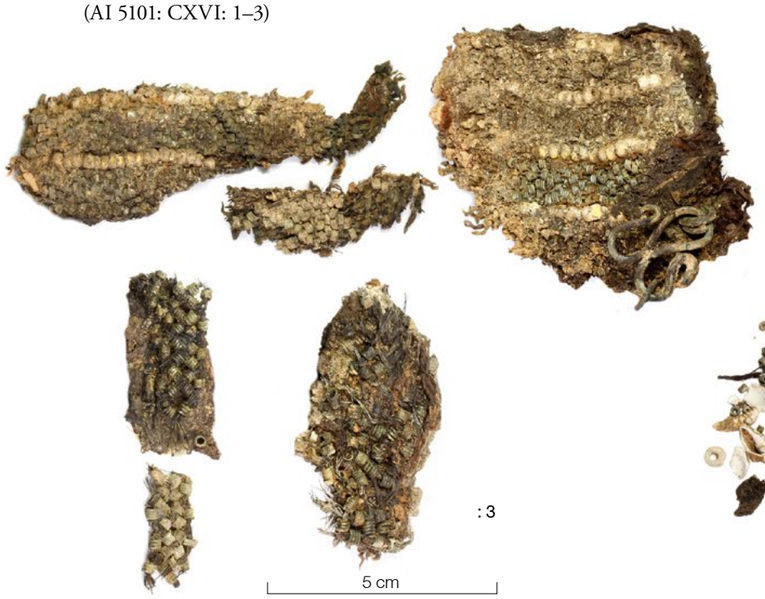

Matus CXVI (116)

Laibahaud ruudus a′/2, üle 5 aasta vanune laps, peaga lääneedelasse (240°). Matus asetses kirstus ja tuli välja kohe künnikihi alt, kuid oli algses asendis. Kaelas oli helmestest ja kaurikarpidest lagunenud kee (: 1). Paremal pool selja all olnud nuga (: 2) oli suunatud teraga peatsi poole. Kolju ümber olid pärja jäänused (: 3), võru oli kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Kee alt ja kõrvalt leiti tinulisi ja kudruseid, spiraalid pärinevad pärjasabadest ja -tuttidest. Kuna juukseid leiti ka rindkere piirkonnast, olid need ilmselt pikad. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CXVI: 1–3)

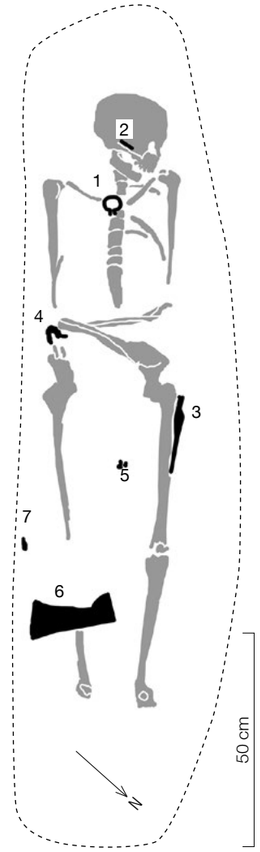

Matus CXVII (117)

Laibahaud ruutudes b′–c′/2′–3′, 17–25-aastane mees, peaga edelasse (235°). Luud hästi säilinud. Käed olid ristatud vöökohal, parem vasaku peal. Rangluudel oli hoburaudsõlg (: 1), nupud jalgade suunas. Parema oimuluu kohalt leiti pronksist õmblusnõel (: 2), vasaku reieluu ülaotsa kõrvalt nuga (: 3). Parema küünarnuki all oli mineraliseerunud rõivajäänustega raudpannal (: 4), teine pannal (: 7) oli parema põlve kõrval. Reieluude vahelt leiti väike tulekivikild (: 5) ja tinajäänuseid, mis võivad viidata vööl olnud tinahelmestele. Parema sääreluu keskkoha peal asetses kirves (: 6)[1] teraga vastu haua serva. Dateering: 1350–1400.

(AI 5101: CXVII: 1–7)

1 Ajaloo Instituudi leiuhoidlas numbri CXVII: 6 olev kirves on kujult teistsugune, kui on välja joonistatud sama matuse kaevamisplaanil. Pole teada, kas kunstnik on kujutanud muidu täpsel joonisel kirvest skematiseerituna või on kirves mõne teisega vahetusse läinud.

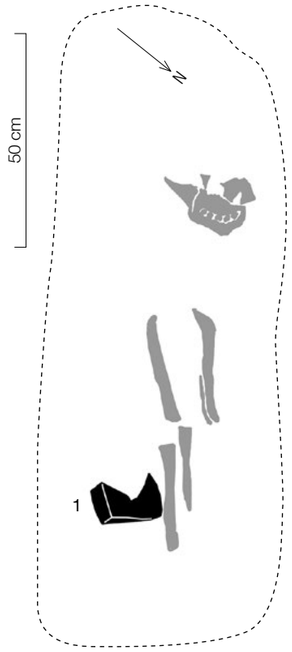

Matus CXVIII (118)

Laibahaud ruutudes a/1–1′, 6–10-aastane (8a±24k) laps, peaga edelasse (230°). Luud halvasti säilinud. Koljust oli alles vaid alalõualuu, jalgadest reie- ja parema sääre luud. Ainsaks leiuks oli kirves (: 1) teraga parema sääreluu all, vars pea poole. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CXVIII: 1)

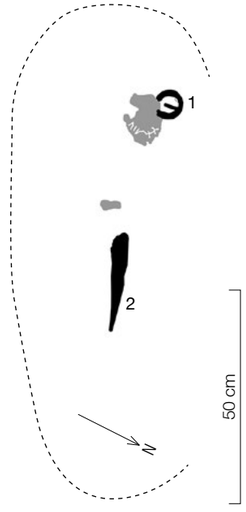

Matus CXIX (119)

Laibahaud ruutudes a/1–2, umbes aasta vanune (1a±4k) laps, peaga lääneedelasse (245°). Luud kõdunenud, haua edelapoolses otsas mõned hambad ja tükk alalõualuust. Hammaste juures oli sõlg (: 1) kirjaga AVE MARIA, haua keskel 26 cm pikkune nuga (: 2) tipuga jalutsisse. Noa pideme ümber oli pronksrõngas. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CXIX: 1, 2)

Matus CXX (120)

Laibahaud ruutudes a′/1–2, 2–3-aastane laps, väga kõdunenud. Haua edelaotsas (235°) säilinud mõned koljutükid. Kaela ümber oli 30 cm pikkune kee (: 1), kaurikarbid ja helmed vaheldumisi. Dateering: 1400–1475.

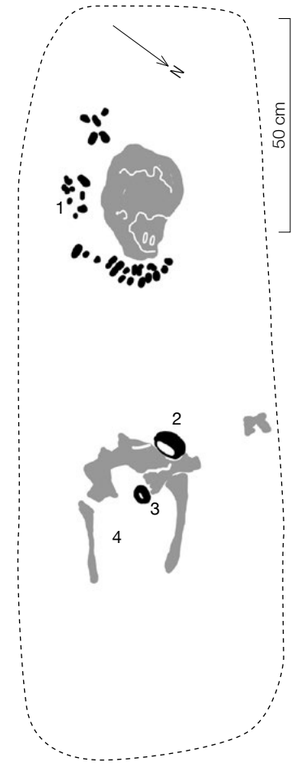
(AI 5101: CXX: 1)

Matus CXXI (121)

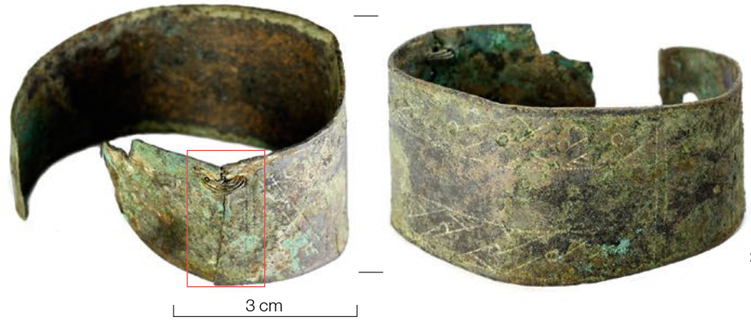
Laibahaud ruudus a′/1′, 16–19-aastane naine, peaga edelasse (235°). Luud hävinenud, alles kuklaosa koos hammastega ja osa vaagnast. Kaelas oli kee (: 1), mille kaks keekorda olid kaurikarpidest ja helmestest, kolmas kuljustest. Kõik helmed ja kuljused olid aetud villasele lõngale. Vasakus käes oli lai käevõru (: 2), mille peal oli tekstiili, ja spiraalsõrmus (: 3), paremal puusal nuga (: 4). Dateering: 1350–1475.

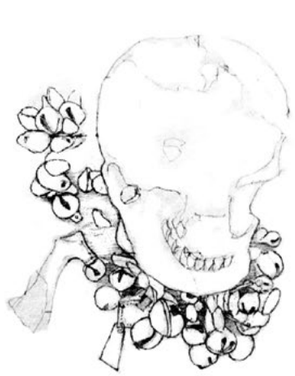
(AI 5101: CXXI: 1–4)

Matus CXXII (122)

Laibahaud ruudus b′/1, imiku haualaik (60–240°), luid pole säilinud. Haua põhjapoolses servas oli hoburaudsõlg (: 1), edelaotsas väike helmes ja pudenenud kaurikarp, neist 12 cm kaugusel väike pronksspiraal (: 2). Imikuhaua all oli lapse matus 126 ja naise matus 128. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CXXII: 1, 2)

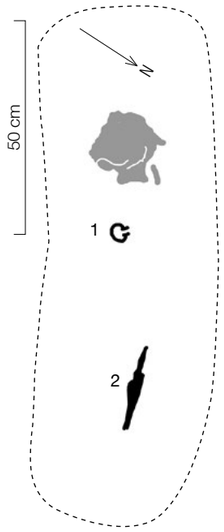

Matus CXXIII (123)

Laibahaud ruudus b′/1′, 3–6-aastane (5a±16k) laps, peaga lääneedelasse (240°). Luudest säilinud kolju alumine pool. Siit jalutsi poole oli hoburaudsõlg (: 1), haua jalutsipoolses osas nuga (: 2), tipuga veidi viltu paremale. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CXXIII: 1, 2)

Matus CXXIV (124)

Laibahaud ruudus b′/1′, 5–9-aastane (7a±24k) laps, peaga lääneedelasse (240°), kus säilinud kolju. Haua keskosas oli nuga (: 1) tipuga jalutsisse. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CXXIV: 1)

Matus CXXV (125)

Laibahaud ruutudes a′–b′/2–3, 4–8-aastane (6a±24k) laps, peaga lääneedelasse (240°). Säilinud vaid kolju alumine pool. Leidudeta. Dateering: 1300–1475.

Matus CXXVI (126)

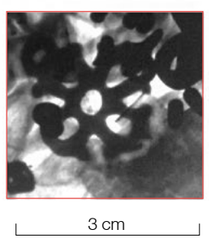
Laibahaud ruutudes a′–b′/1, 7–11-aastane (9a±24k) laps, peaga edelasse (245°). Jäi küljega lapse haua 122 alla ning naisematuse 128 kõrvale. Leidudeta. Dateering: 1300–1475.

Matus CXXVII (127)

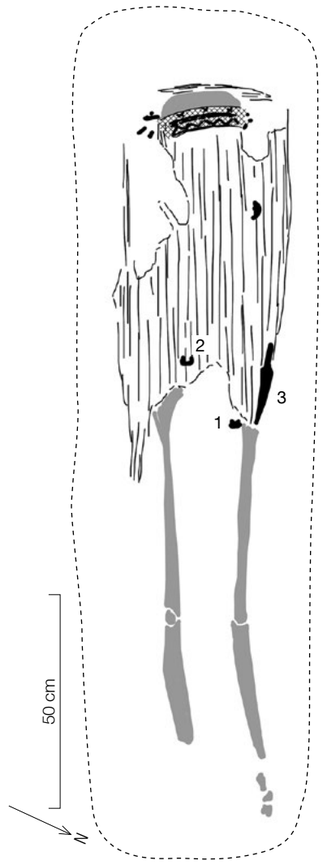
Laibahaud ruutudes a–a′/1–2, täiskasvanud naine, peaga lääneedelasse (245°). Maetud okaspuust laudkirstus, millel üleulatuvatest küljelaudadest kandmisotsad. Kirstu üks jalutsipoolne kandmisots oli murtud, sest pole mahtunud hauda. Peatsipoolses otsas oli säilinud puitu kirstu kaanest, mis kattis ülakeha. Kaelas oli kaurikarpidest ja klaashelmestest, 2–3 keekorraga kee (: 7), kuhu röntgenpildi põhjal kuulus ka ažuurne ristripats (: 7a). Peas pärg (: 5), mille võru kaunistatud kudruste ja tinulistega. Pärjakanna juurde võisid kuuluda suur klaashelmes ja kaks pronksspiraali. Pärjasabad olid hobusejõhvist ja spiraalidest. Pärja küljest võiks pärineda koljust paremal olnud kolmelüliline varrasahelik koos nelja sangakestel rippuva pika trapetsripatsiga (: 5a), ühe kummitud mustriga trapetsripatsiga (: 5b) ja kahe õhukese rombripatsiga (: 5c), mille nurkades väiksed trapetsripatsid. Vähemalt 6 kuljust, mis näha monoliidi röntgenifotol, võisid kuuluda nii kee kui ka pärja külge. Üks lame pronksripats leiti kolju vasakult küljelt. Surnu oli kaetud pronkskaunistustega sõbaga (: 4). Vasak käsi oli sirgu, sõrmes spiraalsõrmus (: 1). Paremas käes oli vitssõrmus (: 2), millel kiri MARIA, vasakul puusal nuga (: 3), tipp jalutsisse. Vasakul õlal, peaaegu kolju all ja kõlapaela küljes oli neljakordsest pronkstraadist (2 × 2) sõlg (: 6), tehtud nähtavasti käevõrust. Röntgenfotol paljandus vaagnaluude piirkonnas D-kujuline pannal (: 8). Parema vaagnaluu kõrval oli läbiroostetanud piklik raudese (: 9). Dateering: 1375–1425.

(AI 5101: CXXVI: 1–9)

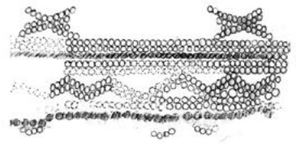
: 7a

: 3

: 5

: 5

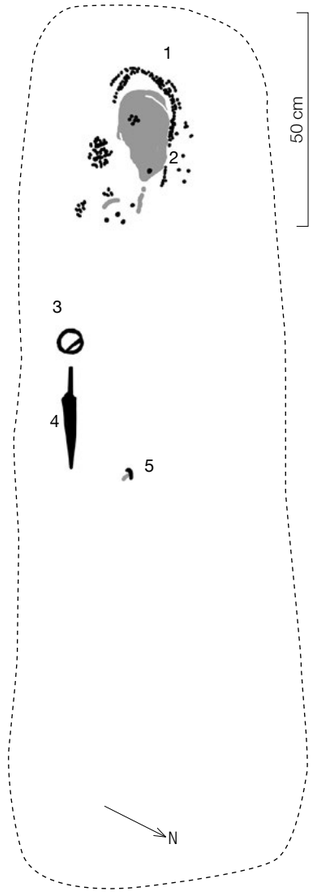

Matus CXXVIII (128)

Laibahaud ruutudes a'–b/1–1', üle 40 aastane naine, peaga edelasse (265°). Luudest säilinud vaid kolju alumine pool. Ümber kolju oli pärg (: 1). Pärja võruosa oli kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega, sabadeks villased paelad spiraalidega. Tutid lihtsad rombimustriga. Kaelas helmestest kee (: 2), kus ka mõned kaurikarbid. Vöö piirkonnas paremal puusal asusid rauast rõngad (: 3), millest suurema küljes rippus nuga (: 4). Noa tipu juurest leiti sõrmus (: 5). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CXXVIII: 1–5)

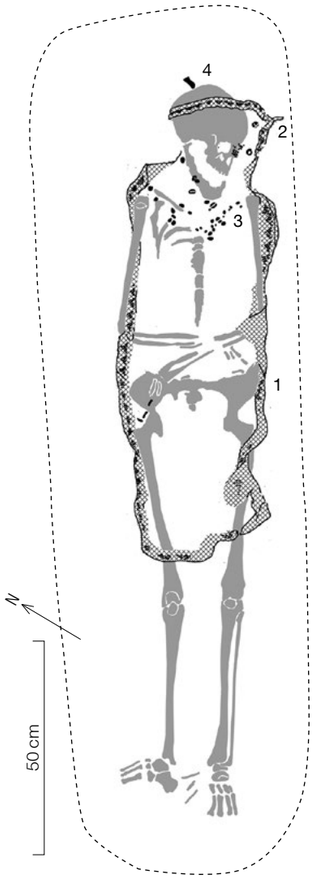

Matus CXXIX (129)

Laibahaud ruutudes a'/2–3, 30–40-aastane naine, peaga kirdesse (35°). Luustiku säilivus keskmine, rindkere luud kõdunenud, käed risti vaagnal. Surnu oli kaetud pronksiga kaunistatud sõbaga (: 1), mis asetses pikkupidi luustiku peal. Üks ots kattis nägu nii, et ots oli kolju peal, teine ots läks risti üle jalgade ülaltpoolt põlvi. Käed olid sõba peal. Sõba kõigis neljas nurgas oli svastikaornament, neist üks asetses koljul nina piirkonnas, teine tuli välja kolju alt. Sõba alumise otsa svastikamotiivid leiti üks vasaku küünarnuki pealt, teine vasaku reieluu välimisest servast. Kolju kõrval oli pronksist kelluke (: 2), kaelas kolmes reas kaurikarpidest ja helmestest kee (: 3). Kolju servast vastu kirstu otsa tuli välja noa katke (: 4), rindkere alt sõrmus (: 5). Kolju all oli säilinud juukseid, mis moodustasid kolm ristiolevat salku. Võib arvata, et tegemist on patsi jäänustega. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CXXIX: 1–5)

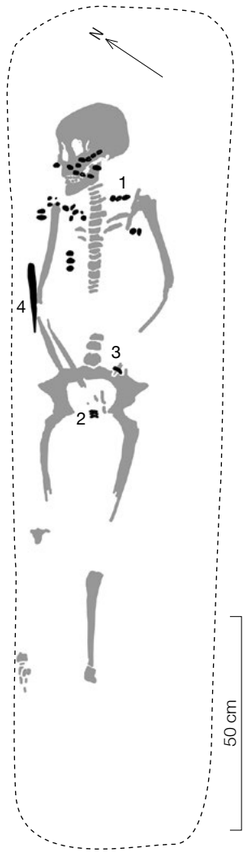

Matus CXXX (130)

Laibahaud ruutudes b'–c'/1'–2', 25–35-aastane naine, peaga kirdesse (35°). Luud halvasti säilinud. Käed küünarnukist kõverdatud, sõrmedega vaagnal. Kaelas oli kaurikarpidest ja helmestest kee (: 1), paremas käes spiraalsõrmus (: 2), mille peal tekstiili. Vasakus käes oli samuti sõrmus (: 3); kuid murdunud. Paremalt puusalt leiti nuga (: 4) tipuga päitsi suunas. Dateering: 1300–1475 (pigem 15. saj).

(AI 5101: CXXX: 1–4)

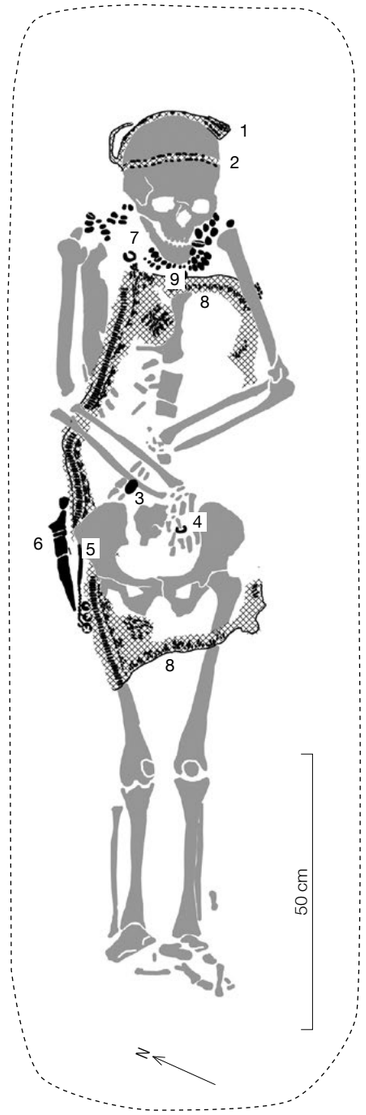

Matus CXXXI (131)

Laibahaud ruutudes f/10–11, 45–50-aastane naine, peaga idakirdesse (65°). Luustik hästi säilinud. Käed olid risti kõhul, vasak all, parema küünarvarreluud üle vasaku käelaba. Pärast kinniajamist on haual tehtud tuld. Matuse kohal leidus 60 cm paksuselt söesegust pinnast. Hauapõhjast 56 cm kõrgemal leidus sütt 100 × 70 cm alal, 11 cm madalamal oli 45 × 30 cm mõõtmetega laik. Selles sügavuses esines haua kohal ka korratult kive. Maetu peas oli pärg (: 1), mis oli koljult maha vajunud. Pärja võruosa oli kaunistatud spiraalide, helmeste ja tinulistega, sabad (3) olid põimitud spiraalidest ja hobusejõhvist. 2 otsatutti olid lihtsad rombimustriga ja 1 võrgend svastikakujutisega. Pärja juurde võis kuuluda ka kahevärviline kõlapael (: 1a). Üle otsmiku läks kaks rida helmeid (: 2), mis ei kuulu pärja juurde, vaid on ääristanud õlalina või liniku serva. Vasaku käe nimetissõrmes oli laia kilbiga sõrmus (: 3), parema käe keskmises sõrmes teine (: 4). Paremal puusal oli kuljustega lõppev rauast ja pronksist lülidega varrasahelik (: 5). Kuljustest kirstu külje poole asetses varrasaheliku kõrval mitmeks tükiks purunenud 20 cm pikkune nuga (: 6) tipuga jalutsisse. Noa peal võis varrasaheliku küljes olla teinegi raudese. Paremal õlal vastu lõualuu serva oli sõba riidesse kinnitatud kummuli hoburaudsõlg (: 7). Pronkskaunistustega sõba (: 8) (u 80 × 70–90 cm) oli keeratud ümber surnu, nii et otsaserv jooksis paremalt poolt piki keha. Üks nurkadest oli parema reieluu peal, teine ulatus parema õla juurest kurgu alla. Ühes nurgas oli svastikat meenutav klambritest motiiv. Väga tõenäoliselt oli maetul ka korjatud kirjas sõba (: 10), millest oli vasaku käeluu all säilinud koelõngadega kangatükk. Kaelas oli kee (: 9) – vähemalt kaks rida kaurikarpe ja helmeid. Dateering: 1225–1400.

(AI 5101: CXXXI: 1–9)

: 1

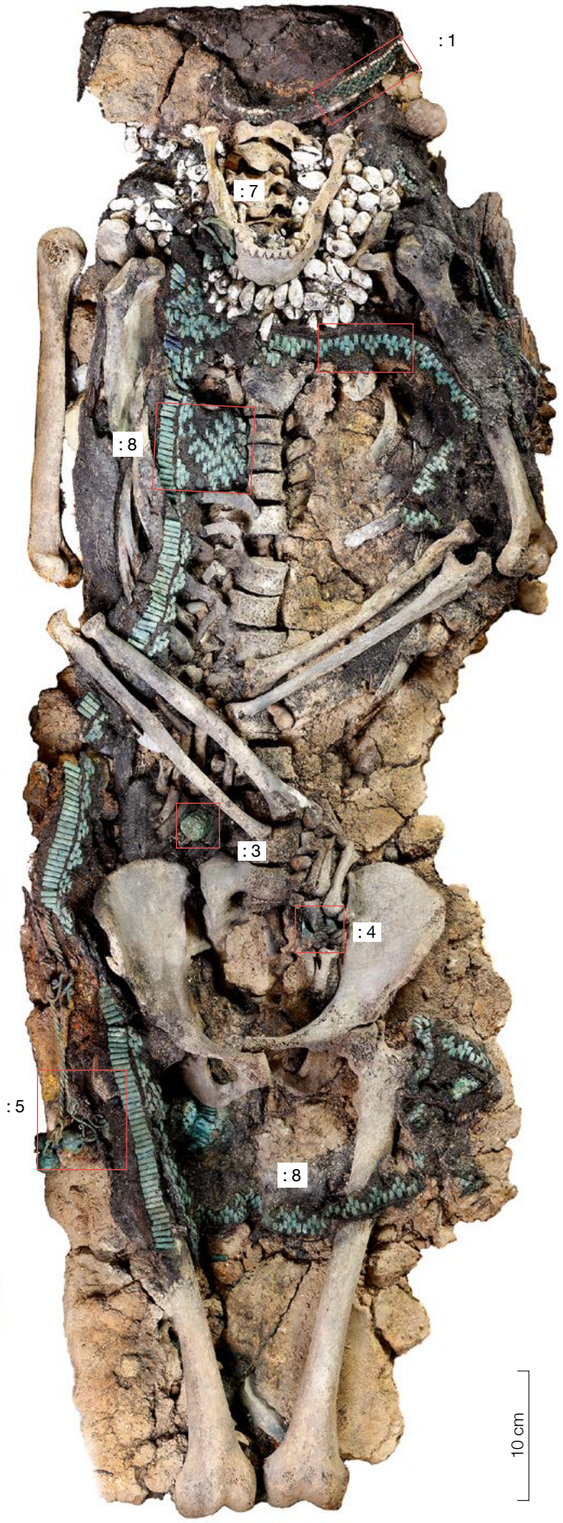

: 8

: 8

: 3 : 4

: 5

5 cm

Matus CXXXII (132)

Põletushaud* ruudus f/4, laibahaud 31 (13.–14. sajand) peal. Põletushaud kujutas endast ovaalset kirde–edela-suunalist, põlenud luid sisaldavat tumedat liivasegust laiku (20 × 40 cm), mis oli kaetud 20–30 cm läbimõõduga kividest lademega. Põlenud luude juurest leiti keraamikat ja šlakki. Dateering: 1300–1400.

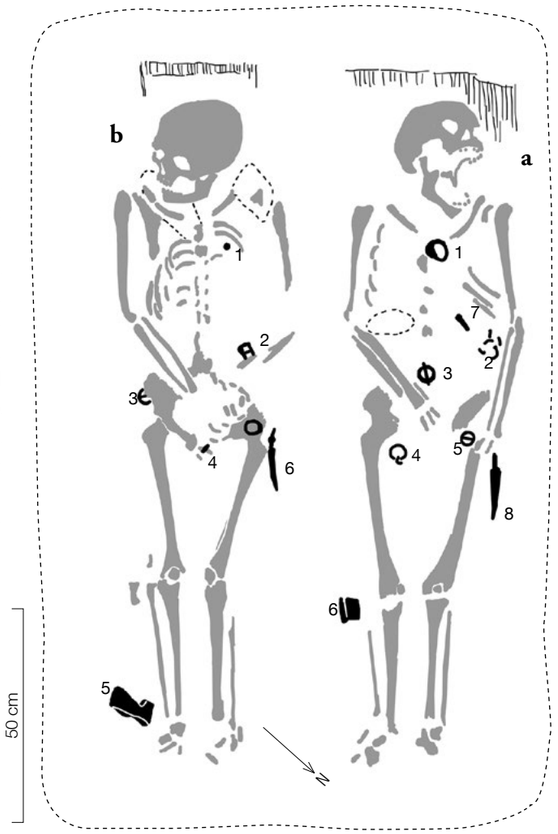
(AI 5101: 424, 425, 673)

Matused CXXXIIIa ja b (133a ja b)

Laibahaud ruutudes a′–b′/3–4. Haud oli kaevatud kahele matusele ühiselt, aga surnud maeti eraldi kirstudes. Luustikud asusid kõrvuti, peaga edelasse (230°). Luustikud said ühise numbri, põhjapoolne tähistati tähega a, lõunapoolne tähega b. Mõlemad olid maetud pakk-kirstus.

Matus 133a – üle 50 aasta vanune mees. Käed olid küünarnukist kõverdatud, parema käe sõrmed vaagnal. Säilinud olid kolju ja jäsemete luud. Hauainventar koosnes peamiselt vööosadest, kuid need polnud algses asendis. Vöörõngastest oli üks (: 1) rinnal, teised (: 3, 5, 5a) ja pannal (: 2) asusid vaagnaluude piirkonnas, nii luude peal kui ka all; vöönaaste (: 7) oli vasakul, vöökohast kõrgemal. Parema puusanuki juures oli pronksist vitssõlg (: 4). Parema põlve kõrval asetseva kirve (: 6) tera oli nähtavasti löödud kirstu põhja, vasakul puusal olev nuga (: 8) paiknes tipuga jalutsisse. Dateering: 1350–1475.

(AI 5101: CXXXIIIa: 1–8)

: 2

: 4

: 1

: 3

: 5

: 5a

: 7

5 cm

Matus CXXXIIIa (133a)

Luustik 133b – 30–40-aastane mees. Luud suhteliselt hästi säilinud, kolju paremal küljel teravate servadega pragu (löögijälg?). Käed küünarnukkidest kõverdatud. Vasakul roietel luust kettake, võib-olla nööp (: 1). Vöö juurde kuulusid raud- (: 2) ja pronkspannal (: 3); rauast vöörõnga (: 7) küljes rippus nuga (: 6). Ka sellele matusele oli kirves (: 5) löödud parema jalalaba kõrval kirstu sisse. Vaagna alumise serva juurest leiti paremast käest pärit sõrmus (: 4). Dateering: 1350–1475.

(AI 5101: CXXXIIIb: 1–7)

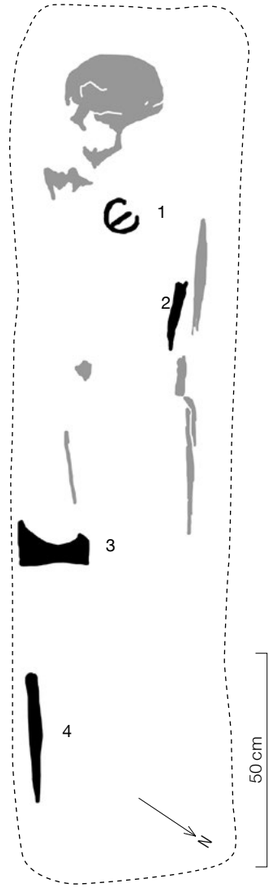

Matus CXXXIV (134)

Laibahaud ruutudes b′/1–2, üle 50 aasta vanune mees, peaga edelasse (235°). Luustik asetses madalal, künnikihi piiril, seepärast halvasti säilinud. Käte asend pole jälgitav. Rinnal oli liiliaotstega hoburaudsõlg (: 1), nupud pea suunas, vasakul vaagnanuki kohal nuga (: 2) tipuga jalutsisse. Parema põlve kohalt leiti kirves (: 3) tera vastu kirstu paremat külge, vars pea suunas. Haua jalutsipoolses paremas nurgas, tipuga jalutsisse, oli odaots (: 4). Pea all oli säilinud puidukõdu, mis viitab kirstumatusele. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXXXIV: 1–4)

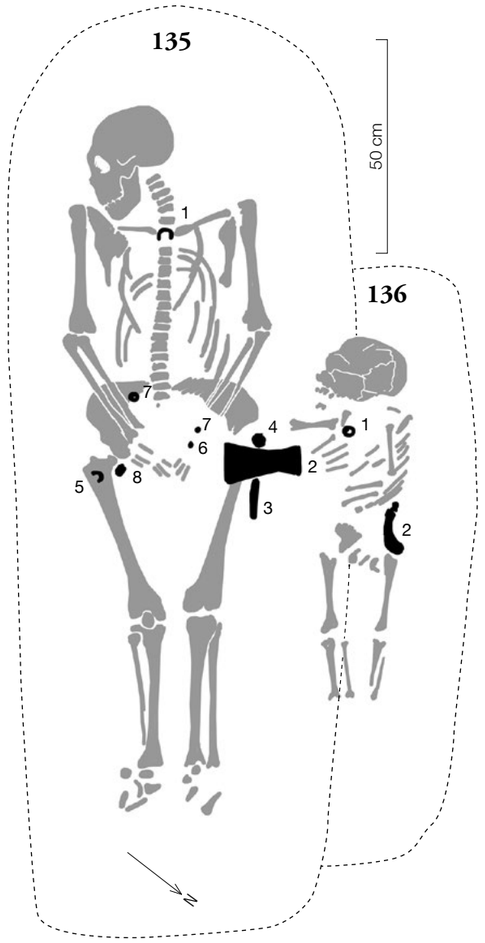

Matused CXXXV (135), CXXXVI (136)

Laibahaud 135 ruutudes f/11–12, 40–50-aastane mees, peaga edelasse (235°). Nii haua kohal kui ka väljaspool seda leidus vana maapinna tasemel rohkesti väiksemaid (lm 10–15 cm) kive, mis toodud sinna haua kinniajamisel. Luud hästi säilinud. Käed olid küünarnukist veidi kõverdatud, sõrmeluud vaagnal. Rinnal oli pronksist hoburaudsõlg (: 1), otsanupud suunatud jalutsisse. Vasakul puusal lebas kirves (: 2), tera vasaku vaagnaluu alaotsal, vars jalutsi suunas. Kirve küljes oli toimse riide jäljend, mille peal oli labase linase riide tükikesi. Kirve all oli nuga (: 3), teraga jalutsi suunas, samuti ovaalne tuleraud koos tulekivikilluga (: 4). Paremal puusanukil oli rullikeeratud otstega raudkonks (: 5). Vasaku käe randmelt leiti käevõru (: 6) koos toimse kanga tükiga (: 6a). Käevõru ots oli puudu, võru peal oli puitu. Käevõru ja kirstu vahelt leiti tekstiili. Kuna sõrmede pool oli säilinud kanga koendserv, võib tegemist olla käise suuga. Oletatavast varrukaotsast 10 cm kaugusel oli 2,5 cm laiune tinapurune vöönd, mis võiks kuuluda käise serva tinakaunistusele. Vööst oli säilinud kolm raudpannalt (: 7a–b, 8). Kirve kanna servast leiti roostetanud raudeseme (noa?) katke (: 9). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CXXXV: 1–9)

: 2

: 3

: 1

: 4

: 9

5 cm

: 4

2 cm

: 6

5 cm

Laibahaud 136 ruutudes f/11–12, 3–5-aastane (4a±12k) laps, peaga edelasse (235°). Lapse haud oli kaevatud vahetult eelmise haua (135) kõrvale, kuid oli sellest hilisem. Vasak käsi oli küünarnukist kõverdatud, küünarluud kehaga risti. Alalõua juurest leiti rauast rõngas (: 1), vasakult puusalt liimeister (: 2). Dateering: 1225–1400.

(AI 5101: CXXXVI: 1, 2)

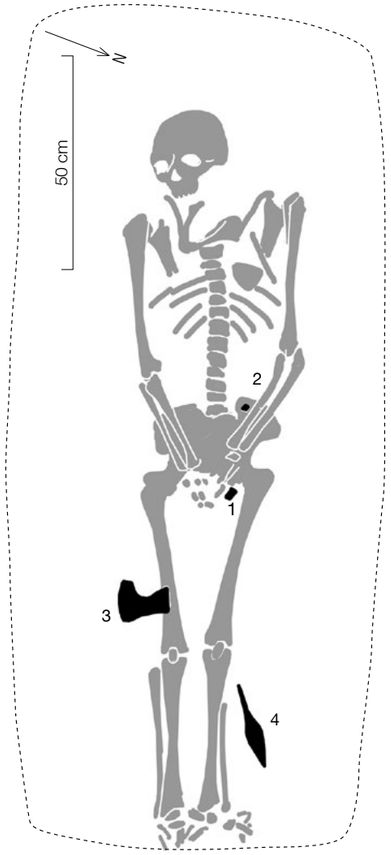

: 2

5 cm

Matus CXXXVII (137)

Laibahaud ruutudes f/12–13, üle 45 aasta vanune mees, peaga läänedelasse (245°). Hauale kuhjatud kääbas oli sulanud ühte kõrvaloleva haua (142) kääpaga. Haua jalutsiotsa oli vana maapinna tasemel visatud kive. Luustik hästi säilinud, käed vaagnal koos. Vasaku käe sõrmes oli laia kilbiga sõrmus (: 1), vasakul vaagnaluul pronksklamber (: 2), parema reieluu kõrval kirves (: 3), vasaku sääreluu kõrval odaots (: 4). Nii oda kui ka kirve vars oli peatsi suunas. Kirve alumisel, vastu kirstu oleval küljel, oli jäljend toimsest tekstiilist; näha oli kaks täisnurga all kulgevat ómblust. Tekstiilijäljend pärineb kas kirve ümber olnud kotist või surnu all olnud linast. Dateering: 1350–1400.

(AI 5101: CXXXVII: 1–4)

: 1

3 cm

: 3

: 4

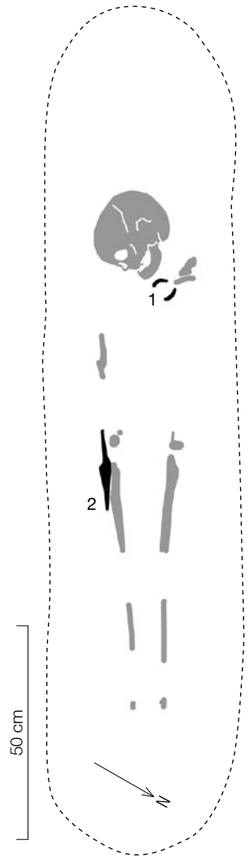
5 cm

Matus CXXXVIII (138)

Laibahaud ruudus g/12, 7–11-aastane (9a±24k) laps, peaga lääneedelasse (240°). Kõrvalolevasse hauda 141 oli maetud teine, 3–6-aastane laps, ja neile oli kuhjatud ühine kääbas. Haud oli silmatorkavalt kitsas: 45 cm laiune, kuid 2 m pikkune; seetõttu olid haua otsad tühjad. Luud halvasti säilinud. Alalõualuu serva juures rinnal asus hoburaudsõlg (: 1), otsanupud jalutsisse. Sõlel oli säilinud toimset villast riiet, oletatavasti kaeluse servast. Paremal puusal oli nuga (: 2), tera ots jalutsisse; noarootsu ümber oli puitu. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXXXVIII: 1, 2)

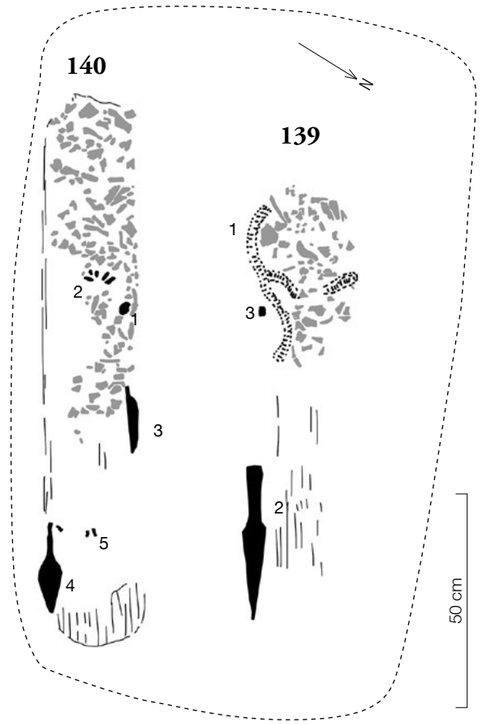

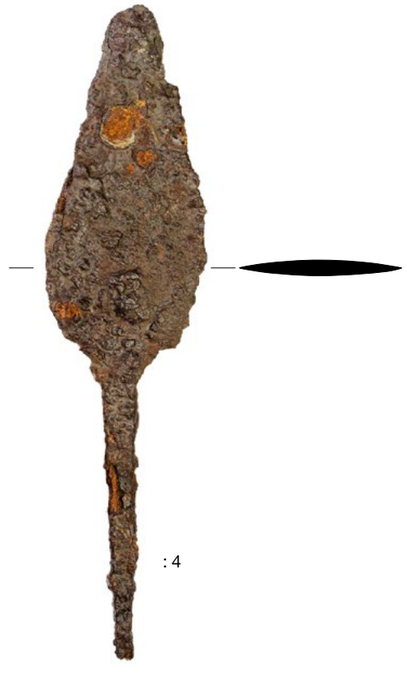
Matused CXXXIX (139), CXL (140)

Põletushauad ruutudes g/10–11. Kaevatud ühine kirde–edela-suunaline haud kahele põletusmatusele, mis olid sängitatud kõrvuti ja pakk-kirstudes; peatsiots lääneedelas (240°). Kirstude vahekaugus oli 26 cm, jalutsiotsad ühel joonel. Mõlemasse oli maetud täiskasvanud mees.

Matus 139 – 20–30-aastane (LH) või alla 26 aasta vanune (AK) mees, hauas kagupoolsem. Luude ala laius oli 85 cm ja pikkus 22 cm; kirstu mõõtmed 130 × 22 cm. Luid leidus kõige kompaktsemalt vastu kirstu edelaotsa. Põletus on olnud keskmine, luutükid küllaltki suured. Kuna luud olid asetatud kirstu kuumana, oli luude all puit kõrbenud. Panused olid lisatud luude juurde matmisel ja need asetsesid luude juures laibamatustele sarnases korras. Luuhunniku keskosas, kus oleks sõrmede koht, oli laia kilbiga sõrmus (: 1), veidi jalutsi poole nuga (: 3), jalutsis rootsuga odaots (: 4), tipp jalutsi poole. Luudeala keskmises osas leidus pronksspiraale (: 2); sõrmusest lõuna pool oli 3 spiraali (sees oli lõnga); sõrmuse serva juures 2 (samuti lõngaga); sügavamal luude seest sõrmuse lähedal veel 3 spiraali. Ka jalutsis, odaotsa tipu juures oli 3 spiraali (: 5), seega leiti kokku 11 spiraali. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXXXIX: 1–5)

Matus 140 – 25–35-aastane (LH) või vähemalt 30 aasta vanune (AK) mees, eelmise kõrval. Enam kui 1000 °C kuumuses põlenud, kuid üsna suurte tükkidena (AK) luud olid samuti pakk-kirstus (110 × 22 cm). Koljutükid olid peatsis vastu kirstu edelaotsa, pikkade luude tükid jalutsiotsas. Vastavalt luude asukohale olid kirstu asetatud ka esemed. Jalutsis oli odaots (: 2), vastu kirstu kaguotsa pronksspiraal (: 3). Kirstu peatsis oli luude peale asetatud tinaneetidega ilustatud nahkvöö (: 1) koos rauast vöörõngaga (: 1a); vöö lahtine ots oli tõmmatud läbi rõnga ja „rippumas" jalutsi poole. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXL: 1–3)

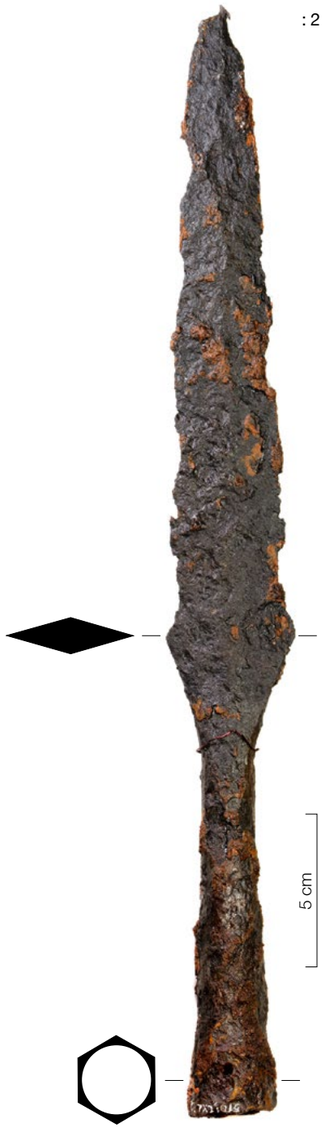

: 1

: 1a

3 cm

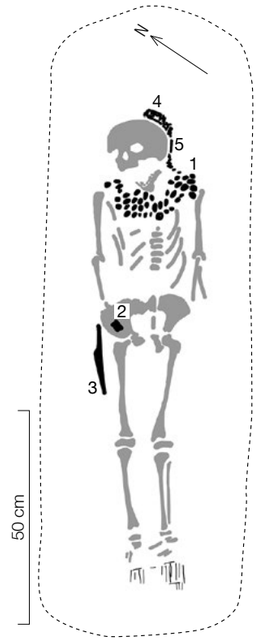
: 2

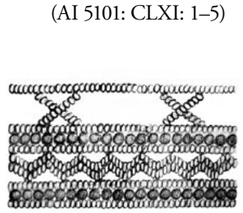
5 cm

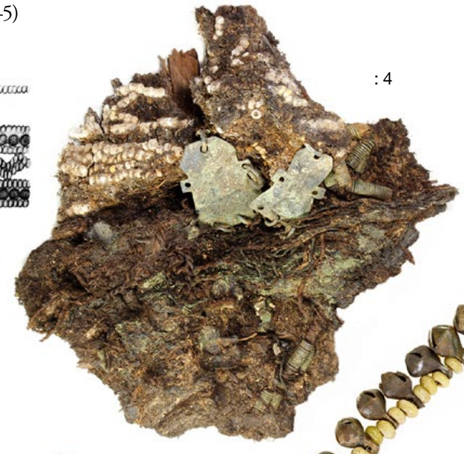
Matus CXLI (141)

Laibahaud ruutudes g/11–12, 3–6-aastane (5a±16k) laps, peaga idakirdesse (60°). Haual madal, u 30 cm kõrgune kääbas. Luud hästi säilinud, käed sirgu külgedel. Maetud pakk-kirstus, mille jalutsiotsa laius oli 22–23 cm ja paksus 8 cm. Kirstu mõlemal otsal olid 8 cm pikkused käepidemed kandmiseks. Kaelas oli kahekordsele linasele nöörile lükitud kee (: 1), mille kaks rida koosnes kaurikarpidest ja helmestest. Kolmas, pikem rida, oli helmestest ja kuljustest. Iga kahe helme järel tuli üks kuljus, kusjuures nelja väiksema kuljuse järel oli üks suurem. Kuljuste rea all oli villase kõlapaela katke. Vasakult kolju kõrvalt leiti rauast õmblusnõel (: 5), mille juures linane niidijupp. Paremas käes oli laia kilbiga sõrmus (: 2), paremal pool puusal nuga (: 3) tipuga jalutsisse. Pärja (: 4) võruosal olid kudrustest ja tinulistest kaunistused. Pärjasabad (2) olid põimitud jõhvist ja spiraalidest, lõppesid tuttidega. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CLXI: 1–5)

: 4

: 4

5 cm

: 1

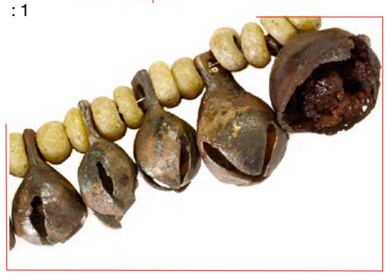

: 4

: 2

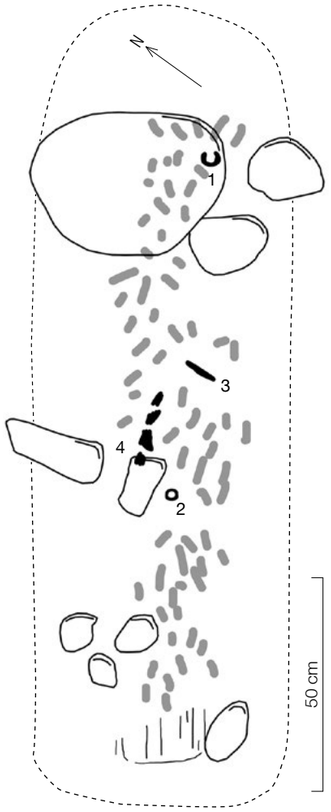

3 cm

Matus CXLII (142)

Põletushaud ruudus g/13, 20–25-aastane naine (LH) / täiskasvanud mees või robustsemate luudega naine (AK), haud kirde–edela-suunaline (60–240°). Matuse peal oli madal kääbas, mis sulanud ühte kõrvaloleval haual 137 oleva kuhjatisega. Algse maapinna tasemel leidus kive, nendest üks suurem (lm 50 cm) haua kirdeotsal. Põlenud luud olid maetud 135 × 22 cm mõõtmetega pakk-kirstus, mille edelaotsast oli säilinud otsatükk. Toruluude tükid olid kõik kirstu edelaotsas. Ka esemed asetsesid nii, nagu nad oleksid laibamatuse juures. Luudeala kirdeotsast leiti hoburaudsõlg (: 1), keskosast sõrmus (: 2), parema puusa piirkonnast luudeala serva lähedalt varrasahelik (: 3), kuljused jalutsi poole. Varrasaheliku all ja sõle nuppude vahel leidus villast tekstiili (: 3a), kuljuste kõrval pronksplekist ripatseid (: 4) koos tekstiiliga (: 4a). Luud olid kaetud riidega ja esemed asetatud riide peale. Esemed pole tules olnud. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXLII: 1–4)

: 3

: 1

: 2

: 3a

: 4a

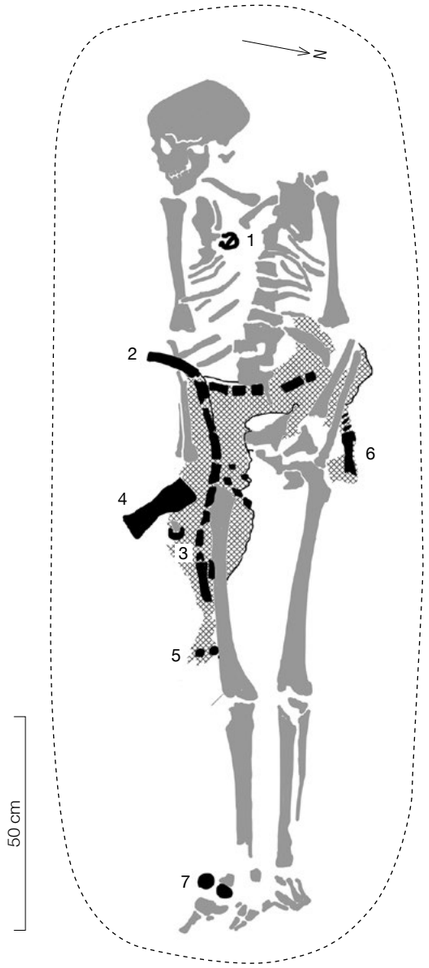
: 4

3 cm

Matus CXLIII (143)

Laibahaud ruutudes e/14–15, üle 45 aastane mees, peaga läände (260°). Luud hästi säilinud. Parem käsi sirgu, vasak veidi küünarnukist kõverdatud. Rinnal oli kummuli hoburaudsõlg (: 1). Ümber keha, vaagna ülemisest servast veidi kõrgemal, oli piklike või nelinurksete, silmakestega ilustatud pronksnaastudega nahkvöö (: 2). Pannal asetses parema käe küünarvarreluust seespool ja vöö ots läks pandlast läbi. Vöö parempoolse otsa külge oli kinnitatud veidi kitsam nahkrihm (kirve kinnitusrihm), mida kaunistasid rombilised pronksnaastud. Vasakul puusal oli nuga (: 6) ja selle lähedal lagunenud tinahelmes (: 12), parema reieluu välisküljel aga kaks münti (: 5 a ja b) – Mecklenburgi pennid 14. sajandi I poolest. Parema käe sõrmes oli pronkssõrmus (: 3), kirve (: 4) tera ulatus sõrmeluude alla. Siit leiti ka mingi raudeseme roostes tükke (: 8) ja tekstiili, mis osutus silmkoes kootud kinda fragmendiks (: 9). Parema põia juures leiti kannus (: 7). Vöö all oli tükke punasest villasest kuuest (: 10). Paremal puusal olid vöö ümber mähitud kahevärvilised triibulised paelad (: 11). Kuue riidest seespool jooksid neli korrutatud lõnga kõrvuti ja läksid siis nahkvööle mähitud paelte alla. Ilmselt pärinevad need särki koos hoidnud kitsast nöörist. Vastu selga võis märgata linase kanga jälgi. Dateering: 1300–1350.

(AI 5101: CXLIII: 1–12)

: 1

: 12

5 cm

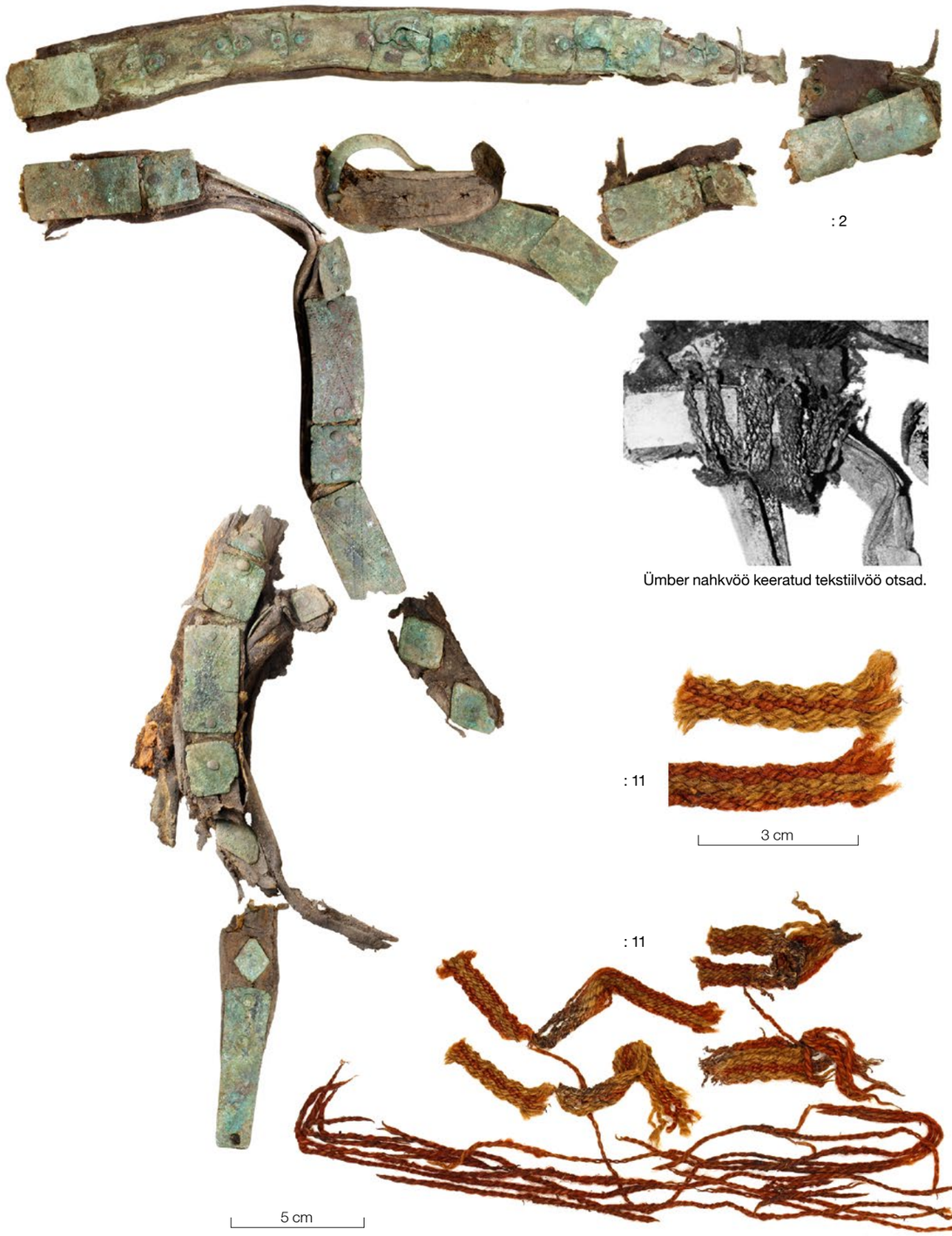

: 4

: 7

5 cm

: 2

Ümber nahkvöö keeratud tekstiilvöö otsad.

: 11

3 cm

: 11

5 cm

3 cm

: 10

10 cm

: 9

3 cm

: 5

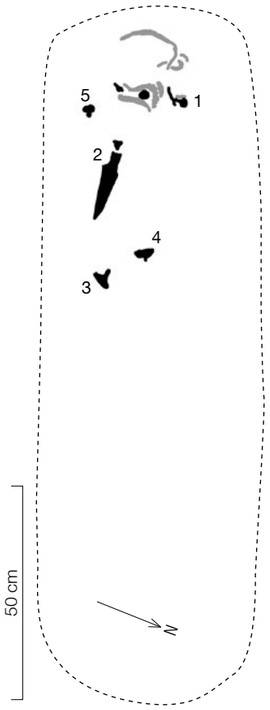
1 cm

Matus CXLIV (144)

Laibahaud ruutudes e–f/15–16, 7–12-aastane (10a±30k) laps, peaga lääne-edelasse (250°). Kaela all oli kirstupuitu. Luud kõdunenud. Kaela ümber oli kee (: 1), milles olid kaurikarbid, kuljused, mõned spiraalid ja rombilise ripatsi jäänus. Paremal roietel olid poolikud käärid (: 2), haua keskel kaks sõrmust (: 3, 4), parema õlanuki kohal mingi raudeseme (needi?) katke (: 5). Vasakult, lõua juurest kulges jalgade suunas lõngale aetud pronksspiraalide rida (: 6). Sõrmuse peal oli arvatavasti sõbast pärit tekstiili (: 7). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CXLIV: 1–7)

Matus CXLV (145)

Laibahaud ruudus c′/1, 8–13-aastane (11a±30k) laps, peaaegu künnikihi piiril, kirde–edela-suunalises (50–230°) hauas. Haua edelaotsas katkine kolju ja tükk vaagnaluust. Nuga (: 1) oli parema reieluu kohal, teramik jalutsisse. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CXLV: 1)

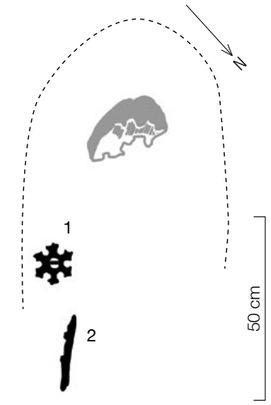

Matus CXLVI (146)

Laibahaud ruudus c′/1′, 1–3-aastase lapse väike kõdunenud kolju kirde–edela-suunalise (45–225°) haua edelaotsas. Haua parempoolses servas oli tähtsõlg (: 1) ja rauast teravik (: 2). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXLVI: 1, 2)

Matus CXLVII (147)

Laibahaud ruutudes e/13–14, 1–2-aastase (18k±6k) lapse kolju lääne-edela–idakirde-suunalise (75–255°) haua lääneotsas. Luustik kõdunenud. Juures Paul I 1798. a kopikas (: 1) vöökoha piirkonnas. Mündi all oli laastujäänuseid ja õlgi. Dateering: u 1800.

(AI 5101: CXLVII: 1)

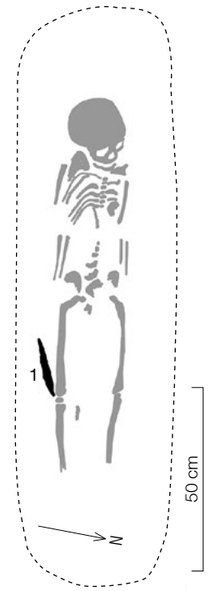
Matus CXLVIII (148)

Laibahaud ruutudes e/13–14, 3–6-aastane (5a±16k) laps, peaga lääne-edelasse (255°). Haua lõunapoolne kontuur läks eelmise matuse alla, seega varasem kui haud 147. Säilinud vaid kolju. Dateering: u 1800.

Matus CXLIX (149)

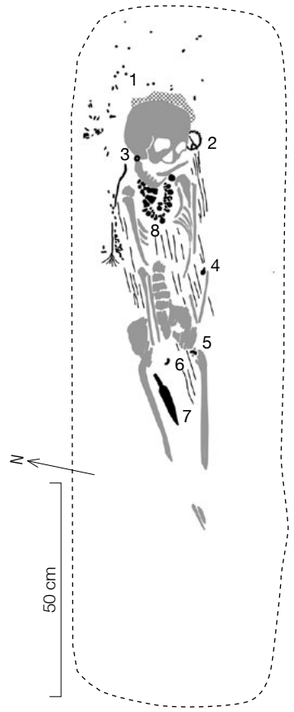
Laibahaud ruutudes d–e/13–14, 7–11-aastane (9a±24k) laps, peaga lääne-de (260°). Luud üsna hästi säilinud, käed sirgelt kõrval. Parema reieluu alaotsa kõrval oli nuga (: 1), tera ots jalutsisse. Parema reieluu kõrval oli puitu. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXLIX: 1)

Matus CL (150)

Laibahaud ruudus g/14, 7–11-aastane (9a±24k) laps, peaga idakirdesse (75°). Rindkerepoolses osas säilinud tükke pakk-kirstust. Kirstu juurde võiks kuuluda vaagnaluu juurest selgroo kõrvalt leitud 4 cm pikkune 1 cm läbimõõduga puidust punn. Mõlemad käed olid sirgu. Kolju ja haua peatsiotsa vahel, kolju laubaosa kõrgusel leidus väikseid kudruseid, mis paiknesid korratult liiva sees. Pärja (: 1) võrul olid spiraalidest ja kudrustest kaunistused. Kuklas rippusid jõhvist ja spiraalidest punutud sabad, tutid rombimustriga. Piki kirstu paremat servajoont lebas villane pael, mis lõppes kahevärvilisetest lõngadest tutiga (: 1a), paremal pool koljut oli kaks paelajuppi (: 1b). Kaks kuljust (: 3, 4) rippusid arvatavasti pärja sabade küljes. Surnul oli kaks sõba. Üks neist (: 9) kattis keha ja oli vasakul õlal kinnitatud hoburaudsõlega (: 2). Sõlg asetses vasaku kõrva all, nuppudega allapoole ja selle küljes oli villase lõnga jäänuseid. Sõba servas leidus väikeseid spiraale. Spiraalmustriga serva ornament oli jälgitav vaid parema õlavarreluu kõrval ja alalõualuu peal. Siin oli üksteise peal kaks sõbaserva, seega võis sõba surnut katta kahekorra keeratuna. Teisest sõbast pärineb roiete peal olnud korjatud kirjas tekstiil. Paremal pool koljut oli kaks paelajuppi, mis ulatusid lõua alla ja olid seal risti. Kaelas oli kaks keekorda (: 8). Neist ülemine koosnes vaheldumisi kaurikarpidest ja helmestest, kusjuures kukla taga olid vaid helmed. Alumine, helmestest ja kuljustest kee oli pikem ning sinna kuulusid ka kihvripats ja kaks sanga otsas lamedat antropomorfset, lisaripatsitega pronksripatsit. Säilinud juuksesalgud pärja servas ulatusid kee alla, seega kaelast allapoole. Kummaski käes oli prillspiraalsõrmus (: 5, 6), reieluude vahel nuga (: 7). Dateering: 1300–1400.
(AI 5101: CL: 1–9)

: 1

: 1

: 1a

: 1b

: 2

: 3

: 4

5 cm

: 5

: 6

3 cm

: 7

: 8

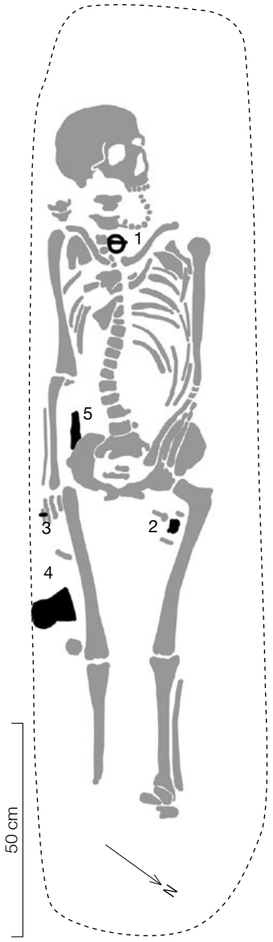
5 cm

Matus CLI (151)

Laibahaud ruutudes e–f/14, üle 45 aasta vanune mees, peaga lääneedelasse (240°). Haua peal oli kääpakuhjatis, haua keskosas leidus vana maapinna tasemel kive, mis olid sinna pandud kinniajamisel. Haua peatsiotsas asus suurem kivi. Parem käsi oli sirgelt kõrval, vasak veidi kõverdatuna sõrmedega vaagnal. Osa sõrmeluid oli koos vasaku käe sõrmusega (: 2) vajunud vaagnaluude vahele, teine sõrmus oli paremas käes (: 3). Lõualuu all oli väike hoburaudsõlg (: 1). Parema reieluu kõrvalt kirstu servast leiti kirves (: 4), tera allapoole. Parema vaagnaluu all oli nuga (: 5), tera ots jalutsisse. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CLI: 1–5)

Matus CLII (152)

Laibahaud ruudus c′/1′, 3–6-aastase (5a±16k) lapse katkine kolju madala, kirde–edela-suunalise (50–230°) haua edelaotsas. Koljust 50 cm kirdes, vöökoha piirkonnas, oli poolik liimeister (: 1). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLII: 1)

Matus CLIII (153)

Laibahaud ruutudes c′–d′/2′–3′, 5–9-aastase (7a±24k) lapse katkine kolju kirde–edela-suunalise (60–240°) haua edelaotsas. Kaelakeest (: 1) on pärit mõned kaurikarbid ja helmed. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLIII: 1)

Matus CLIV (154)

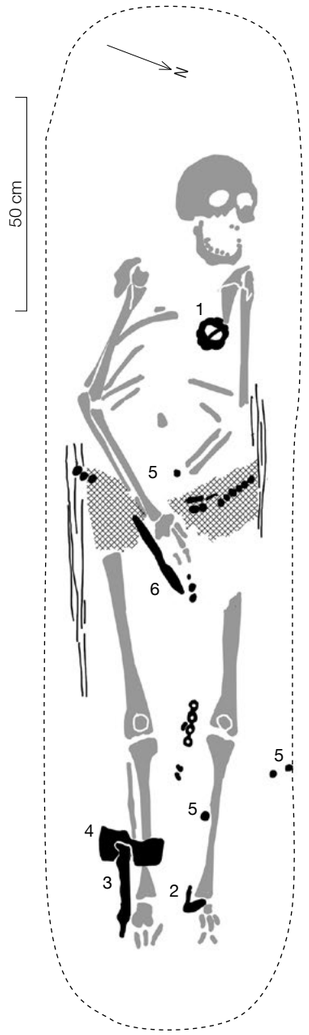
Laibahaud ruudus c′/2′, kuni aastane imik, kirde–edela-suunalise (50–230°) haua edelaotsas mõned koljuluu tükid. Leidudeta. Dateering: 1300–1475.

Matus CLV (155)

Laibahaud ruutudes f/16–17, üle 45 aasta vanune mees, peaga lääneedelasse (250°). Vana maapinna tasemel leidus haualaigu piires kive. Maetud laudkirstus, mille otstest üleulatuvad küljelauad olid jäetud käepidemeteks. Luud suhteliselt hästi säilinud. Käed olid vaagnal, jalad sirgu. Vasakult poolt rinnalt leiti rauast hoburaudsõlg (: 1), mille nõelal oli jäljend villasest toimsest koest. Vasakus jalas oli kannus (: 2), parema jala sääreluul kirves (: 4) teraga vastu kirstu seina, vars peatsi poole. Kirve peal olev odaots (: 3) oli suunatud tipuga jalutsisse. Paremalt puusalt on alla rippunud nuga (: 6). Mehe kuue ümber oli pandlaga nahkvöö (: 5), millest oli säilinud ümaraid ja nelinurkseid pronksnaaste vöökohal ning sääreluude vahel. Vöö küljest on rippunud alla kirve nahast kinnitusrihm, millest pärinevad sääreluudel olnud naastud. Rihma ots ulatus põlvedeni ja lõppes pronksist ovaalse otsanaastuga (: 5a). Vöö peal paremal puusal oli näha tekstiili. Parema puusanuki juures vastu kirstu äärt leidus kirstu ja sääreluude vahel kahekorra keeratud nahka (: 7). Dateering: 1375–1400.

(AI 5101: CLV: 1–7)

Matus CLVI (156)

Põletushaud ruutudes h–i/12. Siin oli kohakuti mitu matust: 156, 182, 190 ja 191. Kõige varasem oli põletushaud 182. Vanuselt järgmine on sellest läbi kaevatud lai haud, kuhu olid pakk-kirstudes kõrvuti maetud kahe põletatud mehe säilmed (matused 190 ja 191) ja kuhjatud nende peale 150 cm läbimõõduga kääbas. Seda ümbritsenud kraav oli täis sinna vajunud tumedat mulda. Pärast haudade 190 ja 191 kaevamist ja kinniajamist on nende peale, põletushauast 182 lääne poole puistatud matuse 156 luud. Sissekaevatud haua (190 ja 191) idaotsas oli püstiasendis suur kivi. Matus 156 asus põletushauast 182 lääne pool, tema luud ulatusid kivi ülemise servani ja osalt ka peale. Kuna kaevamise käigus ei olnud võimalik vahet teha eri matuste luude vahel, siis sattus osa matuste 182 ja 156 luid kokku.

Matuse CLVI (156) kuni 35 cm sügavusele ulatuvate, keskmiselt põlenud luudega luudeala moodustas pikliku laigu, milles 17 cm paksune halli mulla kiht oli nõgiste viirgudega. Ümbruses, kus luid polnud, oli liiv kollane. Samas oli vanal maapinnal, mis oli tuletegemisest söeviiruline, laiali väikseid savinõukilde. Keraamikakilde, mille hulgas oli ka tekstiilkeraamiliste ja riibitud nõude tükke, tuli kääpakuhjatisest kõrgemaltki, kuhu need olid sattunud haua kõrvalt võetud pinnasest. Dateering: 1300–1400.

Matus CLVII (157)

Laibahaud ruudus e/16, 8–13-aastane (11a±30k) laps, peaga lääneedelasse (240°). Luud halvasti säilinud. Parema reieluu ja põlve piirkonnas oli suur nuga (: 1) teraga jalutsisse. Dateering: 1400–1475.

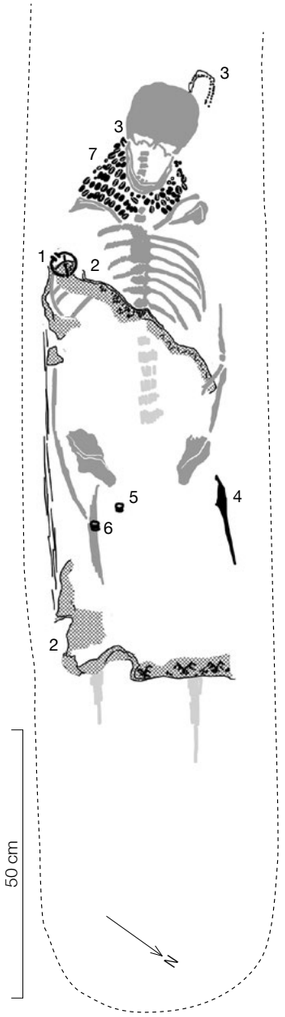
(AI 5101: CLVII: 1)

Matus CLVIII (158)

Laibahaud ruutudes b′–c′/2–3, üle 40 aasta vanune naine, peaga edelasse (230°), maetud laudkirstus. Luustik osaliselt kõdunenud, käed sirgelt, sõrmed vaagnal. Pärja (: 3) võruosal olid spiraalidest, kudrustest ja tinulistest kaunistused. Pärjasabad olid põimitud jõhvist ja spiraalidest; tutid (4) olid peentest spiraalidest svastikamotiiviga võrgendid (: 3a–d). Kaelakees (: 7) oli neli rida kaurikarpe; ülemine, vastu lõuga olev rida oli helmestest. Pronkskaunistustega sõba (: 2) servades ja nurkades on klambritest svastikaornament. Üks sõba ots oli surnu all, teine oli laotatud peale. Pooleks keeratud külg on kulgenud piki kirstu vasakut äärt; sõba otsad jäid paremale kirstu serva. Sõba nurga küljes, parema õlavarreluu peal oli kummuli hoburaudsõlg (: 1). Teisest, ruudulisest sõbast (: 2a), oli säilinud tuttidega nurk. Leiti ka fragmente korjatud kirjaga kangast (: 8), mis pärineb sõbast või särgi turja kaunistusest. Vasakul puusal oli nuga (: 4) rootsu tipuga jalutsisse. Parema käe sõrmeluude juures oli kolm sõrmust (: 5a, 5b, 6). Juukseid oli säilinud kolju all ristiolevate salkudena, samuti veidi ülalpool vaagnat, mis viitab pikkadele juustele. Dateering: 1300–1400.

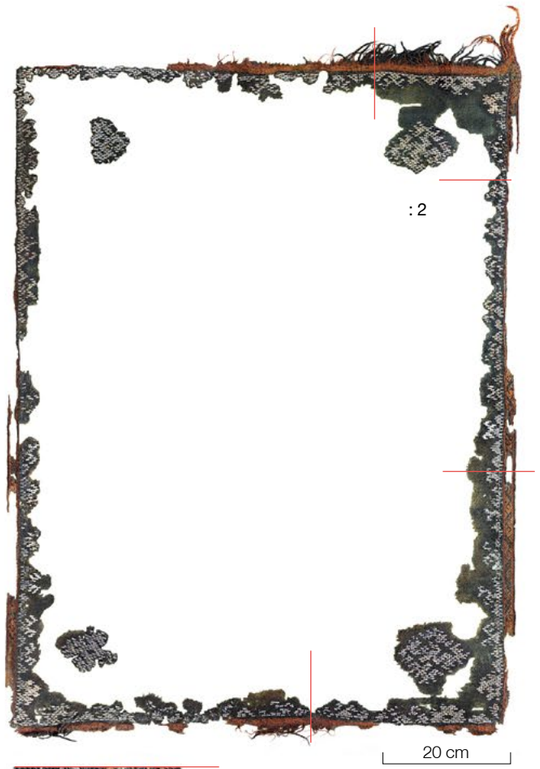
(AI 5101: CLVIII: 1–8)

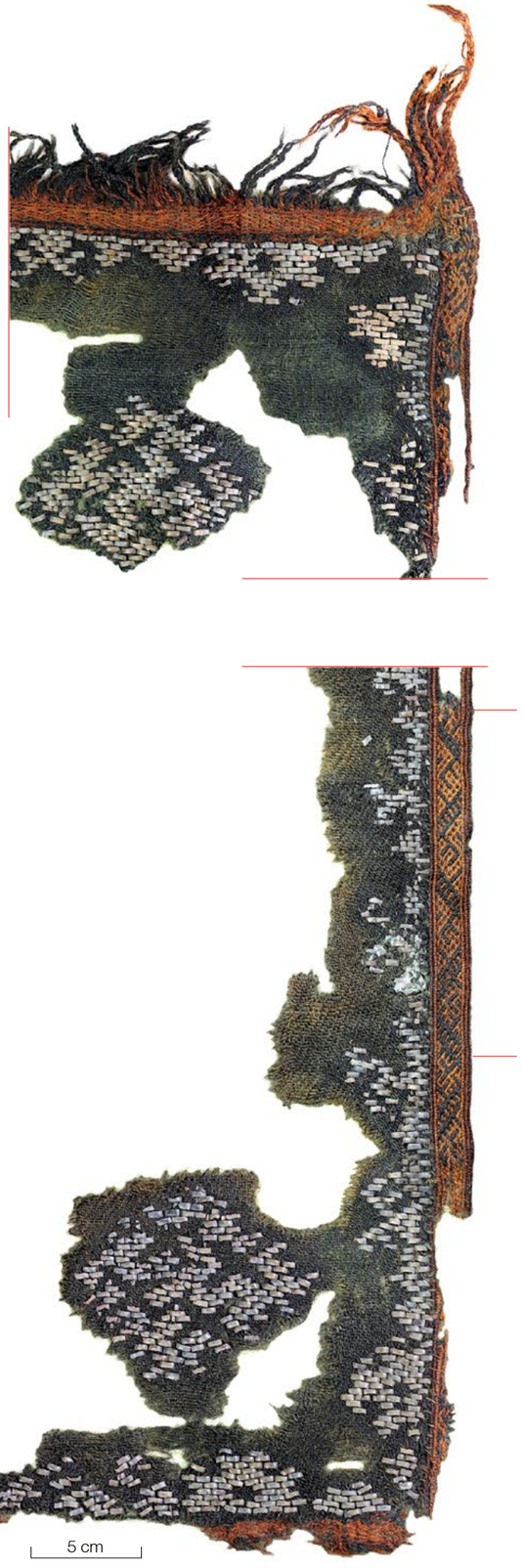

3 cm
: 3a
: 3d
: 3b
: 3c
: 7
: 6
: 4
: 5a
: 5b
5 cm
3 cm

: 2
20 cm

5 cm

5 cm

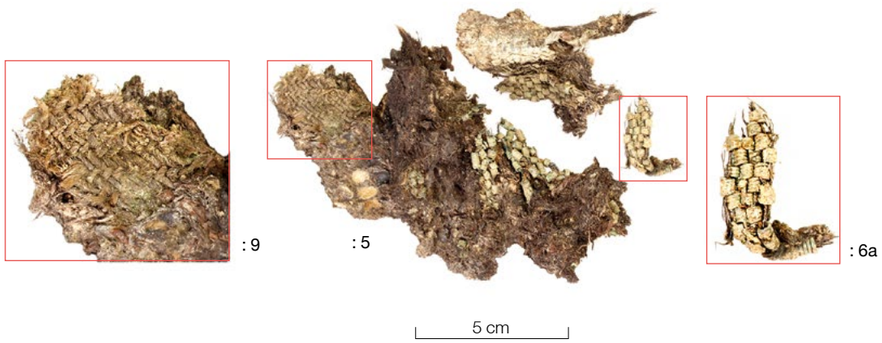
Matus CLIX (159)

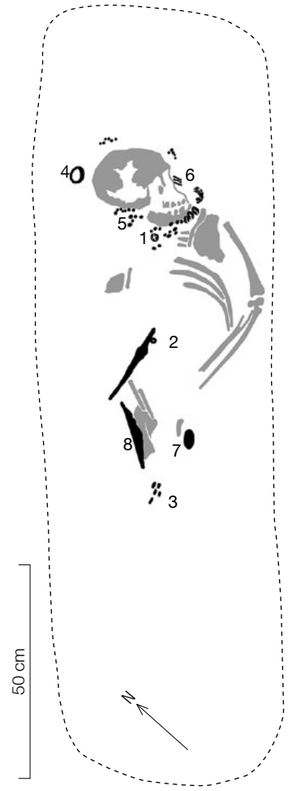
Laibahaud ruutudes g /14–15, 30–40-aastane naine, peaga kirdesse (50°). Luudest pisut kõrgemalt leiti kolju kohalt pronkskuljus (:1) ja rinna piirkonnast nuga (: 2) ning pronksnaastuke (: 3). Kõik need leiud ei pruugi kuuluda otseselt matuse juurde, vaid võivad olla hauda sattunud selle kinniajamisel. Kolju ümbruses kaelas oli kaherealine helmekee (: 5), mille üks rida oli kollastest helmestest, teine helmestest ja kaurikarpidest. Kaelataguste kaurikarpide all oli toimset villast riiet ja selle all spiraalidega ääristatud tekstiili. Pärja (: 6) võrul olid kaunistused spiraalidest ja kudrustest; spiraalne traat kukla tagant pärineb arvatavasti pärjakannast. Pärjasabad olid jõhvist ja spiraalidest, nende juures oli toimse villase kanga katke (: 6a). Vasakul vaagnaluul oli vasaku käe sõrmus (: 7), paremal vaagnaluul nuga (: 8). Teise sõrmuse (: 4) asukoht teadmata. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLIX: 1–8)

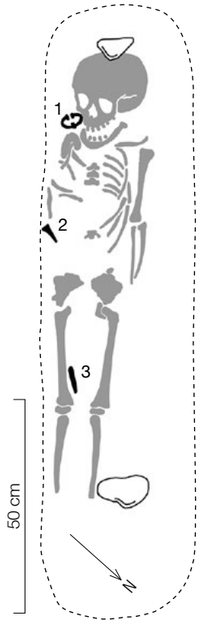

Matus CLX (160)

Laibahaud ruudus g/15, 3–6-aastane (5a±16k) laps, peaga edelasse (235°). Luud keskmiselt säilinud, käed sirgelt kõrval. Paremal õlal oli kummuli hoburaudsõlg (: 1). Parema reieluu juures asus nuga (: 3), parema küünarnuki kohalt leiti luudest veidi kõrgemalt kirstunael (: 2). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLX: 1–3)

Matus CLXI (161)

Laibahaud ruutudes g/14–15, 6–10-aastane (8a±24k) laps, peaga läänedelasse (250°), ulatus otsaga haua 159 jalutsi peale. Luud kõdunenud. Parem käsi oli küünarnukist painutatud vaagnale. Paremalt puusalt leiti nuga (: 1), tera otsaga vasaku puusa suunas. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLXI: 1)

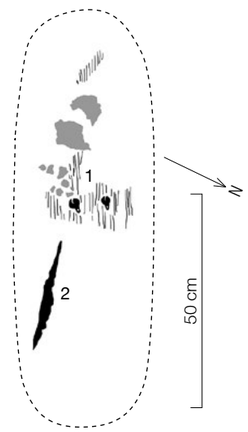

Matus CLXII (162)

Laibahaud ruutudes f/15–16, 1–2-aastase (2a±8k) lapse koljuluud ida-kirde–läänedela-suunalise (65–245°) haua edelaotsas. Kaela lähedal oli kaks pronkskuljust (: 1), milles oli villase lõnga juppe. Parema jala luude kõrvalt leiti nuga (: 2) teraga jalutsisse. Pealuutüki all oli säilinud veidi puitu. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLXII: 1, 2)

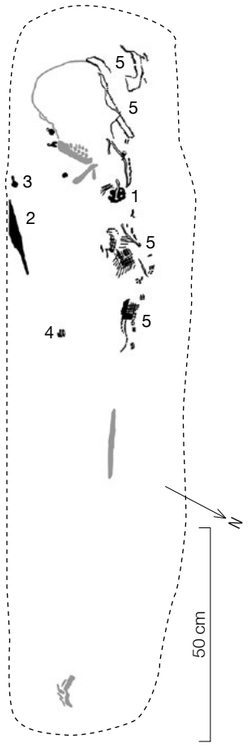
Matus CLXIII (163)

Laibahaud ruutudes e/16–17, 11–15-aastane laps, peaga lääneedelasse (240°). Kõdunenud luustikust säilinud vaid kolju kuklaosa ja mõned hambad. Ülakeha luude all leidus veidi puitu. Ümber kolju oli pärg (: 5), kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Pärjasabad (2) olid jõhvist ja spiraalidest, tutid rombimustriga. Röntgenfoto põhjal on pärjakannal monoliidi sees 3 kuljust. Vasakul pool rinnal oli rosettsõlg (: 1), mille nõel läbis tekstiilijäänuseid, ilmselt sõba (: 7) servapooka. Sõba oli pandud surnu peale kahekorra. Vasaku käeluu peal oli kaks paralleelset punutud paela, ilmselt sõba servadest, mis koos tekstiiliga ulatusid sõleni. Tõenäoliselt sõbast pärit riidejäänuseid leiti ka kaelas oleva kuljusterea pealt, need ulatusid lõualuuni. Kaelas oli kaherealine kee (: 6), mille lõuapoolne rida koosnes helmestest ja kauriteokarpidest, teine pronkskuljustest. Üks kuljus (: 3) oli eraldi paremal haua servas. Vaagnaluude keskpaigas oli sõrmus (: 4), parema õlavarreluu kõrval nuga (: 2), tera ots pea suunas. Dateering: 1375–1450 (pigem 15. saj).

(AI 5101: CLXIII: 1–7)

: 3

: 6

: 6

: 2

5 cm

5 cm

: 5

: 1

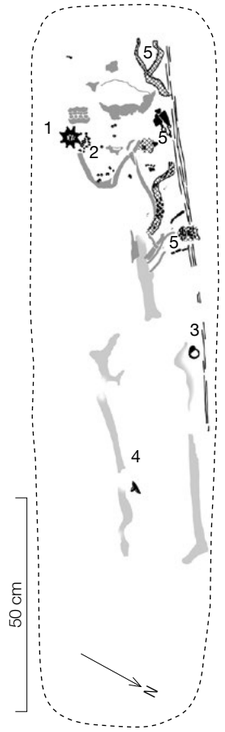

5 cm

Matus CLXIV (164)

Laibahaud ruutudes d′/2′–3′, 19–20-aastane naine, peaga lääneedelasse (240°). Luustik kõdunenud, säilinud vaid luude kontuurid. Ülakeha kõrval vasakul oli säilinud kirstujäänuseid. Paremal lõualuu kõrval oli tähtsõlg (: 1), mille nõel oli läbi torgatud kahest kõlapaelast (: 1a), arvatavasti sõbaservadest. Kaelas oli kaherealine kaurikarpidest ja helmestest kee (: 2). Peas oli pärg (: 5), mille võruosa oli kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Pärjakanna küljes oli kahekihiline rombripats ja saba küljes kaks keerdotstega sangakesel trapetsikujulist ripatsit. Pärjasabad olid jõhvist ja spiraalidest; tuttidest oli säilinud tillukestest spiraalidest võrgendmustri katke. Vasaku õlavarreluu kohal pärjapaela spiraalornamentide juures oli sõbast (: 6) säilinud jämedakoelist villast toimset tekstiili. Üks sõrmus (: 3) oli vasakus, sirgu olnud käes, teine, paigast nihutatu (: 4), asus koos sõrmeluuga jalaluude vahel põlvede piirkonnas. Dateering: 1350–1475.

(AI 5101: CLXIV: 1–5)

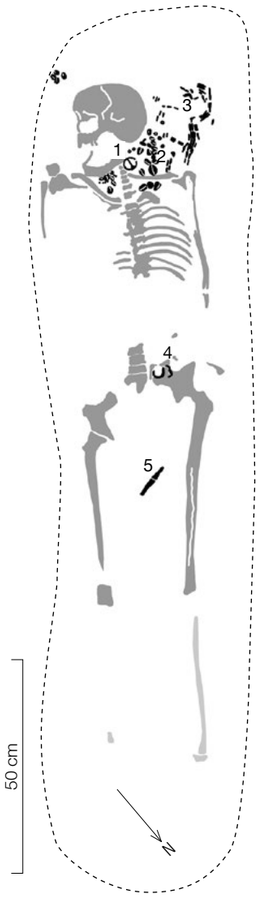

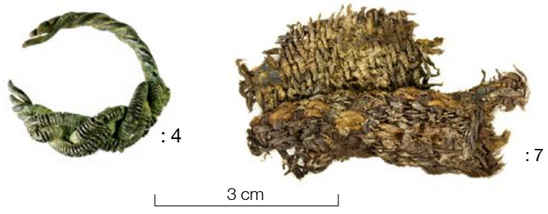
Matus CLXV (165)

Laibahaud ruutudes c′–d′/1–1′, 25–35-aastane naine, peaga edelasse (215°). Luustik keskmiselt säilinud. Vasak käsi oli sirgu, parem kõdunenud. Lõua all, selgroost veidi vasakul, oli kummuli hoburaudsõlg (: 1) nuppudega jalutsisse; sõle nõel läbis villast kõlapaela (: 1a), arvatavasti sõba serva. Kaelas olev kee (: 2) oli lükitud kahes või kolmes reas, vaheldumisi kaurikarpidest ja helmestest. Pärg (: 3) oli kaunistatud kudruste ja tinulistega. Selle sabad (3) olid põimitud jõhvist ja spiraalidest; tutid olid tillukestest spiraalidest svastikaornamendiga võrgendid. Vasakul roiete all leidus poolvillast tekstiili. Vasakus käes olev sõrmus (: 4), mille all oli säilinud nahka vööst, asus vaagnal. Sealsamas oli pandlana kasutatud rosettsõlg (: 6). Sõle ja sõrmuse juurest leiti kirstupuitu. Reieluude vahel oli viltune nuga (: 5). Luude juures oli veel üks tekstiilitükk (: 7). Dateering: 1300–1475 (pigem 15. saj).

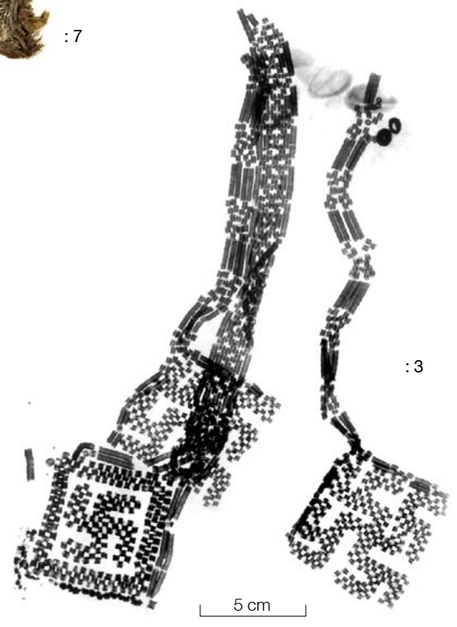
(AI 5101: CLXV: 1–6)

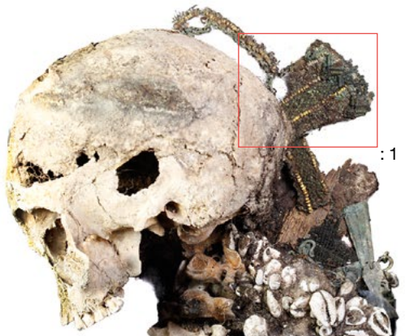

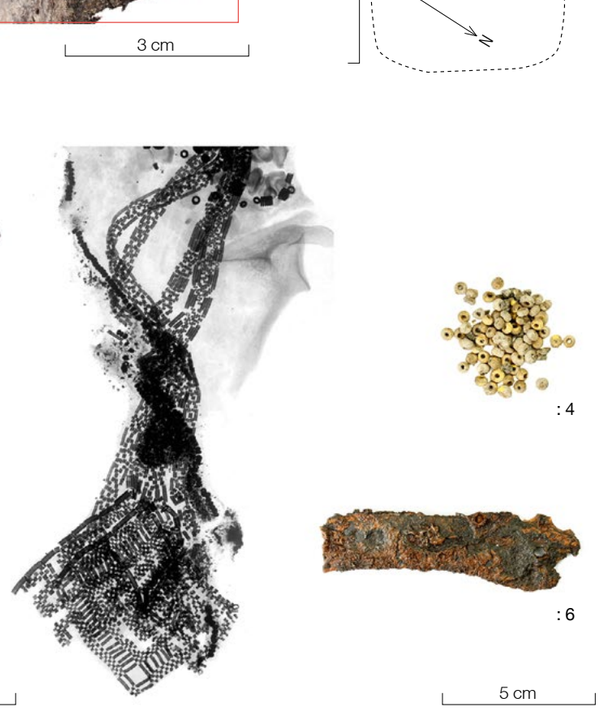
Matus CLXVI (166)

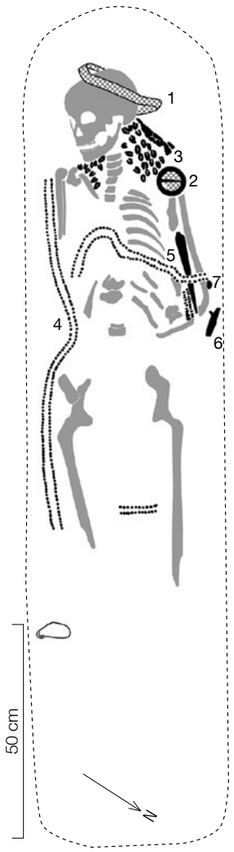
Laibahaud ruutudes c′–d′/1–2, 25–35-aastane naine, peaga lääneedelasse (240°). Luustik säilinud kuni põlvedeni, jalaluud puuduvad. Vasak käsi asetses vaagna ülaosal. Haua paremas servas oli säilinud puitu. Pärja (: 1) kaunistus koosnes spiraalidest, kudrustest ja tinulistest. Pärjasabad (4) olid jõhvist ja spiraalidest; tutid tillukestest spiraalidest võrgendmustrid geomeetrilise ornamendiga. Pärja kanna küljes olid pikad kühmukestega trapetsripatsid. Vasakul õlal asus rõngassõlg (: 2), mille kaarel oli linast tekstiili; sõle all ja monoliidi sees oli säilinud jämedamat villast riiet, arvatavasti sõbast. Surnut kattev helmestega ilustatud 75 cm laiune õlalina (: 4) oli ääristatud kahelt realt kollaste kudrustega, mille vahel oli tinanaastude rida. Lina üks ots ulatus reieluude alaosani, teine oli keeratud nii, et ulatus rinnale. Kaelas oli neli rida kaurikarpe ja helmeid (: 3), kusjuures ülemiste ridade vahel oli kuljuseid ja kaks nelinurkset ripatsit. Kaurikarpide juures oli ka ristripats (: 3a). Vasakult küünarluu serva alt leiti sõrmus (: 7), sama luu alaotsa kõrvalt nuga (: 5) ja puusa juurest liimeister (: 6). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLXVI: 1–7)

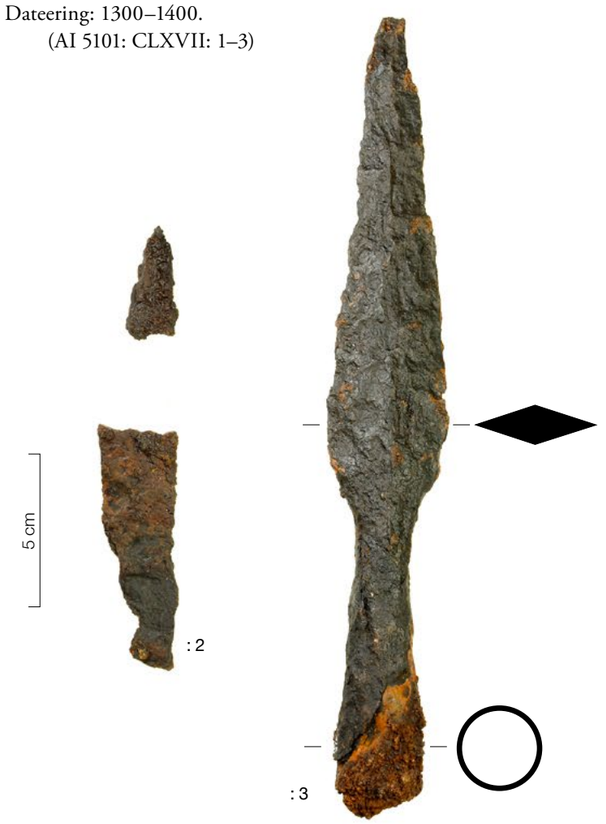

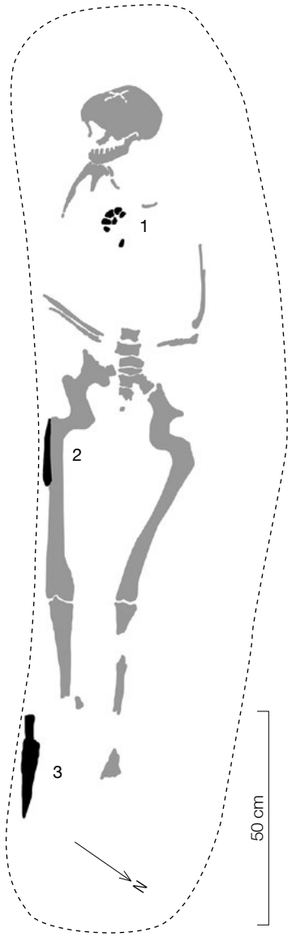

Matus CLXVII (167)

Laibahaud ruutudes d′/1–2, 30–40-aastane mees, peaga lääneedelasse (240°). Käed ulatusid küünarnukkidest kõverdatult vaagna üleservale, sõrmed ristluude kohal. Rinnal oli suur 7 cm läbimõõduga, tinapuruks lagunenud kettakujuline sõlg (: 1). Parema reieluu kõrvalt leiti nuga (: 2). Umbes labajala kõrval, luudest kõrgemal, oli odaots (: 3) tipuga jalutsisse. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CLXVII: 1–3)

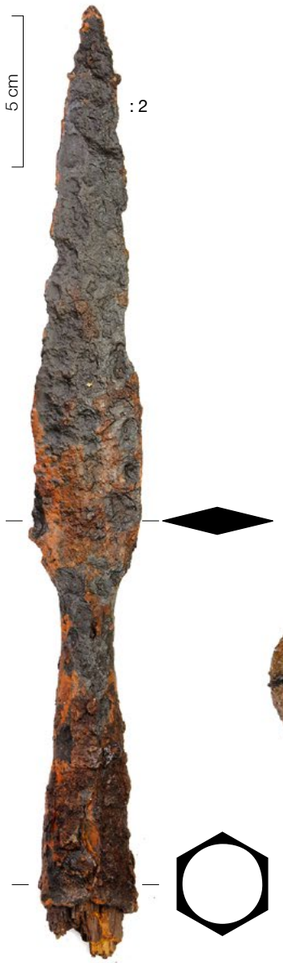

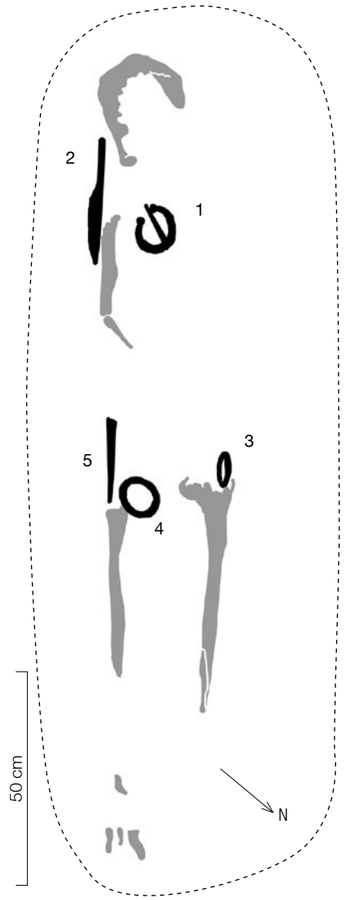
Matus CLXVIII (168)

Laibahaud ruutudes d′/2–3, üle 40 aasta vanune mees, peaga edelasse (230°). Luud olid kõdunenud, parem käsi kõverdatud. Rinnal oli suur hoburaudsõlg (: 1), otsad parema õlanuki suunas. Õlavarreluu kõrvalt leiti odaots (: 2), mille tipp oli peatsi poole; varreõõnes leidus puidujäänuseid. Puusanukkide juures olid suured raudpandlad (: 3, 4) ja paremal puusal nuga (: 5), tera tipuga peatsisse. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CLXVIII: 1–5)

Matus CLXIX (169)

Laibahaud ruutudes c′–d′/3, imik, haualaigu telg 45–225°. Luid pole säilinud. Haua lõunaotsas nuga (: 1) rootsuga edelasse. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CLXIX: 1)

Matus CLXX (170)

Laibahaud ruutudes c′–d′/1′–2′, (2–3-aastane) laps, haualaigu telg 45–225°. Säilinud vaid mõned koljutükid haua edelaotsas (240°). Leidudeta. Dateering: 1300–1475.

Matus CLXXI (171)

Laibahaud ruudus c′/1, 3–6-aastane (5a±16k) laps, kolju edelasse (235°). Lõua all oli hoburaudsõlg (: 1), nupud jalutsisse, jalutsis mõned pronkss-piraalid ja kudruseid (: 2). Maetud kirstus. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CLXXI: 1, 2)

Matus CLXXII (172)

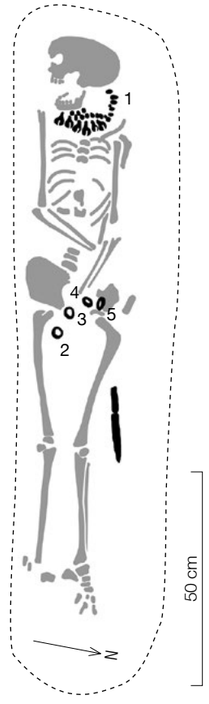
Laibahaud ruutudes c′–d′/1′, 3–5-aastase (4a±12k) lapse kolju ja selgroolülide tükid kirde–edela-suunalise (60–245°) haua lääneedelaotsas (245°). Leidudeta. Dateering: 1300–1475.

Matus CLXXIII (173)

Laibahaud ruutudes g/15–16, 9–14-aastane (12a±30k) laps, peaga lääneedelasse (250°). Vasak käsi oli küünarnukist painutatud, sõrmenukid vasakul vaagnaluul, parem kõverdatud kõhule. Kaelakee (: 1) kaks ülemist rida koosnesid kaurikarpidest ja helmestest; kolmas, kuljustest ja ripatsitest rida oli rinnal. Kuljuste all luude peal leidus tekstiili. Lõua all asetses üksik kuljus, millest paremale läks väikeste helmeste rida. Nii vasakus (: 2, 3) kui ka paremas käes (: 4, 5) oli kaks sõrmust. Vasaku põlve kõrvalt leiti 20 cm pikkune nuga (: 6), tera ots jalutsisse. Dateering: 1300–1475 (pigem 15. saj).

(AI 5101: CLXXIII: 1–6)

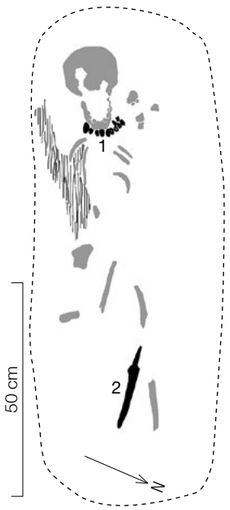

Matus CLXXIV (174)

Laibahaud ruutudes f/15–16, 3–5-aastane (4a±12k) laps, kolju haua edelaotsas (245°). Luud halvasti säilinud. Kaelas rida kaurikarpe (: 1), mille vahele lükitud spiraale. Jalgade vahel nuga (: 2), tera otsaga jalutsisse. Puidu jäänuseid pakk-kirstust. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLXXIV: 1, 2)

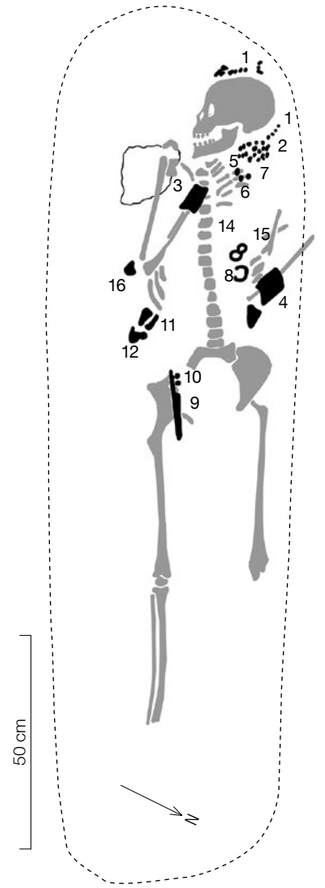

Matus CLXXV (175)

Laibahaud ruudus f–g/14–15, 25–35-aastane naine, peaga lääneedelasse (250°). Kaevati lahti koos kõrvaloleva hauaga 176; edelaots ulatus haua 159 alla. Luustik hästi säilinud. Parem käsi oli põiki üle rinna, nii et sõrmeluud asusid vasakul õlal; vasaku käe sõrmed olid vaagnal. Vasaku jala sääre luud leiti kõrvalhauast, u 10 cm sügavamalt. Pärg (: 1) oli vajunud kolju taha, võruosa oli kaunistatud spiraalide ja kudrustega. Pärjasabad (4) olid põimitud jõhvist ja spiraalidest; tutid tillukestest spiraalidest võrgendid svastika kujutisega. Kaelas oli kaurikarpidest ja helmestest kee (: 2); helmeste vahel olid mõned spiraalid, mis olid pärja omadest jämedamad. Mõlemas käes oli lai käevõru (: 3, 4). Parema käe võrult leiti villaseid tekstiilijäänuseid, mille peal oli linast labast kudet. Parema käe kahes sõrmes oli sõrmus (: 5, 6), väikese sõrme kõrval pronksist ketta peal nahast nupuke (: 7). Vasaku käe sõrmes oli kaks sõrmust (: 14, 15). Vasakpoolsetelt alumistelt roietelt leiti nõelata hoburaudsõlg (: 8), paremalt vaagnaluult puupidemega nuga (: 9), tera tipp jalutsisse. Noa peal oli kaks suurt klaashelmest (: 10). Vöökohal paremal noapideme juures olid suured kuljused (: 11) ja raudese (: 12). Noapidemest kirstu seina poole leiti Tartu piiskopkonna 13. saj lõpu – 14. saj alguse penn (: 17) ja kaks Tartu piiskop Johann Vyffhuseni artigit (u 1364–1373) (: 13 a, b). Parema küünarnuki juures asus mingi pronksese (: 16). Dateering: u 1350–1400.

(AI 5101: CLXXV: 1–16)

Matus CLXXVI (176)

Laibahaud ruutudes g–f/14–15, haua 175 kõrval, jälgitav tumeda, põhjani söeseguse laiguna (75–255°) haua 159 all. 25–35-aastane täiskasvanu, arvatavasti mees. Säilinud vaid alalõualuu, mis leiti laigu keskosast haua pooles sügavuses. Läheduses oli poolik auguga kivi (: 1), mis ilmselt pole matusega seotud. Haud 176 oli kaevatud hauast 175 hiljem, kuna selle kontuur lõikas viimase serva ja lõualuust sügavamalt leiti kõrvalhaua luustiku 175 segatud sääreluud. Haua põhjas luid ei olnud. Dateering: 1375–1425.

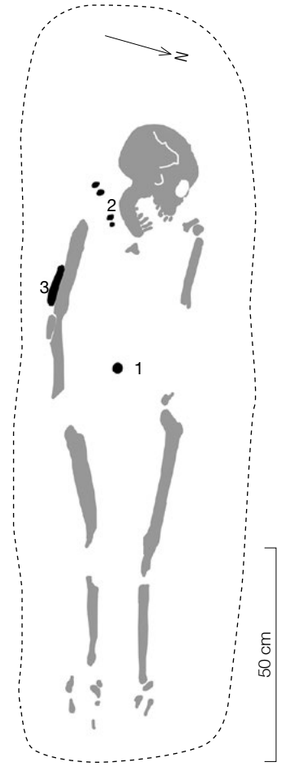
(AI 5101: CLXXVI: 1)

Matus CLXXVII (177)

Laibahaud ruudus f/16, 12–18-aastane laps (15a±36k), peaga lääneedelasse (240°), lapsematuse 162 all. Kahel pool rindkeret olid kirstust säilinud tumedad jooned. Luustik oli halvasti säilinud. Üks kätest oli kõverdatud, sõrmusega (: 1). Parema õlaluu kohal oli kaelakeest (: 2) üksikuid helmeid, nende vahel leidus veidi lühikesi pronkkspiraale. Parema küünarnuki pealt leiti nuga (: 3), tera õla suunas. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLXXVII: 1–3)

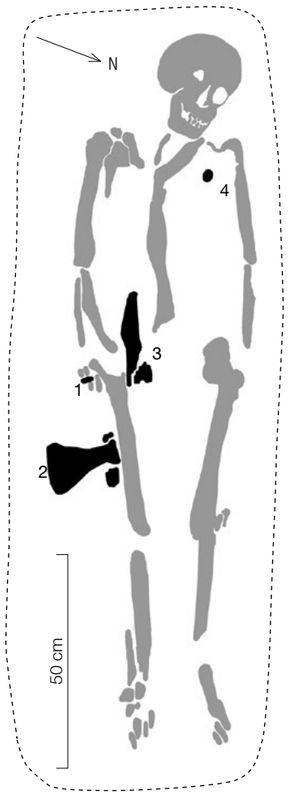

Matus CLXXVIII (178)

Laibahaud ruutudes g–f/15–16, 30–40-aastane mees, peaga lääneedelasse (240°). Kolju ja rindkere peal ning rindkere all oli kõdunenud kirstupuitu. Käed olid sirgelt vastu külgi. Parema käe keskmises sõrmes oli kirjaga vitssõrmus (: 1), parema reieluu kõrval kirves (: 2), varrega arvatavasti peatsisse. Paremalt vaagnaluult leiti nuga, mille tipp oli peatsi poole (: 3). Vasakul pool rinnal oli väike neljakandilise auguga uhmrikujuline, nähtavasti puupulga otsas olnud saviotsik (: 4). Dateering: 1250–1300.

(AI 5101: CLXXVIII: 1–4)

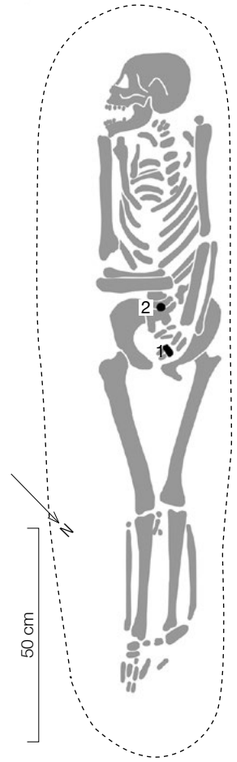

Matus CLXXIX (179)

Laibahaud ruutudes g/16–17, 40–50-aastane naine, peaga lääneedelasse (235°). Haua edelaotsas tuli pealispinnast 70 cm sügavamalt puidust kate – kolm 15 cm laiust kõrvuti lauda, mis katsid pakk-kirstu ja ulatusid 9–10 cm üle selle peatsiotsa. Laudadega oli kaetud kogu luustik, katte jalgadepoolne osa oli kõdunenud. Kirstu laius peatsis oli 32 cm, peatsiotsa paksus 8 cm. Luustik oli hästi säilinud. Parem käsi oli küünarnukist kõverdatud, sõrmeluud vasaku vaagnaluu serva kohal; vasak käsi asus pisut kõverdatuna vaagna keskel. Vasakus käes oli lihtne vitssõrmus (: 1), selja all münt (: 2) – Paul I 1799. a kopikas. Mündi all vastu kirstu põhja leidus labast linast tekstiili. Dateering: u 1800.

(AI 5101: CLXXIX: 1–2)

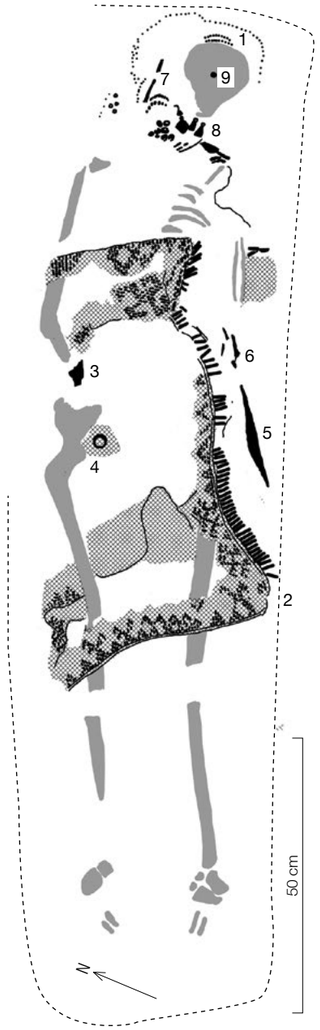

Matus CLXXX (180)

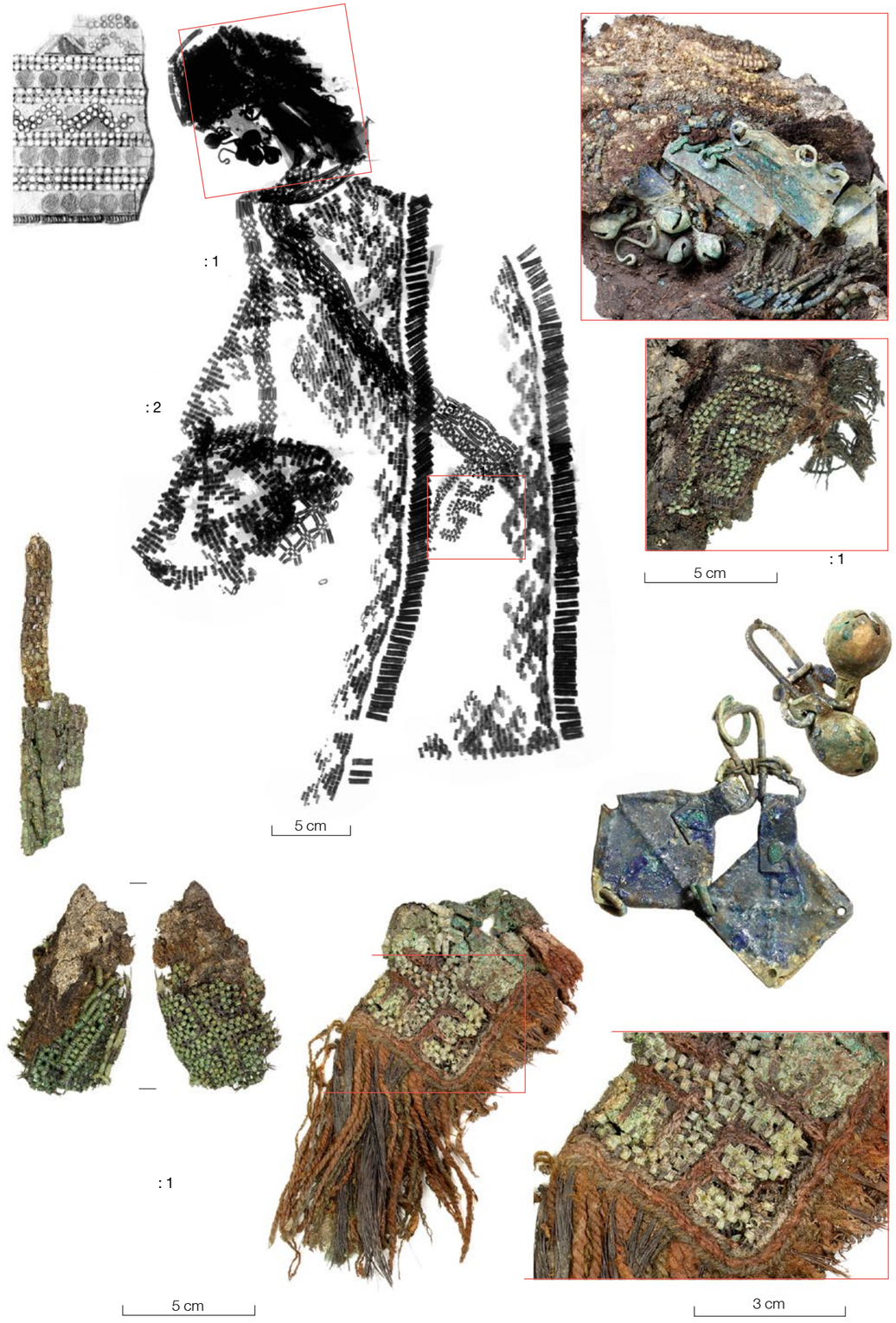
Laibahaud ruutudes g/16–17, 25–40-aastane naine, peaga idakirdesse (70°), haua 184 kõrval. Kirstupuitu säilinud vähe ja ka luustik halvasti säilinud. Kolju oli täiesti lagunenud, pikkadest luudest alles jalaluud ja osa käeluudest. Vasak käsi oli pööratud täisnurga all kehale. Selles käes, parema küünarluu siseküljel, oli sõrmus (: 4), vasakul puusal puupeaga nuga (: 5), tipp jalutsisse. Ka paremas käes oli laia kilbiga sõrmus (: 3). Noa juures oli roostetanud katkeid varrasahelikust (: 6), mille otstes olevad aasad asetsesid kõik ülespoole. Surnu oli kaetud pronksiga kaunistatud sõbaga (: 2), mille üks ots oli luustiku peal, teine keeratud keha alla. Rinnal oleval nurgal oli klambritest svastikamotiiv ning teine samalaadne, nähtavasti selja all, paistis röntgenifotolt. Sõba nurgamotiivi all oli toimne villane õhuke riidekatke. Jalaluu alt leiti peent villast toimset tekstiili (särgist?), mille peal oli jämedam toimne riie. Sõba pronksklambrite peal oli jämedat villast riiet, mille peal oli orgaanilist ainet (nahka?). Leiti ka korjatud kirjaga (: 10) ja kõlapaelaga ruudulise (: 11) poolvillase tekstiili jäänuseid.

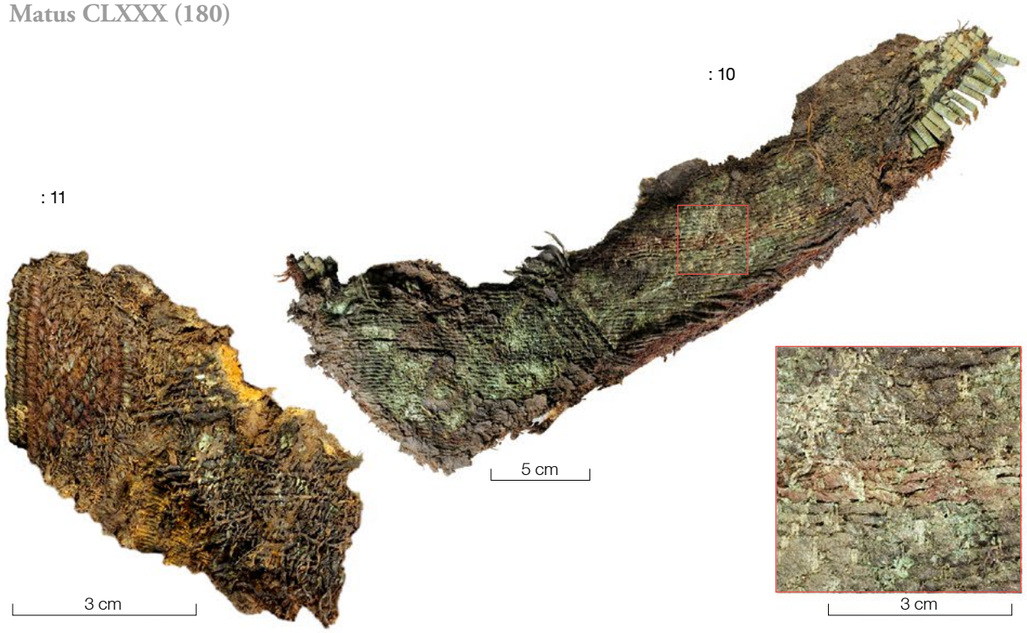
Peas oli pärg (: 1), mille võru oli kaunistatud spiraalide, helmeste ja tinulistega. Kaks kuljust paiknesid veidi eemal. Sabad (2) olid jõhvidest ja spiraalidest; tutid tillukestest spiraalidest põimitud. Röntgenfotol on näha ka lihtsa rombimustriga otsatuti jäänused. Kaelas oli kee (: 7) vaheldumisi kauriteokarpidest ja helmestest, kolmes reas. Omaette keekorda (: 8) kaurikarpide rinnapoolse rea all kuulusid keerdotstega sangakesed, viis kuljust, kaks kahekordset õhukesest plekist rombripatsit ja kaks paari pikki õhukesi trapetsripatseid. Mööda kirstu peatsipoolset serva oli 15 cm pikkuselt rida kudruseid, mis ilmselt kaunistasid linikut (: 10). Üksikuid helmeid leidus reas veel piki paremat õlavarreluud. Pea alt vastu juukseid leiti 14. sajandi münt – Liivi ordu Tallinna artig (1363–1390) (: 9), mille all oli punakat jämedakoelist tekstiili pärjavõru paelast. Kirstu põhjale oli pandud õlgi, mille peal olid linase labase riidega kaetud kilpjalad. Dateering: 1350–1400.

(AI 5101: CLXXX: 1–11)

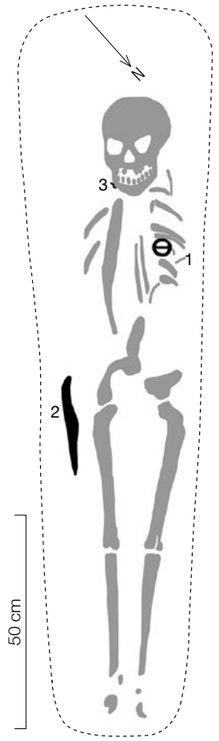

Matus CLXXXI (181)

Laibahaud ruutudes g/17–18, 12–18-aastane (15a±36k) naine, peaga edelasse (220°). Luustiku säilivus keskmine. Paremini oli säilinud kolju, käte asendit ei saa kindlaks teha. Vasakul roietel oli hoburaudsõlg (: 1), parema puusanuki juures nuga (: 2) ja lõualuu kõrval pronkstraati (: 3). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLXXXI: 1–3)

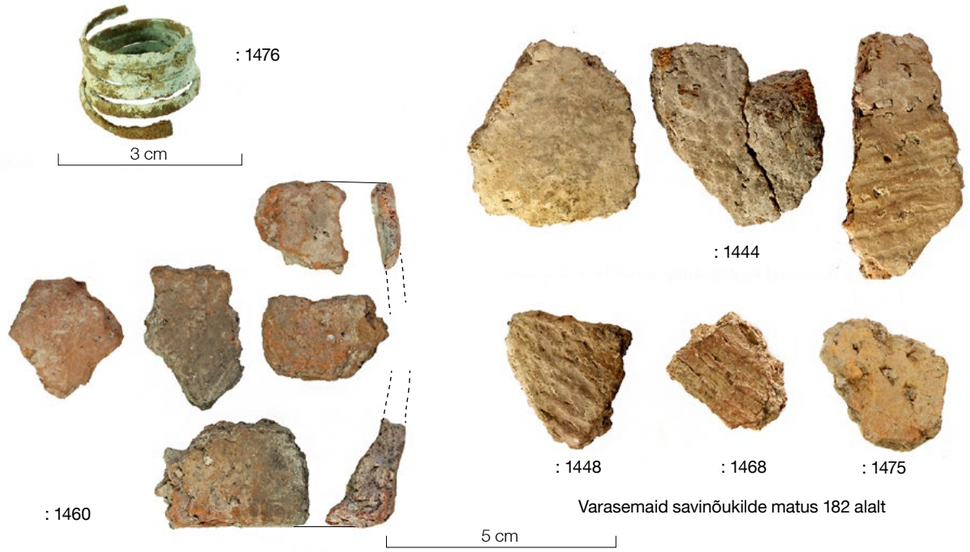
Matus CLXXXII (182)

Põletushaud täiskasvanu, ruutudes h–i/12, puistatud põhja–lõuna-suunalisele ovaalsele u 2 × 1 m alale vanal maapinnal. Põletushaua keskosast oli läbi kaevatud pakk-kirstudes matuste 190 ja 191 suur haud, millele kuhjatud kääbas kattis osaliselt haua 182. Pärast pakk-kirstudega haua kinniajamist oli samasse peale puistatud puistematus 156.

Algsel maapinnal oleva, nõgise leeteliiva ja söetükikestega matuseala 182 keskelt leiti purunenud savinõu (AI 5101: 1460), põhjaga ülespoole. Ilmselt on tegemist urniga. Tükkide kompaktsema ala (nõu põhja) läbimõõt võis olla 15 cm. Savinõutükkide vahel leidus väikseid keskmiselt põlenud luukilde. Matusealalt leiti ka hajusalt paiknevat tekstiil- ja riibitud keraamikat (AI 5101: 1444, 1448, 1464, 1468, 1475, 1477, 1478) ja käsitsikeraamikat, millest osad killud porsunud (: 1475). Ka luudeala lõunapoolses osas oli põlenud ja porsunud savinõutükke (AI 5101: 1464). Luudeala põhjaotsast põlenud luude juurest leiti laienevate lamedate otstega, tugevalt põlenud spiraalsõrmus (AI 5101: 1476). Matuse 182 puistekihile oli puistatud 20 cm paksuselt liiva. Liiva peal oli uus söene leetekiht, mis ühtis matuste 190 ja 191 kääpakraavi alumise horisondiga ning oli jälgitav ka väljaspool kääpakraavi ruutudes i/11–12. See nõgine leetekiht seostub uue tuletegemisega enne matustele 190 ja 191 haua kaevamist. Kuna kaksikmatust tähistava kääpa kuhjamisel on tuld saanud pinnalt võetud materjali laiemalt, on osa põletusmatusest 182 sattunud kääpakuhjatisse. Sellest pärinevadki kääpapinnases olnud söeviirud ja luukillud.

Põletushaua 182 kõrvalt ruudust h/12 leiti neljakandilise, 12 cm küljepikkusega puuposti kõdunenud jäänused, mille peal oli kivi. Ilmselt pärinevad need maapealsest hauatähisest. Põlenud luudest tehtud AMS-dateering andis tulemuseks 1147±29 BP, kalibreerituna 776–973 pKr. Dateering: 776–973.

(AI 5101: 1460, 1476)

Matus CLXXXIII (183)

Laibahaud ruudus f/17, imik, naisehaua 179 all. Panuste järgi otsustades võis haud olla kirde–edela-suunaline (70–250°). Haua kirdeotsast leiti väikseid luutükikesi, sh sõrmeluid, mille lähedalt leiti sinise millifiorihelme katke (: 1), ilmselt varasemast põletusmatusest. Haua edelaosast leiti üksik pronksspiraal, milles villase lõnga jupp, kaurikarp ning väike pronksklamber (: 2). Sõrmeluu all oli väike puutükk kirstust. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CLXXXIII: 1, 2)

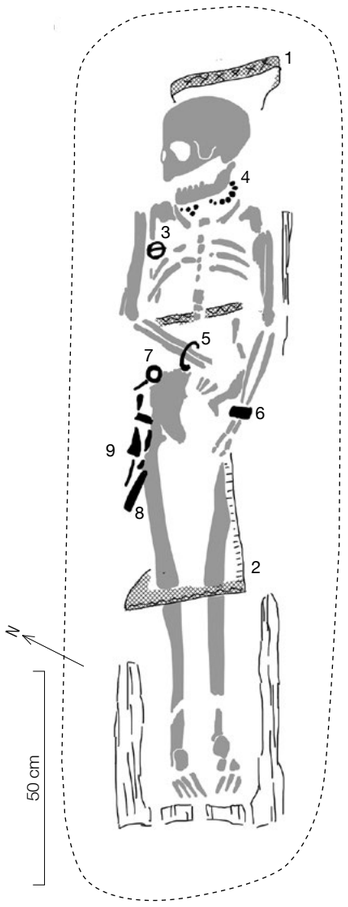

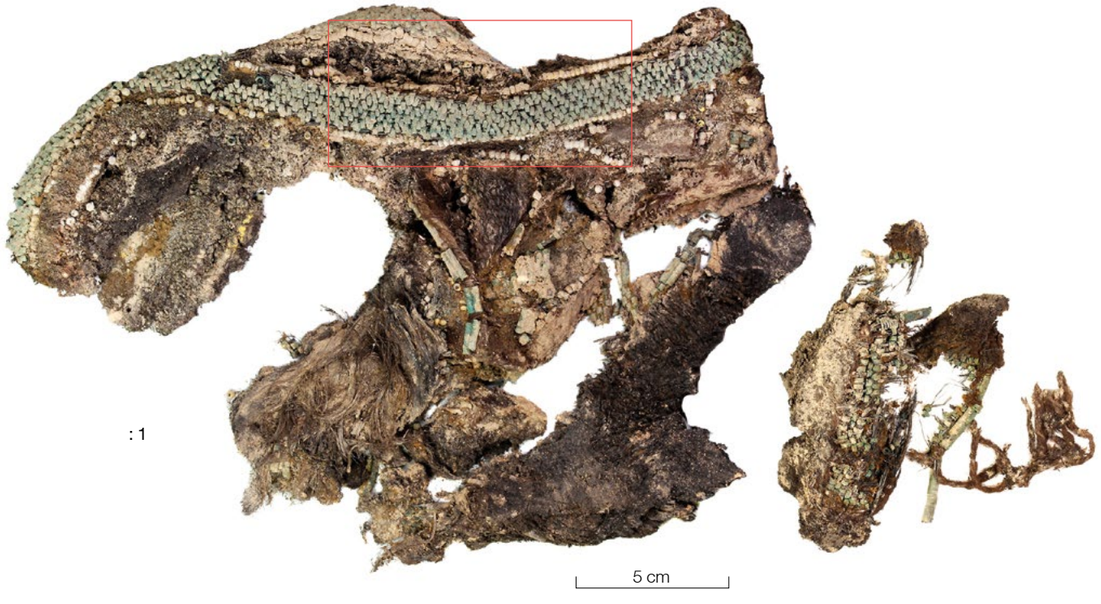
Matus CLXXXIV (184)

Laibahaud ruutudes f–g/16–17, üle 45 aasta vanune naine, peaga idakirdesse (65°). Haua lõunapoolne kontuur oli servapidi haua 180 all. Surnu oli maetud pakk-kirstus, mille jalutsipoolse otsa laius oli 45 cm ja paksus 7–8 cm. Luustik oli hästi säilinud. Vasak käsi oli sirgu, parem vaagnale kõverdatud. Maetu peas oli pärg (: 1), kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Pärjasabad olid jõhvist ja spiraalidest, tutid rombimustriga. Paelte pikkus pärja kannast kuni ripatsiteni oli 26 cm. Surnu oli kaetud pronksiga kaunistatud sõbaga (: 2), mille üks ots oli keeratud keha peale, teine alla. Sõba üks, kummulipööratud hoburaudsõlega (: 3) nurk kattis parema küünarnuki. Jalaluude ja sõba vahelt leiti toimset villast tekstiili. Kaelakees (: 4) oli kaks keekorda, vaheldumisi kaurikarpidest ja helmestest. Käevõrusid oli kaks: paremas käes punutud (: 5) ja vasakus paeljas (: 6). Parema vaagnaluu ülemise nuki juurest leiti rauast vöörõngas (: 7), sealt veidi jalutsi poole oli nuga (: 8) ja rauast varrasaheliku tükke (: 9). Paremast käest leiti sõrmus (: 10). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CLXXXIV: 1–10)

: 4

: 10

3 cm

: 5

: 3

: 6

5 cm

: 7

: 8

: 9

5 cm

Matus CLXXXV (185)

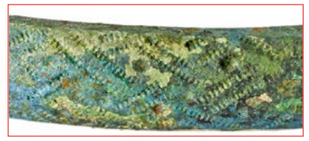
Laibahaud ruudus k/15, kohe künnikihi all, arvatavasti naine. Luid pole peaaegu säilinud, seepärast on vanus määramata ja suund pole jälgitav. Leiti kaks kõrvuti käevõru (: 1, 2), millest ühe küljes oli labase koega riiet. Võrudest kirde pool oli tükike käevarreluust, sellest paarkümmend cm lõuna pool nuga (: 3). Dateering: 1150(?)–1200.

(AI 5101: CLXXXV: 1–3)

: 1

: 2

5 cm

1 cm

Matus CLXXXVI (186)

Laibahaud ruudus h/15, 1–2-aastane (18k±6k) laps, peaga lääneedelasse (240°). Säilinud tükke koljust ja õlavarreluust. Lõua all oli rõngassõlg (: 1), mille juures leidus tekstiili. Haua keskosast leiti kaks pronksnaastu (: 2, 4) ja pronksrõngake (: 3), paremalt puusalt nuga (: 5). Dateering: 1350–1475 (pigem 15. saj).

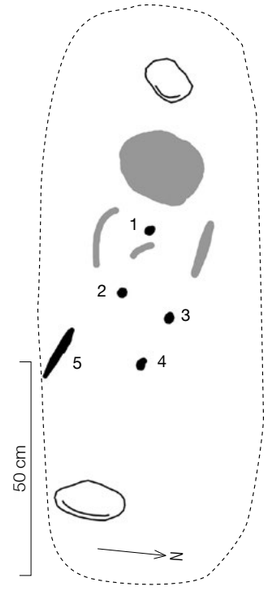
(AI 5101: CLXXXVI: 1–5)

: 1

5 cm

: 5

3 cm

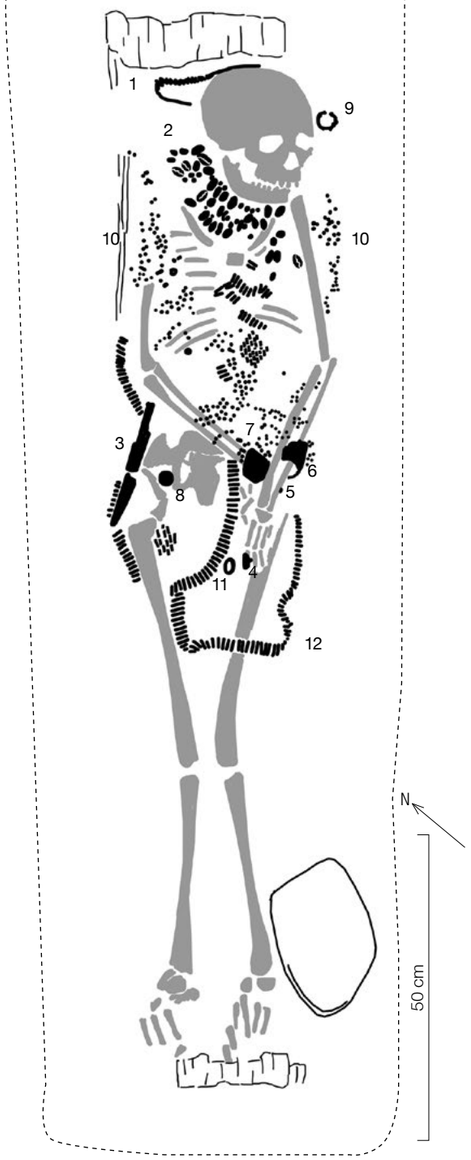

Matus CLXXXVII (187)

Laibahaud ruutudes g–h/10–11, 30–40-aastane naine, peaga kirdesse (40°). Maetud pakk-kirstus, mille laius peatsis 40 cm, jalutsis 37 cm, peatsiotsa paksus 7 cm. Luud hästi säilinud. Parem käsi oli vaagnal, vasak peaaegu sirgu. Mõlemal pool oli pandud kirstu serva alla toeks väikseid kive, kirstupõhi on olnud kumer. Peas oli spiraalide ja kudrustega kaunistatud pärg (: 1). Selle kannast rippusid trapetsripats ja jõhvidele aetud spiraalidest ning kõlapaeladest sabad, mille tutid olid rombimustriga. Kaelas oli kolmerealine kaurikarpidest ja helmestest kee (: 2). Pronkskaunistustega sõba (: 12) oli keeratud ühe otsaga surnu alla. Teine ots läks üle vasaku külje, nii et sõba nurgas olev klambritest motiiv asus roietel. Käeluud olid sõba peal.

Hauas oli veel jäänuseid ruudulisest (: 13) ja korjatud kirjaga (: 14) sõbast. Õlgade piirkonnas oli villase labase kanga jäänused (: 10), mis olid kaunistatud helmeste ja tinulistega. Kanga servaks või pärja sabaks on olnud kõlapael. Koljust vasakult leiti tinast hoburaudsõlg (: 9). Kummaski käes oli lai käevõru (: 6, 7), vasakus käes sõrmus (: 4), paremas sõrmus koos sõbatükiga (: 12a). Vöö juurde kuulusid rauast vöörõngas (: 11), paremal puusal nahktupes olnud nuga (: 3) ja pronkskuljus (: 8). Hauast leiti veel mitmesuguseid tekstiilifragmente, sh labane kangas (: 16), turja alt korjatud kirjas tekstiiliriba (: 15), oletatavasti särgist, ja kaks hästi säilinud kõlapaela. Parema käevõru ülesvõtmisel võis selle sisepinnal märgata labase tekstiili jäänuseid. Dateering: 1250–1400.

(AI 5101: CLXXXVII: 1–16)

: 1

5 cm

5 cm

: 1

: 12

20 cm

3 cm

5 cm

Matus CLXXXVII (187)

Matused CLXXXVIIIa ja b (188a ja b)

Põletushaud ruudus i/14.

Matus 188a – väike kogus nõrgalt põlenud (temperatuur kuni 400°), vaid tahmunud koljutükke ligi 50 cm läbimõõduga alal. Pinnas ümberringi oli söene ja leeteliivast siiru-viiruline.

Matus 188b – Põlenud luudest veidi eemal oli enam kui 40 aastase mehe alalõualuuta, põlemisjälgedeta kolju, mille kõrval oli söestunud puutükk.

Dateering: ebaselge.

Matus CLXXXIX (189)

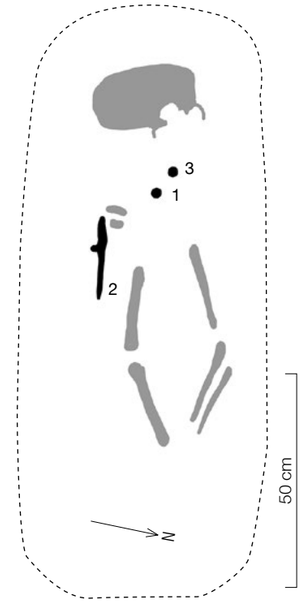
Laibahaud ruutudes h/11–12, 3–5-aastane (4a±12k) laps, peaga läände (270°). Säilinud vaid lagunenud kolju ja jalaluud. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 1), mille kõrval asus nähtavasti kaelas olnud kuljus (: 3). Paremalt puusalt leiti nuga (: 2), tipp jalutsisse. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CLXXXIX: 1–3)

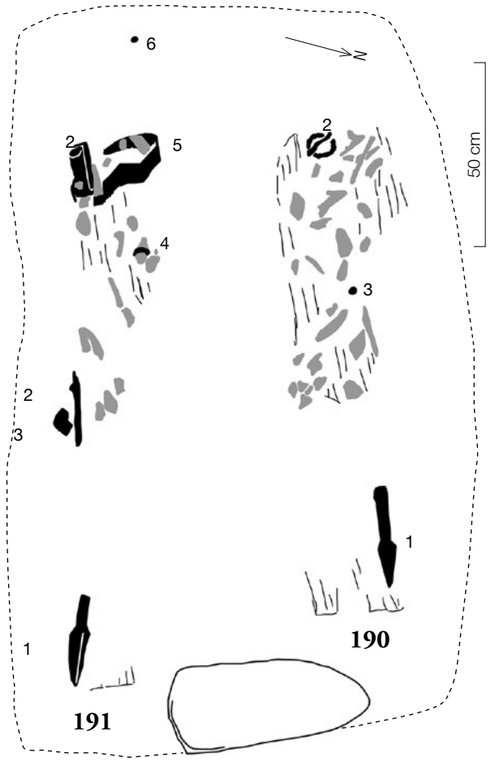

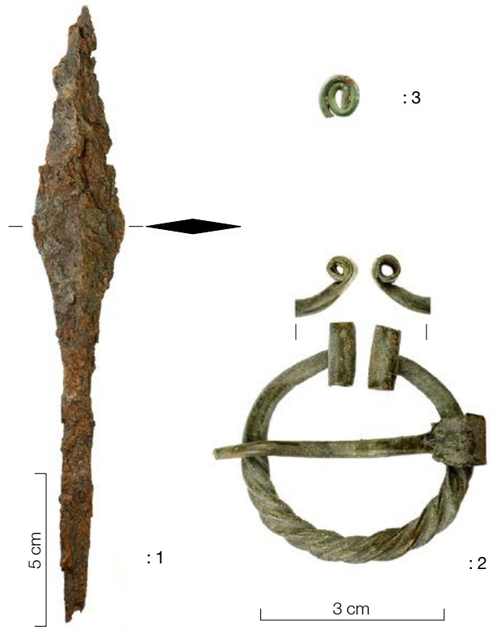
Matused CXC (190), CXCI (191), CXCIa (191a)

Põletusmatused 190, 191 ja 191a asusid ühises kirde–edela-suunalises (65–245°) hauas ruutudes h–i/11–12 – 190 ja 191 kõrvuti, 191a aga viimase peal. Matuste kohale oli kuhjatud ühine 30–40 cm kõrgune kääbas, mis osalt lõhkus varasema, sellel kohal olnud puistepõletushaua 182. Kääpakuhjatise läbimõõt põhja–lõuna suunas oli 150 cm, ümber kääpa oli tumedat mulda täis vajunud kraav. Kuhjatise all haualaigu ümbruses oli säilinud vanast maapinnast pärinev leetekiht selle peal oleva õhukese söepuruse tumeda viiruga. Haua pikkus 200 cm, laius 125 cm, matuste vahekaugus 32 cm. Jalutsis, vastu kirdeotsa, kahe kirstu vahekohal, oli püstiasendis suur lapik kivi, mille alaserv oli matuste horisondist 20 cm kõrgemal. Kivi ülaots ulatus kamarast kõrgemale ja oli maapinnal nähtavaks hauatähiseks. Enne kääpa kuhjamist on tehtud tuld, millest pärineb matuse 182 peale puistatud 20 cm paksuse liivakihi peal olnud söe- ja leetekiht. Esemed olid mõlemas kirstus asetatud nii, nagu oleks tegu laibamatusega.

Matus 190 – kuni 20 aasta vanune noormees (LH) või üle 26 aasta vanune mees (AK). Maetud pakk-kirstus, mille pikkus 126 cm ja peatsiotsa paksus 26 cm. Keskmiselt põlenud luid (kuni 1000 °C) esines kompaktsemalt kirstu edelaotsas u 72 cm pikkusel alal. Jalutsis vasakul oli odaots (: 1) tipuga kirstu jalutsisse. Luudekogumi peatsipoolsest otsast leiti hoburaudsõlg (: 2), keskosast väike pronksrõngake (: 3). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXC: 1–3)

Matus 191 – 40–55-aastane (LH) / täiskasvanud (AK) mees. Kirstu pikkus u 155 cm, laius 27 cm. Ka siin asus kompaktsem keskmiselt põlenud luudega ala (pikkus u 73 cm) kirstu edelaotsas. Odaots (: 1) oli kirstu jalutsiotsas, paremal. Samal küljel, matuse ligikaudsel keskkohal, oli nuga (: 2), mille juures leidus pronkstraadiga raudrõngake (: 3); luudeala keskelt leiti sõrmus (: 4). Luude peale oli asetatud vöö (: 5), millest oli säilinud raudnaastude tükke, vöö juures oli linast labast mineraliseerunud tekstiili. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXCI: 1–5)

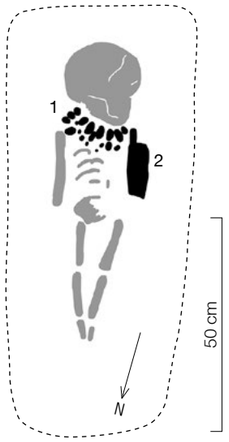
Matus 191a – matuse 191 kohal oli 10–20 cm paksune liivakiht. Selle peal leidus 25–45-aastase mehe (AK) luid, mille fragmentatsiooni- ja põletusaste oli teistsugune kui matusel 191. Pealmisest luukihist leiti prillspiraalse eseme katke (: 6) ja selle juurest rauast rõngake. Dateering: 1300–1400.

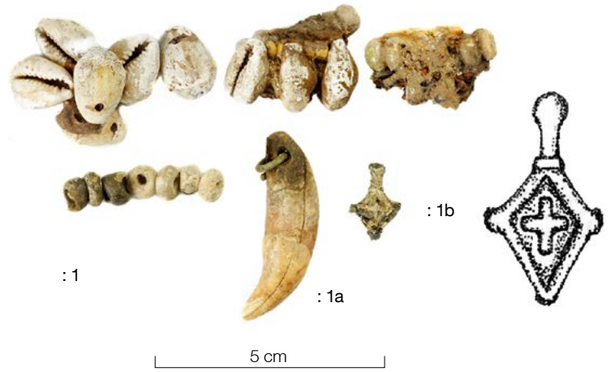
(AI 5101: CXCI: 6)

Matus CXCII (192)

Laibahaud ruutudes i/12–13, 1–2-aastane (2a±8k) laps, peaga idakirdesse (75°). Luud hästi säilinud. Kaelas oli helmekee (: 1) kahe keekorraga. Esimene koosnes kaurikarpidest ja helmestest, iga karbi järel üks või kaks helmest. Teine, veidi pikem keekord, oli helmestest, millel keskel kihvripats (: 1a) ja rombilise keskosaga tinast ristripats (: 1b). Vasakul õlavarreluul oli murtud otstega raudplaat (: 2). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXCII: 1, 2)

Matus CXCIII (193)

Laibahaud ruutudes h/11–12, säilinud 9–14-aastase (12a±30k) lapse kolju ida–lääne-suunalise (80–260°) haua lääneservas. Haua põhjapoolsest servast leiti nuga (: 1). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXCIII: 1)

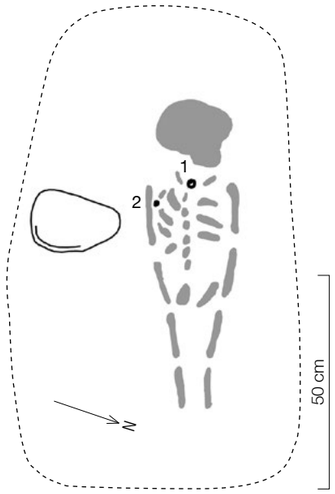

Matus CXCIV (194)

Laibahaud ruutudes h–i/13–14, 2–4-aastane (3a±12k) laps, peaga lääne-edelasse (250°), haual madal kääbas. Luud hästi säilinud, käed sirgu. Kurgu all oli hoburaudsõlg, nupud lõua poole (: 1), paremal roietel väike pronksspiraal (: 2). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXCIV: 1, 2)

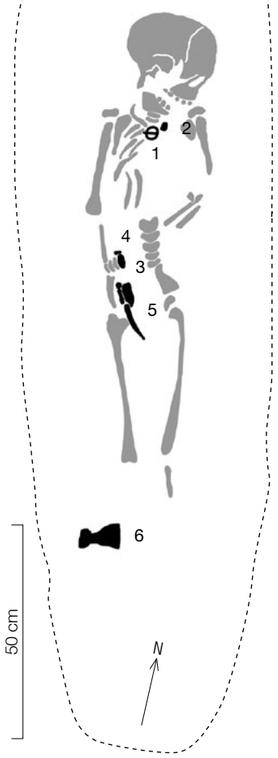
Matus CXCV (195)

Laibahaud ruutudes h/13–14, 14–16-aastane nooruk, peaga läände (260°), haual madal kääbas. Luud halvasti säilinud. Parem käsi oli sirgu, vasak kõverdatud üle keha paremale küünarvarrele. Lõua all olid hoburaudsõlg (: 1), nupud lõua poole, ja münt (: 2) – Hamburgi 14. sajandi penn. Vasakus käes oli sõrmus (: 3), vööl paremal nuga (: 5) ja selle pideme juures raudeseme katke (: 4). Parema sääreluu kõrvalt leiti kirves (: 6), mille vars oli olnud pea poole ja tera vastu säärt, vasaku küünarluu alt aga luueseme katke (: 7). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXCV: 1–7)

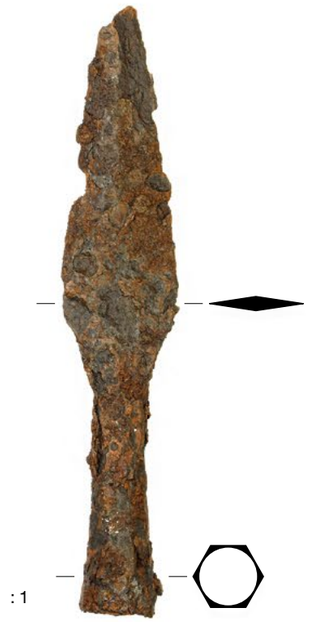
Matus CXCV (195)

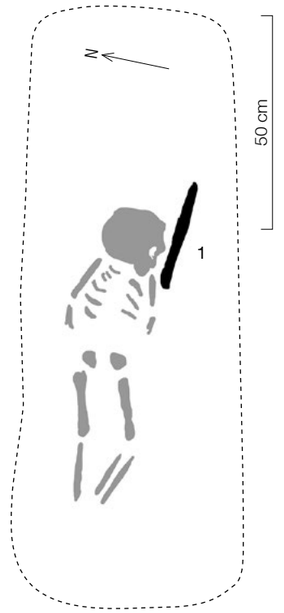

Matus CXCVI (196)

Laibahaud ruutudes i/12–13, 1–2-aastane (2a±8k) laps suures 1,4 m pikkuses hauas (80–260°), peaga itta (90°). Haua idaots lõikas põletushauda 182. Käed olid sirgu, vasak jalg põlvest kõverdatud. Kolju kõrvalt paremalt leiti odaots (: 1), teraga peatsisse, õõnes veidi puitu. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXCVI: 1)

Matus CXCVII (197)

Laibahaud ruutudes h/12–13, imik, ida–lääne-suunalises hauas (85–265°), luid pole säilinud. Kuna haua lääneotsas oli hoburaudsõlg (: 1), on pea olnud ilmselt läänes (280°). Sõle juures leidus pisut orgaanilist ainet. Haua keskosas vasaku puusa piirkonnas oli nuga (: 2). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXCVII: 1, 2)

Matus CXCVIII (198)

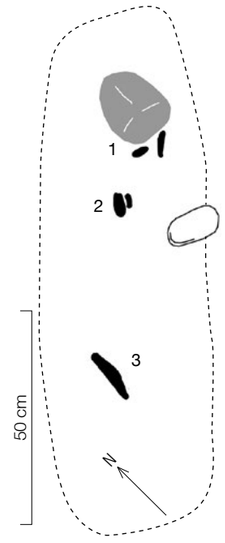
Laibahaud ruudus i/11, 2–4-aastane (3a±12k) laps, hualaik kirde–edela-suunaline (30–210°). Luudest säilinud vaid kolju alumine pool haua edelaotsas. Leidudeta. Dateering: 1225–1400.

Matus CXCIX (199)

Laibahaud ruutudes j–k/11, 3–5-aastane (4a±12k) laps, peaga kirdesse (40°). Säilinud vaid kolju näoosa ja lõualuu, muud luud kõdunenud. Lõua all oli hoburaudsõlg (: 1), nupud lõua poole, rinnal spiraalkäevõru (: 2), mis võis olla vasakus käes. Haua jalutsipoolses osas oli nuga (: 3), roots viltu parema õla suunas. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CXCIX: 1–3)

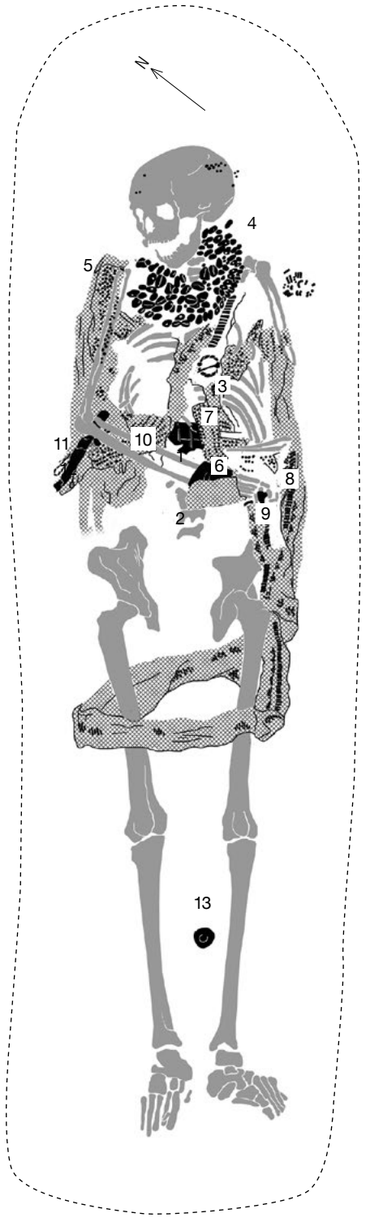
Matus CC (200)

Laibahaud ruutudes i–j/11–12, 18–21-aasta vanune naine, peaga kirdesse (60°). Maetud pakk-kirstus, mille põhjas oli sõnajalgu. Küünarnukkidest täisnurga all kehale painutatud käed olid pronkskaunistustega sõba (: 4) peal. See oli keeratud ümber surnu, nii et mõlemad otsad asusid keha vasakul poolel. Sõba üks nurk oli vasakul pool rinnal, selle all leidus labast (linast?) tekstiili. Ümber õlgade oli villane, kudruste ja tinulistega kaunistatud rõivakatke (: 5). Rõivas oli pronksilustustega sõba peal, sest helmed katsid sõbakaunistusi.

Maetu peas oli pärg (: 1), mille võruosa oli kaunistatud kudrustega (: 1a, d). Sabad olid põimitud jõhvist ja spiraalidest ning ka villasest lõngast (: 1b). Tuttidest kaks on rombimustriga (: 1c), kolmas koosnes vaid narmastest. Surnukeha ja tuttide vahel leidus poolvillast tekstiili. Kaelas oli 4–5 keekorrast koosnev kauriteokarpidest ja helmestest kee (: 2). Käes oli laiad käevõrud (: 6, 7) ja kolm sõrmust – kaks paremas (: 8, 9), üks vasakus (: 10). Käevõrude ja sõba spiraalide peal oli poolvillast tekstiili surnut katnud katteriidest. Seda riiet kinnitas arvatavasti ka hoburaudsõlg (: 3), sest sõle nõel ei ole villase sõbariide sees. Teine hoburaudsõlg (: 15) leiti sõba tükkide vahelt.

Vöölistest rippus paremal puusal nuga (: 11) ja selle all pronksist varrasahelik (: 12), mille otsarõngas oli pistetud läbi kõlavöö (: 14). Vööst kirstu põhja poole oli korjatud kirjas kangafragment. Seda oli ka kaela taga mitmekordselt voltis katkena (: 16). Veel leiti labase villase kanga (: 17) ning tuttide ja narmastega kõlapaela katkeid (: 18). Sääreluude vahel oli tekstiili (: 13). Sõrmede all ja pronksilustustega sõba vahel olnud nahk võib pärineda nahkkindast. Dateering: 1225–1350.

(AI 5101: CC: 1–18)

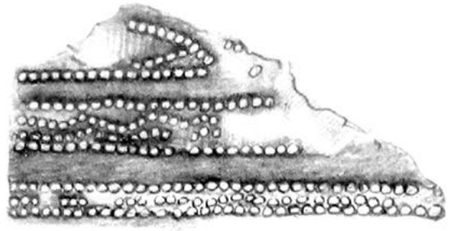

: 1d

1 cm

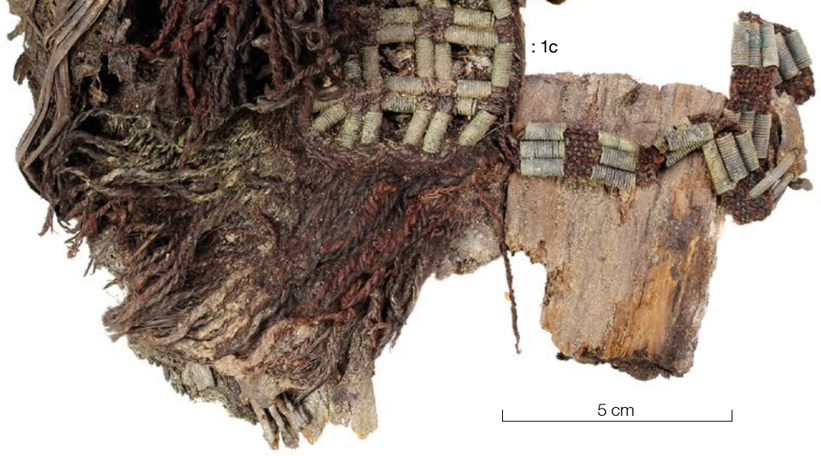

: 1a

: 1b

: 5

: 1c

5 cm

: 6

: 3

: 7

5 cm

: 16

: 18

5 cm

: 8

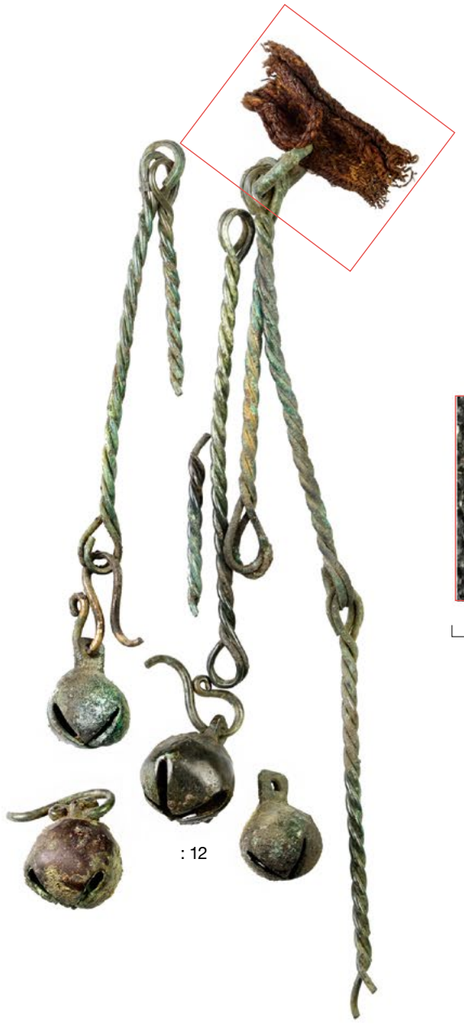

: 9

: 10

3 cm

: 14

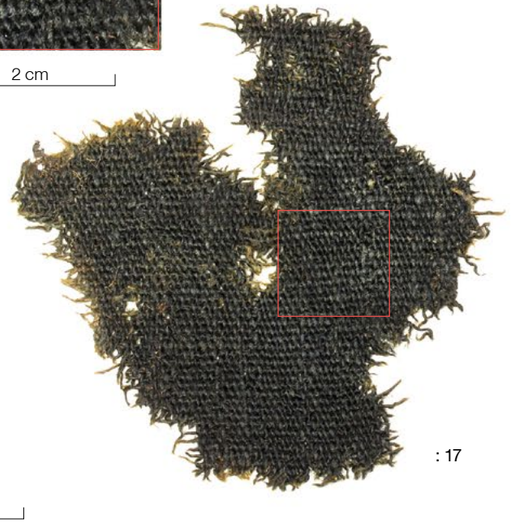

: 12

2 cm

: 17

5 cm

20 cm

5 cm

: 4

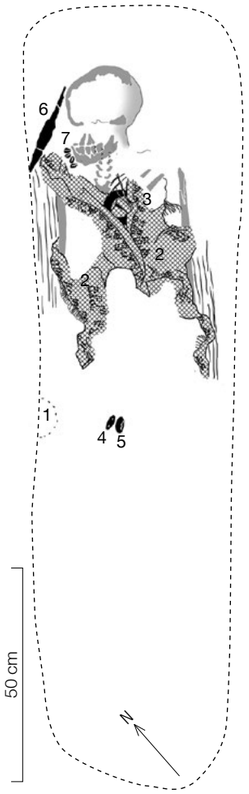

Matus CCI (201)

Laibahaud ruudus c/6′, 35–45-aastane naine, peaga kirdesse (45°). Säilinud vaid kolju ja mõned luud rindkerest. Rinnal oli kirstupuitu, selle all linase riide jäänuseid. Kohati leidus samasugust linast tekstiili ka surnut katnud sõba peal. Linase riide alt tuli pronkskaunistustega sõba (: 2) tükke. Ümber surnu õlgade olnud sõba otsad ulatusid rinnale, nii et parempoolne serv kattis vasakpoolse. Rinnal moodustus sõba servadest kolmnurkne ava, kust paistis suur rõngassõlg (: 3). See ei kinnitanud sõba, kuna sõba servad ulatusid sõle peale. Sõle nõelas oli villast tekstiili sõba all olnud rõivast. Haua keskosast leiti kaks ühes käes olnud laia kilbiga sõrmust (: 4, 5), neist üks rauast võruga. Kaelas oli kaurikarpidest kee (: 7), kuhu kuulus ka helmeid. Kolju kõrvalt leiti rootsu otsas oleva nupukesega nuga (: 6), tera tipp parema õla juures. Üks pronksklambritega sõbajäänus (: 1) ei pärine nähtavasti ülalkirjeldatud sõbast, sest see oli teistest leidudest u 10 cm kõrgemal, haua parempoolses servas. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CCI: 2–7)

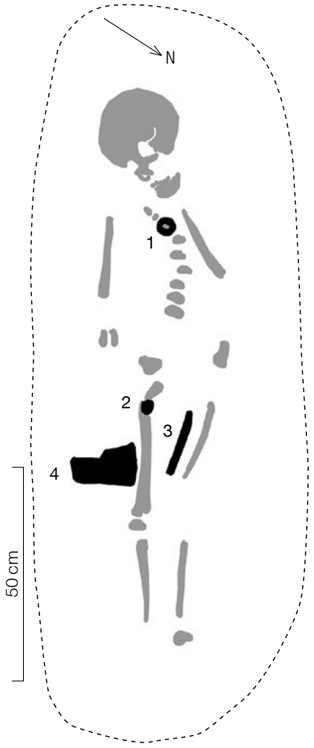

Matus CCII (202)

Laibahaud ruutudes h–i/15–16, 9–14-aastane (12a±30k) nooruk, peaga lääneedelasse (240°). Luud kõdunenud, käed sirgu. Lõua all oli rõngassõlg (: 1), paremas käes sõrmus (: 2), reieluude vahel nuga (: 3). Parema reieluu kõrvalt leiti kirves (: 4), mille tera ulatus pisut selle alla, vars oli peatsi suunas. Kirvesilmas oli puidujäänuseid ja rauast kiil. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CCII: 1–4)

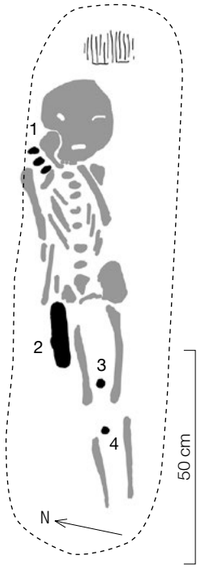

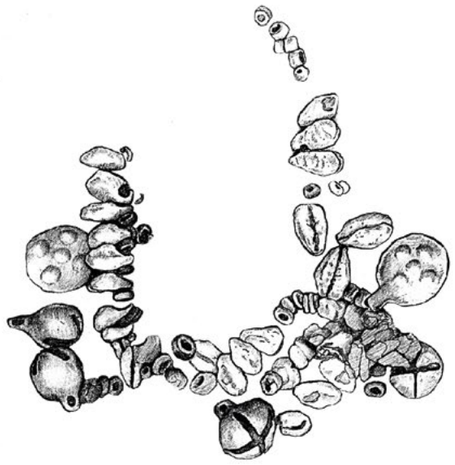
Matus CCIII (203)

Laibahaud ruutudes j/12–13, 5–9-aastane (7a±24k) laps, peaga idakirdesse (70°), haua suund 80–260°. Luud hästi säilinud. Parem käsi oli kõrval, vasak pööratud kehale, nii et sõrmed asetsesid vaagnal. Haua peatsiotsas oli ümar, 12 cm läbimõõduga postiase, mis eristus ümbritsevast liivast tumeda laiguna. Kaelas oli kaherealine kee (: 1), üks rida kaurikarpidest ja helmestest (mustad ja valged), teine villasele korrutatud lõngale aetud kuljustest, ripatsitest ja mustadest helmestest. Kaks pronksripatsit olid ümarad, kummitud ornamendiga, üks tinaripats oli tolmuks pudenenud. Parema reieluu kõrval oli nuga (: 2), roots pea suunas, reieluude vahel pronksspiraal (: 3) ja pronksklambrike (: 4). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCIII: 1–4)

Matused CCIVa, b ja c (204a, b ja c)

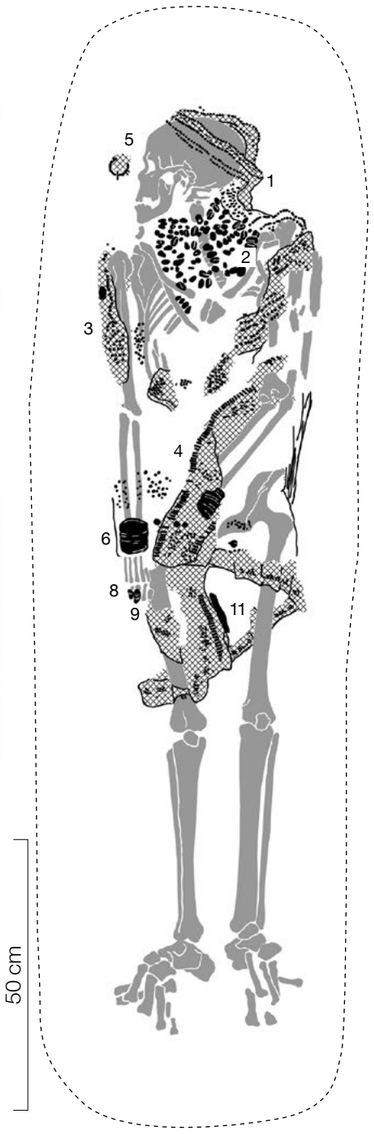
Laibahaud 204 ruudus k/15. Naisehaua 204a peal, samas hauas, paiknesid matuse 204b luude jäänused, haua täitepinnases leidus kolmandast matusest 204c pärit segatud luid.

Matus 204a – 45–50-aastane naine, peaga idakirdesse (70°). Parem käsi sirgu, vasak küünarnukist vaagnale kõverdatud. Kolju ümber oli pärg (: 1), mis oli kaunistatud spiraalide, helmeste ja tinulistega. Sabadeks olid kõlapaelad, tuttidest vähemalt üks rombimustriga. Kaelas oli kee (: 2) kaurikarpidest ja helmestest, neljalt või viielt realt. Õlgade ümber olev õlalina (: 3) oli kaunistatud kudruste ja tinulistega. Surnu ümber oli keeratud pronkskaunistustega sõba (: 4), mille spiraalidega otsad jooksid piki vasakut külge. Käeluud asetsesid sõbariide peal, üks sõba nurk kattis vasaku käevarre luud. Teine sõba oli korjatud kirjas. Kolju paremal küljel ninaluu kõrval olnud hoburaudsõlg (: 5) ja parema käe kaks laia kilbiga sõrmust (: 8, 9) varastati hauast; vasakus käes oli veel üks sarnane sõrmus (: 12). Mõlemas käes oli lai käevõru (: 6, 7). Vöölistest oli vaagna parema serva all rauast varrasahelik (: 10) selle juures oleva raudeseme jäänustega; reieluude vahel oli nuga (: 11). Haua täitemullast leiti esemeid, mis pärinesid kõrvalolevast, kõrgemal olnud hauast 185. Dateering: 1225–1400.

Matus 204b – 6–12 aasta vanune laps, peaga arvatavasti idakirdes. Lapse ülakeha parema poole luude jäänused leiti matuse 204a rindkere vasaku poole ülaosalt monoliidi avamisel. Luud säilinud tänu naisematuse sõba pronksklambrite konserveerivale toimele. Dateering: 1225–1400.

Matus 204c – täiskasvanud mehe alakeha segatud luud (selgroo alaosa, vaagnaluude ja jalgade luud) haua 204a täitepinnases. Dateering: 1225–1400.

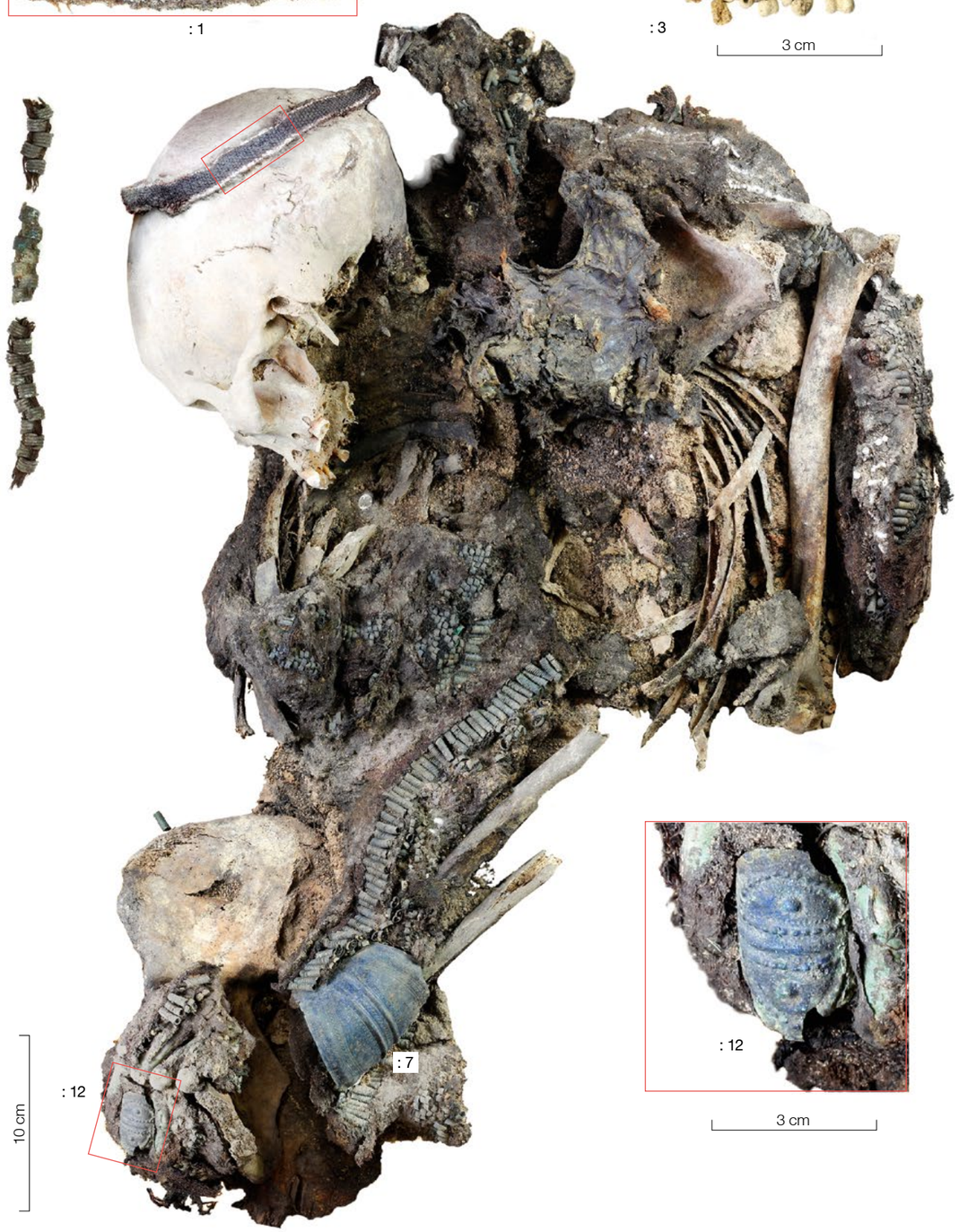
(AI 5101: CCIV: 1–11)

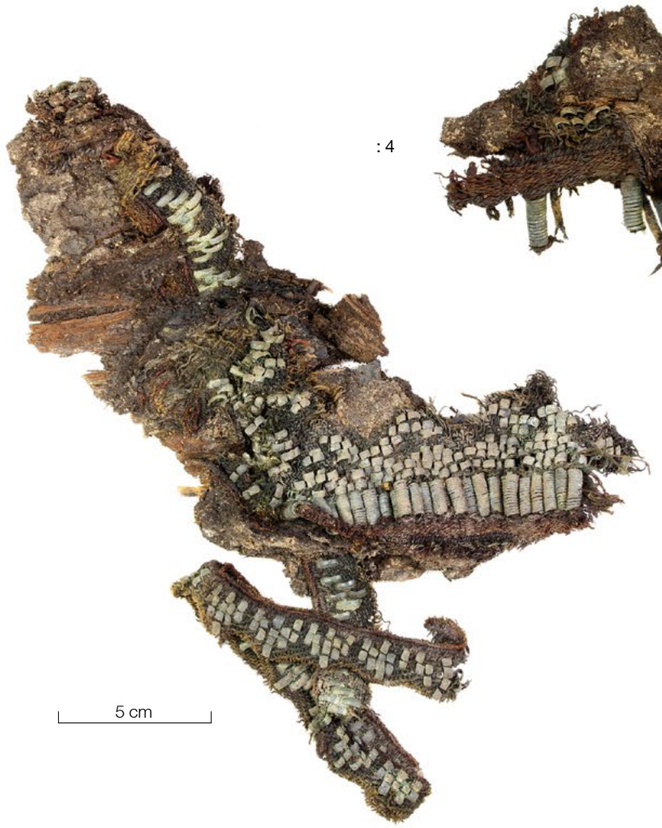

Matus CCV (205)

Laibahaud ruudus h/16, 6-10-aastane (8a±24k) laps, peaga edelasse (225°). Sellele ja kõrvalolevale hauale 208 oli kuhjatud ühine madal kääbas. Luud halvasti säilinud. Põlvede kõrval oli nuga (: 1) teraga jalutsisse. Jalutsist leiti nähtavasti katkiselt kaasa pandud kirve (: 2) ilma terata kannaosa. Sama kirve teine osa oli matuses 13. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCV: 1, 2)

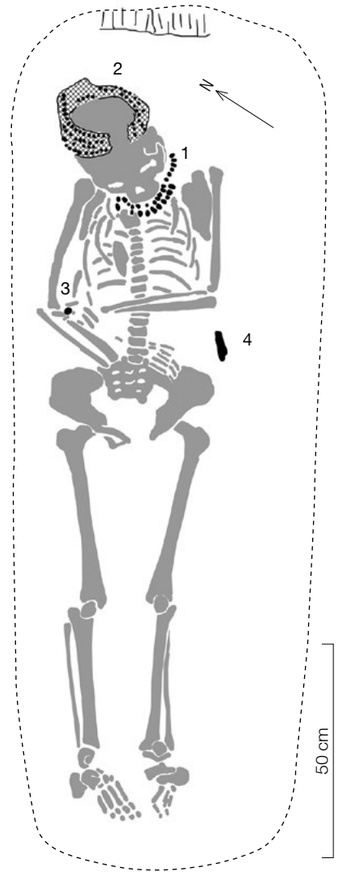

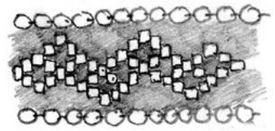
Matus CCVI (206)

Laibahaud CCVI (206) ruutudes i–j/13–14, 30–40-aastane naine, peaga kirdesse (55°). Hauale kuhjatud kääbas, mille kõrgus u 45 cm, läbimõõt 175 cm. Luustik hästi säilinud. Mõlemad käed olid kõverdatud, vasak peaaegu täisnurga all, parem veidi vähem. Kirstualune pinnas oli olnud lohus; sinna oli nüüdseks hävinud pakk-kirstu toeks laotud väikseid kruusakive. Kaelas oli kahest keekorrast kee (: 1), vaheldumisi kaurikarpidest ja helmestest. Pärg (: 2) oli kaunistatud spiraalide, helmeste ja tinulistega, sabad jõhvist ja spiraalidest. Vasakus käes oli laia kilbiga sõrmus (: 3), vasaku vaagnaluu servas nuga (: 4) rootsuga peatsis. Dateering: 1225–1350.

(AI 5101: CCVI: 1–4)

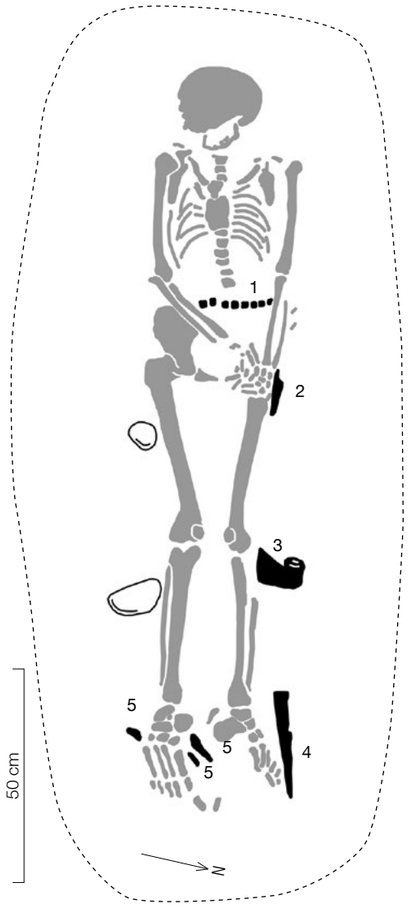

Matus CCVII (207)

Laibahaud ruudus i/15, üle 45 aasta vanune mees, peaga läände (260°). Matuse kohal oli vana maapinna tasemel laotud suurtest kividest (lm 25–50 cm) nelinurk, mille läänepoolne osa oli puudu. Maetud pakk-kirstus, mille toeks oli laotud mööda kirstu külgi väikeseid kive. Luud olid hästi säilinud, vasak käsi sirgu, parem küünarnukist vaagnale painutatud. Ümber keha kulges vaagnaluude ülaserva juures naastuvöö (: 1), mida vasakul puusal on jaganud pronksist vööröngas. Vöö all oli punakat tekstiili, ilmselt kuuest. Vöö juurde kuulus nuga (: 2) vasakul puusal. Vasaku põlve kohalt leiti kirves (: 3), tera luustiku tasemel, kand kõrgemal, vars suunatud peatsisse. Ilmselt oli kirves löödud ülalt kirstu sisse. Vasaku jalalaba kõrval oli odaots (: 4), tera tipuga jalutsisse. Parema jala varbaluude alt leiti kannus (: 5), lõualuude alt pronksist nööp (: 6). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CCVII: 1–6)

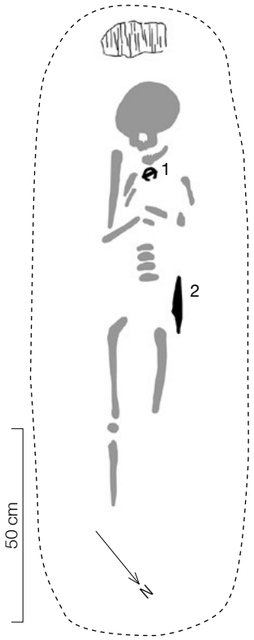

Matus CCVIII (208)

Laibahaud ruutudes h/16–17, 7–11-aastane (9a±24k) laps, peaga edelasse (220°). Asus haua 205 kõrval ja neile oli kuhjatud ühine madal kääbas. Pakk-kirstu peatsist oli alles 10 cm paksune ots. Luud halvasti säilinud. Parem käsi oli painutatud vöökohale, vasaku käe luud kõdunenud. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 1), otsad vasaku küünarnuki poole, vasakul puusal nuga (: 2). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCVIII: 1, 2)

Matus CCIX (209)

Laibahaud ruudus e/5′, üle 40 aasta vanune mees. Haud (50–230°) künniga lõhutud. Selle edelaotsast leiti katkine, tagurpidi tõmmatud kolju, mille kõrval oli kummuli hoburaudsõlg (: 1). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CCIX: 1)

Matus CCX (210)

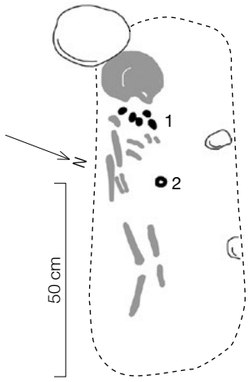
Laibahaud ruudus j/12, ligikaudu aasta vanune (1a±4k) laps, kolju haua lääneotsas (260°). Haua põhjal jalutsis ja ülakeha all oli kirstu toeks väikeseid kruusakive. Ümberringi oli pinnas savine ja kivideta. Luud kõdunenud. Kaelas oli kaurikarpidest ja helmestest kee (: 1), mille keskel lõua all oli kihvripats. Vasaku käeluu piirkonnast leiti väike pronksrõngake (sõrmus ?) (: 2), paremalt vaagnaluult nuga (: 3). Noa küljes oli pronksist klambrike – samasugune, nagu neid sõbade kaunistamiseks kasutati. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCX: 1–3)

5 cm

Matus CCXI (211)

Laibahaud 211 ruutudes k/13–14, 40–50-aastane mees, peaga lääne-edelasse (240°). Tegemist on keskmisega kolmest kõrvuti matusest (mees 211, laps 215, naine 244). Kõigile kolmele oli kuhjatud ühine u 40 cm kõrgune kääbas, mida ümbritses madal kraav. Mees oli maetud enne naist, sest vanal maapinnal naise hauda ümbritsenud kivid ulatusid mehe haua edelanurgale. Kirstule viitasid tume pinnaseviirg ja väikesed kivid kahel pool luustikku, mis olid kirstu toestanud. Luud olid hästi säilinud, käed asetsesid vaagnal. Lõua all oli hoburaudsõlg (: 1), otsad pea poole. Parema kõrvakoha alt leiti veel teinegi hoburaudsõlg (: 2), mille juures oli juukseid ja tekstiili. Vöökohal oli pronksnaastudega 2 cm laiune ja 3 mm paksusest nahast 135–140 cm pikkune vöö (: 3), mille keskel oli pronkspannal ja otsas pronksist lame rihmakeel. Mõlemal pool puusanukkidel olid pronksist vöörõngad (: 4, 5). Reieluude ülaotste vahelt leiti teine, rauast pannal (: 9), mis võib pärineda kirvest hoidnud rihma küljest. Sealsamas kõrval oli veel üks vöörõngas (: 10). Vasaku reieluu kõrval oli nuga (: 8), vasakus käes sõrmus (: 6). Vöö piirkonnas oli säilinud väheseid villaseid ja taimseid tekstiilijäänuseid. Vasaku kanna kõrval asus kirves (: 7) varrega peatsisse. Parema kanna juurest leiti kana luud, mille juures olid väikesed kivikesed. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCXI: 1–10)

5 cm

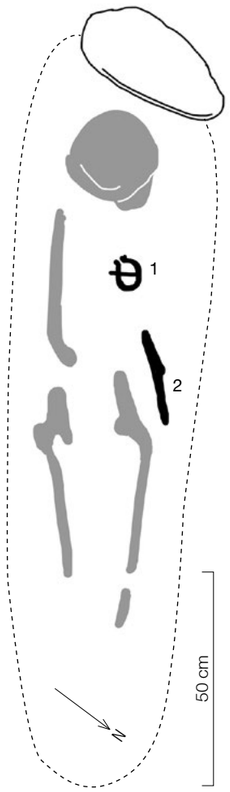
5 cm

Matus CCXII (212)

Laibahaud ruudus d/5′, 25–40-aastane mees, peaga edelasse (235°). Luud halvasti säilinud, katkine kolju haua edelaotsas. Koljuga samal tasapinnal oli suurem kivi. Ülakeha keskelt leiti suur hoburaudsõlg (: 1), otsad parema õlanuki poole. Sõlest allpool, vasaku puusa piirkonnas, oli nuga (: 2), roots sõle suunas. Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CCXII: 1, 2)

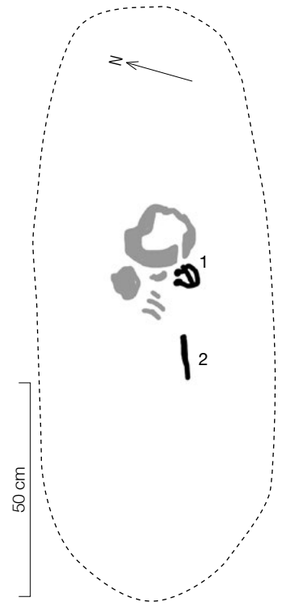

Matus CCXIII (213)

Laibahaud ruutudes j–k/11–12, 1–2-aastase (18k±6k) lapse matus suures, 1,4 m pikkuses kirde–edela-suunalises hauas (75–255°). Säilinud oli kolju haua keskel, suunaga kirdesse. Lõualuu juures oli väike hoburaudsõlg (: 1), vasaku külje piirkonnas nuga (: 2). Dateering: 1225–1400.

(AI 5101: CCXIII: 1, 2)

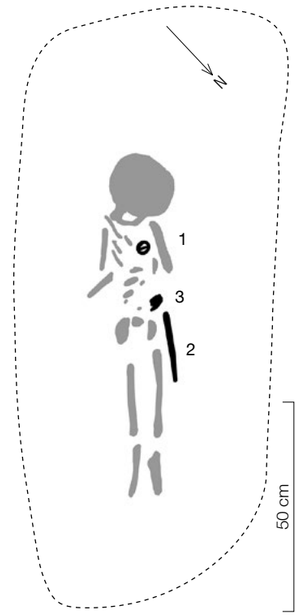

Matus CCXIV (214)

Laibahaud ruutudes h/2–3, 2–4-aastane (3a±12k) laps, peaga lääneedelasse (240°). Luustik oli halvasti säilinud, käed rinnale kokku pandud. Rinnal oli sõlg (: 1), vasakul küljel nuga (: 2), tera tipuga jalutsisse. Vasaku käe sõrmusest (: 3) olid alles vaid katked. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCXIV: 1–3)

Matus CCXV (215)

Laibahaud ruudus j/14, 2–4-aastane (3a±12k) laps, luud segatud, kolju kirde–edela-suunalise (60–240°) haua kirdeotsas. Leidudeta. Dateering: 1300–1400.

Matus CCXVI (216)

Laibahaud ruudus j/15, 5–9-aastase (7a±24k) lapse kolju idakirde–läänedela-suunalise haua (70–250°) lääneotsas. Muud luud kõdunenud. Haua keskosast leiti nuga (: 1). Dateering: 1225–1400.

(AI 5101: CCXVI: 1)

Matus CCXVII (217)

Laibahaud ruutudes j–k/15, üle 50 aasta vanune mees, peaga läänedelasse (255°). Luustik hästi säilinud, käed vaagnal. Peapoolne osa oli lõhutud hauaga 218. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 1), otsad parema õlanuki suunas, vasakus käes sõrmus (: 2). Varrega jalutsisse suunatud kirves (: 3), mis jäi teraga parema vaagnaluu alla, võis olla löödud kirstu sisse, kuna kirvekand oli ülespoole ja ulatus kirstust kõrgemale. Odaots (: 4) vasaku põialuu kõrval oli tipuga jalutsi suunas. Vasaku puusanuki juurest leiti rauast vöörõngas (: 5), nimmeluudelt pannal (: 6), vasaku reieluu alt nuga (: 7), tera jalutsisse. Dateering: 1375–1400.

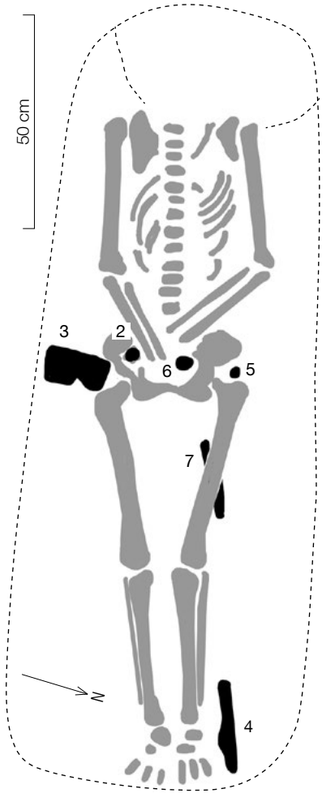
(AI 5101: CCXVII: 1–7)

5 cm

3 cm

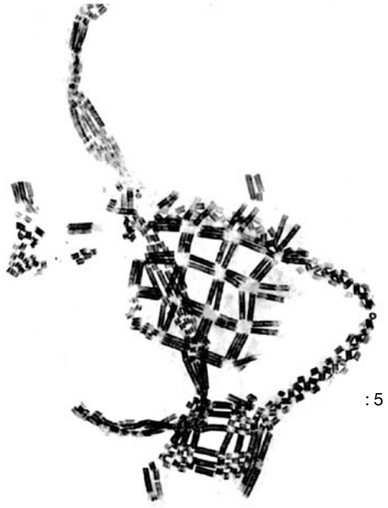
5 cm

Matus CCXVIII (218)

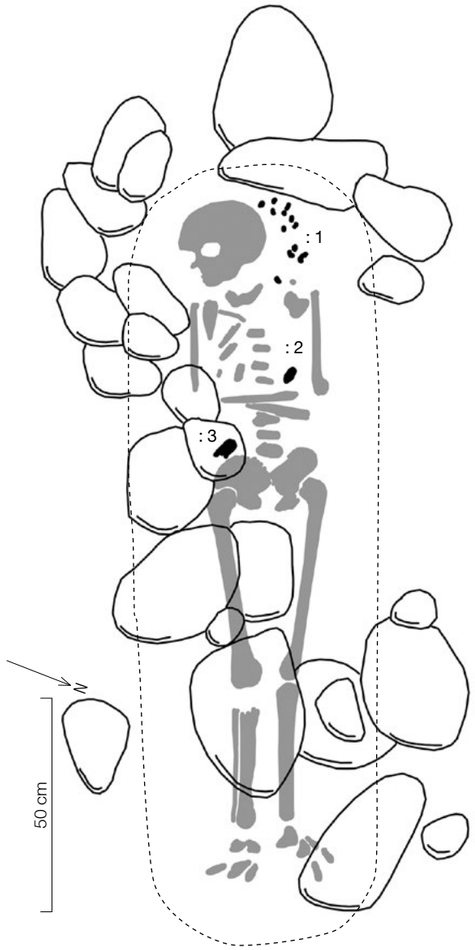
Laibahaud ruutudes j–k/15–16, üle 45 aasta vanune naine, peaga läänedelasse (240°). Asus jalutsipoolse otsaga haua 217 peal, mistõttu selle peatsiots oli lõhutud. Vana maapinna tasemel oli haual suurtest kividest (lm 20–30 cm) kivilade, mis oli kompaktsem peatsis ja jalutsis, samuti haua lõunaküljel. Maetud pakk-kirstus. Vasak käsi oli täisnurga all alumistele roietele kõverdatud, parema käe luude algne asend ebaselge. Vasakul rinnal (: 2) ja paremal puusal (: 3) oli sõrmus, selja all nuga (: 4). Pärja (: 5) võruosa oli kaunistatud kudruste ja tinulistega. Pärjasabad olid jõhvidest ja spiraalidest, tutid (2) rombimustriga. Keha ja pärjatuttide vahel oli linast labast riiet, mis võiks pärineda särgist. Kaelas oli rida kaurikarpe ja helmeid (: 1). Jalutsist leiti kana luud. Dateering: 1375–1400.

(AI 5101: CCXVIII: 1–5)

5 cm

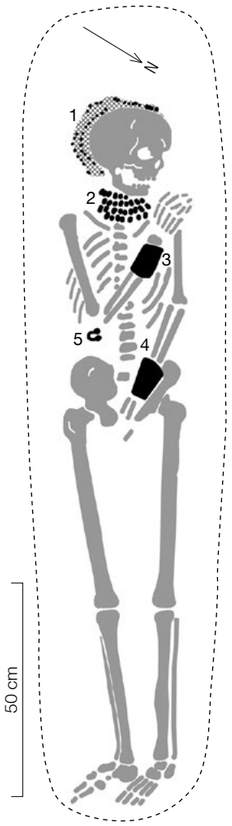

3 cm

Matus CCXIX (219)

Laibahaud ruutudes k/16–17, 40–45-aastane naine, peaga lääneedelasse (240°). Haua ümber oli suurtest (lm 40–50 cm) kividest laotud nelinurkne piire, luustik oli küljega jäänud kivilademe kaguserva alla. Ülakeha all oli pakk-kirstust pärit puidujäänuseid. Luustik hästi säilinud. Parem käsi asetses põiki üle rinna, sõrmed olid vasakul õlanukil, vasak käsi peaaegu sirgelt. Peas oli pärg (: 1), mille võruosa oli kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Sabad olid villasest lõngast ja spiraalidest, juures juukseid, tutid rombimustriga. Kaelas oli kaurikarpe ja helmeid neljas reas (: 2). Kummaski käes oli lai õhuke käevõru (: 3, 4), mille all oli säilinud veidi tekstiili. Selja taga rindkere alaosa all oli vasakul kuljus (: 6), paremal sangakujuline riputusaas (: 5) koos pandlaga. Kirstu peatsipoolsest vasakust nurgast leiti sepanael (: 7). Dateering: 1250–1400.

(AI 5101: CCXIX: 1–7)

: 2

: 3

: 4

5 cm

: 5

: 6

: 7

3 cm

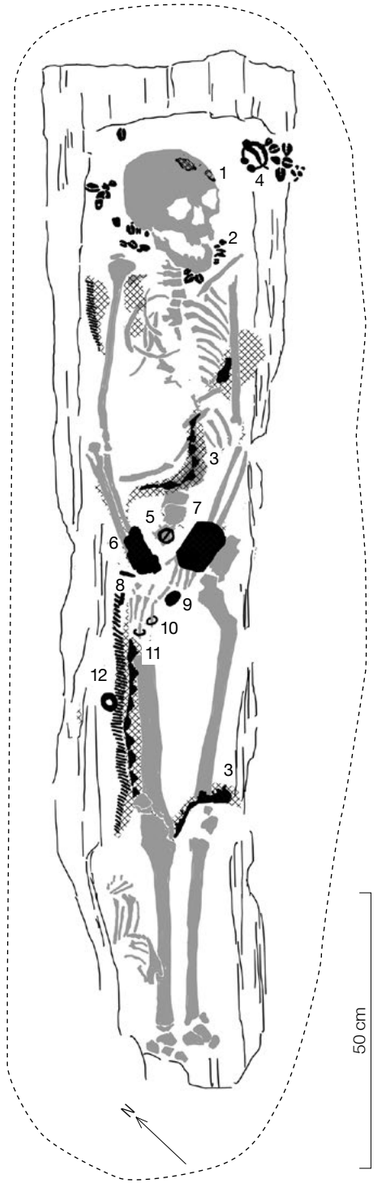

: 1

5 cm

Matus CCXX (220)

Laibahaud ruutudes i–j/16, põletusmatust 5 katnud kääpa all, 35–45-aastane naine, peaga kirdesse (55°). Luustik asus pakk-kirstus, mille pikkus oli 194 cm, laius peatsis 45 cm ja jalutsis 36 cm; peatsiotsa säilinud paksus 15–16 cm. Luud olid hästi säilinud. Käed asetsesid vaagnal, jalad sirgu. Tekstiilide (Matsin, ilmumisel) põhjal otsustades oli kirstus kolm sõba. Neist kõige alumine oli korjatud kirjas (: 13), selle peal oli pronkskaunistustega sõba (: 3), mille üks ots oli keha all, teine peal. Käed olid selle sõba peal. Kolmas sõba, mille jäänuste ja teise sõba katkete vahele jäid pärjasabad, oli ruuduline. Kirstu vasakpoolses ülemises nurgas, nuppudega kolju suunas, oli hoburaudsõlg (: 4), mille juures oli säilinud lõngu kõlapaelast. Kaelakee all oli jäänuseid korjatud kirjas särgi turjakaunistusest (: 14). Kolju ümber oli pärg (: 1), mille võru oli kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Sabad (4) olid jõhvist ja spiraalidest, tutid rombimustriga. Kaelas oli neljarealine kaurikarpidest ja helmestest kee (: 2). Kaurikarpe leidus ka kirstu ääres. Tundub, et need on eraldi kirstu pandud, sest kaelas olid keekorrad terved. Käes olid laiad käevõrud (: 6, 7), paremas käes kaks sõrmust (: 10, 11), vasakus üks (: 9). Roiete peal oli väike rõngassõlg (: 5) vöö kinnitamiseks. Vöö küljes paremal puusal rippusid nahktupes nuga (: 8) ja varrasahelik (: 15), mille küljes olid kuljused, nahast õmmeldud lihtne torujas nõelakoda ja karukihvast ripats; parema reieluu kõrval oli kivist värtnakeder (: 12). Varrasahelik oli peenema pronkstraadist rõngaga kinnitatud jämeda pronksrõnga külge, mis oli ilmselt nahkrihmaga vöö küljes. Parema sääreluu kõrvalt leiti peata kana luud. Dateering: 1275–1350.

(AI 5101: CCXX: 1–15).

: 12

3 cm

: 8

5 cm

: 1

3 cm

: 2

: 16

5 cm

: 15

3 cm

: 4

: 5

: 6

5 cm

: 7

: 9

: 10

3 cm

: 11

: 13

5 cm

3 cm

: 3

10 cm

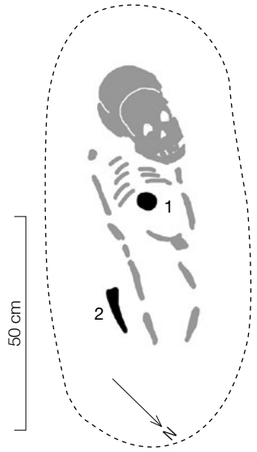
5 cm

Matus CCXXI (221)

Laibahaud ruudus a/6, umbes aastane (1a±4k) laps, peaga edelasse (220°). Haua peatsiotsas, ülaserva kõrgusel oli kaks suuremat kivi, jalutsis väike kogum teravaid kive, teravate otstega allapoole. Kivid näisid olevat pandud kas kirjeldatavat haua või hauda 222 tähistanud posti toetuseks. Käed olid kõrval piki keha. Rindkerel oli hoburaudsõlg (: 1), otsad parema õlanuki suunas. Parema põlve kõrvalt leiti nuga (: 2). Dateering: 1400–1475.

(AI 5101: CCXXI: 1, 2)

Matus CCXXII (222)

Laibahaud ruudus a/5, imik, haualaigu suund 40–220°. Luid pole peaaegu säilinud, üksnes haua servas oli väikseid roidetükke. Haua kirdeotsas, kust leiti pronkstraadile aetud kuljus (: 1), on olnud ilmselt ka pea. Haua edelapoolses otsas oli nuga (: 2). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CCXXII: 1, 2)

Matus CCXXIII (223)

Laibahaud ruudus k/17, 25–35-aastane mees, peaga lääneedelasse (240°). Luud hästi säilinud. Koljul löögijälg – teravate servadega auk. Käed olid küünarnukist vöökohale kõverdatud, parem üle vasaku. Vasaku õlanuki kohal oli sõlg (: 1), paremas käes sõrmus (: 2). Paremal puusal rippus nuga (: 4), teraga jalutsisse. Vöö piirkonnas olid rauast vöönaastud ja pannal (: 3) ning pronksnaast (: 6), vasakus jalas kannus (: 5). Vaagna ja vöönaastude vahelt ning kämbla alt leiti heledat pulbrit (lagunenud tinaese?). Parema jala varbaluude kõrval oli münt (: 7) – 13. saj lõpu – 14. saj alguse Tartu brakteaat. Vasakul pool kolju kõrval leidus pronksspiraale (: 8). Dateering: 1275–1325.

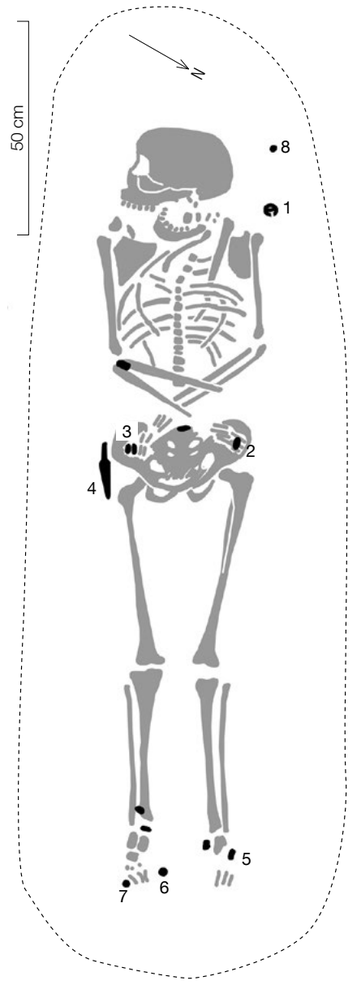
(AI 5101: CCXXIII: 1–8)

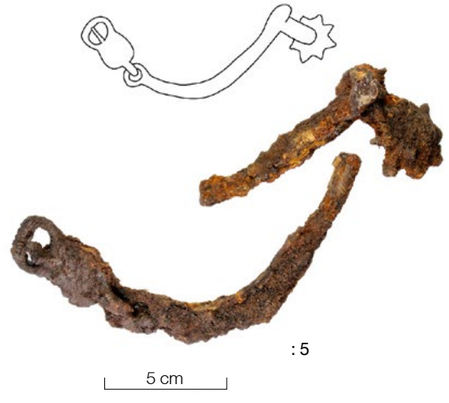

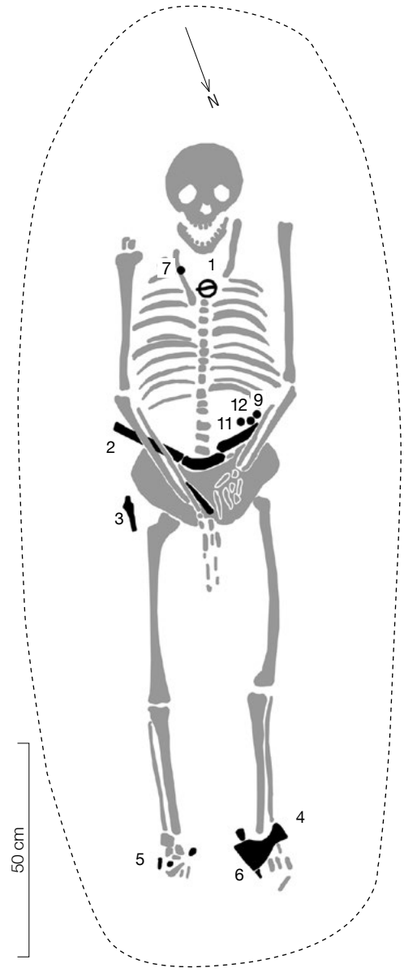

Matus CCXXIV (224)

Laibahaud ruutudes i–j/17–18, üle 40 aastane mees, peaga lõunaedelasse (210°). Luud hästi säilinud. Käed olid vaagnal, parem veidi vasaku peal. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 1), vöökohal naastudega nahkvöö (: 2). Vöö külge kinnitusid vöökoti sang (: 2a) ja teine, hargnev rihm, millel olid väiksemad ümarad naastud. Need ulatusid eest pandla juurest ümber vasaku puusa selja taha ning lõppesid paremal puusal tilgutiga (: 2a). Rihma vahel oli 2 münti (: 12), mis tulid välja vöö puhastamisel – Tartu brakteaat ja Tallinna kroonbrakteaat (mõlemad 13. saj lõpukolmandik – 14. saj algus). Vööle oli kinnitatud nahktupes luupeaga nuga (: 3), vaagna all oli veel teise noa teraosa (: 8). Ümber vöökoha jooksis villastest lõngadest nöör (: 11) läbi vähemalt kolme silmikornamendiga nelinurkse vahelüli (: 11a). Vöö all oli tekstiilijäänuseid labasest linnakalevist (: 10). Selja taga oli villaseid lõngu (: 8b), mis olid särgile sõlmitud vööna ning jäid särgi ja kuue riide vahele. Vaagnaluu alt nahktupega noa kinnituskohalt tuli välja roosakast kiltkivist helmes (: 9). Vasaku jala laba peal oli kirves (: 4), kirvetera all jalgade vahel odaots (: 6). Parema labajala juurest leiti roostetanud tükke kannusest (: 5). Surnu kaela piirkonnas, abaluu ja selgroolülide vahel oli 5–6 mm läbimõõduga ümar pliisulamist nööp (: 7). Leidude ja konserveerimise kohta on koostatud bakalaureusetöö (Rainne 2006). Dateering: 1300–1350.

(AI 5101: CCXXIV: 1–12)

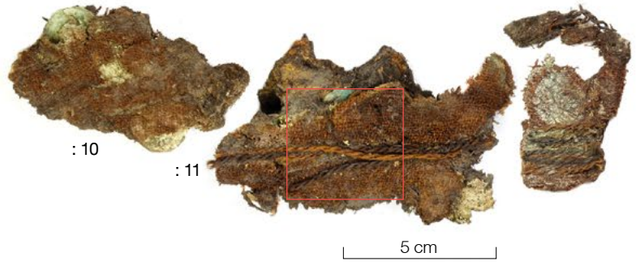

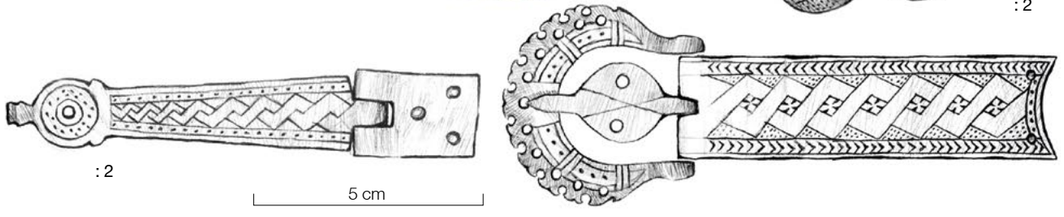

Matus CCXXV (225)

Laibahaud ruutudes b/6–7, 1–3-aastane laps. Kirde–edela-suunalise (60–240°) haua edelaotsas oli lagunenud kolju jäänuseid. Luustiku kohal piki matuse suunda oli söestunud lauatükk (pikkus 69 cm, laius kuni 20 cm); laudkirstu puitu oli säilinud ka kolju taga. Koljust veidi jalgade poole oli tähtsõlg (: 1), vöökoha piirkonnas nuga (: 2). Dateering: 1350–1475.

(AI 5101: CCXXV: 1, 2)

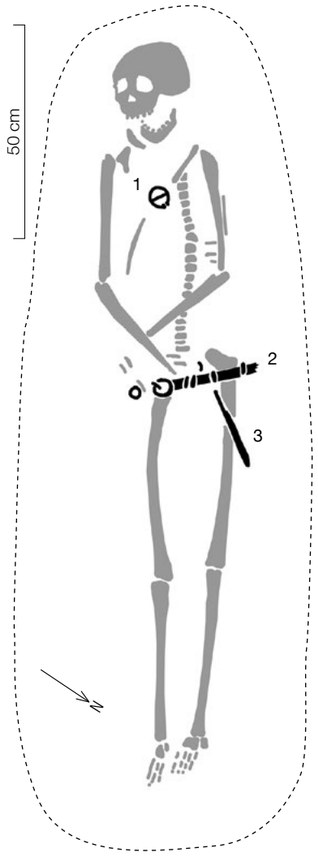

Matus CCXXVI (226)

Laibahaud ruutudes a′/4–5, üle 40 aasta vanune mees, peaga läänedelasse (240°). Käed asetsesid vaagna paremal poolel risti, parem üle vasaku. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 1) nuppudega jalutsisse, vaagna alumise serva kohal vöö (: 2). Vöö juurde kuulusid piklikud pronksnaastud, rauast pannal paremal puusanukil (: 2a), teine raudpannal eelmise all (: 2b), kaks rauast vöörõngast (: 2c) ja nuga (: 3) vasaku reieluu ülaotsa peal. Vöö oli lai ja nahast, 6,5 cm vahedega ning vööga risti paiknevate naastude pikkust arvestades 6 cm laiune. Parema sääreluu kõrval, kirvele iseloomulikus asukohas, oli nähtavasti noast keeratud, kirvest imiteeriv ese (: 4). Vaagnaluu all oli säilinud tekstiili (: 5), ilmselt kuuest. Dateering: 1350–1475.

(AI 5101: CCXXVI: 1–5)

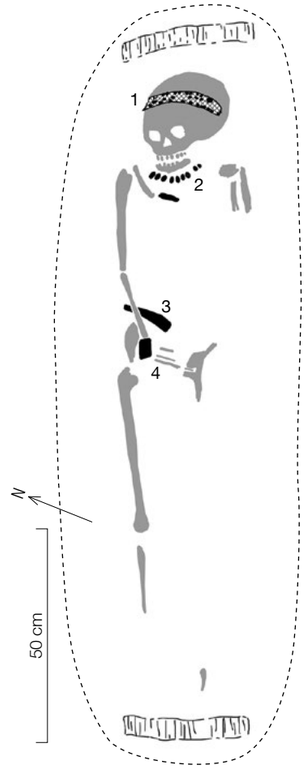

Matus CCXXVII (227)

Laibahaud ruutudes a–b/7–8, 25–35-aastane naine, peaga idakirdesse (60°). Säilinud keha parema poole luud, vasak pool kõdunenud. Parem käsi oli sirgelt, sõrmed vaagnal. Pakk-kirstust olid säilinud otsad, mille laius oli 30 cm ja paksus 8 cm, puitu leidus ka vasakul rindkere all. Peas oli pärg (: 1), mille võruosa oli kaunistatud spiraalide, helmeste ja tinulistega. Pärjasabad olid jõhvist ja spiraalidest, tutid rombimustriga. Kaherealise kaelakee (: 2) kaurikarpide rida asetses tihedasti ümber kaela, helmeste rida oli pikem ja ulatus rinnale. Luustiku peal oli villane sinise sõba katke, mille ühes servas oli värviline kõlapook (: 5). Vasaku õla all tekstiilikogumis leidus linast tekstiili, pärja tuttide vahel ruudulise sõba riiet. Parema käe randme ümber oli lai käevõru (: 4), mille pealt leiti toimset tekstiili, arvatavasti sõbast (: 5). Tekstiili oli ka käevõru all. Veel leiti kirstu põhjast surnu alla asetatud linase riide katkeid (: 6). Parema küünarvarreluu all asetsenud nuga, mille küljes mineraliseerunud tekstiili (: 3), oli tipuga rindkere poole. Dateering: 1300–1400.

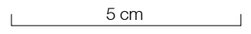
(AI 5101: CCXXVII: 1–6)

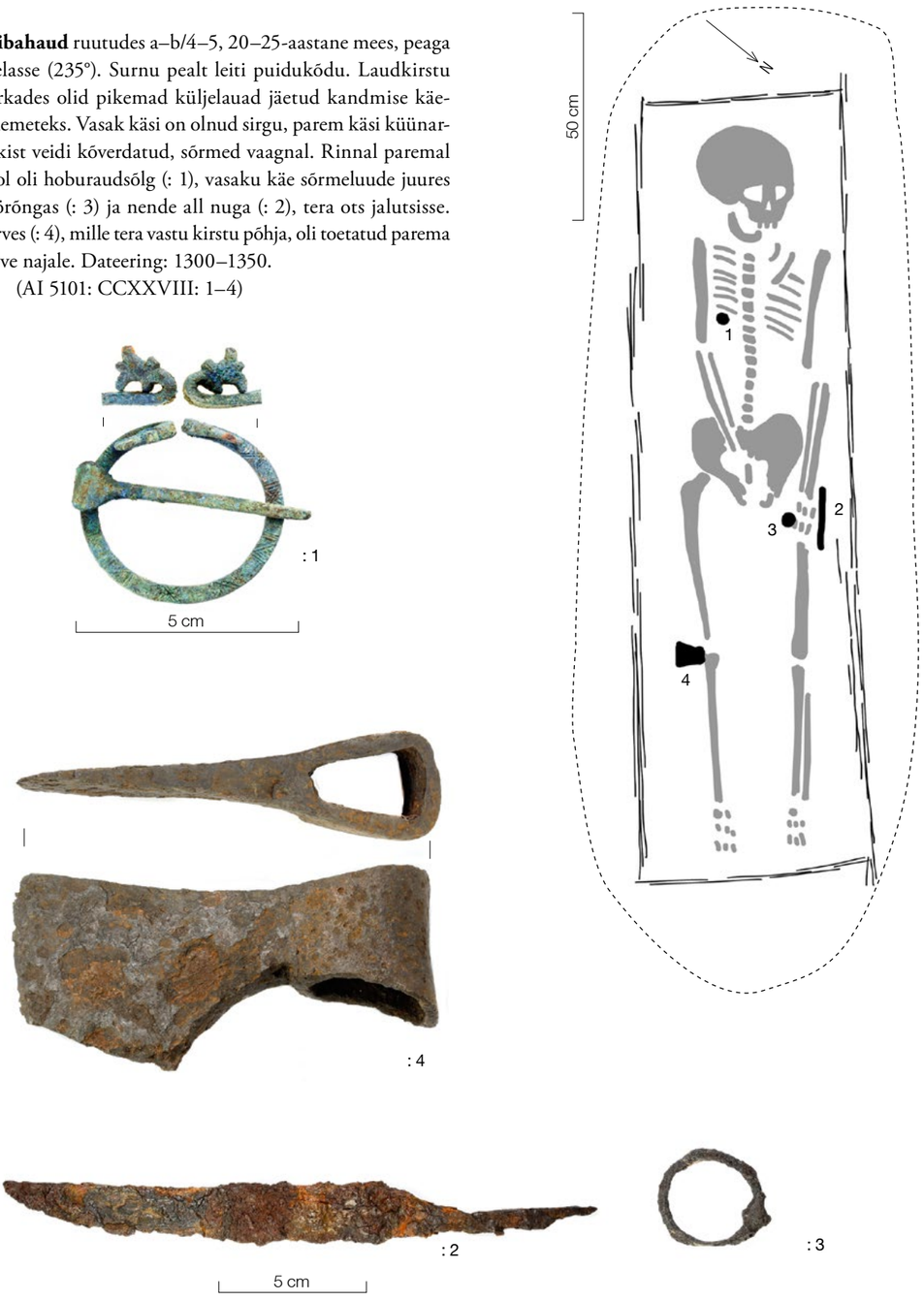

Matus CCXXVIII (228)

Laibahaud ruutudes a–b/4–5, 20–25-aastane mees, peaga edelasse (235°). Surnu pealt leiti puidukõdu. Laudkirstu nurkades olid pikemad küljelauad jäetud kandmise käepidemeteks. Vasak käsi on olnud sirgu, parem käsi küünarnukist veidi kõverdatud, sõrmed vaagnal. Rinnal paremal pool oli hoburaudsõlg (: 1), vasaku käe sõrmeluude juures vöörõngas (: 3) ja nende all nuga (: 2), tera ots jalutsisse. Kirves (: 4), mille tera vastu kirstu põhja, oli toetatud parema põlve najale. Dateering: 1300–1350.

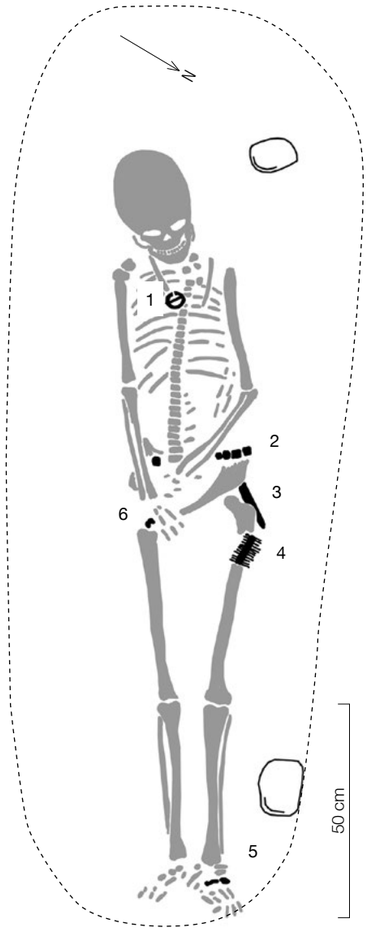
(AI 5101: CCXXVIII: 1–4)

Matus CCXXIX (229)

Laibahaud ruutudes j–k/16, hauas 40–45-aastane mees, peaga lääneedelasse (240°). Haua täitemullas oli kive, millest jalutsis olevad olid lapikud ja otsapidi liivas. Kive leidus ka haua põhjal luustiku ümber. Üks suurem kivi asetses kolju ja haua serva vahel, olles haua tähiseks. Luustik oli hästi säilinud. Parem käsi oli sirgelt kõrval, vasak käsi küünarnukist kõverdatud, nii et sõrmeluud jäid parema käe kämbla alla. Rinnal, rangluude ühtimiskohal, oli hoburaudsõlg koos tekstiiliga (: 1), vasaku käe sõrmes sõrmus (: 6). Vaagnaluude ülaserva juurest leiti pronksnaastudega nahkvöö (: 2), mille küljes vasakul puusal rippus nuga (: 3). Noast jalutsi poole oli luukamm (: 4) oletatava mündijäljendiga ja vasaku jala põialuude all kannus (: 5). Noatupp oli vöö külge kinnitatud pronksnaastuga. Ees vasakul küljel olid vöö ümber villased lõngad. Dateering: 1250–1350.

(AI 5101: CCXXIX: 1–6)

: 1

: 4

: 2

5 cm

: 5

5 cm

: 6

3 cm

Matus CCXXX (230)

Põletushaud* ruutudes j–k/16, täiskasvanu (AK). Piklik sissekaeve mõõtmetega 115 × 30–50 cm oli täidetud 7 cm paksuselt heleda liivaga, kus olid mõned väikesed põlenud luukillud. Liiva all oli paari sentimeetri paksune söekiht, milles oli põlenud ja poolkõdunenud 2–3 cm jämedusi kaikaid. Söekihi all algas puutumatu põhjaliiv. Leidudeta. Dateering: ebaselge.

Matused CCXXXIa ja b (231a ja b)

Põletushaud ruudus k/16, sisaldas 2–3-aastase (LH) või 3–5-aastase lapse (matus 231a) (AK) ja täiskasvanu luid (matus 231b) (AK). Maapinnast 25 cm sügavamalt hakkas seestpoolt hauakontuuri tulema enamjaolt keskmiselt põlenud luid (700/800–1000/1100 °C), veidi sügavamalt ka 110 × 20 cm mõõtmetega pakk-kirstu jäänuseid. Kirstust oli säilinud edelaots, mille peatsipaku paksus oli 5 cm, kirdeots oli kõdunenud. Kirstu toeks oli pandud kive. Hauas oli kaks luukogumit – esimene, lapsele kuuluv (231a) kaane all ja teine, täiskasvanu oma (231b) kaane peal. Täiskasvanuluid oli väga vähe ning need võisid olla puistatud kirstu peale. Kirstu peal asetses väiksem kivi, selle serva all ja peal oli luid ning puitu. Luude juures leiti rohkesti sütt. Leidudeta. Dateering: 1250–1400.

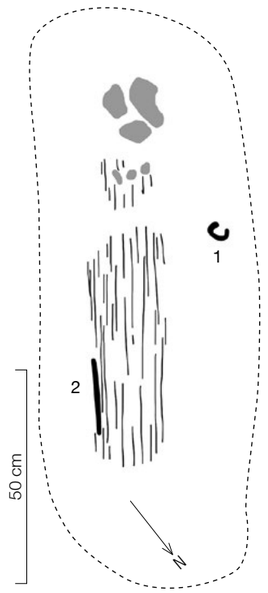
Matus CCXXXII (232)

Laibahaud ruudus b/6, 1–2-aastane (18k±6k) laps, peaga lõunaedelasse (210°). Kumera põhjaga pakk-kirstust oli säilinud keskosa. Luustikust oli alles kolju tükke ja kõdunenud selgroolülisid. Kirstujäänustest kõrgemalt matuse kõrvalt leiti hoburaudsõlg (: 1), mille seos luustikuga pole päris selge. Parema sääreluu kõrval oli nuga (: 2), tera tipp jalutsi poole. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CCXXXII: 1, 2)

: 1

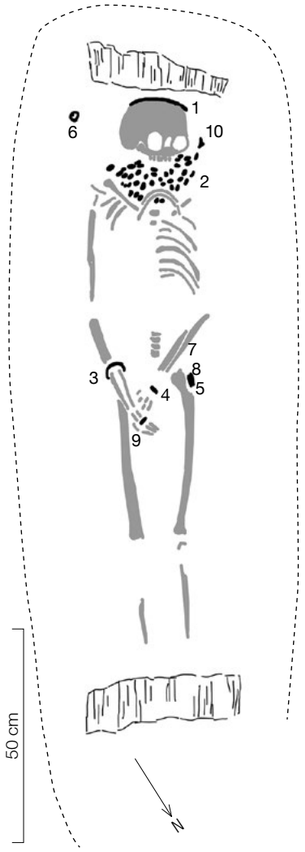
5 cm

Matus CCXXXIII (233)

Laibahaud ruutudes h–i/17–18, üle 45 aasta vanune naine, peaga lõunaedelasse (210°). Maetud hästi säilinud 183 cm pikkuses pakk-kirstus, mille jalutsiots oli 40 cm laiune ja peatsiots 36 cm laiune. Kirstu otsad olid 9 cm paksused. Luud olid halvasti säilinud. Käed olid vaagnaluude alaosal, parema sõrmed üle vasaku. Peas oli pärg (: 1), mis oli kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Pärjasabad olid jõhvidest ja spiraalidest; üks tutt rombimustriga ja teine tillukestest spiraalidest svastikaga võrgend. Pärja tuttide peal vastu selga, s.t naha ja tuttide vahel, olid jämedast korrutatud lõngast sõbanarmad. Jalgadepoolses otsas oli kõlapaela katke ja poolvillase sõba (: 11) fragment. Nimetatud poolvillase tekstiili servast pärineb narmastega kõlapael. Pärjasaba otsatuti all oli villast toimset kangast (: 13). Kee (: 2) koosnes neljast reast kaurikarpidest ja helmestest. Paremas käes oli loomapeaotstega käevõru (: 3). Vöö pole säilinud, ilmselt on see olnud tekstiilist. Vööliste hulka kuulusid vasakul puusal nuga (: 5) ja nahast, raudnõela sisaldav nõelakoda (: 7) ning sangataolise kandjaga kuljus (: 8). Kirstu peatsiotsast kirstupuidu pealt leiti ümaralõikelisest raudtraadist spiraalsõrmus (: 6) ja nii vasaku (: 4) kui ka parema käe sõrmeluude juurest (: 9) veel üks sõrmus. Käevõru juures käeluude all oli tekstiili korjatud kirjas, kõlapaelaga ääristatud ja narmastega sõbast (: 11), kahe kämbla vahelt leiti tekstiilijäänus (: 12). Vasakul kolju kõrval oli tinast, raudnõelaga rõngassõlg (: 10), mis purunes ülesvõtmisel. Dateering: 1350–1400.

(AI 5101: CCXXXIII: 1–13)

: 2

5 cm

: 3

5 cm

: 6

: 4

: 9

5 cm

: 1

5 cm

3 cm

5 cm

: 1

: 13

3 cm

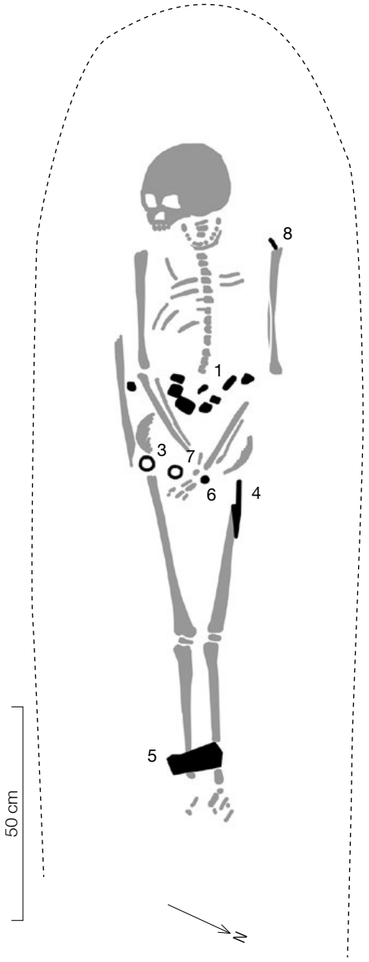

Matus CCXXXIV (234)

Laibahaud ruutudes b′/5–6, 16–18-aastane noormees, peaga lääneedelasse (250°). Haua peatsiots ümmargune, jalutsiots kandiline. Halvasti säilinud luustik asetses pakk-kirstus, käed vaagna alaosale kokku pandud. Enamiku leidudest moodustasid vöö ja selle manused. Vöö naastud olid rauast 9 cm laiused nelinurksed plaadikesed (: 1). Vasakul puusal naastude vahel oli jämedat toimset tekstiili, vaagna keskkoha alaservas raudpannal (: 7), sellest veidi paremal raudrõngas (: 3). Teine vöörõngas (: 2) oli parema reieluu ülaotsa peal. Vasaku reieluu ülaotsal oli nuga (: 4), tera tipp jalutsisse, sääreluude peal kirves (: 5), mille silmas puidu jäänused ja rauast kiil. Vasakult poolt selgroogu leiti rinnaku allosalt ümar pliisulamist nööp (: 6). Vasaku õlanuki juures oli raudsõlg (: 8), millest oli säilinud vaid pronksist nõel. Vastu keha oli labast peenemat kangast, selle peal villane jämedam toimne rõivakatke (: 9). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CCXXXIV: 1–9)

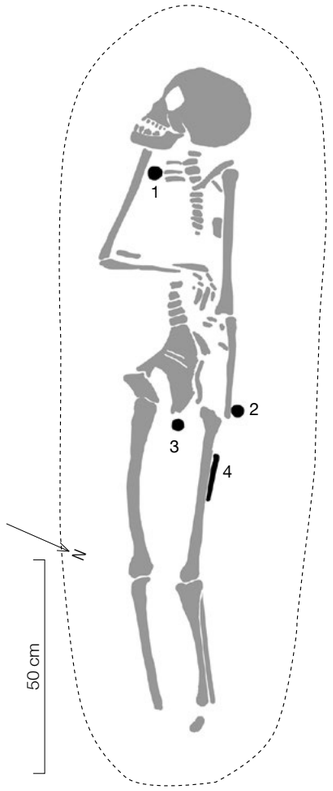

Matus CCXXXV (235)

Laibahaud ruutudes b′–c′/6. Hauas 40–45-aastane mees, peaga lääneedelasse (250°). Surnu oli asetatud paremale küljele, mistõttu vasak külg jäi kõrgemale. Vasak käsi oli sirgu, parem küünarnukist alumistele roietele kõverdatud. Lõua all oli hoburaudsõlg (: 1), vasaku vaagnaluu juures kaks rauast vöörõngast (: 2, 3) ja vasaku reieluu ülaosa all nuga (: 4). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CCXXXV: 1–4)

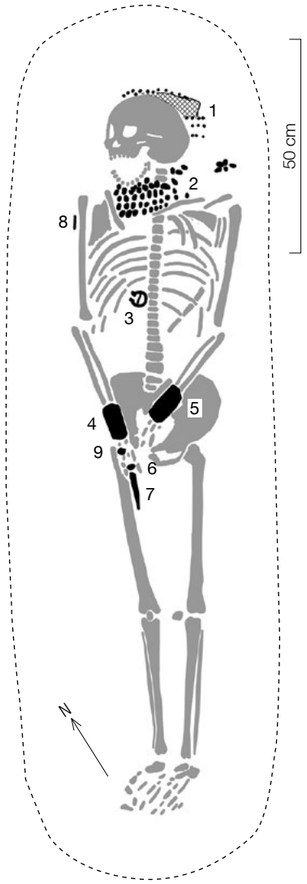

Matus CCXXXVI (236)

Laibahaud ruutudes a–b/5. Hauas 17–20-aastane naine, peaga põhjakirdesse NNO (30°). Luustik hästi säilinud. Parem käsi oli sirgu, sõrmed vaagnaluu serval, vasak küünarnukist vaagnale painutatud. Peas oli pärg (: 1), mis oli kaunistatud spiraalide, helmeste ja tinulistega. Pärjasabad (4) olid jõhvidest ja spiraalidest; tutid rombimustriga. Kaelas oli 4–5 keekorda kaurikarpe (: 2), mille vahel alumises, pikimas reas leidus ka helmeid. Rinna keskel oli hoburaudsõlg (: 3), mõlemas käes lai käevõru (: 4, 5), paremas käes lagunenud sõrmus (: 6), parema käevõru peal tekstiili. Parema vaagnaluu alaotsa pealt leiti nuga (: 7), mille pideme juures oli kuljus (: 9). Parema õla ja kirstu vahel oli pronksist konksutaoline ese (: 8). Dateering: 1300–1350.

(AI5101: CCXXXVI: 1–9)

: 7

5 cm

: 3

: 4

: 5

5 cm

Matus CCXXXVII (237)

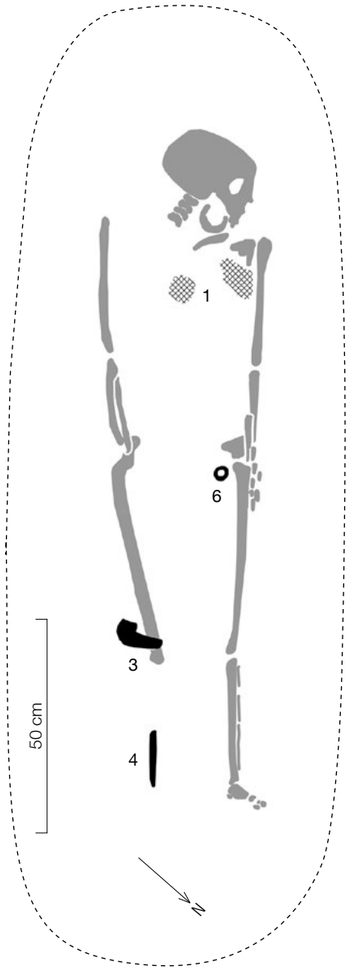
Laibahaud ruutudes a–a′/7–8, üle 45 aasta vanune mees, peaga lääneedelasse (240°). Luud kõdunenud, alles olid vaid sirgu olnud käte luud. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 1), mille peal oli säilinud puitu kirstukaanest. Puidu ja sõle vahel oli jämedat villast toimset riiet. Puitu oli ka vasakul roiete all ja käeluu vahel. Parema põlve juures asus kirves (: 3), mis oli löödud teraga kirstu põhja. Parema sääreluu kõrvalt leiti odaots (: 4) ja vasaku reieluu välisküljelt nuga (: 5), mõlemad tipuga jalutsisse. Vasakul vaagnaluul oli rauast pannal (: 6), mille juures oli veidi nahka, arvatavasti vööst. Luustiku juures oli ka teine pannal (: 2). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCXXXVII: 1–6)

: 1

5 cm

1

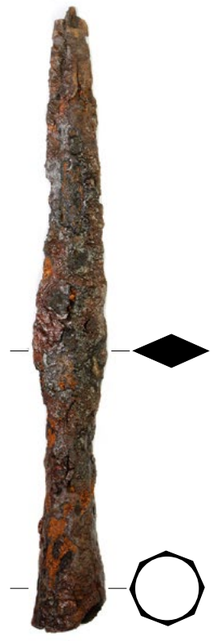
6

3

4

50 cm

N

: 4

: 5

: 2

: 3

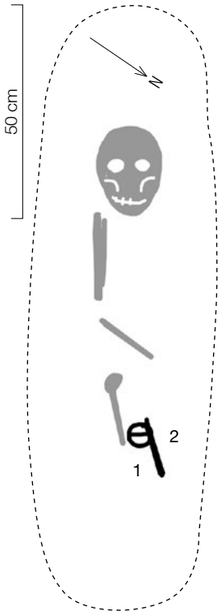
5 cm

Matus CCXXXVIII (238)

Laibahaud ruutudes c′/7, 12–18-aastane (15a±36k) nooruk, peaga edelasse (240°). Luustik halvasti säilinud. Parema poole pikkadest luudest olid alles vaid käeluud, küünarnukist kõverdatuna vaagnal. Põlvede vahel oli hoburaudsõlg (: 1) ja selle kõrval nuga (: 2). Dateering: 1350–1475.

(AI 5101: CCXXXVIII: 1, 2)

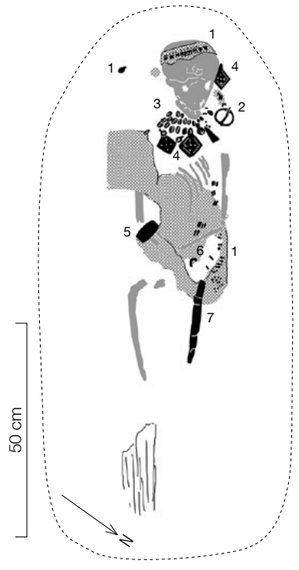

Matus CCXXXIX (239)

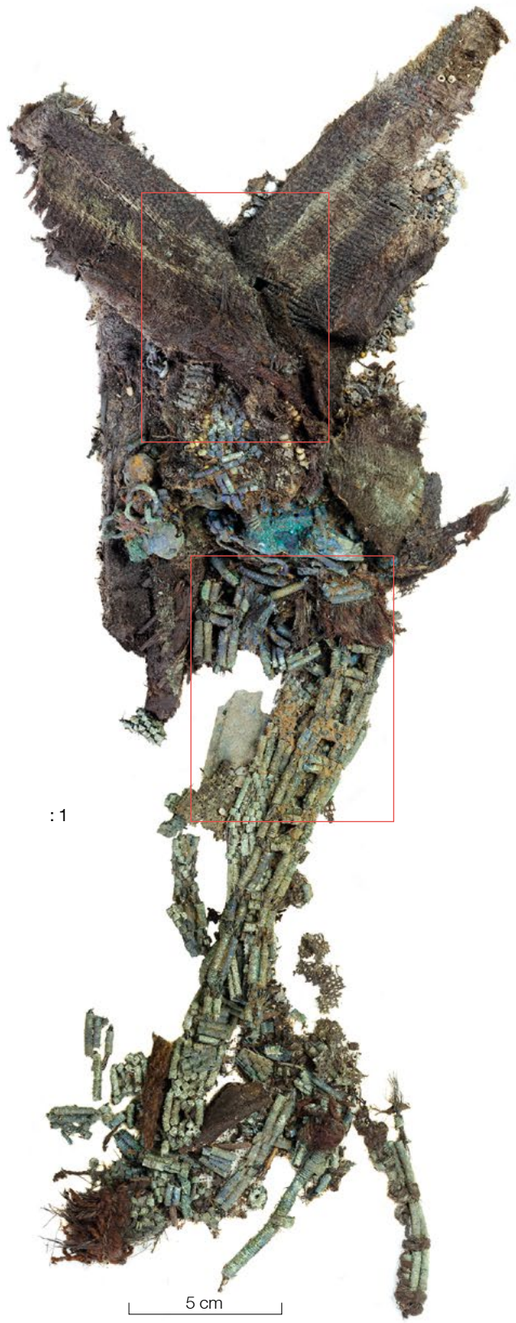
Laibahaud ruudus c′/7, 9–15-aastane (12a±36k) laps, peaga edelasse (235°). Luud olid kõdunenud, käed küünarnukist vaagna keskele kõverdatud, vasak üle parema, kolju nähtavasti läbi küntud. Pärja (: 1) võru oli kaunistatud spiraalide, helmeste ja tinulistega, sabad olid põimitud jõhvist ja spiraalidest. Kaelas oli kee (: 3) – ülal kolm rida kaurikarpe, millest allpool rinnal neljas rida koosnes nelinurksetest rinnalehtedest, kuljustest nende vahel ning kolmest ripatsina kantud mängupennist (: 4a–c). Sama kee juurde on kuulunud ka veidi kõrgemalt leitud neljas, kündmisel paigast nihutatud žetoon (: 1833) – prantsuse 14/15. sajandi mängupenn. Vasakul õlal oli hoburaudsõlg (: 2), nupud viltu pea poole, paremas käes käevõru (: 5) ja lagunenud spiraalsõrmus (: 6), vasaku reieluu ülaosa peal nuga (: 7). Rohkesti oli säilinud tekstiili, eriti kukla taga. Jäänused pärinevad villasest toimsest kangast (: 8) ja kahest sõbast: korjatud kirjas (: 9) ja ruudulisest (: 10). Kaela taga oli risti korjatud kirjas tekstiil (: 11), mis arvatavasti pärineb särgist. Selle paelataolise riidetüki alumise serva külge oli õmmeldud linane kangas, millest oli säilinud 3 × 5,5 cm suurune katke. Nimetatud riide all oli villane punast ja pruuni värvi lõngadest sõba tükk, servas narmad. Villase sõba alt tuli korjatud kirjaga sõba katke, mille servas oli poolvillane kõlapook. Künnikihis olnud žetooni lähedalt leiti ka hoburaudsõlg (: 1887), mille seos matusega pole kindel. Dateering: 1350–1475.

(AI 5101: CCXXXIX: 1–11, AI 5101: 1833)

: 1

5 cm

3 cm

: 8

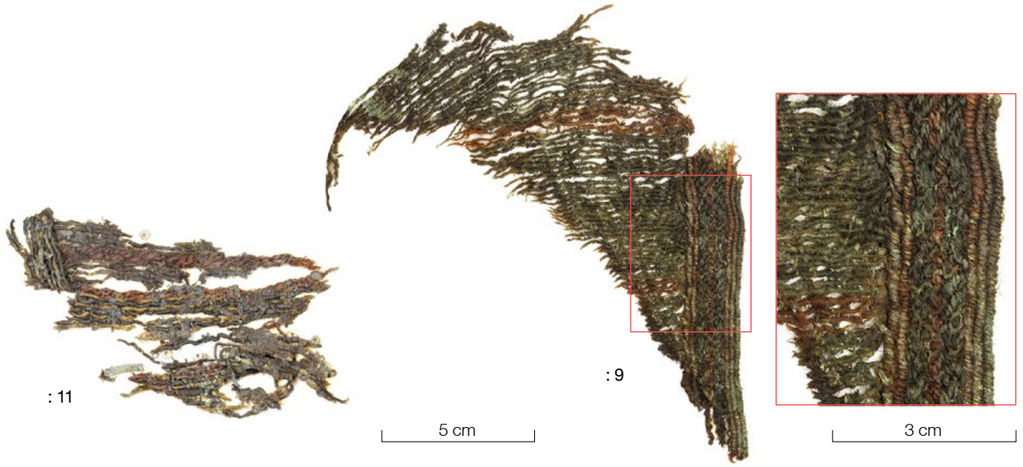
5 cm

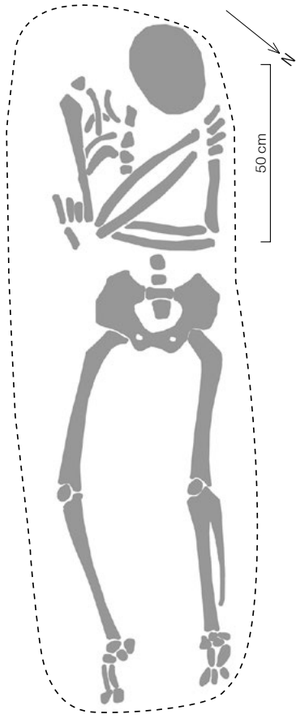

3 cm

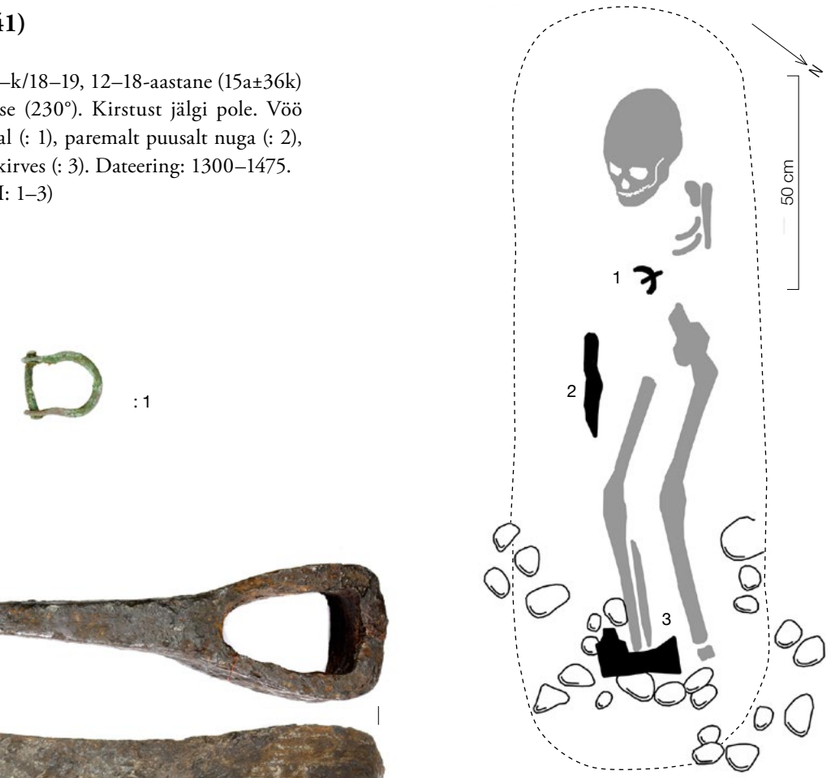
Matus CCXL (240)

Laibahaud ruudus k/19, 35–45-aastane naine, peaga edelasse (230°). Surnu ei ole maetud kirstus, vaid on väikesesse hauda ära mahutatud. Luustik asus madalal, kolju pealispind vaid 30 cm sügavusel. Leidudeta. Dateering: 1300–1475.

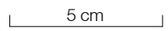
Matus CCXLI (241)

Laibahaud ruutudes j–k/18–19, 12–18-aastane (15a±36k) nooruk, peaga edelasse (230°). Kirstust jälgi pole. Vöö piirkonnast leiti pannal (: 1), paremalt puusalt nuga (: 2), parema jalalaba pealt kirves (: 3). Dateering: 1300–1475.
(AI 5101: CCXLI: 1–3)

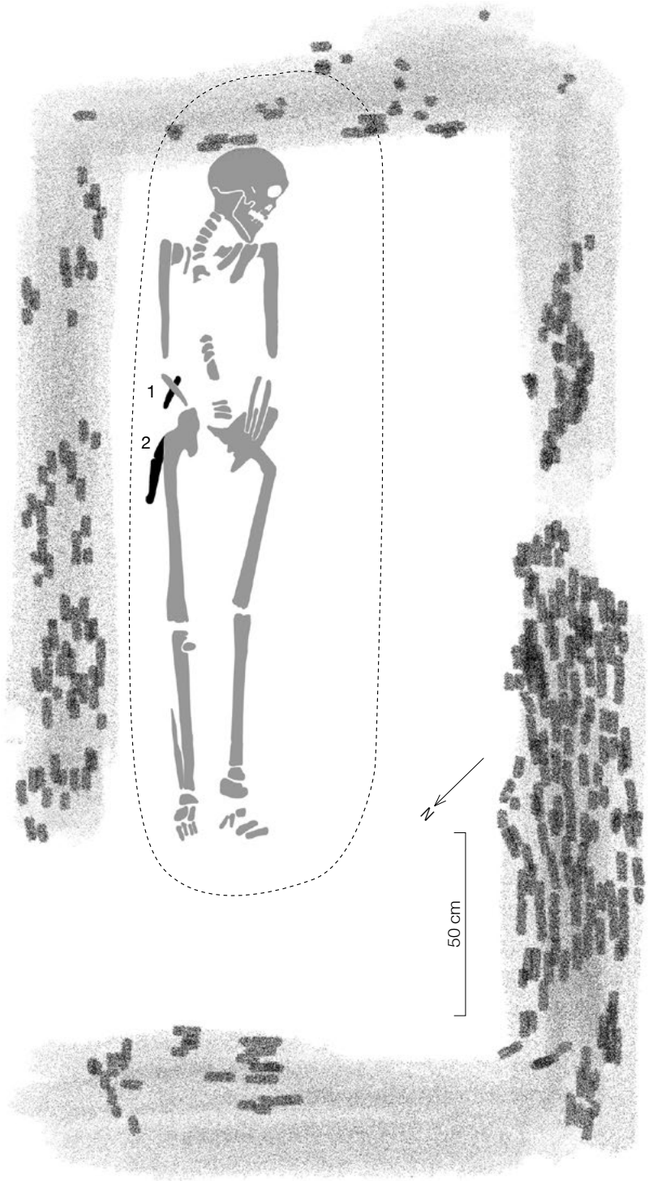

Matus CCXLII (242)

Laibahaud ruutudes l–m/11–12, 35–45-aastane mees pakk-kirstus, peaga kagusse (135°). Üsna kamara all paljandus põlenud palkidest piklik nelinurk – palkidest surnumaja jäänus. Pealt sõestunud palkide alumised küljed vastu liiva olid kõdunenud. Ehitis oli korrapäraselt nelinurkne, kirdeotsas võis kindlaks teha ristpalknurga. Ehitise välismõõtmed olid 171 × 303 cm, seina paksus paremini säilinud edelaosas 34 cm. Sügavamale kaevates jätkus puitkonstruktsiooni sees punakas liiv. Palkide pealispinnast u 50 cm sügavamal oli sütt, mis oli ilmselt sisse visatud haua kinniajamisel, ja leeteviirge. Surnumaja sees tuli nähtavale haua kontuur, mille loode–kagu suund ühtis puukonstruktsiooni omaga ja oli Siksälä kalmistus erandlik. Luustiku säilivus keskmine. Peatsis ja jalutsis oli puidukõdu pakk-kirstust. Vasak käsi oli sirgu, parem kõverdatud vasakule puusale. Parema küünarvarreluu all oli rauast suruluku võti (: 1), paremal puusal nuga (: 2). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CCXLII: 1, 2)

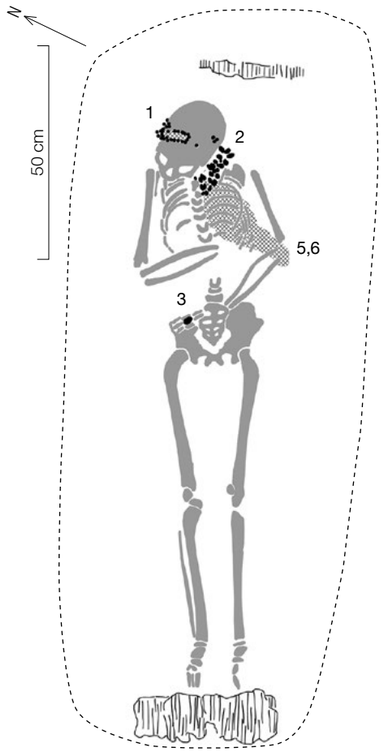

Matus CCXLIII (243)

Laibahaud ruudus l/13, 9–14-aastane (12a±30k) laps, peaga idakirdesse (60°). Vana maapinna tasemel piki haua kontuuri olid suured, u 50 cm läbimõõduga kivid. Luustik hästi säilinud. Parem käsi pööratud rinnale, vasaku käe sõrmed asusid paremal pool vaagnal. Maetud 34 cm laiuses pakk-kirstus, millest jalutsis oli jälgitav 13 cm paksune otsapakk. Peatsis oli kirstust säilinud vaid tume viirg. Kolju ümber oli pärg (: 1), kaunistatud kudruste ja tinulistega. Pärjasabad (4) olid põimitud villasest lõngast ja spiraalidest; tutid rombimustriga. Pärjatuttide ja keha vahelt leiti jämedat toimset tekstiili (: 5) ja tuttide pealt ruudulise sõba tükke (: 6). Kaelas oli kee (: 2) kolmes reas kaurikarpidest ja helmestest. Keskmine rida koosnes 15 kuljusest, spiraalidest ja helmestest, keskel oli ristripats (: 2a). Vasaku käe keskmises sõrmes oli ümber laia kilbi keerduvate otstega sõrmus (: 3). Vasaku sääreluu pealt, kannast 20 cm põlve poole, leiti 4 pudedat spiraaltoru (: 4), arvatavasti säärepaeltest. Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCXLIII: 1–6)

: 1

5 cm

: 3

3 cm

: 5

5 cm

3 cm

: 6

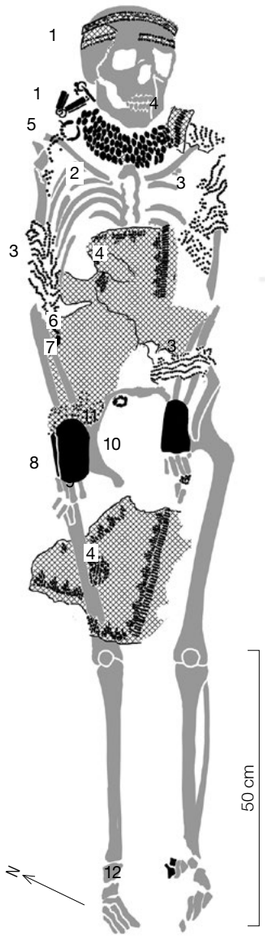

5 cm

Matus CCXLIV (244)

Laibahaud ruutudes k–l/13–14, üle 40 aasta vanune naine, peaga idakirdesse (60°). Haua jalutsis oli vana maapinna tasemel kaks suuremat, üle meetrise läbimõõduga kivi. Luustik hästi säilinud, maetud laudkirstus. Käed olid sirgelt kõrval, sõrmed vaagna välisserva peal. Peas oli pärg (: 1), mis oli kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Pärjasabad olid jõhvidest, villasest lõngast ja spiraalidest; tutid rombimustriga. Võru kanna küljes olid ketid ja ripatsid. Kaelakeesse (: 2) kuulus neli keekorda kaurikarpe ja helmeid. Ümber õlgade oli õlalina (: 3), mille pikikülgedel oli helmestest ja tinulistest ilustus. Liniku ülemise serva ornament asetses õlgadel ja õlavarreluudel, alumise serva tikand oli ümber käeluude, ülevalpool rannet. Surnu oli kaetud pronksiga kaunistatud sõbaga (: 4), mille alumine ots oli keeratud üle parema külje. Sõba nurkades olevatest klambrimotiividest oli üks parema reieluu peal ja teine rinna keskel. Paremal õlal asus sõba kinnitanud kummuli hoburaudsõlg (: 5). Surnu peal oli labases koes villast kangast (: 13). Mõlema käe randmelt leiti lai käevõru (: 9, 10), millest ühe peal oli katke ruudulisest, kõlapaelaga ääristatud kangast (: 14), ja vaagnalt sõrmus (: 11). Paremal puusal oli pronksist varrasahelik (: 6), mille küljes rippusid õõnes koonusekujuliste lisaripatsitega hoburipats (: 6a) ja kaks kuljust sangakujulisel kandjal (: 6b). Nende kõrval rippus vööl 8-kujulistest lülidest pronksketi küljes karuküünest ripats (: 16c), mille ülaosa oli ümbritsetud pronksplekist kannaga. Varrasaheliku peal oli korjatud kirjaga kangast (: 15) ja mingi roostes raudese (: 7), paremal vöökohal nuga (: 8). Reieluude vahel oli 20 cm laiune riba kasetohtu. Vasaku jala juurest leiti õhuke pronksplekitükk (: 12) ja pisut õmblustega nahka jalatsis. Kolju all oli säilinud juukseid, mis on ulatunud vähemalt kaelani. Dateering: 1300–1400 (pigem 14. saj I pool).

(AI 5101: CCXLIV: 1–15)

: 5

: 11

3 cm

5 cm

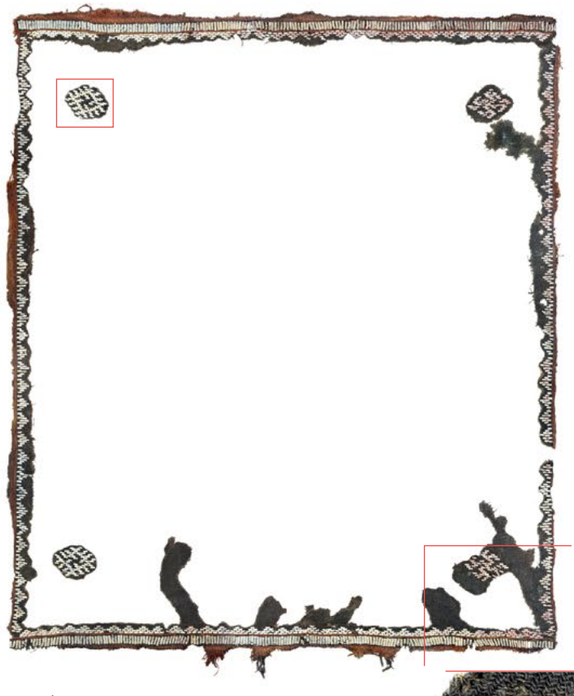

: 8

5 cm

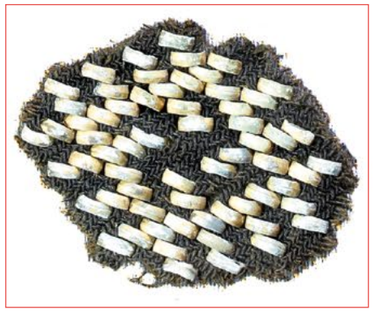

: 2

: 4

20 cm

5 cm

: 1

: 15

5 cm

: 15

5 cm

Vööehted
tekstiilikihi
nr 15 alt.

: 6b

: 6a

: 6c

5 cm

Kudruste algne asukoht käevarrel.

: 3

: 9

: 10

5 cm

: 13

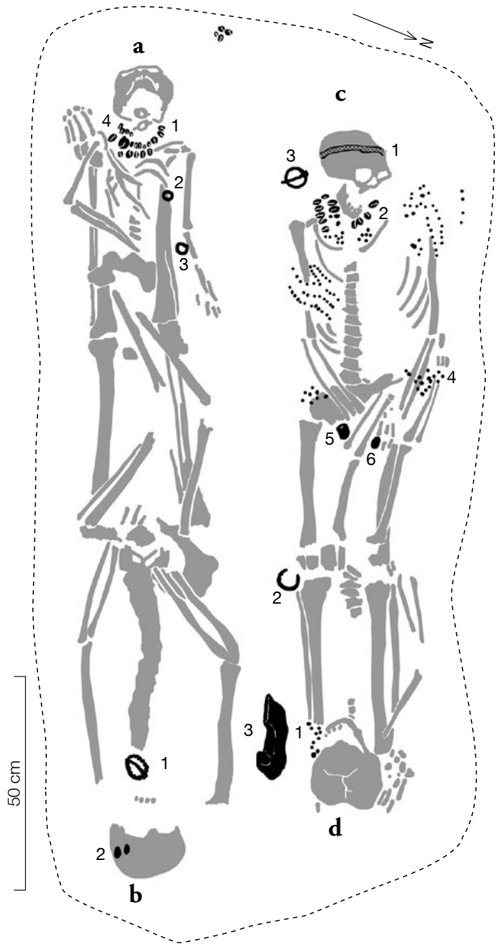
: 14

5 cm

1 cm

Matused CCXLVa–d (245a–d)

Laibahaud asus ruudus i/7, ulatudes edelapoolse otsaga ruutu i/8. Haua kohal oli madal kääbas (läbimõõt 3 m, kõrgus 10–15 cm, läänepoolsel jalamil 25 cm). Kirde–edela-suunalist hauda (70–250°) tähistas selle servadesse laotud ebakorrapärane ja katkendlik eri suurusega kividest (lm 20–30 kuni 50–60 cm) ovaalne piire. Nelja matusega (245 a–d) haud on kaevatud läbi siin varem olnud põletushauast 265. Sellest pärit põlenud luud, esemete katked ja keraamika sattusid laibahaua mulda ning ka üleskuhjatud kääpasse, kus leidus korrapäratult kive. Kääpa mahakaevamise järel tuli vana maapinna tasemel välja haua piirjoon. Haua edelaotsas oli sellesse sügavusse asetatud suurem kivi. Neli luustikku paiknesid kahes kirstus – kummaski kaks surnut, nii, et pead asetsesid kirstu otstes. Tähtedega a ja b tähistatud luustikud, mis kuulusid tütarlapsele ja täiskasvanud mehele, asusid lõunapoolses kirstus, c ja d – vana naine ja väike laps – aga põhjapoolses.

Matus 245a – 7–11-aastane (9a±24k) tütarlaps, oli peaga läänеedelasse (245°) ja asus osaliselt luustiku (245b) peal. Vasak käsi oli sirgu, parem küünarnukist vaagnale pööratud, jalaluud viltu luustiku 245b jalgade peal. Kaelas oli kee (: 1) – 3 rida kaurikarpe ja helmeid, keskel kuljus. Luustiku juures oli veel kaks sõrmust (: 2, 3), mis nähtavasti olid pandud lahtiselt kirstu – üks vasakul pool rinnal, teine vasaku käe luudel. Dateering: 1250–1300.

(AI 5101: CCXLVa: 1, 2, 3)

Matus 245b – üle 40 aasta vanune mees, koljuga idakirdesse (65°), oli jalgadega eelmise luustiku all. Ülakeha luud olid halvasti säilinud, käed vaagnal koos. Rinnal oli hoburaudsõlg (: 1) nuppudega vasaku õlanuki suunas. Vasaku oimuluu juurest leiti kaks õõnsat kuulikest (: 2), üks neist kolju alt. Kahe kirstu vahel oli kirves (: 3), mis on arvatavasti olnud mehe panuseks. Põlemisjälgedega kirves võib pärineda mõnest varasemast põletusmatusest. Vasaku jala kanna juures oli kannus (: 4). Dateering: 1250–1300.

(AI 5101: CCXLVb: 1–5)

Luustik 245c, üle 50 aastane naine, oli põhjapoolses kirstus, peaga edelasse (260°). Luustiku säilivus keskmine, käed vaagnal koos. Kolju ümber spiraalidest pärg (: 1), ilma helmesteta. Kaelas 4 rida kaurikarpe ja helmeid (: 2). Ümber õlgade linik (: 4), mille pikiservades kaks ornamendivööndit: 2 cm laiune vöönd koosnes kahest helmereast ja tinanaastudest nende vahel. Tinanaastud olid 4-lehelised, keskel neet. Helmed veidi suuremad kui teistel Siksälä linikutel, läbimõõt 0,5 cm. Mõlemas käes spiraalsõrmus (: 5, 6). Dateering: 1250–1300.

(AI 5101: CCXLVc: 1–6).

Matus 245d – 3–5-aastane (4a±12k) laps, asetses luustiku c jalgade vahel laialivajununa, jalaluud selle vaagnal, peaga kirdesse (60°). Parem käsi veidi kõverdatud sõrmedega asus vaagnal. Vasak käsi oli sirgu, selle luude juures leidus kolmest traadist keeratud käevõru (: 2), mille otsad olid vaheliti painutatud. Kaela ümber oli kee (: 1) – kaurikarbid ning kaks rida kollaseid ja rohelisi rõngashelmeid. Dateering: 1250–1300.

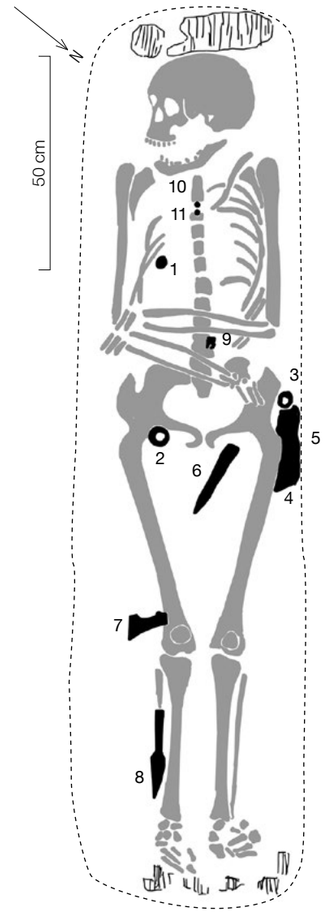
(AI 5101: CCXLVd: 1, 2)

Matus CCXLVI (246)

Laibahaud ruudus l/12, 25–35-aastane mees, peaga edelasse (235°). Maetud pakk-kirstus, millest oli jälgi pea juures ja jalutsis. Luustik hästi säilinud. Vasak käsi oli painutatud täisnurga all vöökohale, parema käe sõrmed asusid vasakul vaagnaluul. Vöölisi oli hauas terve komplekt: kahel pool vaagnaluudel olid vöörõngad (: 2, 3), vasakul puusal nahast kotike (: 4) tulekivikilluga (: 5), reieluude vahel nuga (: 6), vöökohal pannal (: 9), rinnal raudnaast (: 1). Relvadest leiti parema põlve juurest väike kirves (: 7) ja parema sääreluu kõrvalt odaots (: 8) tipuga jalutsisse. Lõua all oli hoburaudsõlg (: 10), mis kinnitas selle all olnud riiet. Sõle peal oli kasetohtu ja villast toimset riiet, mille küljes oli kuljusnööp (: 11). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCXLVI: 1–11)

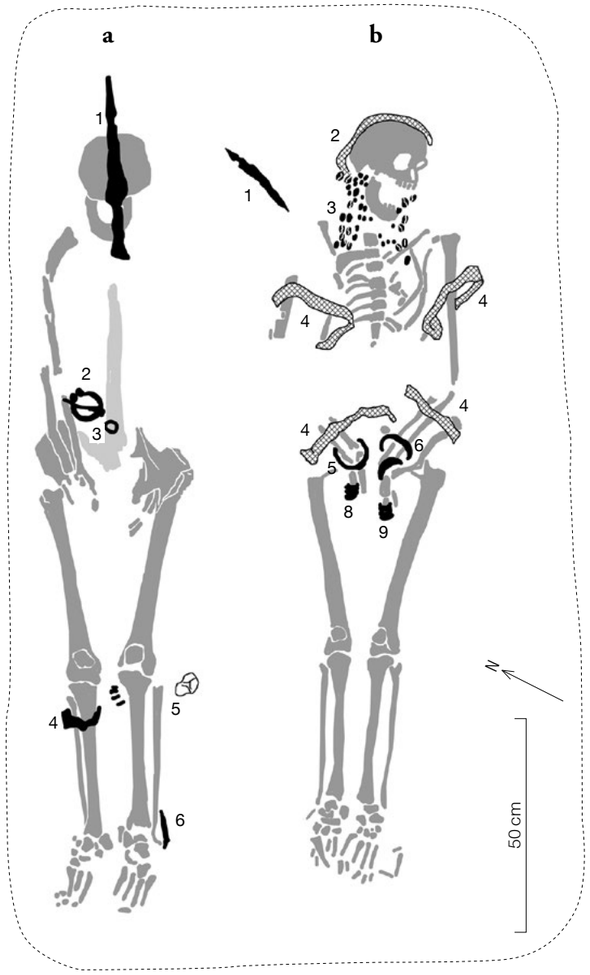

Matused CCXLVIIa ja b (247a ja b)

Laibahaud ruutudes j–k/6–7. Hauale kuhjatud kääpa kääpa (lm 3 × 3,5 m, kõrgus 27–28 cm) põhjapoolne serv sulas kokku kõrvaloleva samasuguse laia haua (245) peal oleva kääpaga. Hauda 247 olid maetud korraga mees ja naine, kuid eraldi kirstudes, millest oli säilinud vaid tumedamaid kontuure. Mees oli põhja, naine lõuna pool. Mõlemad surnud olid maetud peaga idakirdesse (65°).

Matus 247a – üle 40 aasta vanune mees. Luud üsna kõdunenud. Sõrmeluude asendi järgi võib öelda, et käed olid sirgu, sõrmed vaagna serval, alakeha kaetud maapinna tasandil suurte (lm 40–60 cm) kividega. Kirstu peatsipoolse otsa peal kolju kohal oli M-tüüpi odaots (: 1), kolju ja odaotsa vahel oli mõne sentimeetri paksune liivakiht. Vaagna parema serva juurest leiti hoburaudsõlg (: 2), sõlest veidi jalgade poole oli selgrool väike pronkspannal (: 3). Põlvedest allpool, mõlemal pool sääreluid olid säärepaelte pronksspiraalidest tutid (: 4, 5), sääreluu peal leidus jämedat villast toimset tekstiili. Vasakus jalas oli kannus (: 6). Dateering: 1200–1225.

(AI 5101: CCXLVIIa: 1–6)

Matus 247b – 30–40-aastane naine. Ülakeha parem pool kõdunenud, sõrmed vaagna allosal lähestikku koos. Kirstu peatsi kohal oli viskeoda ots (: 1), mille vars ulatus viltu kirstule ja teraosa jäi kahe kirstu vahele. Kolju ümber oli pärg (: 2), mis oli kaunistatud spiraalide ja kudrustega. Pärja kanna küljest rippusid alla ketid, millest ühe otsas oli kammi- või liblikakujuline ripats (: 13) koos selle külge kinnitatud pika rombornamendilise trapetsripatsiga. Teise pärjasaba otsas oli pronksist varrasaheliku lüli. Kaelas oli kaherealine kaurikarpidest ja helmestest kee (: 3). Sinisest labasest villasest riidest kuue varruka suul ja päral oli spiraalidest ja jõhvist põimitud ornament (: 4). Pronksspiraalide vööndite all oli säilinud korjatud kirjas tekstiili särgi varrukast (: 12). Ehetest oli hauas kolm käevõru – üks paremas (: 5) ja kaks (: 6, 7) vasakus käes – ning kaks sõrmust (: 8, 9), üks kummagi käe sõrmes. Pärja ripatsi all oli ruudulise sõba katke (: 10). Villase kuuetüki ja naha vahel oli linase rõiva (särgi?) tükk; särgi varruka suu ja pära olid kaunistatud korjatud kirjas paelaga (: 12). Vasaku jalalaba kõrvalt leiti kana luud. Dateering: 1200–1225.

(AI 5101: CCXLVIIb: 1–13)

: 2

: 13

5 cm

Parem käsivars.

: 4

Parem õlavars.

Vasak õlavars.

Vasak käsivars.

5 cm

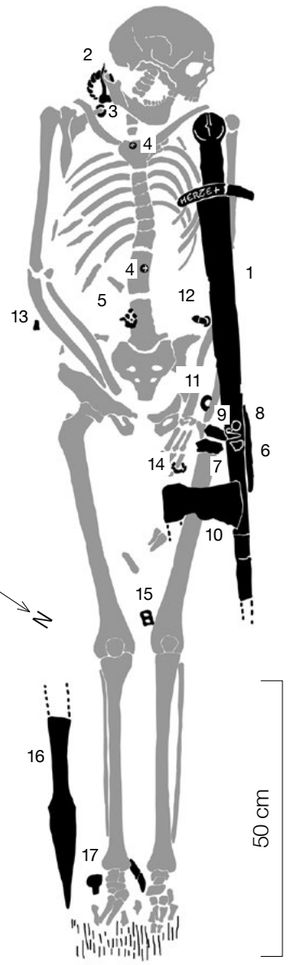

2 cm

Matus CCXLVIII (248)

Laibahaud ruutudes i–j/9, 40–45-aastane mees pakk-kirstus, peaga lääne-edelasse (240°). Tema kõrvale oli maetud naine (matus 249) ning mõlemale oli kuhjatud ühine käärbas läbimõõduga 4–4,5 meetrit. Ümber kääpa oli märgata madalat kraavi. Kääpa idapoolne serv puutus kokku hauale 245 kuhjatud kääpaga. Luustik hästi säilinud, käed vaagnal. Keha vasakule poolele, pidemenupuga õla kohal, oli asetatud u 95 cm pikkune mõõk (: 1), mille nupp ja käepide olid luust. Mõõgapidemel oli lombardia stiilis majuskelkirjas tekst HERTE või HERGE ja malta risti kujutis, mõõganupul oli säilinud tekst HODIE. Lõuast paremal asus hoburaudsõlg (: 2), nupud vastu koljut; teine sõlg (: 3), eelmisest väiksem, tuli välja sügavamalt. Selgroo pealt leiti kaks kuljusnööpi (: 4). Ülemisel nöörbil oli nahast aas ja selle juures jäänuseid nahkkuuest, teine nööp asetses 24,5 cm jalgade pool. Vöökohal oli lagunenud pronkspannal (: 5). Väike raudpannal (: 15) põlvede juures võib pärineda kanderihmast. Vasaku käe sõrmes oli sõrmus (: 14), parema küünarnuki juures väike pronksnaast (: 13). Vööliste juurde kuuluvad vasakul puusal olnud rauast (: 11) ja pronksist (: 12) vöörõngas, nuga (: 6) ning kotike, milles oli kaks tulekivikildu (: 7), kaks tükki väävlit (: 8) ja mingi raudeseme katke (: 9). Vasaku reieluu peale oli asetatud kirves (: 10), mille peal oli tekstiilijäljend. Kirve vars, mis suunatud jalutsi poole, ei saanud olla pikem kui 70 cm. Parema jalalaba kõrvalt leiti odaots (: 16), tipp jalutsisse, parema jala kanna juurest kannus (: 17). Odaotsa ja jalaluude vahel olid linnu (kana?) luud. Dateering: 1300–1325.

(AI 5101: CCXLVIII: 1–17)

: 2

: 3

: 7

: 8

: 4

: 12

: 14

5 cm

3 cm

1

: 10

: 11

: 15

: 6

: 16

5 cm

Matus CCXLIX (249)

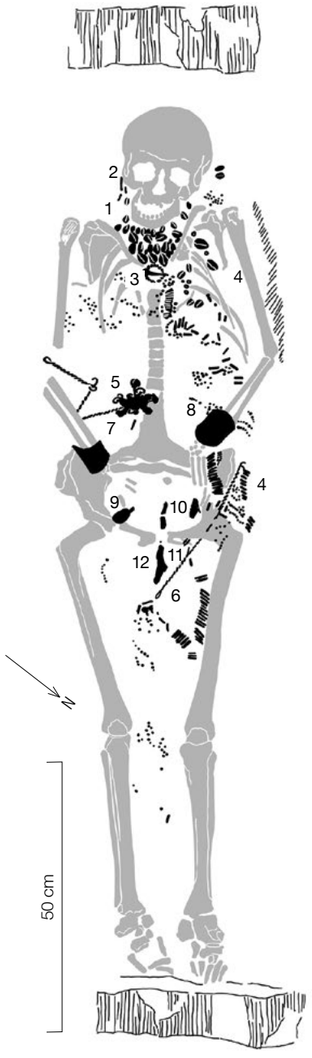
Laibahaud, üle 50 aasta vanune naine, asetses mõõgamehe (248) haua kõrval ühise kääpa all ruutudes i/9–10, peaga lääneedelasse (240°). Maetud pakk-kirstus, millest säilinud mõlemad otsad. Peatsiotsa laius oli 38 cm, otsa paksus 13 cm. Luustik hästi säilinud. Käed olid küünarnukist kõverdatud, sõrmeluud vaagnal. Kaelas oli kee (: 1) kolmes või neljas reas kaurikarpidest ja helmestest. Pärja (: 2) võru oli kaunistatud kudrustega. Pärjasabad (6) olid villasest lõngast, jõhvidest ja spiraalidest; tutid rombimustriga. Rinna keskel oli hoburaudsõlg (: 3), nupud jalutsisse. Parema küünarnuki kõrval algas varrasahelik kahepäise looma kujulise lameda ripatsiga (: 5), vasakult puusanukilt algas teine, kahe sangakujulisel kandjal kuljusega lõppev varrasahelik (: 6). Mõlemas käes oli lai käevõru (: 7, 8) ja laia kilbiga sõrmus (: 9, 10). Vasakult vaagnaluult leiti kaks paksuneva, väänamist jäljendava esiosaga sõrmust (: 11a ja b), sääreluude vahelt nahktupes nuga (: 12). Kirstus oli neli sõba: kõige alumine villane labane (: 14), servas narmad, teiseks korjatud kirjas (: 15), kolmandaks villane toimne, kaunistatud kudruste ja spiraalidega (: 4) ja neljandaks kõige peal ruuduline (: 16). Viimane tuli välja pärja tuttide ja kirstu põhjas olnud kilpjalgade vahelt. Kõige alumisest, labases koes villasest sõbast (: 14) on pool olnud surnu all, teine peal. Sõba otstes oli spiraalidest vöönd ning selle kõrval kudruste ja tinuliste vöönd. Ümber õlgade oli kudruste ja tinulistega ilustatud õlalina (: 13). Vasaku käevõru peal oli nõelkinda tükk (: 18). Dateering: 1300–1325.

(AI 5101: CCXLIX: 1–18)

: 1

: 3

: 12

5 cm

: 2

: 5

: 6

5 cm

10 cm

3 cm

: 7

5 cm

: 8

: 9

: 10

: 11a

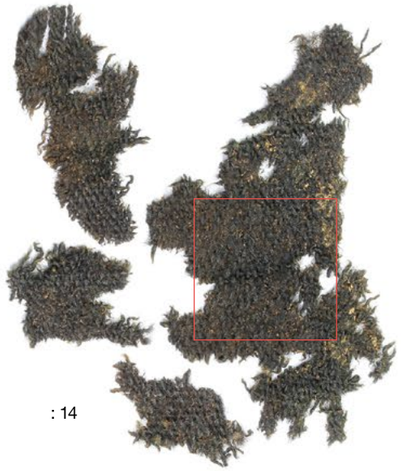

: 11b

3 cm

: 13

: 14

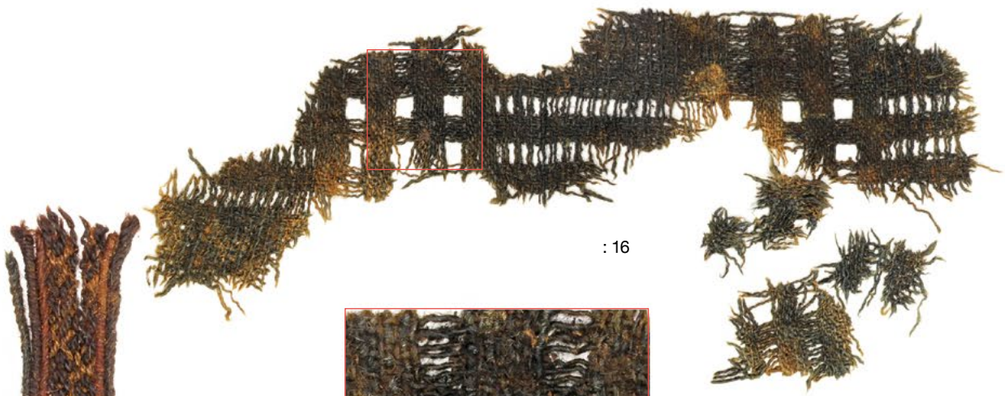

2 cm

: 15

5 cm

: 16

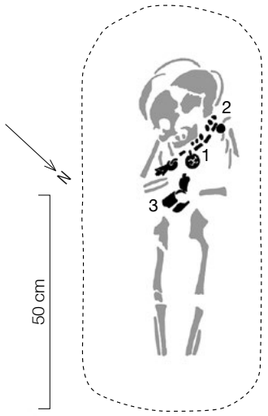

2 cm

Matus CCL (250)

Laibahaud ruutudes j–k/8–9, 1–2-aastane (18k±6k) laps, peaga edelasse (230°). Luude säilivus halb, käed risti rinnal. Kaelas oli kaks keerida, üks spiraalidest ja ripatsitest (: 1). Kaelakees oli kaks piklikku trapetsjate lisaripatsitega õhukest ripatsit (: 1a ja b), ristikujutisega ümar ažuurne ripats (: 1c), mille küljes oli villasele lõngale aetud kihvripats (: 4), kaks viie kummitud kühmukestega pronksplekist rombripatsit (: 1d), kaks samalaadse dekooriga ümarripatsit (: 1e), neljaleheline (: 1f), kahest poolmikust (: 1g) ja piluga (: 1h) kuljus ning lõngale aetud auguga poolkerake (: 1i). Teine keerida oli kaurikarpidest ja helmestest (: 2). Vasakus käes oli käevõru (: 3). Dateering: 1350–1475.

(AI 5101: CCL: 1–4)

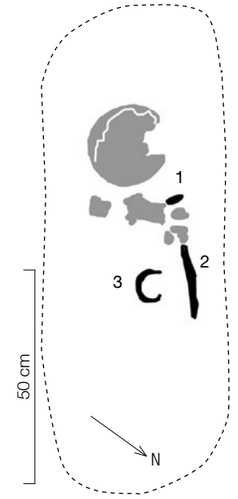

Matus CCLI (251)

Laibahaud ruudus k/8, 1–2-aastase (18k±6k) lapse väga kõdunenud luustik, peaga edelasse (230°). Kaelas kaurikarpidest ja helmestest kee (: 1). Kahest keereast üks oli vaheldumisi kaurikarpidest ja tumedatest helmestest, teisel oli helmerea keskel lai ripats, sellest paremal nelinurkne ja vasakul ümar ripats, ripatsite vahel samuti tumedad helmed. Haua keskpaigast leiti käevõru (: 3); teine võru (: 4) oli sellest veidi jalgade pool, paremal küljel. Vasakul küljel oli nuga (: 2), mis ulatus kee alla. Kee all oli ka tekstiili sõba serva poolvillasest poogast. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CCLI: 1–4)

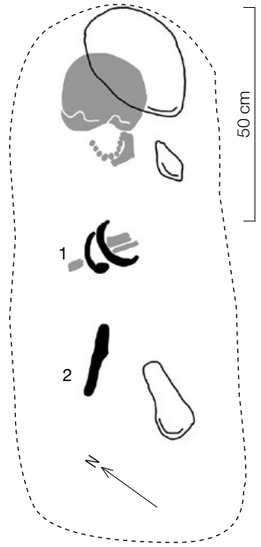

Matus CCLII (252)

Laibahaud ruudus k/9, säilinud vaid 5–7-aastase (7a±24k) lapse kolju haua (50–230°) kirdeotsas. Hauast leiti laiaks venitatud sõrmusest tehtud käevõru (: 1) ja nuga (: 2). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CCLII: 1, 2)

Matus CCLIII (253)

Laibahaud ruudus l/13, 2–4-aastane (3a±12k) laps, peaga lääneedelasse (255°). Säilinud koljuluid ja veidi roideid. Lõua all oli väike hoburaudsõlg (: 1), luude juures ka villase nööri jupp (: 2). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCLIII: 1, 2)

Matus CCLIV (254)

Laibahaud ruutudes m/13–14, 3–5-aastane (4a±12k) laps, peaga kirdesse (60°). Luud halvasti säilinud. Kaelas olid helmed, mis olid lükitud vaheldumisi kaurikarpidega (: 1). Vasaku õla kohalt leiti nuga (: 2). Nina kohal asetses väike raudkatkend, nähtavasti sama noa roots. Dateering: 1300–1475.

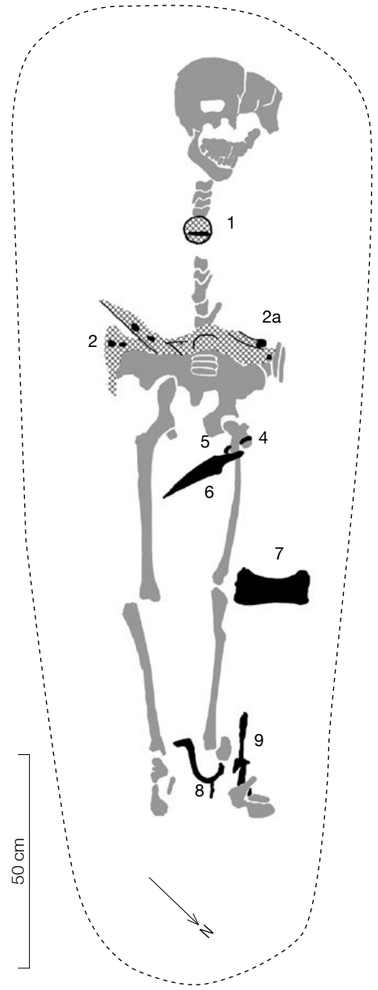
(AI 5101: CCLIV: 1, 2)

Matus CCLV (255)

Laibahaud ruutudes l–m/14–15, 35–45-aastane mees, peaga edelasse (230°). Kontuuri järgi otsustades on kirstu pikkus olnud 190 cm, peapoolse otsa laius 46 cm. Kandmiseks olid kirstu otstes 15 cm pikkused pulgad, mis polnud küljelaudade pikendus, vaid asusid neist seespool. Luustik halvasti säilinud, vasak jalg kõhetum ja puusanukil luukasvaja. Vasak käsi oli sirgu, parem põiki üle keha. Rinnal oli pronksist rõngassõlg tekstiga AVE MARIA (: 1), nõel torgatud linasesse kangasse. Sõle ja linase kanga peal oli villast tekstiili. Vöökohal asus pronksnaastudega ilustatud lisaharuga vöö (: 2), mille peal oli samasugust villast materjali nagu sõlel (: 10). Selja all oli villast toimset, volti läinud riiet kuuest (: 11). Eest lahtikäiva kuue külgedel olid kolmnurksed riidelaiad. Vasaku reieluu ülaotsa all poolpõiki oli nuga (: 6), mis võis olla vööle kinnitatud. Vasaku reieluu ülaotsa juurest leiti sõrmus (: 4). Kirve kanderihma külge võiks kuuluda raudpannal (: 5) vasaku reieluu ülaotsa all. Pandlast veidi kõrgemal oli tinapuru, võimalik et tinahelmest, pandla juures neediauguga nahka ja naast, mis võisid pärineda vööst alla rippunud rihmast. Vasaku puusa all ümber vöö oli kuue peal kaks tinarõngast. Vasaku põlve juurest, tera vastu jalaluud ja vars pea poole, leiti kirves (: 7). Vasaku põialuu juures oli tähtotsaga kannus (: 8) ja selle kõrval odaots (: 9), tipuga jalutsisse. Vasakul käeluude all ja vöö peal oli jäljendvajutusi linasest tekstiilist. Dateering: 1300–1475 (pigem 14. saj).

(AI 5101: CCLV: 1–11)

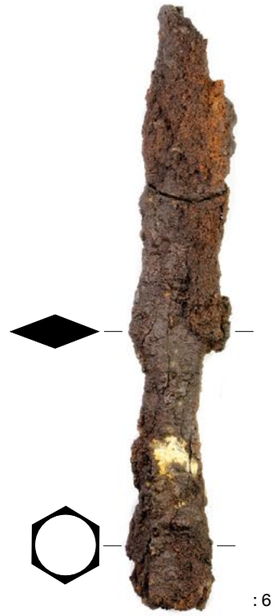

Kuub ja vöö enne lahtivõtmist. : 2

5 cm

: 10

3 cm

: 11

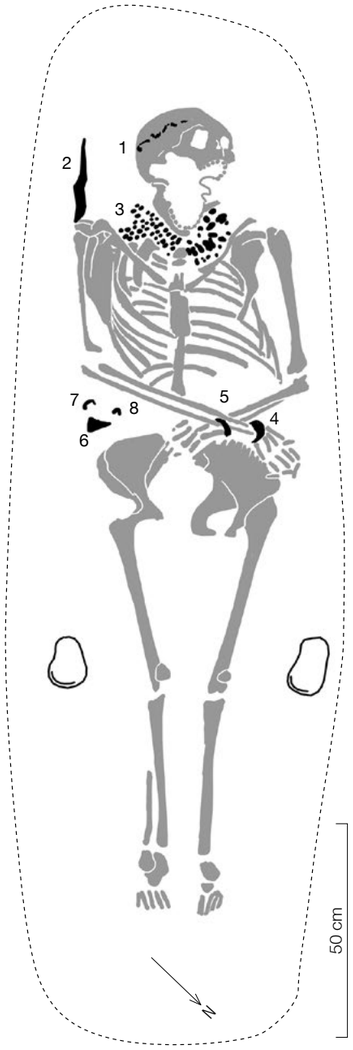
5 cm

3 cm

Matus CCLVI (256)

Laibahaud ruutudes h–i/5–6, üle 40 aastane naine, peaga edelasse (225°). Kirstu peatsiotsa laius 40 cm, otsast ulatusid välja kaks 12–15 cm pikkust kandepulka. Haua seina ja kirstu külje vahele oli kiilutud kive. Luustik hästi säilinud, käed vaagnal. Koljul oli pärg (: 1), mille võru oli kaunistatud spiraalidega. Kolju ülesvõtmisel ilmnes, et pea teisel küljel ja all spiraale ei olnud. Spiraalide kõrvalt leiti paar spiraalidereaga samasuunalist korrutatud villast lõnga. Kaelas oli neli rida kaurikarpe ja helmeid (: 3). Parema õlanuki peal oli nuga (: 2), tera ots vastu õlga, ja mõlemas käes käevõru (: 4, 5). Vöökohal paremal oli kaks vööle kinnitatud pronksrõngakest (: 7a, b) koos sõrmusetaolise tekstiilpunutisega (: 7c), rauast konks (: 6) ja pronksspiraal (: 8). Dateering: 1225–1300.

(AI 5101: CCLVI: 1–8)

: 1

: 4

: 5

5 cm

: 5

: 4

1 cm

: 2

5 cm

: 6

: 7a : 7b : 7c : 8

3 cm

Matus CCLVII (257)

Laibahaud ruutudes a′/7–8, 6–10-aastane (8a±24k) laps. Piirjoonte põhjal oli tuvastatav vaid haua (60–240°) edelapoolne osa, kus asusid ka kolju tükid. Leidudeta. Dateering: 1300–1475.

Matus CCLVIII (258)

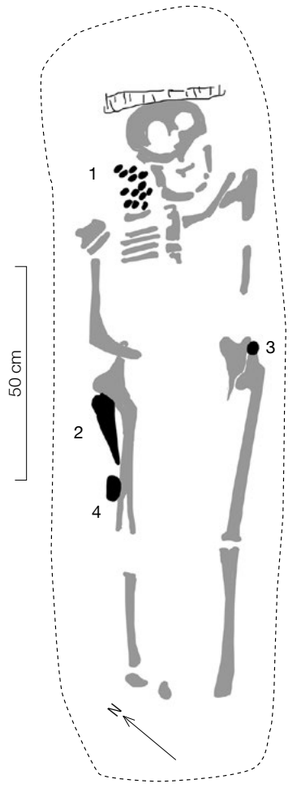
Laibahaud ruutudes a–b/8–9, 35–45-aastase naise kolju haua kirdeotsas (55°). Maetud laudkirstus, millest oli säilinud peatsipoolne otsalaud. Luustik kõdunenud, parem käsi ulatunud vaagnale. Vasaku puusanuki juurest leiti sõrmus (: 3), paremalt puusalt nuga (: 2). Sama jala reieluult tuli tekstiili, mille peal reas oli 5 spiraali (: 4). Kaelas kaurikarpidest ja helmestest (osa neist mustad) kee (: 1), iga karbi järel kaks helmest. Kõdunenud pärja küljest rippus seljale kett (: 5), millele oli kleepunud erinevate tekstiilide jäänuseid. 1300–1475 (pigem 14. saj).

(AI 5101: CCLVIII: 1–5)

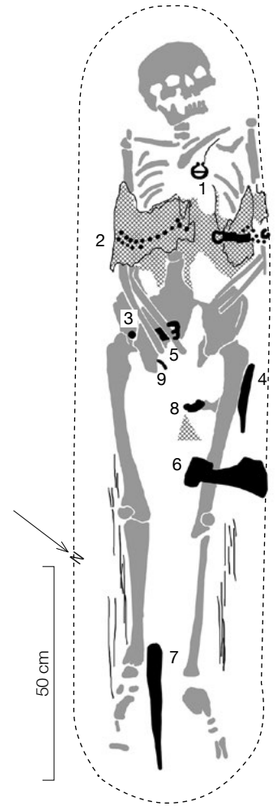
Matus CCLIX (259)

Laibahaud ruutudes b′/7–8, üle 45 aasta vanune mees, peaga edelasse (235°). Luustik keskmiselt säilinud. Käed olid vaagna keskel koos, säilinud oli laudkirstu puitu. Paremas käes oli vitssõrmus (: 8) ja vasakul puusal nuga (: 4) teraga jalutsisse. Vasakul roiete peal olev hoburaudsõlg (: 1) asetses nuppudega lõua poole. Vöö (: 2) oli nahast, vasakpoolses otsas, pronkspannal. Vöö peal oli kahelt realt ümmargusi pronksnaaste, mis lõppesid pandlast 10 cm kaugusel. Paremal vaagnaluul oli rauast pannal (: 5) ja vaagnaluu nukil ümmargune naast (: 3), vasakul vöö küljes rippus poolik raudrõngas (: 9). Vöö ei olnud oma õiges asendis, vaid vöökohast kõrgemal. Ülakehal oli jälgi linasest labasest riidest. Surnu oli sellega kaetud või maetud linases särgis. Vasaku põlve juures, varrega kolju suunas, asetses kirves (: 6), jalgade vahel odaots (: 7). Dateering: 1300–1400.

(AI 5101: CCLIX: 1–9)

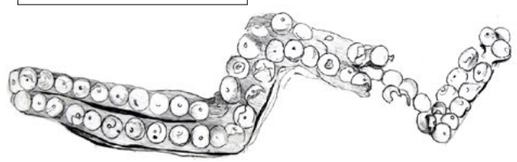

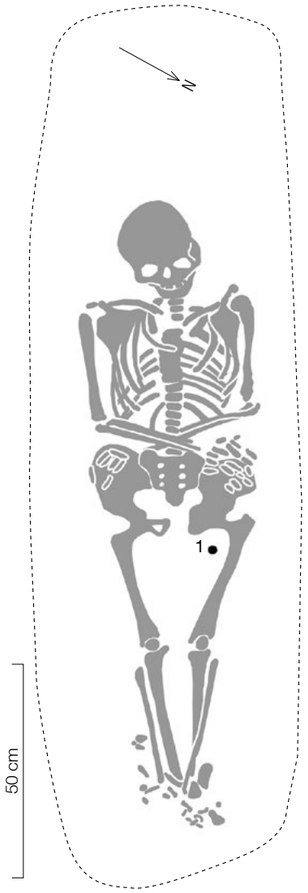

Matus CCLX (260)

Laibahaud ruutudes b–c/9–10, 20–25-aastane naine, peaga lääneedelasse (240°). Käed vaagnal risti, parem üle vasaku. Vasaku reieluu ülaotsa siseserva juurest leiti münt (: 1) – Gustav II Adolfi 1624. a Riia *dreipölker*. Dateering: 1625–1650.

(AI 5101: CCLX: 1)

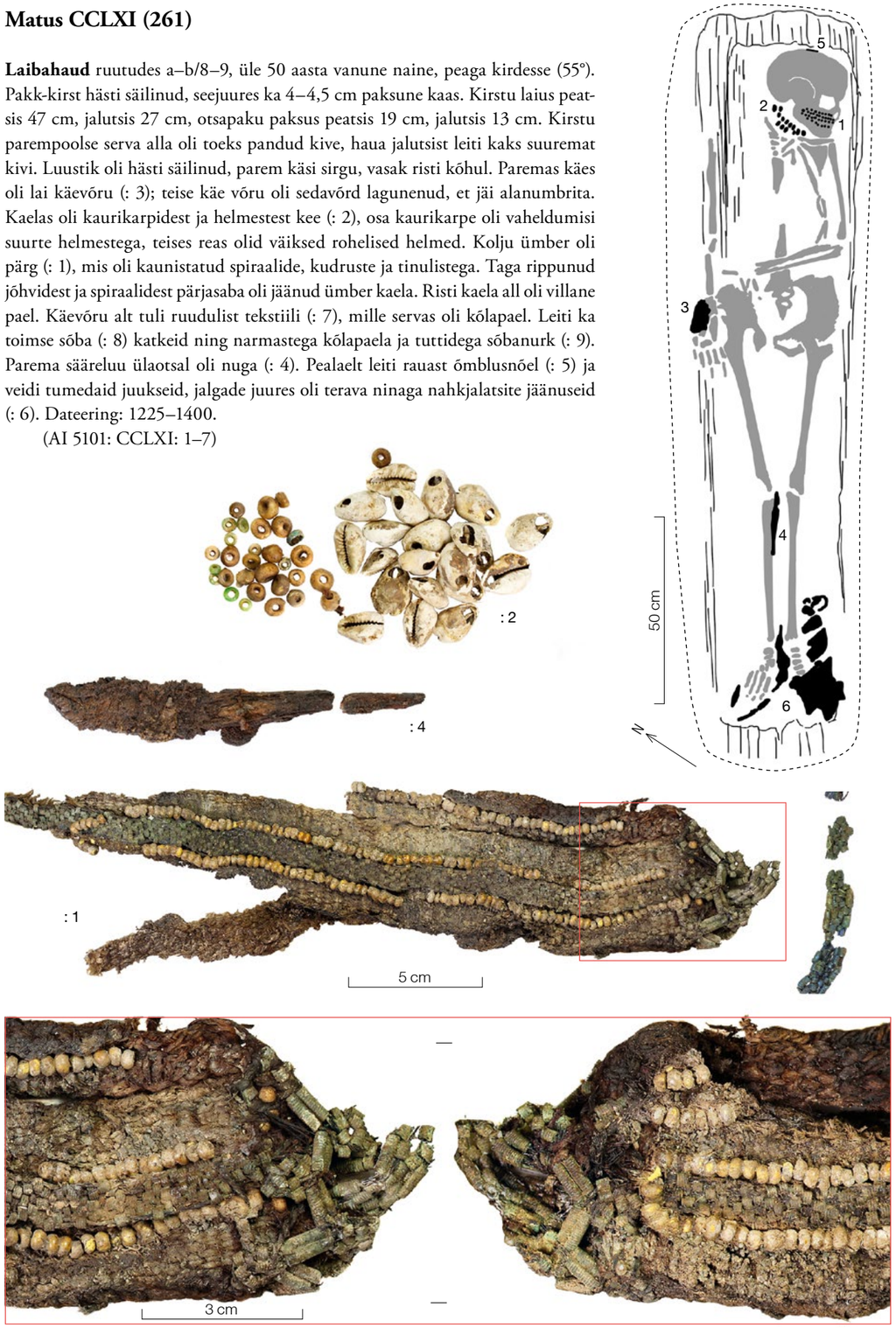

Matus CCLXI (261)

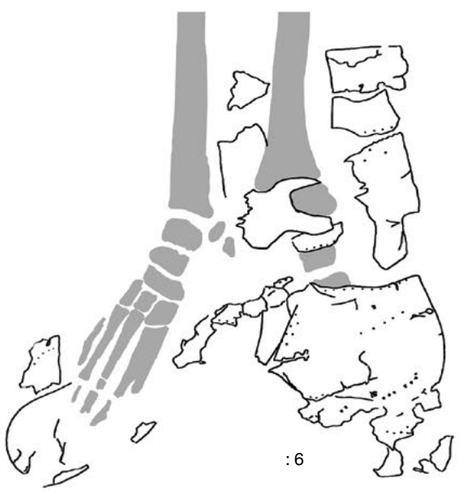
Laibahaud ruutudes a–b/8–9, üle 50 aasta vanune naine, peaga kirdesse (55°). Pakk-kirst hästi säilinud, seejuures ka 4–4,5 cm paksune kaas. Kirstu laius peatsis 47 cm, jalutsis 27 cm, otsapaku paksus peatsis 19 cm, jalutsis 13 cm. Kirstu parempoolse serva alla oli toeks pandud kive, haua jalutsist leiti kaks suuremat kivi. Luustik oli hästi säilinud, parem käsi sirgu, vasak risti kõhul. Paremas käes oli lai käevõru (: 3); teise käe võru oli sedavõrd lagunenud, et jäi alanumbrita. Kaelas oli kaurikarpidest ja helmestest kee (: 2), osa kaurikarpe oli vaheldumisi suurte helmestega, teises reas olid väiksed rohelised helmed. Kolju ümber oli pärg (: 1), mis oli kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Taga rippunud jõhvidest ja spiraalidest pärjasaba oli jäänud ümber kaela. Risti kaela all oli villane pael. Käevõru alt tuli ruudulist tekstiili (: 7), mille servas oli kõlapael. Leiti ka toimse sõba (: 8) katkeid ning narmastega kõlapaela ja tuttidega sõbanurk (: 9). Parema sääreluu ülaotsal oli nuga (: 4). Pealaelt leiti rauast õmblusnõel (: 5) ja veidi tumedaid juukseid, jalgade juures oli terava ninaga nahkjalatsite jäänuseid (: 6). Dateering: 1225–1400.

(AI 5101: CCLXI: 1–7)

: 9

: 7

: 6

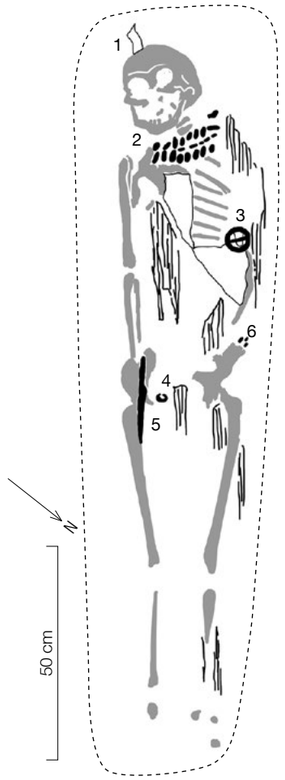

: 3

5 cm

Matus CCLXII (262)

Laibahaud ruudus b′/8, 25–35-aastane naine, peaga lääneedelasse (240°). Rindkere all kõdunenud puitu, luustik samuti kõdunenud. Käed olid asetatud enam-vähem sirgelt, sõrmed vaagnal. Kaelas oli kee (: 2) kahelt realt: peapoolne kaurikarpidest ja helmestest, alumine kaurikarpidest ja jämedamatest spiraalidest. Alumise rea kaurikarpidesse oli valatud tina. Paremas käes oli sõrmus (: 4) ja paremal puusal nuga (: 5), tera tipp jalutsisse. Vasakult poolt rinnalt leiti pronksist rõngassõlg (: 3), nõel torgatud läbi sõba kahevärvilise kõlapooga (: 3a). Vasakul puusal küünarnukist väljapoole on olnud mingi metallese, millest oli säilinud vaid õhukesi tükikesi (: 6). Pärg (: 1) oli koljult maha vajunud, kaunistatud spiraalide, kudruste ja tinulistega. Sabad olid jõhvist ja spiraalidest; tutid rombimustriga. Pärjakanna küljes olid kuljused, kett ja suur trapetsripats (näha röntgenfotol). Nende juures oli säilinud jäänuseid toimsest villasest, korjatud kirjaga kangast, sõbade juurde kuuluvatest kõlapaeltest ja kõlavöost. Säilinud oli ka veidi tumedaid juukseid. Keha all oli poolvillast tekstiili, mis võib pärineda korjatud kirjaga sõbast. Korjatud kirjas tekstiili (särgi turjakaunistusest?) tuli ka kaurikarpide alt. Monoliidi puhastamise ja uurimise kohta on ilmunud artikkel (Luiges 2008). Dateering: 1300–1450.

(AI 5101: CCLXII: 1–6)

: 2

: 3

: 3a

5 cm

: 4

3 cm

: 5

3 cm

3 cm

5 cm

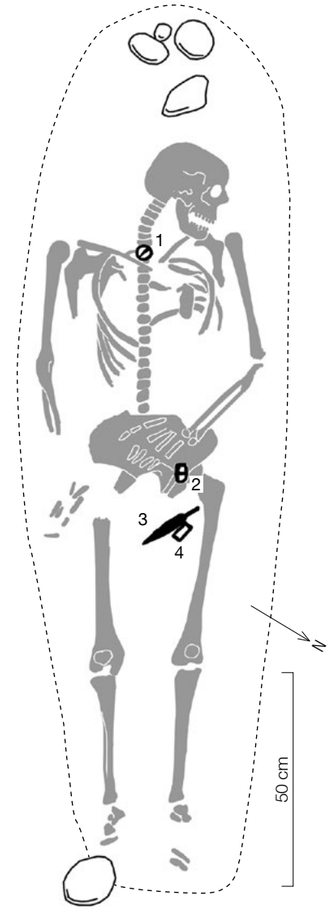
Röntgenfoto: Kristel Kajak

Matus CCLXIII (263)

Laibahaud ruutudes b′–c′/8–9, 20–30-aastane mees, peaga lääneedelasse (240°). Haua peatsis oli kive, mis on toetanud mingit posti, arvatavasti hauatähist. Luustik hästi säilinud. Parem käsi oli sirgelt kõrval, käelaba püsti, vasaku käe sõrmed vaagnal. Lõua all oli rauast vitssõlg (: 1), vööl rauast pannal (: 2) ja reieluude ülaotste vahel nuga (: 3), tera ots viltu parema reieluu poole. Noa all veel teine, rauast pandlaraam (: 4). Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: CCLXIII: 1–4)

Matus CCLXIV (264)

Põletushaud ruutudes e–f/9–10, puistepõletus, täiskasvanud naine (AK). Põletushaua piir ei ole määratav, kuna teda on kõigist külgedest lõhkunud laibahauad 47 ja 59. Puutumata võis jääda vaid põletusmatuse see osa, mis jäi nimetatud haudade vahele. Laibahaudu ääristasid kividest ovaalid vana maapinna, s.o põletushaua tasemel. Keskmiselt põlenud luid (700/800–1000/1100°C) tuli kiviovaalide seest ja nende vaheliselt alalt tugevast söesest leetekihist. Haud 47 lääneservas olevast leetekihist leiti hoburaudsõle nõel (: 1100) ja põlenud luid (: 1092). Luud asetsesid leetehorisondi ülemises kihis, peal haua 47 kääpaks kuhjatud liiv. Põlenud luid tuli ka sama kiviovaali idaotsa kivide vahelt (: 975, 1001, 1946 jt). Need luud ei pärine vist põletushauast 264, sest luukogumite vahelt haua 47 keskosast luid ei leitud. Nähtavasti on tegemist kahe matusega, hauaga 264 matuseala lääneosas ja hauaga 271 ruudus f/8. Võimalikud põletusmatusesse kuuluvad esemed: põlenud luud (: 838, 1082, 1092, 1279), spiraalsõrmus (: 1282), rohkesti keraamikat jm. Dateering: 1000–1225.

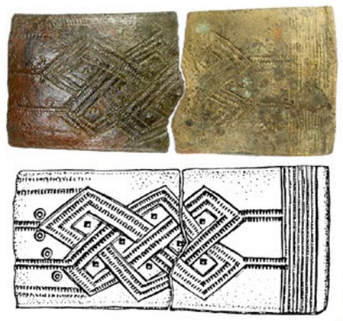
(AI 5101: 1100, 1282)

Matus CCLXV (265)

Põletushaud ruutudes i–j/7–8, puistepõletus, ulatuslik, u 3 m läbimõõduga põlenud luude ja leidude kontsentratsiooniala. Luud enamasti valged, kolmanda põletusastmega (u 700/800–1000/1100 °C), vähemal hulgal hallikad. Tegemist võib olla mitme põletushauaga, mis on üksteisest raskesti eristatavad sissekaevatud laibahaudade tõttu. Ruutudes i/7–8 selgus nelja matusega laibahaua 245a–d piirjoon. Matust 245a–d tähistanud ovaalse kivipiirde kivide alt leiti liivasest-mullasest segatud pinnasest põlenud luid ja arhailist riibitud keraamikat (: 1712, 1714), plettornamendiga käevõru katke (: 1567), trapetsjas ripats (: 1844), spiraalsõrmused (: 1704 ja 1698) ning pronkstoruke (: 1760). Kividealuses segatud liivas, 3–4 cm paksuses kihis oli rohkesti savinõukilde (: 1757). Viimased pärinevad vähemalt kahest nõust, osa on S-kujulise servaprofiili ja tekstiilvajutustega. Kalmealalt leiti veel toorraua tükike (: 1686), sama plettornamendiga käevoru teine tükk (: 1713), põlenud käevõru (: 1701), trapetsripatseid (: 1678, 1721), sõlekaare katkeid (: 1583, 1720), sõlenõela katke (: 1724), spiraalsõrmuse katke (: 1612) ja terve spiraalsõrmus (: 1758), pronkstoruke (: 1759), käevõru (: 1819), kuljuse katke (: 1896), rauast haak (: 1897), sulanud pronksi (: 1898), nuga (: 1918), ristpeaga ehtenõela katke (: 1921), spiraalike (: 1945) ja prillspiraalsõrmuse katke (: 1953). Suur osa põletusmatuse leidudest on koos kõrvalt võetud pinnasega visatud laibahaua täitemulda. Sealt leiti kaheks tükiks murtud ja põlenud lame kaelavõru (: 1969, 1756), tules olnud kirves (: 1818), põlenud kitsas käevõru (: 1819) ja nuga (: 1993). Dateering: 1100–1150.

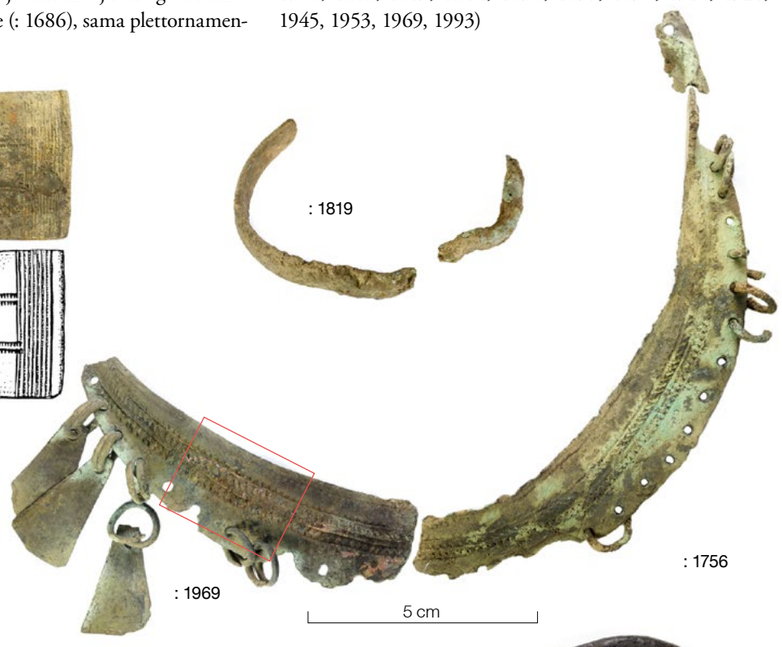
(AI 5101: 704, 1567, 1583, 1612, 1678, 1698, 1969, 1704, 1713, 1720, 1721, 1724, 1756, 1757, 1758, 1759, 1760, 1818, 1819, 1844, 1896, 1897, 1898, 1918, 1921, 1945, 1953, 1969, 1993)

: 1567, 1713

: 1819

: 1969

: 1756

5 cm

: 1918

: 1818

5 cm

: 1583 : 1759 : 1760 : 1720 : 1724 : 1898

5 cm

: 1678 : 1721 : 1612 : 1704 : 1758 : 1953

: 1844 : 1896 : 1897 : 1921 : 1945

3 cm

Matus CCLXVI (266)

Põletushaud ruutudes j–k/6–7, puistepõletus, eristus u 1,5 m läbimõõduga hajusa luude kontsentratsioonialana. Luud valdavalt valged, kolmanda põletusastmega (u 700/800–1000/1100 °C). Põletushauda oli sisse kaevatud kahe laibamatuse (247a, b) haud, mis on seda märkimisväärselt lõhkunud. Pärast sissekaevet on matusele kuhjatud kääbas. Selle läbikaevamisel tulid kõigepealt välja kääpasse visatud põletushaua leiud. Leiti põlenud luid, keraamikat (: 1982, 1983, 1985, 1087), pronkspleki katke (: 1911) ja sulanud pronkseseme tükke (: 1975). Haua kaguservas oli paarikümne sentimeetri läbimõõduga söene laik, milles oli põlenud luid ja tules olnud nuga (: 1984). Dateering: 1000–1225.

(AI 5101: 1087, 1894, 1911, 1975, 1982, 1983, 1984, 1985)

: 1975 : 1984

5 cm

Matus CCLXVII (267)

Põletushaud* ruutudes d/9–10, puistepõletus. Põletusmatusest oli läbi kaevatud laibamatus 52, millele kuhjatud kääbas osaliselt kattis varasema põletusmatuse. Põlenud luud (: 1140) asusid matmisala keskosas, ümberringi leidus tugevalt sulanud pronksesemete tükke (: 994, 995, 1058, 1114, 1115, 1140), sh käevõru (: 1701), sõrmuste katked (: 1043, 1130) ja nuga (: 1122). Kõik nimetatud esemed asetsesid kuhjatise all vana maapinna tasemel. Samasse matusesse võib kuuluda ka sõrmuse katke (: 2037). Dateering: 1000–1225.

(AI 5010: 953, 994, 995, 1043, 1058, 1114, 1115, 1122, 1130, 1140, 1701, 2037 (?))

Matus CCLXVIII (268)

Põletushaud[1] ruutudes h–i/5, puistepõletus, u 1 m läbimõõduga luude ja savinõukildude kontsentratsiooniala. Sisaldas põlenud luid ja keraamikat juba alates kamaraalusest kihist; võimalik, et on olnud piiratud väikestest kividest ringiga. Läbi põletushaua oli kaevatud laibahaud 256, millele oli kuhjatud kääbas. Kuhjatis sisaldas nii kedral kui ka käsitsi tehtud savinõude kilde, kääpapõhjast u 10 cm sügavamalt leiti veel põlenud luid. Keraamikat ja luid leidus ainult kääpakuhjatises. Seal, kus kuhjatise liiva ei olnud, algas kohe kamara alt söene algne pinnas. Põletusmatuse alal oli rohkesti savinõukilde. Siin oli ka põlenud esemete katkeid, nt pronksspiraale (: 2021, 2050), kuljus (: 2037), käevõru tükk (: 2045), hoburaudsõle nõela katke (: 2025), sirgeks tõmmatud spiraalsõrmus (: 2022), prillspiraalsõrmus (: 1588), spiraalsõrmused (: 1767, 1787) ja spiraalrõngas (: 1835). Dateering: 1000–1225.

(AI 5101: 1588, 1767, 1787, 1835, 2021, 2022, 2025, 2037, 2045, 2050, 2061)

1 Siksälä kalme ingliskeelses väljaandes (Heapost 2007, 216) oli see matus numbri CCXVII all.

Matus CCLXIX (269)

Laibahaud ruudus d/4′. Paljandunud haua kirde–edela-suunalisest kontuurist veidi sügavamalt leiti rõngassõlg (: 1345) ja nuga (: 1346), mis arvatavasti kuuluvad lapse kõdunenud matuse juurde. Dateering: 1300–1475.

(AI 5101: 1345, 1346)

Matus CCLXX (270)

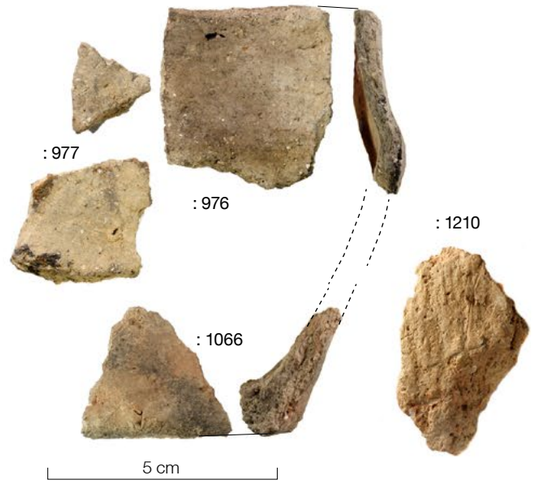
Põletushaud ruudus d/8, puistepõletus. Joonistus välja väikese (115 × 45 cm) ida–lääne-suunalise (85–265°) haua kontuur. Haua muld oli 62 cm paksuselt segatud, kümmekond sentimeetrit enne põhja tuli põlenud luid (: 962). Nii hauakontuuri sisemuses kui ka väljaspool seda oli rohkelt käsitsi tehtud savinõude kilde, muud leiud puudusid. Esemeid peale savinõukildude ei leidunud. Dateering: 1000–1225.

Matus CCLXXI (271)

Põletushaud ruutudes e–f/8, u 1 m läbimõõduga põlenud luude puisteala, mida on lõhkunud laibahaud 47. Luud valdavalt valged, keskmise põletusega (u 700/800–1000/1100 °C). Täiskasvanu (AK). Laibahaua serva ääristas vana maapinna tasemel kividest laotud ovaal. Põletushaud 271 on olnud laibahaua 47 idaotsa all, kus suurte kivide ümbruses oli intensiivne, põlenud luid (: 975, 1001, 1003) sisaldav söene leetekiht. Luud asetsesid leetehorisondi ülaosas, peal laibamatuse kääpaks kuhjatud liiv. Rohkesti esines keraamikat (: 771, 789, 790, 976–978, 1000, 1066, 1210). Savinõukillu (: 1066) siseküljel olnud kõrbekihist võetud süsinikuproov[1] andis tulemuseks 1141±29 BP, kalibreeritult (95,8%) 777–980 pKr. Dateering: 777–980.

(AI 5101: 771, 789, 790, 976–978, 1000, 1066, 1210)

1 SUERC-55414 (GU35142)

Matus CCLXXII (272)

Põletushaud ruutudes f–g/9–10, puistepõletus. Luud valdavalt valged, keskmise põletusega (u 700/800–1000/1100 °C). Matuse 58 haua kaevamisega lõhutud põletusmatusele viitavad hauamulda sattunud põlenud luud, keraamika, sh porsunud killud (: 976–978) ja esemeleiud. Kuna põletusmatuse jäänuseid leidus vaid haualaigus, on tegemist olnud väiksemõõtmelise puistelaigu või matuselohuga. Peale põlenud luude (: 1164, 1265, 1300) leiti kuljus (: 1118), pronksspiraal (: 1270), nuga (: 1249) ja keraamikat (: 881, 1132, 1287, 1295). Dateering: 1000–1150.

(AI 5101: 881, 1118, 1132, 1270, 1249, 1287, 1295)

Matus CCLXXIII (273)

Põletushaud ruudus f/9, puistepõletus u 0,75 m läbimõõduga alal. Pealmisest mullakihist leiti veidi põlenud luid (: 912), savinõutükke (: 907–911, 915, 919, 1018, 1084), raudsõrmus (: 913) ja pronkssõrmuse katke (: 914). Dateering: 1000–1225.

(AI 5101: 907, 911, 913, 914, 915, 919, 1018, 1084)

Matus CCLXXIV (274)

Põletushaud ruudus f/2′, puistepõletus. Vähesed luukillud 0,75–1 m läbimõõduga alal. Luud valged, keskmise põletusega (u 700/800–1000/1100 °C). Matusest oli laiali künnikihis põlenud luid (: 1324) ja sulanud pronkseseme tükke (: 1325). Naabrusest, ruudust g/2′ leiti põlenud käevõru katke (: 1321). Dateering: 1000–1225.

(AI 5101: 1324, 1325)

Matus CCLXXV (275)

Põletushaud ruutudes e–f/6, puistepõletus u 1,6 × 1,2 m suurusega ovaalsel, kirde–edela-suunalisel alal; võimalik, et markeeritud katkendliku kiviringiga (kivide lm 15–20 cm). Luud valged, keskmise põletusega (u 700/800–1000/1100 °C). Põlenud luude pesa (: 245) läbimõõt oli 30 cm, luudega pinnasekihi paksus 27 cm, läheduses leidus teisigi luid (: 239). Kindlat kuju laigul ei olnud. Üksikute kildudena oli luid kirde pool samas tasapinnas; luude juures leidus sütt. Matusega seostub sulanud pronksikatke (: 246) ja savinõukilde (: 64, 118, 160, 236). Dateering: 1000–1100.

(AI 5101: 64, 118, 160, 236, 246)

Matus CCLXXVI (276)

Põletushaud ruutudes g–h/5, puistepõletus, kirde–edela-suunalise ovaalse luude puisteala läbimõõt oli 1–1,5 m. Eristus kui käsi- ja kedrakeraamika kontsentratsiooniala, milles leidus laineornamendiga õhukeseseinalise kedranõu tükke. Dateering: 1000–1225.

(AI 5101: 109, 199, 240, 1994, 1996–2007, 2010–2023, 2025–2032, 2036–2039, 2041–2062, 2069)

Matus CCLXXVII (277)

Põletushaud* ruudus d/1′, puistepõletus kirde–edela-suunalisel alal künnikihis luustiku 90 kohal või selle hauda visatud mullas. Põlenud luukilde oli matmisala keskel ja kirdeotsas. Kamara alt tuli 3 helmest (: 1319), künnikihist savinõukilde (: 1337) koos põlenud luudega (: 1342). Sealtsamast koguti kündmisel lõhutud laibamatuse 283 leide. Dateering: 1000–1225.

(AI 5101: 1319, 1337)

Matus CCLXXVIII (278)

Põletushaud* ruutudes d–e/2’, puistepõletus. Üksikud luukillud kirde–edela-suunalisest laigust kamara alt ja künnikihist. Dateering: ebaselge.

Matus CCLXXIX (279)

Põletushaud ruutudes f/5–6, puistepõletus, vähesed luukillud 60–70 cm läbimõõduga alal, paljandus juba kamara all tumeda laiguna. Luud valged, keskmiselt põlenud (u 700/800–1000/1100 °C). Matuselaigu keskosast leiti sõrmus (: 211) ja lõunaservast põlenud luid (: 243). Sügavamal oli liiv segatud, kuid ei sisaldanud rohkem luid ega esemeid. Dateering: ebaselge.

(AI 5101: 211)

KÜNNIGA LÕHUTUD MATUSED

Matus CCLXXX (280)

Laibahaud täiskasvanud naine. Luustik leitud kündmisel, leiud antud Eesti Rahva Muuseumi 1918. aastal. Arvestades teiste laialiküntud luustike paiknemist, võis välja tulla künka idanõlva ülaosast. Muuseumi leiukataloogi järgi „olnud kooljal pikad juuksed". Peale muuseumi toodud asjade on leitud ka riie, mis õhu käes ära pudenenud. Luustiku juurest leiti kaelavõru (: 1), koogutaolisel sangal piklike trapetsripatsitega rinnakee (: 2), kaks spiraalkäevõru (: 3, 4), keskel laieneva keermega spiraalsõrmus (: 5), S-kujulistest lülidest kett (: 6), 3 pronksklambritega sõbakatket (: 7), kaks noakatket (: 8, 9), 2 kaurikarpi (: 10) ja kolmekordsest pronkstraadist jupp, mis ilmselt oli sirgeks venitatud käevõru (: 11). Dateering: 1200–1225.

(ERM A 24: 50–61 -> AI 2511: 1–11)

280. matuse leiud pildistasid Heiki Valk, Jüri Kuusk ja Jaana Ratas

: 1

: 2

: 3

: 4

: 6

: 9

: 10

5 cm

: 7

: 5

: 11

3 cm

Matus CCLXXXI (281)

Laibahaud – laiakilbiline künniga lõhutud sõrmus (: 1434) ja kaelarist (:1433) künnikihist ruutudes D′/1′–2′. Dateering: 1400–1475.
(AI 5101: 1433, 1434)

Matus CCLXXXII (282)

Laibahaud – nuga (: 1372), spiraalsõrmus (: 1373), kuljus (:1374), kaelarist (: 1375) ja rombja keskosaga ristripats (: 1376), künnikihist ruudus a/1′. Dateering: 1400–1475.
(AI 5101: 1372–1376)

Matus CCLXXXIII (283)

Laibahaud – hoburaudsõlg (: 1341), rombja keskosaga ristripats (: 1347) ja nuga (: 1356) künnikihist ruudus d/1′; tõenäoliselt ka rombja keskosaga ristripats (:1334) ruudust c/1′. Dateering: 1300–1475.
(AI 5101: 1341, 1347, 1356; 1334(?))

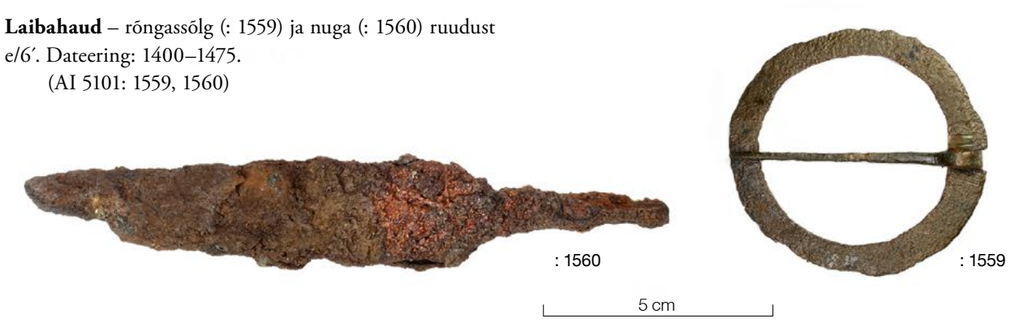
Matus CCLXXXIV (284)

Laibahaud – hoburaudsõlg (: 1329) ja laia kilbiga sõrmus (: 1330) ruutudest d–e/2′ segamini küntud puistepõletusmatuse 278 juurest, luustik 54 pealt. Dateering: 1400–1475.
(AI 5101: 1329, 1330)

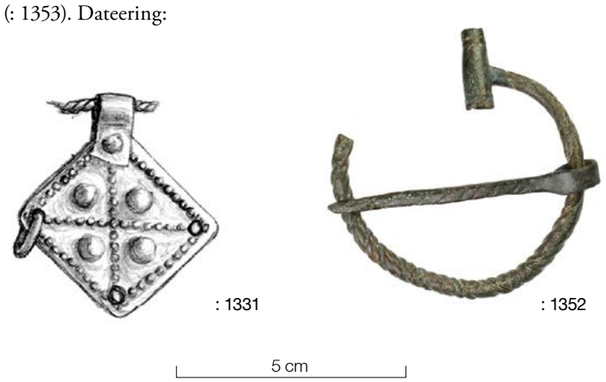
Matus CCLXXXV (285)

Laibahaud – rõngassõlg (: 1559) ja nuga (: 1560) ruudust e/6′. Dateering: 1400–1475.
(AI 5101: 1559, 1560)

Matus CCLXXXVI (286)

Laibahaud – künniga lõhutud ja paigast veetud matus ruudus c/3′, millele viitavad haua 77 lahtikaevamisel pealmisest kihist saadud leiud. Koos lõualuutükiga leiti kaelakeest pärit helmed, kuljus ja ripats (: 1331), läheduses olid ka hoburaudsõlg (: 1352) ja rõngassõlg (: 1353). Dateering: 1350–1475.
(AI 5101: 1331, 1352, 1353)

MATUSED KIRIKUMÄELT 2003–2004

Kaevamised Kirikumäel 2004. aastal. *Foto: Heiki Valk.*

Matus K-1

Laps (4a±12k) ruutudes G/57–58, peaga edelasse (210°). Parema jala sääre- ja pindluud veidi segatud. Parem käsi täisnurga all kõverdatud alumistele roietele, vasak käsi vaagnaluude keskkohale. Vasaku küünarnuki all paiknes selgrooga paralleelne nuga (: 58), teramik jalutsi suunas; parema käe sõrmed noapidemel. Dateering: 1600–1700/1750.

(TÜ 1230: 58)

TÜ 1230: 58

Matus K-2

Lapse (u 5 a) kolju ruudus G/56, peaga läände (270°). Tranšeesse jäid kolju ja ülakeha luud, vasak õlavarreluu ja rangluu puudusid. Leidudeta. Dateering: 1600–1700/1750.

Matus K-3

Väikelapse (4a±12k) luustiku jäänused ruudus G/54, peaga lõunaedelasse (200°). Säilinud oli vaid kolju, keha luud olid peaaegu täiesti ära kõdunenud. Leidudeta. Dateering: 1600–1700/1750.

Matus K-4

Täiskasvanud mees, peaga edelasse (220°). Parem käsi oli kõverdatud täisnurga all vööle, vasak parema vaagnaluu ülaosale. Kolju juures oli säilinud puukirstu jäänuseid. Vasaku reieluu ülaots oli murdunud, kuid kokku kasvanud. Leidudeta. Dateering: 1600–1700/1750.

Matus K-5

Täiskasvanud naine, peaga edelasse (225°). Ülakeha vasaku poole luud ja kolju puudusid, segatud. Vasakust käest oli säilinud vaid küünar- ja kodarluu, ranne paiknes parema vaagnaluu ülemisel serval. Parem käsi oli painutatud reieluude taha, kodarluu ots oli vasaku reieluu all. Leidudeta. Dateering: 1600–1700/1750.

Matus K-6

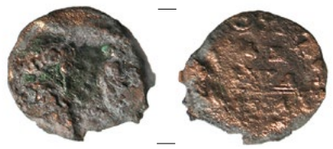
Laps (5 a) ruutude B–C/51 piiril, peaga lõunaedelasse (215°). Luustik väga kõdunenud, kolju katki murenenud, jala- ja käeluid pole säilinud. Luude peal ja vasakul küljel oli laudkirstu jäänuseid. Leidudeta. Dateering: 1600–1700/1750.

Matus K-7

Täiskasvanud mees ruutudes A–B/50–51, peaga lõunaedelasse (210°), jäi kaevandisse vaagnaluude keskosast kuni kandadeni. Jalaluude vahel oli luid varasemast, lõhutud matusest. Parema reieluu ülaotsa alt leiti münt (: 60) – keisrinna Anna Ivanovna 173(?)4. a denga. Dateering: 1730–1750.

(TÜ 1230: 60)

Kõik Kirikumäe mündid pildistas Kristiina Paavel

TÜ 1230: 60

2 cm

Matus K-8

Vana mehe (üle 70 a) kolju ja vasaku õlavarreluu ülaotsa jäänused ruudus G/44. Kuna luud oli peaaegu täiesti ära kõdunenud, pole matmissuund täpselt määratletav. Kolju paremal küljel, enam-vähem oimukohal, oli korrapärane rombjas auk (3,5 × 2 cm), nähtavasti tekkinud surmavast odalöögist. Vasakust oimukohast veidi kukla pool oli ebakorrapärane, 4,5 × 2,5 cm mõõtmetega trepanatsiooniauk, mille kuklapoolne serv oli 2,5 cm ulatuses sirge – nähtavasti raiutud. Luukoe servad olid kinni kasvanud. Leidudeta. Dateering: 1550–1700.

Matus K-9

35–40-aastane mees ruutudes G/40–41, peaga edelasse (230°). Parema kehapoole luud kuni reieluu ülaotsani jäid kaevandist välja. Vasak õlavarreluu oli paigast küntud; haualaigus leidus söetükikesi. Luustik lamas kõval saviliiva kihil, mis oli määranud hauapõhja sügavuse. Leidudeta. Dateering: 1600–1700/1750.

Matus K-10

Laps (11–12 a) ruutudes G/40–41, peaga edelasse. Maetud koos luustik 9-ga, haudade jalutsiots ühel joonel. Kaevandisse jäid vaid vasaku jala luud. Leidudeta. Dateering: 1600–1700/1750.

Matus K-11

Mees (35–45 a) ruutudes G/38–39, peaga lõunaedelasse (210°). Luud väga halvasti säilinud, jalaluud kõdunenud. Parem käsi oli kõverdatud vasakpoolsetele ülemistele roietele, vasak paremale vaagnaluule. Luustik paiknes 174 cm pikkuses kirstus, mis oli jälgitav kuni 17 cm kõrguselt. Kirst trapetsikujuline: laius peatsis 43 cm, jalutsis 21 cm, küljelauad säilinud kuni 2,5 cm paksuselt. Servas vähemalt 3,5 cm paksune kirstukaas oli tahutud paksust plangust, pealt tasane, seest kumer. Parema vaagnaluu alaotsa kõrval oli nuga (: 62) – kehaga paralleelne, teramik jalutsisse. Matuse kohalt leiti künnikihist kaks brakteaati – Tartu piiskopkonna 13. saj lõpu – 14. saj alguse penn ja Hamburgi 14. saj algupoole penn (: 17 ja 47), samuti oletatav Liivimaa mündi toorik (: 48). Kuna need leiud paiknevad väljaspool kabeliaseme 17. sajandi ohvrimüntide leviala, võib oletada seost kõnesoleva matusega. Dateering: 1275–1325 (?).

(TÜ 1230: 62; 17 (?), 47 (?), 48 (?))

5 cm

TÜ 1230: 62

Matus K-12

Naiseluustik (üle 70 a) ruutudes II: 6–7, peaga itta (80°). Luud halvasti säilinud. Käed olid täisnurga all vöökohale kõverdatud, parem kõrgemal, vasak madalamal. Luustik oli trapetsikujulises laudkirstus, mille laius peatsis oli 41 cm ja jalutsis 26 cm. Kirstu kaas oli jälgitav 23 mm paksuselt; 17 cm kõrguselt säilinud küljelaud oli 4 cm paksune. Haud oli kaevatud kõvasse saviliiva ja jälgis täpselt kirstu kontuuri. Kurgu all oli suur rõngassõlg (: 59), parema reieluu ülaotsa kõrval nuga (: 61), teramik jalutsi poole. Kirstukaanel oli Rootsi münt – kuninganna Kristiina Liivimaa killing (1644–1754) (: 57). Jalutsis, haua täitepinnases oli kaks väikelapse roiet. Dateering: 1650–1700/1725.

(TÜ 1230: 57, 59, 61)

2 cm

TÜ 1230: 57

TÜ 1230: 61

5 cm

TÜ 1230: 59

3 cm

Matus K-13

Täiskasvanu (?) ruudus G/18, peaga idakirdesse (70°). Matusest 13 jäid tranšeesse vaid jalaluud – vasak jalg jalutsist põlveni, parem reieluu keskosani. Maapinnast 40 cm sügavusel algas luustiku kohal 10–15 cm läbimõõduga raudkividest lade (suurima läbimõõt 20–28 cm), mis lõppes u 5 cm luudest kõrgemal. Luustiku all ja kõrval oli laudkirstu jäänuseid. Luude kohalt leiti Rootsi münt – Kristiina 1650. a Liivimaa killing (: 56). Dateering: 1650–1700/1725.

(TÜ 1230: 56)

TÜ 1230: 56

2 cm

Matus K-14

Lapseluustik (*inf II*) ruutudes G/18–19, peaga lääneedelasse (250°). Paiknes vahetult matuse 13 jalaluude kõrval, kuid oli sellega vastassuunaline. Luud väga kõdunenud, säilinud vaid vasak reieluu. Haualaigus leidus söetükke ja luude kohal oli u 25 cm pikkune raudkivi. Leidudeta. Dateering: 1600–1700/1750.

Matus K-15

Lapsematuse jäänused, peaga edelasse (225°). Maapinnast 65 cm sügavusel oli kirstukaane tükk, mille all olid väikelapse reieluud. Nii kirst kui ka luustik olid mingi kaevega läbi lõigatud ning luustiku ülaosa puudus. Leidudeta. Dateering: 1600–1700/1750.

Matus K-16

Väikelaps (2–3 a) ruutudes G/23–24, peaga lääneedelasse (245°). Säilinud kandadest kaelani, koljust alles vaid paigast nihutatud lõualuu. Käeluud olid segatud, parem sääreluu üle vasaku. Luustik paiknes kirstus, mille laius põlvede kohal oli 20 cm ja lauad jälgitavad kuni 2 cm paksusena. Matuse juures oli 3 münti: luudest veidi kõrgemalt vöökoha piirkonnast ja selja alt leiti 2 Karl X Gustavi (1654–1660) Liivimaa killingit (: 192 ja 234) ning kaela kohalt kirstu põhja alt Kristiina 1650. a Riia killing (: 232). Lõualuu lähedal oli kahes tükis nuga (: 186), mille seos matusega jääb lahtiseks. Luude kohal haua jalutsiosas oli kümme 10–15 cm läbimõõduga kivi. Ka hauatäite peatsiotsas oli u 15 cm läbimõõduga lubjakivi. Et kalmeliivas oli kive väga vähe, näivad need olevat hauda visatud. Dateering: 1650–1725.

(TÜ 1317: 192, 232, 234, 186(?))

TÜ 1317: 192

TÜ 1317: 232

TÜ 1317: 234

2 cm

Matus K-17

Väikelaps (5–6 kuud) ruutudes D–E/1–2, peaga lääneedelasse (255°). Peatsis, hauatäite ülaosas, haualaigu servast 5 cm kaugusel oli 7 cm ulatuses säilinud püstise puuposti, ilmselt hauatähise, pehkinud tükk. Posti kõrval oli 18–23 cm läbimõõduga raudkivi, nähtavasti selle tugi. Luude kõrval ja all olid laudkirstu jäänused. Käed olid täisnurga all vöökohale kõverdatud, jalaluudest oli alles vaid vasak reieluu. Vöökohal oli Gustav II Adolfi 1626. a Riia killing (: 211); samast piirkonnast kirstu põhjast leiti Karl XI 1664. a Liivimaa killing (: 230) ja kirstu põhjast ülakeha piirkonnast Kristiina 1649. a Riia killing (: 231). Dateering: 1665–1700/1725.

(TÜ 1317: 211, 230, 231)

TÜ 1317: 211

TÜ 1317: 230

TÜ 1317: 231

2 cm

Matus K-18

Anatoomilises asendis käeluud ruudus C/2–3 NW: täiskasvanu või nooruki sõrme- ja kämblaluud, küünar- ja kodarluu; teised luud puudusid. Näib, et tegemist on üksikult maetud käega. Dateering: ebaselge.

Matus K-19

Täiskasvanu, tõenäoliselt naise luustik ruutudes E–F/2–3, peaga lõunakagusse (210°). Parem käsi oli kõverdatud kurgu alla, vasak vöökohale. Vasaku küünarluu alaosa kõrval oli säilinud kirstu küljelaua tükk, mille kõrval oli püstises asendis vaskraha, Katariina II 1767. a denga (: 224). Ilmselt oli münt serviti pistetud surnu käsivarre ja kirstulaua vahele. Haualaik oli kausja põhjaga ja kitsas, vaid kuni 33 cm laiune. Luudest kõrgemal haua täitepinnases oli 4 münti – 2 Gustav II Adolfi Riia killingit (1632, 1633) ning Karl XI Liivimaa (1663) ja Riia (1665) killing (TÜ 1317: 219, 220, 226 ja 227). Nende puhul võiks tegemist olla haua kaevamisel hauatäitesse sattunud ohvrirahadega.

(TÜ 1317: 224)

TÜ 1317: 219

TÜ 1317: 220

TÜ 1317: 226

2 cm

Matus K-20

Vastsündinud lapse luustik ruudus E–F/7, peaga lääneedelasse (250°). Matus paiknes hästi säilinud 77 cm pikkuses pakk-kirstus. Kirst, mille külgede pealispinnad olid hoolikalt horisontaalseks tasandatud, oli peatsis 25 cm ja jalutsis 21 cm laiune. Jalutsiots oli 6 cm paksune, siseava laius 18 cm, külje paksus 3 cm ja külje kõrgus 15 cm. Luustikust oli säilinud vaid väheseid koljutükke. Kirstujäänustest kümmekond sentimeetrit kõrgemalt leiti kuninganna Kristiina Liivimaa killing (1644–45; 1647–54) (: 221), mille seos matusega jääb küsitavaks. Dateering: 1650–1700/1725.

(TÜ 1317: 221(?))

TÜ 1317: 221

2 cm

Matus K-21

Lapseluustik (*inf II*) ruutudes F/9–10, peaga edelasse (225°). Luud väga halvasti säilinud. Maetud laudkirstus, mille küljelauad olid peaaegu terve kirstu pikkuses (u 130 cm ulatuses) jälgitavad. Luustiku selja alt leiti haua põhjast nuga (: 280). Dateering: 1600–1700/1750.

(TÜ 1317: 280)

Matus K-22a, b ja c

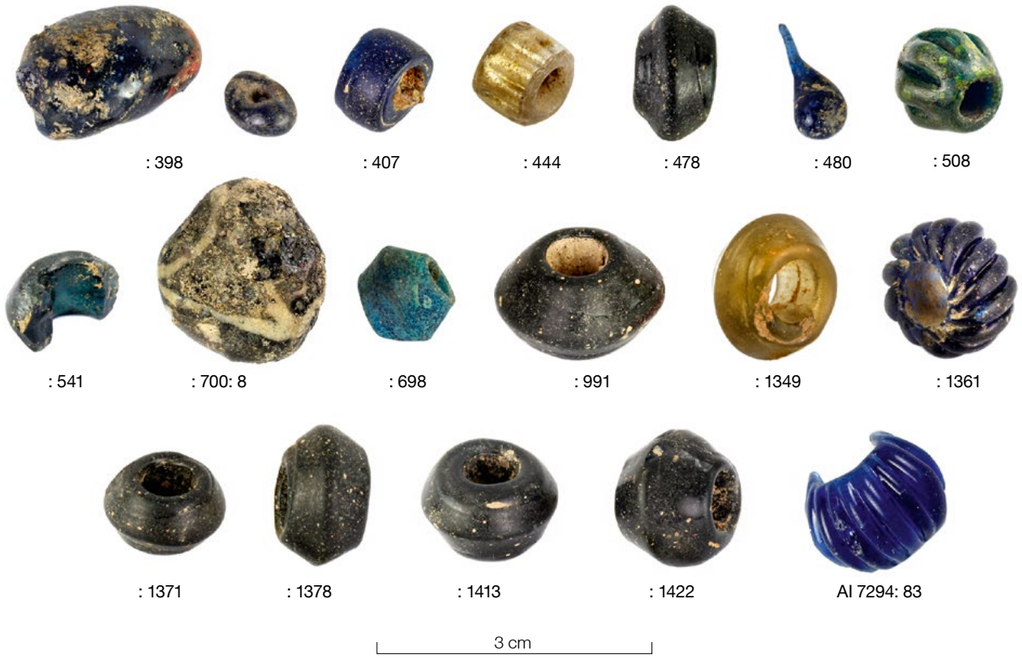
Põletusmatus Kirikumäe keskosas, ruutudes G/48–50 (Valk & Allmäe 2010). Esimesed luukillud tulid segatud liivas nähtavale u 30 cm sügavusel. Kompaktne, u 80 cm läbimõõduga kaltsineerunud luukildudest luudelasu paiknes segatud liivas maapinnast 55–60/65 cm sügavusel. Luude all oli kohati kõva puutumatu saviliiv, kohati õhuke segatud liiva kiht. Üksikuid luukilde leidus liivas ka tiheda luukogumi ümbruses. Põletusmatus sisaldas vähemalt kahe inimese, enam kui 35 aasta vanuse mehe (matus K-22a) ja 50–65 aasta vanuse naise luid (matus K-22b). Samalt alalt leiti ka neli 3–4 aastase lapse (matus K-22c) tõenäoliselt põletamata hammast ja oimuluu kaljuosa tükk. Jäi ebaselgeks, kas laps (või lapse pea) on maetud koos põlenud luudega või on laps maetud hiljem, omaette.

Kuna segatud pinnas ulatus kogu avatud 2,8 m^2 suurusel alal maapinnast 65–70 cm sügavuseni ja ei õnnestunud leida ühtegi sissekaeve serva, on põletusmatus ilmselt paiknenud suuremal, maasse süvendatud ja uuesti segatud liivaga täidetud alal. Luude lähedalt, maapinnast 60–70 cm sügavuselt võetud pinnase sõelumisel leitud söekübemetest tehtud süsinikuproov andis tulemuseks 975±35BP, kalibreeritult 990–1160 pKr (95,4% tõenäosus). Dateering: 990–1160.

Tervikülevaade Siksälä Kirikumäelt leitud müntidest, mis hõlmab ka kirikuasemelt leitud ohvrirahasid, on esitatud käesoleva raamatu I osas, Mauri Kiudsoo artikli juurde kuuluvas tabelis.

ÜKSIKLEIUD

Tahvel 1

Kalmetemägi, helmed
Märkimata peanumbriga leiud AI 5101

Kalmetemägi, kuljused
Märkimata peanumbriga leiud AI 5101

Tahvel 2

Kalmetemägi, hoburaudsõled ja sõlekatked põletusmatustest
Märkimata peanumbriga leiud AI 5101

Kalmetemägi, põlemisjälgedeta sõled
Märkimata peanumbriga leiud AI 5101

Tahvel 3

Kalmetemägi, käevõrud ja käevõrude katked
Märkimata peanumbriga leiud AI 5101

Kalmetemägi, ristripatsid
Märkimata peanumbriga leiud AI 5101

Tahvel 4

Kalmetemägi, sõrmused ja spiraalmähised
Märkimata peanumbriga leiud AI 5101

Kalmetemägi, pronksspiraalid
Märkimata peanumbriga leiud AI 5101

Tahvel 5

Kalmetemägi, katki murtud ja/või sulanud pronksikatked

Kalmetemägi, trapetsripatsid

Tahvel 6

Kalmetemägi, kirved

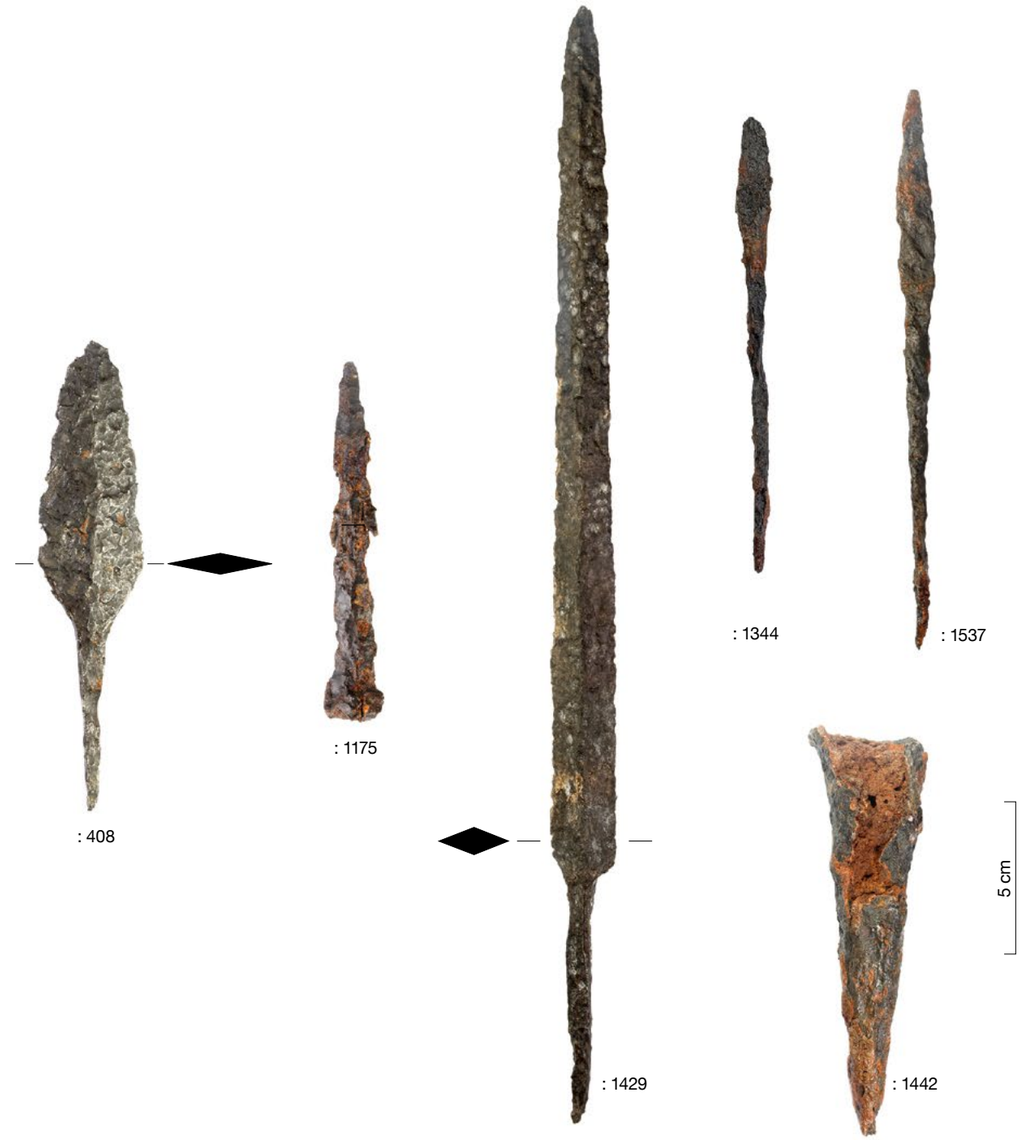
Kalmetemägi, pandlad

Kalmetemägi, noad hilisrauaaja põletusmatustest

Kalmetemägi, noad laibamatustest

Kalmetemägi, odaotsad, pistoda, naasklid, odavarre otsik

Tahvel 9

Kalmetemägi, pronksplekist naastud

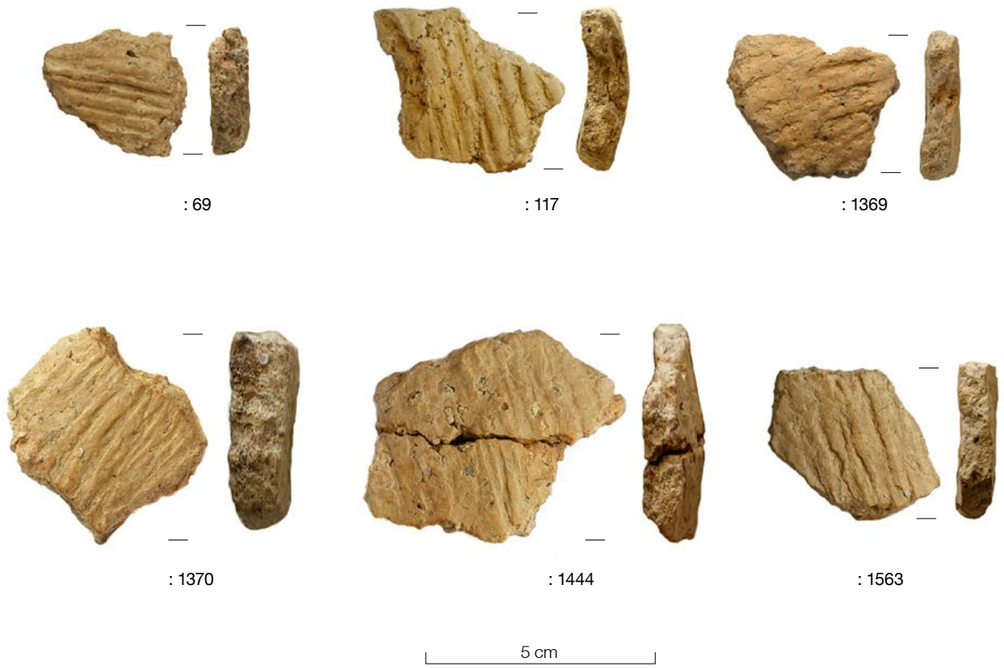

Kalmetemägi, juhuleiud – Ketikatke, luuketas, klamber, õngekonks, münt, kivieseme katke

Tahvel 10

Kalmetemägi, savinõude killud (tekstiil- ja riibitud keraamika).

Tahvel 11

Kalmetemägi, savikausside killud (käsitsikeraamika)

Tahvel 12

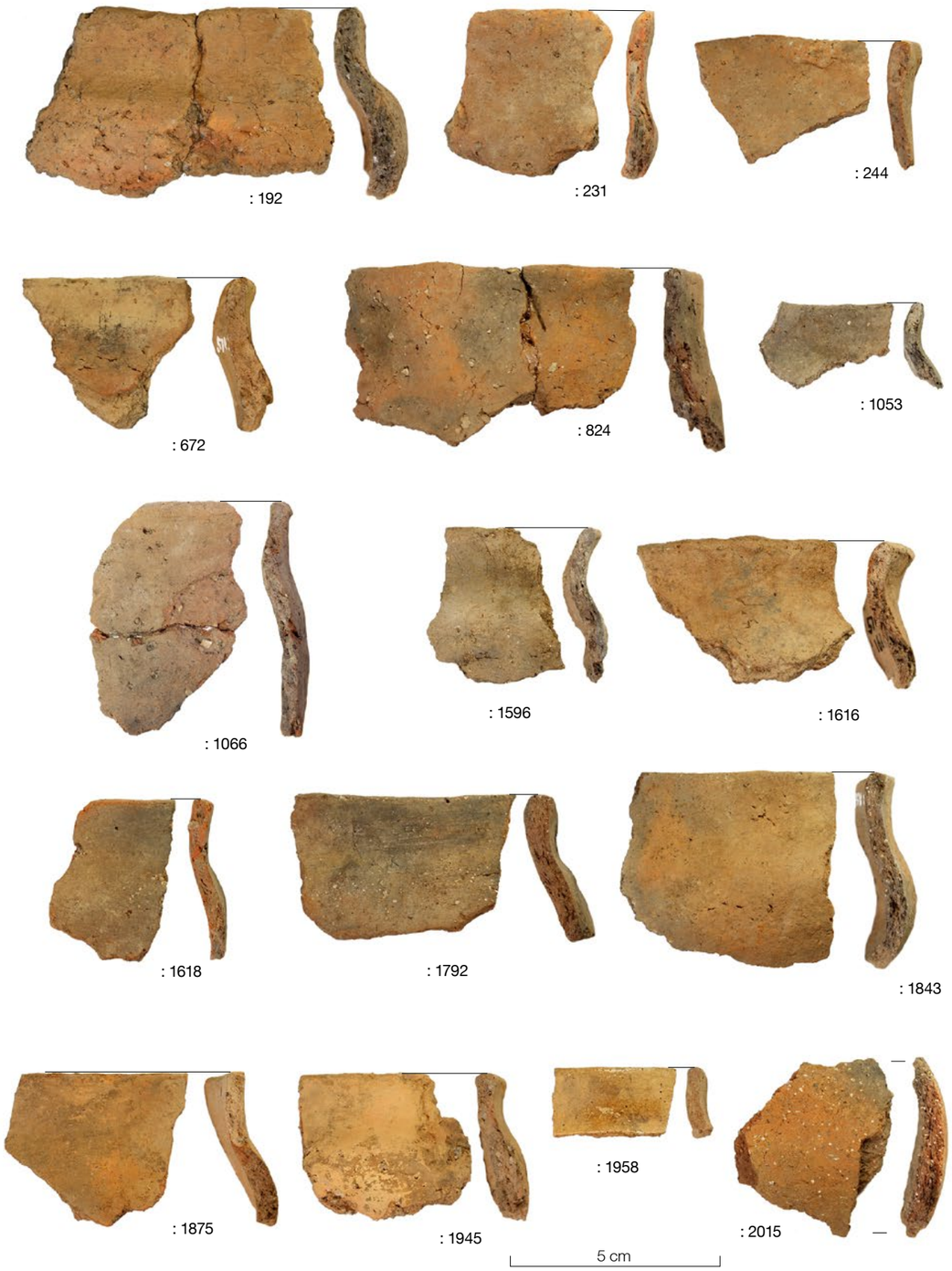
Kalmetemägi, savinõude killud (käsitsikeraamika)

Tahvel 13

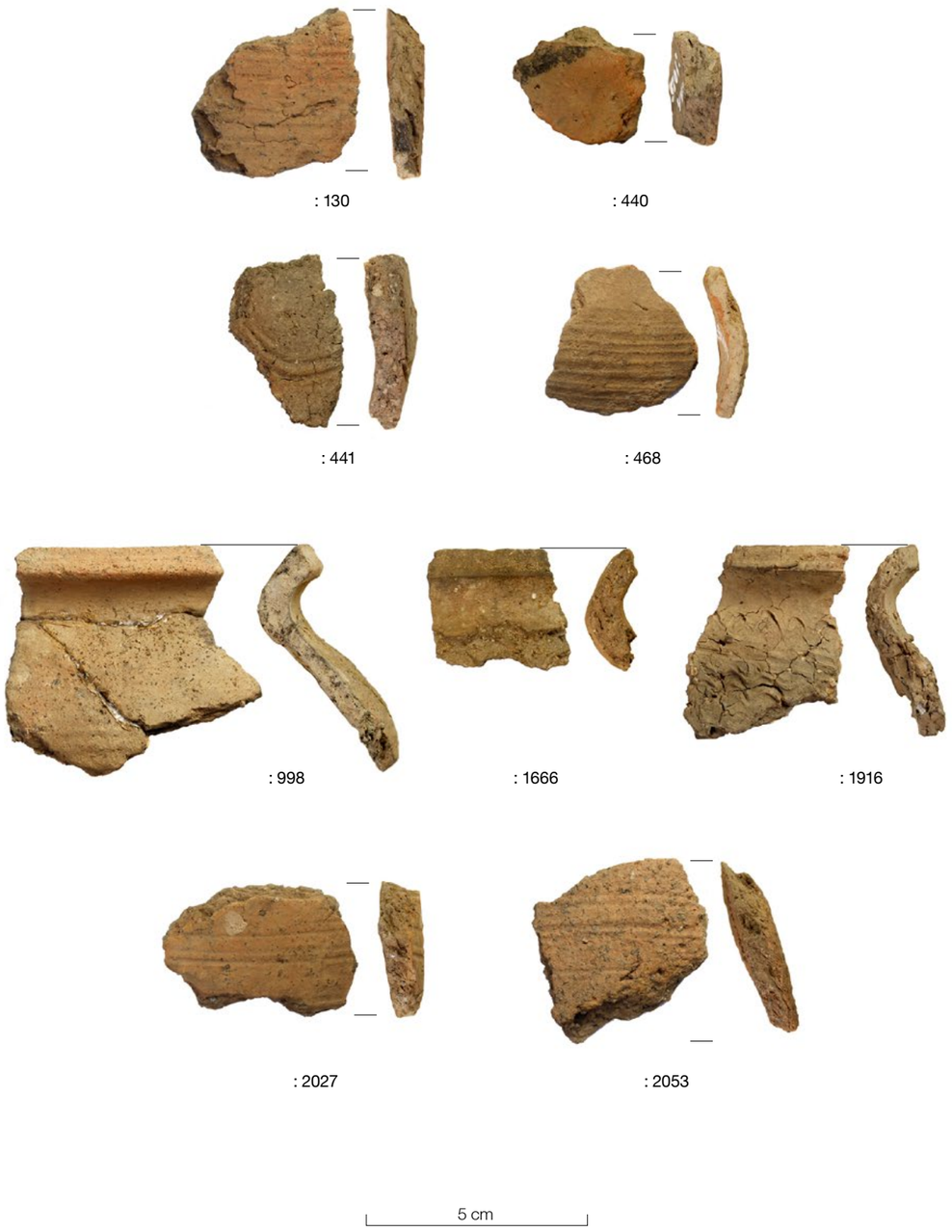

Kalmetemägi, puna-oranžide savinõude killud (käsitsikeraamika)

Tahvel 14

Kalmetemägi, puna-oranžide savinõude killud (käsitsikeraamika)

Kalmetemägi, savinõude killud (kedrakeraamika)

Savinõukilde Siksälä asulakohast (AI 5763)

Tahvel 17

Savinõukilde Siksälä asulakohast (AI 5673)

Tahvel 18

Savinõukilde Siksälä asulakohast (AI 5673)

Tahvel 19

: 3, 4

: 10

: 2

: 5

: 11

5 cm

Leide Siksälä asulakohast (AI 5673) – jahvekivid, luisk, savitihendid, šlakk

Tahvel 20

: 16

: 214

: 222

: 34

: 58

: 65

: 102

: 119

5 cm

Juhuleide Siksälä Kirikumäelt (TÜ 1317) – nuga, sõled, keraamika

: 3

: 3

5 cm

Juhuleide Siksälä Kirikumäelt (TÜ 1230) – keraamika, pannal

DEPASPORTISEERUNUD LEIUD KALMETEMÄELT

Tahvel 21

: 2082

: 2083

: 2084 : 2085 : 2086

5 cm

: 2087

: 2088

: 2089

5 cm

Tahvel 22

: 2090

: 2091

: 2092

5 cm

1 cm

KIRJANDUS

Berga, T. 2007. Augšdaugavas 14.–17. gadsimta senvietas no Krāslavas līdz Slutišķiem. Rīga.

Heapost, L. 2007. The Cemetery of Siksälä: Osteological and Paleodemographical Analysis. – Laul, S., Valk, H. 2007. Siksälä: a Community at the Frontiers. Iron Age and Medieval. CCC Papers, 10. Tallinn–Tartu, 213–236.

Kaarma, M., Laul, S., Peets, H. 2000. Katse rekonstrueerida Siksali 14. sajandi mehe rõivastus. – Eesti Arheoloogia Ajakiri, 4 /1, 31–43.

Kajak, K. 2014. Monoliidid Eesti arheoloogias Siksälä kalme näitel. Magistritöö. Tartu. Käsikiri TÜ arheoloogiaraamatukogus.

Laul, S., Valk, H. 2007. Siksälä: A Community at the Frontiers. Iron Age and Medieval. CCC Papers, 10. Tallinn – Tartu.

Luiges, K. 2008. Siksälä kalme 14. sajandi naisehauast pärineva monoliidi laboratoorsete uuringute tulemustest. – Loodus, inimene ja tehnoloogia: interdistsiplinaarseid uuringuid arheoloogias, 2. Muinasaja Teadus, 17, 37–61. Tallinn.

Matsin, A., ilmumisel. Siksälä kalme keskaegne naiserõivas: tehnikad, leiud ja rekonstruktsioon. Doktoritöö.

Rainne, S. 2006. Siksalin kalmiston hautalöytö numero CCXXIV. Analysointi, konservointi ja osittainen rekonstruktio. Bakalaureusetöö. Käsikiri Eesti Kunstiakadeemia Muinsuskaitse ja konseveerimise osakonnas. Tallinn

Valk, H., Allmäe, R. 2010. Kirikumägi at Siksälä: evidence of a new grave form in south-eastern Estonia? – Estonian Journal of Archaeology / Eesti Arheoloogiaajakiri, 14/1. Tallinn, 40–55.

GLOSSARY TO THE CATALOGUE OF GRAVES

The aim of this brief glossary is to give some help to non-Estonian readers who know English so that they could understand some basic information in the catalogue of Siksälä graves. The glossary includes frequently used words in the catalogue.

Estonian is a Finnic language that belongs to the Finno-Ugric languages. These languages are rather different from the Indo-European languages both in terms of their vocabulary and grammatical structure.

In Estonian different states of objects/nouns are not expressed by prefixes but by declensions (expressed formally as case markers added to the ends of words). The two basic cases are the nominative and the genitive (which exist also in English, e.g. nom. boy, gen. boy's). The genitive is the basis for most other cases and also the plural. All these are formed by adding the respective case ending (those are presented in the glossary as short letter combinations preceded by hyphen, e.g. *-ga*) to the genitive form. The nominative and genitive forms of a noun do not differ if a word ends in a vowel (a, e, i, o, u). If the word ends in a consonant, the genitive form is expressed by a vowel added to the end of the word. However, the genitive form may somewhat differ from the 'main body' of the word (e.g. nom. *poiss* = boy, *gen. poisi* = boy's). In case of major differences between the nominative and the genitive, the genitive form is also presented in the glossary.

The noun plural is expressed by adding *-d* to the genitive form of the word (e.g. boys = *poisid*). The plural forms can be identified by case endings preceded by *-te* or *-de* (which indicate the plural). However, there are many exceptions, and the basic form of the genitive plural may differ from the genitive singular.

The number of verbs used in the catalogue is not big and most of them are presented in the glossary. As in the case of nouns, the plural form is expressed by *-d* at the end of the word (e.g. *oli* = [he] was, *olid* = [they] were).

alalõualuu	jaw, mandible
all	under
asetses	was situated
asus	was situated
dateering	dating
edel	southwest
ei	no
ese, *gen.* eseme	artefact
et	that
-ga	with
halvasti	badly, poorly
hammas	tooth
haud, *gen.* haua	grave
helmes	bead
hõbe	silver
hästi	well
ida	east
imik	infant
ja	and
jalg, *gen.* jala	foot
jaluts	foot end
juuksed	hair
juures	at
jõhvid	horsehair
kael	neck
kaelaekee	necklace
kagu	southeast
kaheksa	eight
kaks	two
kangas	fabric
kannus	spur
katke	fragment
kaurikarp	cowry shell
kee	necklace
keha	body
keskmiselt	on average
kett, *gen.* keti	chain
kild	shard
kirre, kirdesuunaline	northeast
kirst	coffin

kirves	axe
kitsas	narrow
kivi(d)	stone(s)
klaas	glass
kohal	above
kolju	skull
kolm	three
korjatud kiri (kirjas)	weft-patterned
-ks	into (indicating change of status)
kudrus	tiny bead, seed bead
-kujuline	shaped
kuljus	bell
kuub	coat
kuus	six
kõdunenud	rotten, decayed
kõlapael	tablet-woven band
kõrval	beside
kõverdatud	bent
käevõru	bracelet
käsi, *gen.* käe	hand
kääbas, *gen.* kääpa	barrow
külg, *gen.* külje	side
kümme	ten
künniga	by ploughing
küünarluu	arm bone
-l	on top of, above
labane	tabby (weave)
lai	wide
laik	spot
laps, *gen.* lapse	infant, child
-le	onto
leiti	was found
linane	linen
loe, *gen.* loode	northwest
-lt	from the top of, from above
luu	bone
luustik	skeleton
lõhutud	disturbed
lõng	thread, yarn
lõuna	south
maapinnal	on the ground
matus	burial
mees, *gen.* mehe	man, male
milline	which
mis, *gen.* mille	what
münt	coin
-na	as (something, somebody)
naast	mount, plaque
nad, nemad	they
nahk, *gen.* naha	leather
naine, *gen.* naise	woman, female
neli	four
nelinurkne	rectangular
-ni	until
ning	and
noatupp	knife sheath
nooruk	juvenile
nuga, *gen.* noa	knife
nõel	needle
nõelakoda	needle case
nööp	button
oda	spear
odaots	spearhead
oli	was
on	is
otsad	ends
ovaalne	oval
pael	band
paiknes	was situated
painutatud	bent
pannal	belt buckle
parem	right
pats	braid
pea	head
peal	on, upon
peatsis	head of
poiss, *gen.* poisi	boy
poole	towards
pronks	bronze
puit	wood, timber
puistatud	scattered
punutud	braided
põhi, *gen.* põhja	north
põlenud luud	burnt bones
põletusmatus	cremation burial
põlv	knee
pärg, *gen.* pärja	headband
raud, *gen.* raua	iron

reieluu	thighbone
reis, *gen.* reie	thigh
riie	cloth, fabric
rind, *gen.* rinna	breast
ripats	pendant
risti	crossed
roided	ribs
romb	rhomb
roots	stump
rõngas	ring
-s	in
sajand	century
savinõu	clay vessel
see, *gen.* selle	this
sees	in
segatud	mixed, disturbed
seitse	seven
selgroog	backbone
servas	on the edge
sest	because
sisse	into
sirutatud	stretched
spiraal	spiral tube
-sse	into
-st	from, out of
suunaline	oriented
suur	big
sääreluu	shinbone
sõba	shawl
sõlg	brooch
sõrm, *gen.* sõrme	finger
sõrmus	fingerring
säilinud	preserved
ta, tema	it
-ta	without
taga	behind
-teist	-teen
tekstiil	textile
tera	blade
tina	tin
toimne	twill
trapetsi-	trapezoidal
tulekivi	flint
tuleraud	fire steel
tutt, *gen.* tuti	tassel
tükk	piece
tütarlaps, *gen.* tütarlapse	girl
vaagen, *gen.* vaagna	pelvis
vaagnaluu	pelvic bone
varrasahelik	Châtelaine, Châtelaine chain
vars	shaft
vasak	left
viis	five
villane	woollen (“of wool”)
või	or
väike	small
väljas	out
vöö	belt
õlg, *gen.* õla	shoulder
üheksa	nine
üks	one
ümar	round

Estonian-English dictionaries can be found at
http://dict.era.ee/

Estonia
Latvia
Russia

ENPI cross border cooperation programme

part-financed by the European Union

united by borders

ARCHAEOLOGY, AUTHORITY & COMMUNITY:
cooperation to protect archaeological heritage

ISBN 978-9985-4-0869-8

Käesolev raamat on koostatud Euroopa naabrus- ja partnerlusinstrumendi Eesti – Läti –Vene piiriülese koostöö programmi 2007 – 2013 rahalise abiga. Raamatu sisu eest vastutab ainuisikuliselt Tartu Ülikool ja mitte mingitel tingimustel ei saa tõlgendada selle sisu Programmi, Programmis osalevate riikide ja Euroopa Liidu seisukohti peegeldavana.